

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MINDESMÆRKET OVER CHRISTIAN MOLBECH OG HANS SØN
CHRISTIAN K. F. MOLBECH PÅ SORØ KIRKEGAARD

CHRISTIAN MOLBECH
OG HANS SØN
CHRISTIAN K. F. MOLBECH

EN BREVVÆKSLING

UDGIVEN AF

O. C. MOLBECH

*Sjælden Bøstastene
ved Vejen staa,
naar ej Frænde dem rejser for Frænde.
Havamaal 72.*

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA

1908

Nærværende Brevveksling fremtræder som afsluttende Led i den Memoirelitteratur, der for 25 Aar siden indledes og senere er bleven fortsat knyttet til Navnet Molbech.

De i dette Bind optrædende Korrespondenters Personligheder er saa vel kendte af den danske Læseverden, baade fra den nævnte Memoirelitteratur (Christian Molbech og Karen Margrethe Rahbek, Christian Molbech og N. F. S. Grundtvig, Hans Brøchner og Christian K. F. Molbech m. fl.), fra deres egne Værker og fra Samtidens og Eftertidens Dom, at noget indgaaende Forord til yderligere Karakteristik kan anses som overflødig. Det er derfor kun mit Ønske som Udgiver i faa Linier at antyde mit Synspunkt for Offentliggørelsen af denne Række Breve mellem min Fader og Bedstefader.

Brevvekslingen spænder over et Tidsrum af kun 5 Aar (1852—1857), en Periode, der baade ved Brevenes eget Indhold og de ydre Forhold, hvorunder de fremkom, er skarpt afgrænset, paa samme Tid som den giver det modneste Udtryk for de to Mænds aandelige Samliv. Begge sysle de med deres Livs Hovedopgaver: Faderen med sin »Ordbog«, Sønnen med sin »Dante«; men de ydre Rammer for deres Arbejde er højst forskellige.

Korrespondancen begynder med Sønnens anden Italiensrejse og supplerer, hvad man har erfaret gennem de Brøchnerske Breve. Den forklarer, hvorledes han kun modstræbende paatog sig en Embedsgerning i Kiel, allerede anende, hvilken Hæmsko for hans aandelige Udvikling den vilde blive; den giver nye Bidrag til Forstaaelsen af den politiske Gæring i Hertugdømmerne efter 3 Aars-Krigen og endelig beskriver den Sønnens Rejse til Sverig. Samtidig skildrer

Faderen, ofte træffende og karakteristisk, de politiske og literære Bevægelser i Hovedstaden, giver Smaatræk fra sit Landliv paa Gammelgaard og opfrisker sine mangeaarige Venskabsforbindelser med svenske Videnskabsmænd — indtil Brevene standse ved hans Død.

Med den nævnte betydelige Memoireliteratur som Baggrund maatte jeg anse det for min Pligt overfor det Publikum, som kunde antages ogsaa at følge disse Breve med Interesse, saa vidt muligt at undgaa Gentagelser og kun medtage allerede kendt Stof, naar dette stilledes i en væsentlig ny Belysning eller kunde bidrage til at fremhæve det særlige Moment, som denne Brevveksling frembyder — Forholdet mellem Fader og Søn. Da endelig de tidligere udgivne Breve i overvejende Grad er Tanke- og Følelsesudvekslinger med ofte ringe positivt Stofindhold, har jeg bestræbt mig for i denne Brevveksling at lade det historiske Element træde saa stærkt frem som muligt, selv om en betydelig Beskæring af Stoffet derved er bleven nødvendig gjort.

Det er naturligt, at i en saa fortrolig Brevveksling som imellem Fader og Søn Domme over Personer og Begivenheder let antage en skarpere Form, end om Udtalelserne var sket overfor fjernerestaaende, endsige overfor Offentligheden. Jeg har dog kun et eneste Sted fundet Grund til Udeladelse af et Navn, hvor ingen Misforstaaelse for den indviende vilde være mulig, medens jeg med velberaad Hu har optaget et Par Breve, som forekom mig urigtige og uretfærdige. Ligeledes er overalt den originale Skrivemaade bibeholdt.

Den Læseverden, hvem disse Breve herved overgives, tæller baade varmtfølende Venner og bitre Modstandere af de Afdøde, rimeligvis flest af de sidste. Brevvekslingen vil formentlig yde rigeligt Stof for begge; men det er mit Haab, at det Billede af et smukt og inderligt aandeligt Samliv mellem Fader og Søn, som de efterfølgende Blade har skænket Udgiveeren, ogsaa maa opstaa hos Læseren, og at de to Mænds aandelige Profiler for hans Tanke maa forenes lige saa harmonisk, som Kunstneren har formaaet at fremstille de ydre Træk paa det Mindesmærke, der af kærlige Hænder er rejst over de Afdøde paa Sorø Kirkegaard.

Endelig har jeg en personlig Tak at bringe: til det Forlag, der gennem det meste af et Aarhundrede har baaret de Afdødes Arbejder frem og ved Udgivelsen af denne Brev-

veksling har bistaet Sønnen i at forny Fædrenes Minde — til dem, der paa forskjellig Maade har sat mig i Stand til at ofre Tid og Arbejde paa, hvad jeg selv maatte anse for en Æressag — og til min Ven, Ekspeditionssekretær i Kultusministeriet H. P l o u g, hvis kyndige Hjælp har staaet til min Raadighed med en Fordomsfrihed, som ogsaa Læserne vil vide at paaskønne.

September 1908.

O. C. MOLBECH.

Løvenborg. 18. Juli 1852.

Min kiære Christian,

Det er engang, som det synes, skrevet i Skiebnsens Bog, at jeg aldrig mere skal være samlet med dig den 20de Julii. Det gjør mig ondt, og med hvert Aar mere; thi jeg maa hvert Aar minde mig selv om, at det ikke kan være mange Gange, denne Dag kan vende tilbage for os begge. Du har vel ogsaa Øieblik, hvori Du med Alvor dvæler ved den Tanke, at vort Samliv paa Jorden ikke, efter Naturens Orden, kan være langt; og at en Faders Død efterlader en af de Tomheder i Livet, som ikke mere udfyldes. Jeg selv, skiøndt Olding, har endnu denne Følelse; og det kan snart blive 30 Aar, at jeg har bevaret den. — Men, jeg vilde jo dog hellere, om jeg kunde, sige dig noget glædeligt, idet jeg vil lade disse Ord bringe dig min kiærlige Hilsen og mine varme Ønsker paa din 31te Fødselsdag — end at minde dig om, at vi engang skulle adskilles paa en anden Maade, end naar Du om kort Tid atter forlader dit Hiem og dit Fædreland. Gud bevare dig og føre dig lykkelig tilbage! — Jeg vil ofte, og vel daglig, savne dig — meer end Du maaskee troer. Lad mig have den Glæde, at Du heller ikke, beruset af Italiens Herligheder, glemmer din gamle Fader, der meget trænger til din Kiærlighed; thi hvad er tilsidst Livet, naar vi ikke ogsaa leve det i Andre, der elske os? — Det kan undertiden være kraftigt og stærkt; men det er eensomt, og Eensomheden er kold og beslægtet med Døden.

Jeg ønskede, Du havde været nogle Dage med mig her. Alt er her smukt, venligt, kiærligt, stille og tvangløst; hvad kan man forlange meer? — Hedt har her været i superlativ Grad; men dog i det mindste ikke hedere, end i Kiøbenhavn; og jeg befinder mig dog overhovedet betydelig bedre, end for et Par Dage siden; endskiøndt jeg ogsaa her omtrent er

ligesaa smaatærende, som i den sidste Tid i Kiøbenhavn. Men det fornøier mig ordentlig, at jeg har faaet yderligere Bekræftelse paa, at man i det virkelig italienske Clima, vi have i Danmark i Sommer, kan leve paa saa lidt Mad, som jeg endogsaa her nyder. Idag er her faldet omtrent et Qvar- teers temmelig stærk Tordenregn; Meget synes den ei at have hiulpet paa Temperaturen. Jeg har ogsaa her i disse Dage havt meget ondt ved at arbeide noget; og dog gaaer det mig, som dig med din Skiærsild*). Jeg har et Pen- sum, som jeg paa denne Reise vilde have færdigt, men det seer ikke meget heldigt ud dermed; især da jeg, blandt andre Sager, glemte ikke mindre end 3 Bøger, jeg nødvendig skulde bruge under det Arbeide, jeg har for. — —

Jeg har læst de to Acter af dit Drama**) med ny Deel- tagelse. Længere er jeg ikke kommen. I begge disse Acter (hvori jeg har fundet endeel udmærket godt) fandt jeg der- imod kun een Anstødssten, eller svagere Punkt: Overgan- gen hos Dante til Forsagelse eller Opoffrelse af Beatrice. Momentet er stærkt dramatisk; men det forekommer mig ikke stærkt nok behandlet. Jeg troer allerede tilforn at have yttret dette. I øvrigt bilder jeg mig ind, at dette Værk i det mindste vil læses med almindelig Interesse; om end Læ- serne ikke paa alle Punkter ville føle sig lige tilfreds.

Baronesse Løvenskiold har bedt mig at hilse dig, og at ønske dig til Lykke. Hun sagde mig i Gaar med al den aabne Oprigtighed, som hun besidder: at det gjorde hende ondt, hun saa lidt kiendte dig, og at hun frygtede for, hun ikke let blev mere bekiendt med dig, da dette hos dig vel var noget vanskeligt. Jeg kunde ikke andet, end give hende Ret deri.

I øvrigt er her godt at være, og jeg beklager ret meget, at din Moder ikke vilde eller kunde følge mig. I Begyndelsen af næste Uge formoder jeg at være tilbage i Kiøbenhavn. Imidlertid — vær endnu engang med faderlig Kiærlighed hilset af din gamle, trofaste

C. Molbech.

Jeg har i dit Dramas to første Acter dog stødt mig paa to Ord eller Udtryk, som i Sprogets ædle Reenhed saarede mig lidt. »At kalde for noget«, staaer der et Sted. Dette be-

---

*) C. K. F. M. var paa denne Tid beskæftiget med Oversættelsen af Dantes guddommelige Komedie.

**) »Dante«, tragisk Drama i fem Akter. Udg. 1852.

tragter jeg som udansk, og trivielt. Ligesaa »af vor Midte« (paa et Sted, hvor der netop godt kan læses: af vort S a m f u n d.)

Kiøbnh. 11. Aug. 1852.

Min kiære Christian.

Jeg vil idag skrive et Par Ord til dig, fordi jeg alt siden Du reiste havde betænkt, at Du skulde have et skriftligt Farvel; og fordi det kunde blive uvist, om det ikke ved Opsætelse, enten reent udeblev, eller kom for sildigt. — —

Jeg vilde gierne, det skulde meddele dig noget kiært og behageligt. Men hvorfra skal jeg tage dette, da jeg nu ikke har nogen anden Kilde, end min egen Tilværelse, mit eget Indre; og her findes knap noget, som jeg kunde ønske dig at dele med mig. Jeg vilde i det mindste gierne fornøje dig med at sige, at jeg glæder mig over det Udbytte, den Nydelse — eller den Tilfredshed, som din forestaaende Reise vil bringe dig. Men ogsaa her er der en vis Mangel paa Evne hos mig. Jeg kan ikke nok sætte mig ind i din Stemning, eller i den Trang, der synes at drive dig til et Foretagende, som dog hos dig maa være »ei blot til Lyst«. Jeg kan vel temmelig klart see, at der fattes dig noget i Livets Fylde, eller i Tilfredshed med Tilværelsen; om nu en Reise, som den, Du staaer i Begreb med at foretage, vil udfylde dig noget af et saadant Savn — om den vil avle nogen Frugt, som kan overleve den selv, og hvoraf Du kan vinde en rigere, fyldigere og kraftigere Tilværelse efter din Hiemkomst — dette er et Spørgsmaal, som kun Du selv i Fremtiden kan besvare. Gid Svaret maa falde ud, som jeg ønsker dig det! En stor Deel af den svage Rest af Livsglæde, jeg har tilbage, hviler i dit Liv; og enhver høiere Vinding af ædel og uforgængelig Natur, som tilfalder dig, er jeg lodtagen i. — —

Jeg vil nu i dette Tilfælde i det mindste glæde mig ved den Tanke, at din Helbred vil vinde betydeligt ved Reisen; og at Du deraf i det mindste vil have den Fordeel, at Du med mere Kraft og større Lethed i Vinter vil kunne i Italien fuldføre — eller giennemgaae den begyndte Skiærsild-Gang. Jeg ønsker tidt af min hele Siæl, at Du havde Ende derpaa — og paa den hele Dante, i Fald Du vedbliver dit Forsæt, at fuldføre det hele Værk paa Dansk. Jeg veed og glæder mig over, at det er et Monument, Du sætter for Sproget og dig selv; men det er dyrt kiøbt i en Alder, som din, der

skulde være den bedste for egne Digterarbeider — og paa saadanne haaber jeg endnu, tilfreds med at de komme sparsomt og langsomt, naar de ere ægte og egne. Maaskee har det været godt, at saa møisommeligt et Værk, som din Dante, har lagt en Tømme paa den lyriske Production hos dig, hvis Frugtbarhed saa let kan blive baade udvandet og udtørret. Du har skrevet enkelte lyriske Digte, som jeg sætter høi Priis paa; og det hører til mine, jeg haaber tilgivelige Svagheder, at jeg engang, om jeg lever et Par Aar, og som jeg da formoder, har et endnu lidt større Udvalg, vil lade nogle enkelte af dine Poesier trykke p r i v a t i faa Exemplarer, men Splendide, efter min egen Smag.

Endnu har Du kun været faa Dage borte, og jeg savner dig daglig. Det er ikke allene din Fraværelse; det er Tanken paa, at Du gaaer saa langt bort. Jeg har en stærk Forudfølelse af Eensomheden hos mig og omkring mig, som den næste Vinter vil betydeligt forhøje. Jeg gaaer overhovedet denne Vinter i Møde med mørke Tanker, og et ofte tungt Sind — som allerede fra den forrige har fæstet sig hos mig. Meer og mere dør Livet bort omkring mig; det giælder om at bevare den indre Kiærne frisk. I Sorøe Philosophgang opdagede jeg nogle Rudera af en ældgammel mægtig Eeg, der kun bestod af et Par store, høie Levninger af Barksider, som oventil paa en Kant endnu vare forenede, nedentil dannede en Aabning — som man, saa vidt jeg erindrer, kunde gaae igiennem. Paa den ene Side skød imidlertid af Barkstøtten, og af dens Levning af næsten formuldnat Splint eller Yderved, to friske, frodige, høie Grene i Veiret. Medens jeg stod og med stor Deeltagelse betragtede denne Olding i Sorøes nærmeste Skov — faldt det mig med eet ind, at see i den et Billede af mit eget Oldingsliv, og mine to Sønners i de friske Grene. Der staaer, tænkte jeg, mit Minde i Philosophgangen — hvortil min Erindring knytter sig meer end 60 Aar tilbage i Tiden! —

Her har du altsaa mit Farvel fra Danmark. Din Moder vil skrive til Iselingen*), hvor Du maa hilse hvem der har noget tilovers for din trolig hengivne Fader —

C. M.

*) Herregaard ved Vordingborg, hvor C. K. F. M. havde fundet Gæstfrihed, da han som Dreng opholdt sig i det nærliggende Udby.

Zürich. d. 6te Sept. 1852.

Min kiære Fader!

Det var vel ikke min Hensigt, at skrive til Hiemmet før jeg havde naaet Mailand, men da jeg nu har en regnfuld Eftermiddag tilovers, vil jeg ikke undlade, saa godt det for legemlig Træthed lader sig gjøre, at give dig og Moder nogen Underretning om min videre Skiæbne siden jeg forlod Danmark. Dog beder jeg Eder forud, saavel nu, som siden, naar I faae Brev fra Mailand, at tage tiltakke med en kort, historisk Beretning; naar jeg først kommer noget til Ro i Florents, og siden i Rom, skulle Brevene vel faae noget mere Indhold. Altsaa: her sidder jeg nu i den venlige Schweizer-By Zürich, og naar jeg løfter Hovedet op fra Papiret, har jeg Udsigt til Züricher-Søen og de fierne Bierge, jeg snart skal bestige. Vel have de idag været tilhyllede af Skyer, men Himlen blaaner allerede igjen efter den stærke Tordenregn, og imorgen bliver det nok klart. Da det er den første Regndag, siden min Afreise, har jeg desuden ikke Ret til at beklage mig. I syv Dage har jeg nu — hvilket i og for sig kunde synes utroligt — tilbagelagt næsten 200 Mile; men endnu utroligere er det, at jeg tillige har sovet godt hver Nat, med Undtagelse af den sidste, og tilbragte $\frac{1}{2}$ Dag i Hamburg, $\frac{2}{3}$ Dag i Cøln, $\frac{1}{2}$ Dag i Mainz, $\frac{1}{2}$ Dag i Heidelberg, og $\frac{1}{2}$ Dag i Schaffhausen. Uagtet Reisen saaledes har været meget hurtig, kan man dog egentlig ikke kalde den forceret, og naar jeg nu i dette Øieblik er noget træt, er det mere af at vandre omkring i Byen idag, end af de foregaaende Dages Anstrængelse. Forresten befinder jeg mig særdeles vel — gid jeg maa høre det Samme om dig og Moder. —

Som jeg havde bestemt, reiste jeg, i Selskab med Brøchner, Søndagen d. 29de August, om Morgenens Kl. 5 fra Fredericia, og allerede Kl. 1 vare vi i Kiel, hvis smukke Belligenhed og skovkrandsede Fiord indtog mig meget. Her hørte jeg da de første Toner af et fremmed Sprog lyde omkring, og det af et Sprog, som endnu bestandig lyder skarpt og ubehageligt for mit Øre, skjøndt det allerede fra Cøln af begynder at antage en noget forskiellig Charakteer fra det egentlig Høitydske, og her i Schweiz vel lyder mere plumpt og bredt, end spidst og jeg kunde næsten sige jødisk, som i Hamburg o. s. v. Hvor jeg længes efter at høre de første runde, bløde, fuldttonende italienske Ord! Men der er endnu henvend 14 Dage til. Kl. 4 reiste vi med Jernbanen til Hamburg. laae der

om Natten, og gik den følgende Dag, Mandag d. 30te, omkring i Byen paa kryds og tvers, navnlig i den gamle Deel, hvor der endnu findes mange eiendommelige Huse, med fremspringende Etager, den ene over den anden, udskaarne Bielker og snevre Døre, der føre ind til Gader eller Cul de sac, imod hvilke Peder-Madsens Gang er bred og rummelig. Den nye Deel af Hamburg mindede mig om enkelte Steder og Gader i Paris, elegant, men uden Elegance, stort og dog smaat. Om Middagen gik vi med Dampskibet over Elben til Hamburg, og derfra med Jernbanen til Hannover, hvortil vi først kom Kl. 10 om Aftenen. Vi gik naturligviis strax i Seng, og da vi allerede maatte reise Kl. 6 den næste Morgen, fik jeg saaledes intet af denne By at see, hvilket forresten kun fortrød mig, for saavidt som jeg gjerne vilde have besøgt Hr. Siemsen. Til Cøln naaede jeg da Kl. 4 om Eftermiddagen, og fik Værelse i et Hotel, der ligger ligeoverfor Domkirken, og hedder »zum Dome«. Allerede det Udvortes af denne mægtige Bygning, hvorpaa man nu arbejder igjen, skøndt den vel aldrig bliver færdig, forbausede mig som Noget, jeg aldrig havde seet Mage til, eller blot kunnet tænke mig, og forvildede i Førstningen mit uvante Øie ved sit colossale Kniplingsværk af Piller, Spire, Gesimser og Ornamente; men det Indre, denne Skov af opadstræbende Søiler, ranke som Blomstertængler, forbundne ligesom Knipper af uhyre Slyngplanter, alle søgende imod Himlen, og bærende Indbildningskraften med sig; dette femdobbelte Skib, belyst af de gamle Glasmalerier paa den ene Side, paa den anden Side af fem nye, der ere skienkede af Kong Ludvig af Baiern — en i Sandhed kongelig Gave; Choret, hvis Piller ere endnu rankere og finere, hvis Vinduer ere endnu prægtigere i Farver, end Kirkens — og giennem hele denne Bygning, hen imellem Søilerne og under de spidsbuede Hvælvinger høitidelige Orgeltoner — alt dette gjorde et Indtryk paa mig, ligesaa stort, kan jeg sige, og maaskee ved sin romantiske Charakteer, mere forunderligt bevægende, end Peterskirken selv, da jeg første Gang saae den. — Men færdig bliver denne Kirke vel neppe, og egentlig synes mig ogsaa, at nu at gjøre den færdig vilde være saa at sige post festum — thi den Middelalderens festlige Tro og Aand, som undfangede Ideen og begyndte Bygningen, den lever dog ikke meer og kan ikke kaldes til Live. Cøln selv er en interessant gammel By, med flere mærkelige Kirker og mange mærkelige Huse, men frygtelig sviinsk. Vi forlode den om

Middagen, gik først med Jernbanen til Rom, og derfra strax videre med Dampskib opad Rhinen til Coblenz, hvor vi ankom om Aftenen. Allerede den næste Morgen seilede vi videre til Mainz, som vi naaede Kl. 4, og hermed var saaledes vor Rhinfart forbi. Dette er en Seilads, som, foretaget i godt Selskab, med behørig Langsomhed, saaledes at man bestandig her og der gaaer i Land og seer sig om, kan være ret »angennem«, og som, med sine bekvemme Dampskibe, Table d'hôtes etc. etc. er fortræffelig indrettet for rige reisende Englændere; men som oprigtig talt kiedede mig ved sin Eensformighed. Dog undtager jeg enkelte, virkelig meget maleriske Punkter, nogle Ruiner, og en fortræffelig beliggende, ypperlig restaureret og bebøet Borg, som tilhører en Prinds af Preussen. Mainz selv indtog mig særdeles, ved sin Livelighed, sine smukke Bygninger, herlige Beliggenhed, men fremfor Alt ved sin prægtige, romantisk-gothiske Domkirke, hvis Indre dog var ligesaa fattigt, som det Ydre rigt. Hvad der især interesserede mig ved denne Kirkes Stil, var Noget, som jeg ikke før mindes at have seet: at den havde to halvrunde Chor, et ved hver Ende, saa at jeg først antog Forsiden for Kirkens Bagside.

Fra Mainz gik vi Fredag Formiddag over Frankfurt til Heidelberg, som vi naaede omtrent Kl. 1. Her tilbragte jeg en af de behageligste Eftermiddage paa min Reise, i en af de smukkeste Biergegne, jeg har seet, frodig og frugtbar, og dog storartet tillige. Det gamle, forfaldne Heidelberg-Slot, der ligger høit over Neckar-Floden og seer alvorligt ned paa den venlige By, giennemvandrede jeg i alle Hjørner og Kanter. I de øde Sale vare Lofterne styrtede sammen, og Vedbend og andre Slyngplanter snoede sig i vild Uorden op og ned ad Væggene og omkring de gamle Steenbilleder, der hist og her stode i Nicherne. Fra en Terrasse foran Slottet var den skønneste Udsigt langshen igiennem Neckardalen, men endnu skønnere var Udsigten fra det høitliggende Königsstuhl, et Taarn bygget paa Toppen af et af de Bierge, der omgive Heidelberg, hvorhen jeg naaede efter en besværlig Vandring, badet i Sved, Kl. 6 om Aftenen. Herfra saae jeg igiennem en Kikkert meer end 40 Mile til alle Sider, kunde følge Neckarens Løb og see alle de Byer, der som Perler vare bundne til dens Sølvtraad, og jeg saae herfra en af de skønneste Solnedgange, jeg har oplevet.

Den næste Morgen reiste vi med Jernbanen til Frei-

burg, fik her (det første egentlig Uheld paa min Reise) kun $\frac{1}{2}$ Time til at bese den herlige, fuldstændige og færdige gothiske Domkirke, hvilket bestandig vil smerte mig, og reiste saa tilvogns, med Forspand af levende Heste igienem to delige Dale (Himmelreich und Hölle) af Schwarzwald, som jeg ret fik Lyst til at kiende noget nærmere, kiørte hele Natten imellem Løverdag og Søndag, og kom Kl. 6 om Morgenen til Schaffhausen. Her gik jeg naturligviis ud til Vandfaldet, som ligger $\frac{1}{2}$ Miil borte, og som egentlig ikke er meget smukkere, skiondt vel større ved sin Vandmasse, end Trollhättafaldet, og reiste derfra om Middagen til Zürich. Og nu har jeg kjøbt mig en Randsel eller Tornister, sendt min Kuffert i Forveien med Posten til Bellinzona, hvorhen jeg selv kommer om c. 10 Dage, og staaer i Begreb med, frisk og vel tilmode at tiltræde min Schweizervandring i Morgen Tirsdag d. 7de. Med Dampskib gaaer jeg nedad Zürichersee til Horgen, derfra med Omnibus til Zug, saa med Dampskibet til Aast og derfra tilfods op paa Rigi, og saa videre den næste Dag. Jeg glæder mig ret til denne Vandring, der vel bliver lidt besværlig, men dog ikke meer end rimeligt er.

Lev nu vel, min kiære Fader, hils Moder mange Gange. Fra Mailand, tænker jeg, det næste Brev. Hils ogsaa mine Colleger paa Bibliotheket. — —

Christian.

Kiøbenhavn. 19. Sept. 1852.

Min gode Christian!

Dit Brev fra Zürich var mig baade uventet og kiært at læse; thi det sagde mig, »at Du frisk og vel tilmode vilde tiltræde din Schweizervandring næste Dag«. Maatte Du beholde disse to gode og lykkelige Beskaffenheder indtil vi — om det er Forsynets Villie — skulle samles igjen. Jeg vil tilføie Ønsket, at Du ved din Hiemkomst maa finde din Fader, som da alt staaer et halvt Aar nærmere Banens Ende, ved den Helbredstilstand, som jeg nyder i disse Dage. — —

Nu i de sidste 14 Dage, og efter din Afreise, har jeg faaet et Slags Passion, som kan hielpe til at fordrive melancholske Stemninger; men som ogsaa let meer end tienligt kunde absorbere mig, og abstrahere mig fra nødvendige Arbejder. Jeg er forfalden til en Ordbogs- eller Ord-Liden-

skab. Jeg har omsider foresat mig, for Alvor at tage fat paa Redactionen og Udgivelsen af mine Samlinger til et dansk Glossarium, der i saa mangfoldige Aar har henligget. En stor Deel deraf er vel bragt paa Blade, bestemt til at ordnes alphabetisk til Trykning; men ligesaa meget, eller mere, henligger endnu i de oprindelige Excerpter. Det hele kunde endnu meget forøges, men derpaa kan jeg vel ikke tænke meget under Redactionen, undtagen nu og da, naar Leilighed kan gives under det Tidsrum Redactionen vil medtage. Hvad der vil udfordres af Tid og Arbeide for at benytte de Materialier, der synes at ligge paa rede Haand! — mine egne tidligere specielle Glossarier, Ordregistre i Rosenvinges gamle Domme og Stadsretter, enkelte andre Ordsamlinger f. Ex. af Brandt, gamle Ordbøger m. m. Jeg tør ikke tænke dybere derpaa, for ei at svimle og tabe Modet, som nu er vaagnet hos mig. — Men jeg er som sagt med eet bleven ligesom en passioneret Jæger efter Ord, og kan kun med stor Overvindelse beqvemme mig til at opoffre — eller stæle en Aften bort fra disse Arbeider. Det hele Apparat hertil samler sig nu for det meste i dit Værelse, og paa dit Bord. Der gaaer jeg ned Kl. 8—9, sidder i Ro og Eensomhed til Kl. 11 — betragter undertiden Dante og Raphael, eller Judith i sin grumme, blodtørstige Skjønhed, og tænker paa dig ved at gaae op og ned i din Stue. Desværre bliver dette vel forbi dernede, naar Kulden indfinder sig. Inden den bliver alvorlig, kunde jeg maaskee og lade lægge i om Aftenen. — Imidlertid forsømmes heller ikke ganske Ordbogen, hvis nye Udgave om mueligt skulde begyndes næste Aar, — i Fald det ikke er en alt for dristig Tanke for mig, især under det i flere Henseender skadelige og svækkende Kiøbenhavnsliv. — Kunde jeg ikke gjøre mig Forventning om, hvis den Tid opleves, at faae Hjælp af dig ved Ordbogens Correctur? — —

Imidlertid agter jeg i Morgen i det mindste at begynde de saa længe udsatte Forelæsninger over den svenske Literatur — i Fald nogen vil høre dem. For 4—5 Dage siden havde endnu slet ingen tegnet sig; men Faa ville nu gjøre sig denne Umage forud, endskiøndt man dog vel kan ønske at vide noget om man skal begynde med »vel duo, vel nemo«. —

Jeg vil gaae over til at fortælle dig, at jeg forrige Søndag (i Dag otte Dage) tænkte tidt og meget paa dig, da

jeg Løvedag Eftermiddag med Deichmanns var taget ud til Lyngby, og med dem Søndag Formiddag (skiøndt i koldt og blæsende Veir) gjorde en meget smuk og interessant Tour til Søllerød-Egnen, der i høi Grad indtog mig. Jeg har een-gang i mit Liv været der, maaskee for 16—18 Aar siden, men havde kun svag Erindring derom. Jeg fandt en herlig schweizersk-siællandsk Egn, som ganske tiltalte mig. Vi gik — med nogen Besværlighed for mig — omkring den yndige, dybe, skovkrandsede Øverød-Sø (som jeg troer den kaldes), kom over den høie Bakke, hvorpaa Kirken og Byen ligger — siden bl. a. forbi Suhms Landsted («Suhms-Minde» læstes over Havestue-Døren). Det seer gammelt, forfaldent, temmelig urørt ud, med en meget tilgroet Have, hvori det ikke var mig mueligt at faae et Indblik til Vinduerne. Imod Gaarden saae Huset saa lidt indbydende ud, som mueligt; heller ikke fandt jeg Beliggenheden meget favorabel. Jeg fortrød siden meget, at jeg ikke gik ind i Huset, eller vendte om for at gjøre det, da Jfru Deichmann foreslog mig dette. Uden Tvivl er Huset temmelig vedligeholdt i sin gamle Stiil. — Langt mere behagede mig et andet, nærliggende, langt anseeligere Huus, med en Qvistbygning ovenpaa, og en meget stor Have og Park eller Lund, hvor en gammel, resigneret Præst, Pastor Lang, i mangfoldige Aar skal have boet. Lykkelig er han i sin stille Eensomhed, hvor han, naar han ikke vil nyde det øvrige af Egnens Skiønhed, kan have nok af sin vidtløftige Have. Denne Bolig havde noget besynderlig tiltrækkende for mig; men der hørte til, at kunne holde sig et Par gode Heste og en Kudsk, for at communicere med Verden, og det vilde endda blive vanskeligt nok. —

Der kunde i øvrigt være endeel at fortælle herfra; men Pladsen er nu snart opbrugt. Jeg var i Forgaars paa Comedie, saae *Alferne*, med en af Jomfruerne Price (den mindst tynde) som Marie. Hun var i Bevægelser og Stillinger, som man kunde vente sig, gracieux — i Declamation svag Begynderinde, og ma t imod Fru Heiberg. Der vil Tid til, om hun skal blive paa den Galei. Det værste var, at hele Stykket forekom mig mat, og havde tabt alt for meget, for mig i det mindste, siden jeg sidst saae det. Rosenkilde var bedst, og omtrent uforandret; Phister ubehagelig, og langt mere søgt og coquet i sit Spil, end Rosenkilde. Det Hele forekom mig afbleget. Selv i Wiehe, som Henrik, kunde jeg ikke see, at Rollen havde vundet saa-

meget, som Basunen i et eller andet Blad blæste. Det var anden Gang jeg var paa Comedie; første Gang var d. 2. Sept., da Theatret aabnedes med »En Episode« — i 5 Acter! (auctore Juul). En oprørende Profanation af Ewalds Digterminde, og en Prostitution af Theatrets æsthetiske og artistisk-sceniske Bestyrelse, som vel hører til de stærkeste, som er leveret siden 1848. Med Nød, og kun for ikke at giøre for meget Opsigt, holdt jeg ud til anden Acts Ende. Det er utroligt, hvad allerede disse indeholde af Taabelighed, Unatur, Flauhed, Vrøvl og den laveste Trivialitet og Prosa; og den eneste og stærkeste Deel heraf falder i Ewalds Lod (Wiehe), der saa godt som ikke forlader Scenen. Fiskerpigen, som har forelsket sig i ham, og strax vil gaae med ham til Præsten, var en Debutantinde, som var kiørt ind i den lange Rolle, og af hvem man til Lykke ikke kunde høre det halve. Pätges var en meget daarligh Sømand eller Fisker; Nielsen var prostitueret ved en Festerolle — en gammel islandsk Student, der med et Par yngre dito besøger Ewald, og omtrent ikke gør andet, end drikke et Par Glas Viin med ham, og hente en ny Flaske. To Gange udholdt Publicum denne misère, og lod Forfatteren slippe med endeel Hyssen — som der siges. Tredie Gang — sagde man mig i Forgaars — var der i begge Parquetter ikke saa Mange, som kunde fylde 2 Bænke, knap en 30 Personer. Dette er et Argument, som Theater-Directeuren synes at forstaae. Stykket er siden ikke givet. — Maleri-Udstillingen paa Charlottenborg saae jeg endelig for et Par Dage siden. I Mangel af Rum til andet, vil jeg kun sige: 1, at det forbausede mig, i en Masse af 3—400 danske Maleres Arbejder, af meer eller mindre Værd, men hvoriblandt intet skulde være ubetydende, ikke at finde det ringeste Spor af ideal Aand, af religiøs Konst, eller af det sande historiske Maleri i stor Stiil. 2. at det gik mig næsten med Juuls Portraiter, som med Raphaels og hans Madonna, paa sidste Udstilling — at efterat have set disse, eller nogle af dem — som ere de ypperste Mester-Arbejder af Portrait-Maleri, der findes i Danmark, vilde næsten Intet siden smage mig.

Skulde jeg nu fortælle dig noget Comisk, maatte det være Kongens og Fru Danners næved mislykkede Besøg hos Yndlingen Wegener i Archivet. Der blev først sendt Bud imellem 4—5, at det høie Par vilde komme, incognito og a l l e n e (saavidt jeg veed) Kl. 6. Wegener spiste hos Ste-

mann; hans Pige var gaaet ud; Løberen gik to Gange for-gieves; derpaa til Ringberg i Archivet, som heller ikke var hjemme. 3die Gang fandtes Pigen hjemme; Løberen løb til Stemann, Wegener løb fra Bordet med Angest-Sved til Archivet, thi Rasmussen havde Nøglen til en Pult, hvor Nøglerne til Hvælvingen ligge: Ringbergs Pige skulde løbe ud i Sølvgade, men er dertil lidet skikket, hun blev for længe borte; Hr. Secher sendtes efter hende — den utaalmodige Archivar sad paa Gløder; Madam Ringberg maatte hente en Smed, og denne kom virkelig, men kunde ikke faae Pul-ten dirket op. Nu indfandt sig endelig Rasmussen, men Smedens Dirke havde fornærmet Laasen, den vilde længe ikke lade sig oplukke ved Nøglen; endelig lykkedes det, faa Øieblikke inden Hans Majestæt indfandt sig og derpaa be-naadede Archivet og Archivaren med sit Besøg, indtil det blev mørkt. Wegener har i disse Dage faaet Commandeur-korset af Nordstiernen — dog neppe i den Anledning.

Dr. Grønblad (Historikeren) fra Helsingfors (Forf. af den uheldige »Statshvælfning i Danmark 1772«, som gav en stærk Anledning til at jeg skrev om Struensee) er kommen hertil for nogen Tid siden. Han har i Archivet fundet meget vigtige, gamle, ubekjendte Documenter til Finlands Historie under Sturerne og Kong Hans, og vil blive her ind i October for at benytte dem. — —

I Huset er, Gud være lovet, Alt vel. Jeg glæder mig til dit Brev fra Milano. Gud være med dig og bevare dig paa alle Veie. — —

C. M.

Milano. d. 20de Sept. 1852.

Min kiære Fader!

Den sidste Formiddag, jeg tilbringer i Milano, hvortil jeg ankom sund og veltilmode for 3 Dage siden, vil jeg anvende til at samle mine Tanker om det, jeg senest har seet, og give dig og min kiære Moder en kortfattet Beretning om min lykkelig tilendebragte 10 Dages Schweizer-Reise. Jeg vil skrive saa langt jeg kan faae Tid til (Kl. 12¹/₂ reiser jeg nemlig med Diligencen til Genua), og kan da siden, om nogle Dage ende Brevet.

Altsaa, nu har jeg ogsaa været paa den Landevei, hvor- over Strømmen af Reisende aarlig vælter sig, og hvor den efterlader sine Pletter og Mærker, ligesom smudsige Fod-

trin, om ikke paa Folkecharakteren i det Hele, saa dog paa den største Deel af de Schweizere, den Reisende kommer i Berøring med. Paatrængenhed, Løgnagtighed og Vindesyge træffer man her i endnu højere Grad end i Italien, og under langt mindre naive og derfor langt utaaleligere Former; forfulgt af Tiggere, Cretinere, uforskammede »Kellnere« og af Lediggængere, der under Navn af »Førere« tilbyde den Reisende deres Tieneste, holder man sit Indtog i Alpelandet. Men naar man med Taalmod og Taushed, eller vel ogsaa nu og da ved grove Ord, har jaget denne Myggesværme fra sig, har spændt sin Randsel paa Ryggen, og med sin Alpe stok i Haanden er kommen et Stykke op paa Biergene eller nogle Mile ind i de ensomme Dale, da aander man friere; Sværmen har fordeelt sig, her og der møder man vel en enkelt Tourist, eller nogle Damer til Hest — men ellers hører man kun Biergstrømmen bruse, Køernes Klokker klinge ned fra de høitliggende Græsgange, og man indaander en Luft, saa frisk, som man neppe kender ved Havet selv. Den styrker Nerverne, spænder Muskelkraften, gjør Sindet let og glad, gjør Blikket paa det Svundne mindre mørkt, og Udsigten fremad lys og lovende. Og har man først steget, langsomt men jævnt og udholdende i flere Timer, eller rettere, lidt efter lidt, i flere Dage, da kommer man til Egne, ensomme og store, som de udgik fra Skaberen's Haand, ubesmittede af de Vandrendes Mængde, fordi kun Øiet kan hvile paa disse Biergtoppe, men Foden ikke betræde dem, og ikke bære Støv fra den smudsige Jord op paa det rene Sneedække. Og her modtager den Reisende, der har Øie og Øre for det Store, saavel i Syn, som i Lyd, saa mærkelige Indtryk, at de ikke kunne sammenlignes med Andet i Naturen, end med en Udsigt over det ubegrændsede Hav, fra et Skib, hvor man ikke seer Land, eller med Himlen, en Vinternat, naar den staaer fuld af Stierner. At ogsaa min Vandring deroppe i det Høie (i det Store, kunde man sige) ikke har været uden Frugt, uden dybe Indtryk, Frigørelse for meget Smaat, Styrkelse og Lægedom for Sindet, kan Du vel vide; og jeg vil da nu give dig et Omrids af min Vandring, der vel ikke bliver stort andet end en Forklaring af den Vei, jeg har taget. —

Fra Zürich skrev jeg et kort Brev hiem, som jeg haaber, Du har faaet. I denne, ved Züricher-Søen og Floden Limath, smukt beliggende, virkelig anseelige By opholdt jeg mig og hvilede mig een Dag. Den følgende, Tirsdag d.

7de, tiltraadte jeg min egentlige Schweizer-Reise. Brøchner og jeg toge om Morgen, med et Dampskib et Stykke opad Søen til en lille By, ved Navn Hørgen, kørte derfra til Zug, og gik her atter ombord i en Dampbaad, der paa en Times Tid førte os til Byen Art, ved den sydlige Ende af Zuger-Sø. Allerede ved Zug, og endnu mere da vi glæde over Søen, nødtes vi til at løfte Øinene høiere i Veiret, end før, naar vi vilde see op til Biergtoppene, og det endskiøndt Søen dog allerede ligger meer end 1300 Fod over Havfladen. Dyb, grønlig og stille laae Vandfladen for os, og ved Siden hævede sig, grønt og venligt, Bierget Rigi, som vi snart skulde bestige. Rigi er egentlig en Gruppe af Bierge, af hvilke det høieste, Rigikulm er 5,550 Fod over Havfladen. Det sænker sig mod Nord og Nordvest temmelig brat ned imod Søen, mod Syden derimod gaaer det jevnt nedad, og er bedækket med talrige Græsgange og fulde af Mandel-, Figen- og Kastanietræer. De 3 Søer, Vierwaldstätter-, Zuger- og Lowerzer-Søen omgive det paa tre Sider. Omtrent Kl. 2 gik vi fra Byen Art, forbi Goldan, hvor der endnu sees Spor af det Fjeldskred, som i 1806 forvandlede hele Dalen til en Steenmark, begravede fire Landsbyer og dræbte 500 Mennesker (Dalen er overalt endnu besaaet med store Klippestykker); og her, fra Goldan, begyndte først den egentlige Opstigning, først over Græsgange, saa forbi Fyrreskove, hvor Fieldbækkene styrtede sig brusende ned. Vi havde ingen Fører, gik efter Kørtet, og bar selv vort Tøj. Veien var meget steil og besværlig, jeg var endnu uvant med at stige, og gik derfor i Begyndelsen for rask; siden nødtes jeg vel til at gaae langsomt. Her og der hvilede vi, blandede Cognac og Vand i vort Bæger, for at styrke os, og skrede saa videre. Efter 5 Timers anstrængt Marsch naaede jeg omsider, drivvaad af Sved og uhyre træet, til Toppen — men hvilken Udsigt eller Nedsigt var ikke her! Som et uhyre Landkort laae de lavere Egne i mange, mange Miles Rundkreds udstrakt for mit forundrede Øie, Bierge, Floder, Dale og Byer, Søer, der skinnede som Guld og Sølv i Aftenglandsen, og det Hele bevogtet af en Krands af vældige Kæmpebierge, med Taager og Skyer om deres Toppe. Jeg har aldrig før seet noget Lignende, og først den følgende Morgen fik jeg et Sidestykke dertil at see. Paa Toppen af Bierget er et fortræffeligt Værtshuus, hvor man overnatter. Her traf vi et Selskab af vel 50 Personer, Herrer og Damer, deriblandt Grev Knuth fra Laaland og hans Søn, i Selskab med hvem vi spiste til Aften. Den følgende Morgen

Kl. 5 vare vi igjen paa Benene, for at see Solen staae op. Himlen var aldeles reen og klar, men hele Landskabet underneden, Søer og Byer og Dale var bedækket med et hvidligt Lag af Taage og saae ud som en uhyre Sneemark, eller som Havet, belagt med is. Men Biergene vare rundtom ganske klare. Og nu saae jeg for første Gang ret vældige Sneebierge. I Sydvest laae den hele Række Berner-Alper høi, reen og tydelig for Øiet, først hvidtskinnende, derpaa rødmeende paa Toppene, da Solen skulde til at staae op; høiest den spidse »Jungfrau«, derpaa »Munken«, »Schreckhorn« o. fl. Jeg kan sige, at af alt det meget Skiønne og Store jeg har seet, baade hiemme og ude, er dette Syn dog endnu det skiønneste og største. Da vi vel havde seet os mætte, gik vi ind igjen, for nu ogsaa at blive mætte paa en anden Maade, og da vi havde opvarmet vore stivfrosne Lemmer med nogle Kopper varm Kaffe og Melk, begave vi os nedad Biergets Sydside — en let og smilende Vandring i Sammenligning med Opstigningen — og kom efter 2 Timers Forløb til Waggis*). — — —

Jeg ender dette Brev i Genua, d. 22de Sept. og maa desværre opsætte, hvad jeg kunde have at sige om Mailand og denne By til en anden Gang. I Selskab med to danske Architecter, Herholdt og Meldahl, har jeg tilbragt tre smukke og indholdsrige Dage i Milano, seet Malerisamlingen, det Ambrosiske Bibliothek, mange Palladser, og først og sidst den herlige Domkirke, fra hvis Taarn jeg om Morgenens kastede det sidste Blik til de sneebedækkede Alper, hvis Toppe, ligesom et Luftsyn, saaes svævende langt borte paa den grønlig Baggrund. — Med Diligencen kom jeg i Aftes til Genua, der overraskede mig ved sin herlige Beliggenhed, amphitheatralisk, med Bierge bagved, og det store, blaa Hav for sine Fødder. Jeg har et smukt Værelse, med Udsigt over Havnen, som er fuld af Skibe, og som minder mig baade om Neapel og om Malaga. To Dage blive vi her; i Overmorgen reise vi med en Vetturin, over Spezia og Lucca til Pisa, hvor vi skulle ankomme Mandag Middag, d. 27de Sept. og kunne altsaa d. 28de vente at være i Florents, hvorefter jeg længes meget, og hvor vi agte at tilbringe 14 Dage. Derfra skal jeg da atter skrive til Hiemmet. Lad dette Brev imidlertid bringe dig, min kiære Fader, min hiertelige Lykønskning til den 8de October; om Gud vil, skulle vi vel ikke oftere være adskilte paa denne

*) Sml. Digtene »Wildkirchli« og »Ved Hans Bröchners Grav« i »Efterladte Digte« af C. K. F. M. 1888.

Dag, men endnu opleve den tidt, glade med hinanden. Bring mine kiærlige Hilsener til Moder; mine Colleger paa Bibliotheket beder jeg dig ogsaa hilse venligt, og hvem der ellers erindrer mig. — Jeg selv er rask, og styrket paa Siæl og Legeme, især ved Fodvandringen, seer jeg med glad og rolig Forventning Vinteren imøde. Gid jeg maa høre det Samme om dig, og om Enhver jeg har kiær. —

Christian.

Kiøbenhavn, 5. Oct. 1852.

My dear Boy,

Dit Brev af 20.—22. Sept. (Mailand—Genua) var mindre uventet, men ikke mindre kiært og behageligt end det forrige — eller rettere, var det endnu langt mere, efterat det var læst. Det forvissede mig om, at Du var kommen vel fra den ganske alvorlige Schweitzer-Vandring. Fra 7.—15. Sept. (altsaa i 9 Dage) at begynde den i Zürich og ende den i Bellinzona, er et Foretagende, hvortil der altid skal Kræfter, Sundhed og Udholdenhed. Jeg kan vel haabe, at alle tre Omstændigheder, baade for dig og din Ven og Ledsager, ikke allene have været tilstede, men have vundet, snarere end tabt ved dette Foretagende. Jeg negter ikke, at det forekommer mig vel hurtigt udført, men forudsætter dog, at Du har vundet langt mere, eller havt et rigere Resultat, end af din Flugt gennem Tydskland fra Hamburg til Zürich; thi at vandre 9 Dage til Fods er dog i sig selv en ulige mere langsom Reise — en Reise med langt mere Tidsindhold, og følgelig langt mere Udbytte i et Land som Schweiz, end en Flyvreise gennem Tydskland paa Jernbaner i 4—5 Dage. Jeg er ellers noget tilbøielig til at troe, at Du vel har beskuet, nydt og opfattet Naturen i Schweiz, men kan i det mindste af dit Brev ikke see, at ogsaa Biergfolket, der beboer dette Europas — tilligemed Italien — mest bereiste Land, har beskæftiget dig synderligt under Vandringen. Dertil kunde dens saa uafbrudte og hastige Fortsættelse heller ikke levne megen Tid eller Ro. Jeg maa altid tænke herpaa; thi Naturen, uden Mennesker, bliver for mig dog — under længere Ophold og Beskuelse — omsider til et Slags Landskabsmaleri. Der maa levende Staffage til; og jeg kalder her naturligviis levende den, som i det virkelige Landskab bestaaer i Mennesker, jeg ikke blot seer at være eller røre sig i Naturen, men som jeg i nogen Tid kan leve med og tilegne mig et Ind-

tryk og Billede af, som af Naturen. Det vil interessere og fornøje mig, endnu engang at læse dit Brev med et Reisekort ved Siden, for at følge din Route. Jeg vil da fornye den Følelse af Taknemmelighed imod de højere Magter, som fyldte mig, da jeg havde sluttet dit Brev; thi der hører noget til, paa saa lang og møisom en Vandring, at lægge den tilbage med et saadant Held og uden al Hinder eller Ubehagelighed, hvorom jeg ikke finder et Ord i Brevet. Jeg undrer mig ikke lidt over, at den i sit Udseende svage, spinkle Brøchner, der er saa lidt vant til at færdes, saa godt har taalt Schweitzerreisen. — —

I øvrigt fornøier og interesserer det mig virkelig, at Du er kommen til at gjøre en Schweitzer-Reise, thi en Natur som denne manglede i dine Erfaringer, i hvor rige disse dog allerede eré. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at disse op-høiede Naturbilleder maa efterlade sig mægtigere og dybere poetiske Indtryk i din Siæl, end dem, de have fremkaldt hos *Inge mann* — naar man vil dømme efter hans Alpe- og Schweitzer-Poesie, som vel hører til det svageste og daarligste, han har skrevet. Hos dig vil denne Naturbeskuelse, forestiller jeg mig, virke mere middelbart og befrugtende, end den vil gaae over i beskrivende Digte; endskiøndt Du dog ikke burde have forsømt, i en roligere Time (f. Ex. i Florents) at have grebet et eller andet poetisk Motiv af Schweitzer-Reisen, imedens Indtrykket endnu var i sin fulde Friskhed, til en lyrisk Behandling. Det var dog Skade, skulde den hele Schweitzer-Vandring ikke efterlade en eneste poetisk Frugt til Erindring om den sublime Alpenatur. Jeg vil ogsaa ønske, at den ikke — hvad man vel kunde befrygte — har været saa hastig og forceret, at Anstrengelse og Træthed undertiden have skadet den fulde Nydelse og svækket Indtrykket paa Siælen. Jeg kommer til at tænke paa min lille Spadsering ved Søllerød Bakke og omkring Søen. Denne var jo en Bagatel — ikke at nævne, hvor Talen er om Alpevandring. Men Indtrykket var derimod saa levende hos mig, at det endnu efter 2—3 Uger staaer ganske friskt i min Erindring. Det vil interessere mig at erfare af dig, naar Du først er i Rom, og der kommer i Ro og Hvile, hvorledes din Schweitzer-reise der i sin Heelhed virker hos dig, og hvilket Total-Indtryk den har efterladt sig. Naturens sublime og mandige Charakter i Schweiz vilde hos mig upaatvivlelig sætte meget af Italiens større Yppighed og blomstrende Rigdom i Skygge. Min Reise giennem Savoien — det fattige, for en Dal svagt befolkede,

lidet dyrkelige Fieldland — gjorde et Indtryk paa mig, som hverken Italien eller Tyrol kunde svække. Nu er ogsaa dette kun en fiern, bleg Skygge; men i det Hele mindes jeg dog vel mere af Savoiens, end af Tyrol. — —

Naar Du modtager dette Brev, vil Du allerede være fortrolig med din Reises Hovedmaal, den e v i g e Stad, der har gienneemgaaet saa sørgelig en Krisis siden Du forrige Gang saa den, og fik den kjær. Jeg venter mig særdeles, og med spændt Videlyst, at erfare af dine første Breve fra Rom, hvorledes Du efter denne Mellemtid finder Staden, og om din Interesse og Kiærlighed til den ganske har fornyet sig. Jeg vil ønske det; og ønske at Du ogsaa i Rom maa finde meer end et Sted, hvor Du lever i fornyet Beskuelse og Nydelse. Din nærværende Reise, med 4—5 Aars større Modenhed og Livserfarenhed, maa fremkalde en høiere og større activ Aandsvirken hos dig, der maatte bære Frugter for dit hele følgende Liv, i det mindste for flere følgende Aar af dette. Det skulde glæde mig høiligen, om jeg sporede og erfarede dette; thi det har altid forekommet mig, som Frugten og Udbyttet af din forrige italienske Reise ikke har været saa betydende og indholdsrigt, som jeg havde formodet. Jeg maa dog her gøre en Undtagelse for det italienske Sprog og en Deel af dette Sprogs Literatur, hvormed din Reise gjorde dig fortrolig, eller gav dig deri en Indvielse, som vel ikke mange i Danmark dele med dig. For din Oversættelse af Dante kan og bør Opholdet i Rom ogsaa blive frugtbringende; men jeg har nogen Tvivl om, at Du der kan blive færdig med Purgatorio. Det er jo i sig selv et umaadeligt Trællearbejde, og saameget mere, jo mere Du vil sørge for, at anden Deel i ingen Henseende — skjøndt Arbejdet her for Poesien er mindre lønnende — skal staae tilbage for den første.

Jeg seer af Lovéns, som mig synes smukke (jeg tør jo ikke, af sine gode Aarsager, sige heldige) Oversættelse af »Lusiaderne«, at han har omarbejdet anden Udgave, som tidligere er forøget med de forhen manglende 4 sidste Sange, og forladt sin Fremgangsmaade i omtrent Halvdelen af de 6 første Sange, som han i forrige Udgave, efter Originalens Forbillede, havde oversat i lutter qvindelige Riim. I den nye Udgave afvekle mandlige med qvindelige Riim i Stanzerne paa sædvanlig Maade. Han mener derved bedre at have brugt sit Sprogs Kræfter og Egenheder, og at have forbedret sin Oversættelse ved mange smukke mandlige Riim. Jeg er nær ved at troe, at dette havde været ønskeligt, ogsaa

i Oversættelsen af Dante. Kommer Du engang til Paradiso, lod det sig maaskee gjøre, da at lade en Forandring indtræde — som imidlertid paa en Maade vil betage Værket dets y d r e Eenhed. — Jeg ønsker dog i hvert Tilfælde, at Dantes Muse ikke ganske skal lægge din egen i Baand og Lænker i Rom; og bl. a. har dine skønne — jeg vilde næsten sige classiske Sonetter vækket det Ønske hos mig: at Rom maatte fremkalde en Cyklus af Sonetter — der have Stof nok i Konstens uforlignelige ideale Skønhedsrigdom — og hvori Du kunde give et Sidestykke til de Goetheske venetianske (eller romerske?) Epigrammer. Men hvad hjælper slige Ønsker? Poesien maa komme af sig selv, skjøndt jeg dog troer, den ogsaa kan i n d b y d e s, og til mange Tider gjerne hører sig kaldet — eller i visse Forhold og Timer snarere, end i andre.

Du maa ikke heraf forledes til at troe, at jeg kun lever med dig i din Poesie, eller din poetiske Virken, eller at det var mig om at gjøre, at Du skulde lade dig fremdrive til en saadan Virken, uden indvortes aandeligt Kald. (Jeg vil kun i Forbigaaende yttre min Forundring over, at et saadant Kald ofte er opkommet hos dig, naar jeg egentlig mindst ventede det; og virkelig finder jeg, at Du maa have et sieldent Kald til at skrive hvad man kalder L e i l i g h e d s d i g t e — at dømme efter nogle af dine Poesier, som høre til den Art.)

P e r s o n l i g er Du mig dagligen endnu langt mere nær, og i Sindet, hvortil det heller ikke var fornødent, at jeg omtrent hver Aften, siden Du reiste har tilbragt et Par Timer i dit Værelse, som bliver det Sted, hvorfra i det mindste 1ste Hefte af mit danske Glossarium vil udgaae — som en Mod-sætning til de allerede ikke faa poetiske Udgydelser, som her ere blevne til. I den Anledning kommer jeg til at erindre Atterboms sidste Brev og hans Yttringer om dine lyriske Digte, hvilke jeg til Slutning vil meddele dig til Opmuntring. Atterbom hører vel nu mere til de milde, end, som jeg, til de strenge æsthetiske Bedømmere, men tillige til de sande, uden alle Sideblik dømmende. Han skriver: »Din Son är en prægigt Fyr. Hans »Dämring« har jag läst allsammans med nöje; det är något af det bästa jag på länge sett af lyrisk poesi. Der är, hvad man nu sällan träffar, et verkligt, eget lif — Sanning i känsla og ton; förening af uppfinning med teknisk virtuositet, af Innerlighet med objectiv Fasthet och Klarhet, af Manlighet met Ljufhet och Skärhet. Mere derom en annen Gång«. En saadan Dom af en Digter og Prosaist som Atterbom er vel saa god, som Nogens her i Danmark. Dermed maa

Du altsaa for i Dag nøies. Din Moder og Alle i Huset ere vel. Nyheder herfra skulle følge i mit næste Brev, som formodentlig gaar directe til Rom. Hils Magister Brøchner venligst.

C. M.

Kjøbenhavn. 8. Oct. 1852.

Min kiære Christian,

Denne Dag vil jeg ikke lade gaae til Ende, uden at begynde disse Linier, der skulle hilse dig ved Indtrædelsen i mit 70de Aar. Det er første Gang siden Du forrige Gang var udenlands, at jeg oplever dette Aarsskifte, uden at see dig ved min Side. Jeg har følt dette i Middags, blandt mine Venners Samfund, og jeg føler det mere nu, i Ensomhed, da jeg slutter Dagen paa dit Værelse. Det synes mig som jeg med hver Dag, jeg bliver ældre, stærkere føler, hvor naturligt det er, at Kiærlighed fordrer Samliv, eller Livets Meddelelse, og at ihvorvel dette Samliv ogsaa kan være i Aanden og i Tanken — er dets høieste Grad dog kun at finde i den virkelige, personlige Nærværenhed, i den indbyrdes personlige Virkning, hvoraf en mere inderlig Forbindelse ligesom et forenet Liv opstaaer. Min egen Tilværelse er, hvad det Indre angaaer, med Aarene ikke lammet eller svækket; men da jeg altid har levet meget i Følelsen, og da Handlingens eller det active Liv, ved en naturlig Følge af Alderdommens aftagende Kræfter, maa formindskes, føler jeg en større indvortes Trang til at leve i en aandelig Kiærlighed, som trænger til at møde den Forstaaelse og Deeltagelse, jeg sieldnere finder og kan finde i min herværende Livskreds. Dette bidrager vel til at vække og nære den Længsel efter et mere eensomt, stille, til Omgang med faa beslægtede Væsener indskrænket Liv, som med hvert Aar tiltager hos mig; ligesom jeg meer og mere føler mig giennemtrængt af Overbevisningen om saamange jordiske Tings Tomhed og Forfængelighed. Hvad bliver der tilsidst, naar vi nærme os ultima linea rerum — eller rettere det sidste Overgangs Punkt, tilbage af hele Livet, uden det, der skal følge os indtil, eller, som vi haabe, paa hiin Side af dette Punkt, Kiærligheden? — Maatte jeg dog fortjene at finde den sidste, og i dette Øieblik den eneste Glæde og Trøst, Mennesket har tilbage, at døe med den Bevidsthed at være og at have været elsket! — Dette er det sidste Lys i Dødens Mørke, og det er ved Glandsen af dette Lys, at

Siælen allene kan finde Haab og Mod til rolig at forlade sin forgængelige Bolig. — Disse alvorlige Yttringer ere ikke Følger af Dagens Scener, der omtrent have været de sædvanlige; de ere mere en Virkning af den indadvendte Selv-Betragtning, som Nattens Ro og Stilhed omkring mig har fremkaldt. —

10.—12. Octbr. Det er ikke uden en vis Frygt, at jeg tænker paa Fortsættelsen af dette Brev, hvor det i Forgaars Aftes endte. »Dagens Nyheder« vilde ikke være mig lette at samle; dertil hørte baade mere Hukommelse og mere Tid, end jeg har, især da Rummet maa indskrænkes til et Blad. Det forekommer mig, at her siden Du reiste, eller siden jeg sidst skrev, er foregaaet langt mere, end hvad der svarer til det sædvanlige Udtryk i Breve: »af Nyheder er der kun lidt at fortælle« etc. Allerførst kunde jeg saaledes, i Anledning af 8de October, erindre, at dette netop er blevet (Dagen for) det kongelige Budskab om Arvefølgens Forandring, og den afsluttede Londonske Tractat blev overgivet den af begge Ting forenede Rigsdag, efterat Bluhme, som Ministerpræsident, først ved Rigsdagens Aabning d. 4de Oct. havde opfordret begge Tingene til, i Følge Grundloven, at sammentræde i eet Parlament, i bemeldte Anledning. I Budskabet opfordrer Kongen Rigsdagen til at give Samtykke til den af ham ordnede Arvefølge, som de europæiske Magter have erkendt, tilligemed det danske Monarkies Integritet, ved Tractaten i London. — Den forenede Rigsdag valgte derpaa en Præsident (Clausen) og holder et Møde for at bestemme sin »Forretningsgang« i Morgen (d. 11te). Man venter, at en Committee vil blive nedsat; skeer dette, bliver Sagen neppe saa snart afgjort, som Mange have meent. I øvrigt snakkes der nok om, at Kongen ikke vilde underskrive Budskabet om Arvefølgen, eller »giorde sig ud til Beens«, vilde opsætte det m. m. Det er noget saa taabeligt og barnagtigt, naar man tænker paa den i London sluttede og af de fremmede Magter ratificerede Tractat, at man kun kan lee deraf. I øvrigt er det ligefrem en Følge af Kongens i senere Tider opkomne eller tiltagne Kulde og Unaade imod Prinds Christian af Glücksborg; og denne igien af hans bestemte Erklæring, at han hverken kunde eller vilde bringe hans »Kone« i Selskab med en »Gemalinde« af slig Suurdei, som Jomfru Rasmussen. Der fortælles, at der i Sommer skal have været en meget alvorlig Scene imellem Kongen og Prindsen, og at det siden er forbi

med det gode Veir*). — Hvorledes dette endog er (Prinds Christian var saavidt jeg veed tilstede ved Revuen for en 14 Dage siden, og er saaledes i Byen), saa havde man allerede talt om, at Kongen i nogen Tid skrantede paa Skovsborg — hvilket Frøken Dreyer ogsaa bekræftede, da hun for en 8—10 Dage siden besøgte din Moder. Han faldt meer og mere sammen, blev dorsk, kunde ikke bevæge sig, men røgte stærk Tobak hele Dagen. Søbadene skulle ikke have bekommet ham vel; ved den hastige Overgang til en kølig Temperatur i Slutningen af Sept. og den usle Lejlighed paa Skovsborg har han vel faaet Forkøelse. Ved Revuen (enten Troppernes eller Borgervæbningens) red han flere Timer i Smaaregn, uden Kappe. Det endte med, at han den 2den Oct. om Aftenen i Stilhed kom daarlig ind til Christiansborg; der fortælles endog, at han blev baaret op ad Trapperne paa Slottet; det er maaskee overdrevet. — — Om Kongens virkelige Helbredstilstand veed man meget lidt. Hans Corpulents i Underlivet skal i Sommer være kiendeligt og betydeligt tiltaget. Endeel troe, og deriblandt Frøken Dreyer, at han allerede har, og vel en Tid har havt, Vand i Brystet. Da hun første Gang saae ham (d. 8de Oct.) efter at han havde begyndt at være nogle Timer oppe, klagede han over en besynderlig Kulde han følte over hele Brystet og Maven; hun fandt ham paa faa Dage forandret og guul i Ansigtet. Imidlertid ophørte snart Bulletinerne, og nu (den 12te) hedder det (eller staaer endog officielt i Berl. Tidende), at Kongen med det første, efter nærmere Bekjendtgørelse, vil modtage Couren i Anledning af hans Fødselsdag. —

Det var et ubehageligt og ildevarslende Sammenstød, at Rigsdagen aabnedes den 4de Oct. under Brandtrommens Lyd, i Anledning af en stærk Ildebrand. To Dage forud havde man her, og vist over hele Danmark, en Orcanstorm, hvortil næsten Ingen kan mindes lige. Jeg vil ikke tale om, at flere Træer i Frederiksberg Allee og andetsteds omblæste; men næsten alle Badehusene baade ved Ryssensteens Bastion, og paa den anden Side, bleve om Aftenen løsrevne og kastede mod Langebro med saadan Magt, at en af de store Pæle, eller runde Bielkeknipper ved Broen, imod Iisgang, blev stødt ganske skiæv, og Broens Jernrækværk bøiet. Nogle af Husene laae formeligt strandede og tildeels splintrede, endnu om Mandagen d. 4. Oct. i Hiørnet ved Langebro, paa Christianshavn-

*) Jfr. N. Neergaard: Under Junigrundloven I B., pag. 724.

siden. Man har anslaaet Skaden til en 20.000 Rbdlr. Det forekommer mig dog overdrevet. Endeel Strandinger af fremmede og danske Skibe ved vore Kyster erfarede man snart; men den sørgeligste af alle Ulykker er at af 29 Fiskerbaade fra Nordsjællands Kyst som vare gaaede i Søen, ere 9 totalt forulykkede og kændrede i den pludseligt opkomne Orkan, hvorved nogle og 40 Fiskerfolk omkom, foruden at flere andre af Fartøjerne meer og mindre beskadigede maatte søge Land, eller kastedes paa den svenske Kyst. —

Man har nu faaet et Læs af Titler og Ordener i Anledning af Fødselsdagen, som kan maale sig med de fleste tidligere. Jeg vil kun nævne Madvig og Minister Simony som Etatsraader; og blandt et halvt Dusin Professor-titulerede ogsaa Hr. Over skou! At Casinos Directeur Lange, P h i s t e r og H o l s t have faaet R i d d e r k o r s e t tilsammen, vil jeg unde de to sidste. I øvrigt kan nu vel den høie Grev Wilhelm Moltke (som i Sommer har været i Schweiz, og endnu er ude hos sin Fader paa Espe) spørge: »Har jeg ikke gjort Ret i at jeg aldrig har baaret mit Ridderkors meer end den Gang, jeg skulde takke for at have faaet det?« Jeg erindrer nu ingen af de øvrige Professorer, undtagen Dr. Paludan Müller i Odense. Jeg vil see at faae mig andre Visitkort, for at lade trykke paa disse: Professor ved Universitetet. Her er Oppermann, Ex-Overlærer, som nylig vilde være S k o v r i d e r, bleven Lector i Tydsk! — — Andre Nyheder maa vente.

C. M.

Rom, d. 28. Oct. 1852.

Min kiære Fader!

For to Dage siden havde jeg den uventede Glæde at faa dit og Moders sidste Brev og den indsluttede lille Billet fra Fru Hammerich. Jeg havde ikke ventet at høre fra Hiemmet i de første 14 Dage, men jeg blev saa glad over dit og Moders Brev, at jeg besluttede strax at takke Eder derfor.

Skiøndt mine udvortes Livsforhold ikke ere stort forandrede siden min sidste Reise, føler jeg dog hver Dag, at de sidste fem Aar lidt efter lidt paa en umærkelig Maade have knyttet mig langt fastere til Fædreland og Hiem, end jeg havde tænkt; jeg føler, at mine Tanker og Ønsker meer, end jeg selv vidste, have slaaet Rod i en bestemt begrændset Kreds, og jeg føler mig langt mere fremmed i det fremmede

Land, end da jeg var 5 Aar yngre. Hver Time paa Dagen gjør jeg en Erfaring, som siger mig dette; i Begyndelsen blev jeg mismodig og forstemt derover, nu er jeg allerede kommen saa vidt, at jeg betragter denne »Virkelighed« med Ro og stundom med Glæde. Thi da jeg dog ikke kan begrunde denne aftagne Sympathi for det Fremmede i Alderens Stivhed eller i den Sædvanens Chrystallisation, som Aarene medføre: maa jeg snarere troe, at det er et Tegn til at mine hidtil for svævende Ønsker og Planer, have begyndt, meer end jeg selv anede, at fæste Bo indenfor en bestemt afgrændset Virkekreds, og at jeg maaskee om fem Aar til vil finde mig fuldkommen tilrette i denne — og vænne mig til at søge Friheden, ikke i Rummet og Tiden, men i Tanken; ligesom Den, der lever i en By, vel ikke kan see til Siderne, men ligefuldt kan betragte Himlen, naar han vender sit Øje opad. Og bringer Reisen mig ingen anden Frugt, end denne Overbeviisning, saa er det allerede nok, og jeg vil være tilfreds dermed; jeg reiste dog egentlig kun ud for at faae Ro og Ligevægt i Sindet. Dette skeer nu vel paa en noget anden Maade, end jeg havde tænkt, idet det Fremmede dennegang staaer, jeg kunde næsten sige fjendtligt overfor mig, og kaster mig tilbage paa mig selv. Jeg kan ikke beskrive, hvor forandret Alting forekommer mig her i Rom. Tildeels ligger denne Forandring vel hos mig selv, der maaskee seer noget klarere og skarpere — i al Fald alvorligere paa Gienstandene, end før, men tildeels er den ogsaa virkelig. Efter enhver voldsom Anstrængelse kommer der en Reaction, en Træthed og Slaphed, der er beslægtet med Søvn, og i en saadan Søvn, for ikke at sige Død finder jeg for Øieblikket det romerske Folk efter den Revolution, der endte med Paven's Tilbagekomst og Franskmændenes Besættelse af Rom. Det er ikke blot i Samtale med Romerne, at denne Træthed og Ligegyldighed giver sig tilkiende — thi da kan det italienske Blod ikke fornegte sig; Romeren bliver heftig, naar han har talt i nogen Tid om sit Lands Tilstand, og hans Tale blusser op til en Straaild, der atter slukkes — men det er mere i Livet, i Folkets Physiognomi paa Gader og Torve, og især i de offentlige Fester.

I forrige Tider var October Maaned, som Du veed, en Glædesmaaned her i Rom. Da feirede Almuen den lykkelige tilendebagte Viinhøst udenfor Byen, især i Osterierne paa Monte testaccio, med Sang, Dands og Improvisation; og om Aftenen saae man den ene Vogn efter den anden køre frem igiennem Gaderne, fuld af blomstersmykkede Piger og Koner,

der, som berusede Bacchantinder, sang og jublede, sloge paa Tamburinen og svingede de brændende Fakler. Nu er det stille overalt; enkelte Familier fra Trastevere kiøre vel ud af Porten og drikke deres Viin i det Frie, men Lystigheden er borte, og før det bliver mørkt kiøre de rolig tilbage igien. Forrige Gang, jeg var her, gienløde Gaderne om Aftenen af Sang og Munterhed; i hvertandet Osteri, man gik forbi, blev der dandset og spillet, nu er det tyst som i en Grav, naar Klokkeren er ni, og før Klokkeren ti ere alle Kaffe- og Viinhuse lukkede. Paven, hvis Navn for fem Aar siden var i Alles Munde, bliver nu aldrig omtalt; kun den romerske »Berlingske Tidende« — il Corriere de Roma beretter daglig pligtskyldigst, hvilke Kirker han har besøgt, ved hvilke Altere han har knælet, og udenfor hvilken Port han har taget sin daglige Motion. I udvortes Henseende synes det som om Rom i det forløbne Tidsrum har nærmet sig noget til de øvrige store Stæder, og har faaet en Slags overfladisk Cultur-Fernis. Husene ere f. Ex. penere malede, Folk mere pyntede, Boutikerne prægtigere, Alt, ligetil Politibetiente og Soldater, skaaret efter nyeste Pariser-Mønster — men det er rigtignok ogsaa blot i udvortes Henseende. En og anden Regieringsforanstaltning kan maaskee kaldes en Forbedring; men ogsaa dette er kun udvortes, thi, saavidt jeg har kunnet bringe i Erfaring, er der en tiltagende moralsk Slaphed, eller Corruption indenfor de nytilskaarne Former; Embedsmændene ere dovne, ligegyldige og bestikkelige meer end før, og deres Classe er naturligviis nu, efter Pavens Tilbagekomst, bleven opfyldt med en Mængde slette Creaturer, hvis eneste Fortieneste er deres Servilitet. Det Hele gjør paa mig et Indtryk som et Don Rando-Huus i det Store.

Her er i det Mindste dobbelt saamange Tiggere, som før, og Pengevæsenet er i den jammerligste Forfatning — Noget, der i det mindste for mig, som ikke har oplevet Danmarks lignende Misère, er noget ganske nyt. Da Papiirpengene staae betydelig lavere (5 pro Cent) end Sølv, har jeg byttet mit Sølv, for at profitere noget, men det er en besværlig Maade at vinde paa. Thi har jeg f. Ex. en 10 Scudi Seddel, ny, god og upaaklagelig i enhver Maade, er jeg dog nødt til at betale 10 Bajoc for at faae den byttet, hvis jeg ikke netop skal kiøbe noget, der koster 8 eller 9 Scudi. Ingen Kiøbmand vil bytte den, — det vil sige, han foregiver, at han ikke kan give igien — ja, selv med 5 Scudi-Sedlerne er dette Tilfældet. Sølv seer man aldrig, de smaa, bekvemme 5

Bajocstykker ere alle gaaede til Toscana, og istedetfor dem er der myntet Kobberpenge, hver især dobbelt saa tyk og ligesaa stor som en Species, saa at man stundom, naar man har faaet Penge igien paa en Scudi, er fristet til at leje en Karl, for at bære dem hjem. Men nok herom. Eet er dog, under al denne Jammerlighed, bleven uforandret: det er *Skiønheden*, i Naturen som i Mindesmærker og Kunst. Det er for mig det Vigtigste, og er og vil blive mig en Kilde til reen og ædel Nydelse.

Igaar gjorde jeg en herlig Vandring, i det skønneste, klareste Veir, ud i Campagnen, til Cæcil Metellas Grav, Maxentius Circus og Egerias Grotte, spadserede i fem Timer omkring derude, og spiste derpaa til Aften Kl. 5, med Brøchner og et Par norske Billedhuggere, i et Osterie, i Nærheden af Porta Sebastiana. Vi sad under aaben Himmel, paa en Høj, omgivne af blomstrende Rosenhækker, og havde den skønneste Udsigt eller Nedsigt, ved Solnedgang, over Forum, Colossæum og alle de omliggende Ruiner, medens de yndigttegnede Albanerbierge i det Fjerne fornøiede Øiet ved deres smukke Bølgeformer, og ved de vekslede Farver, de modtog i Aftenbelysningen. Et Stykke forbi Cæcil Metellas Grav begyndte de seneste Udgravninger af den antike Via Appia, der fortsættes omtrent 4 Miglier henimod Frascati, og ere foretagne i de sidste to eller tre Aar. Det er forunderligt at see, hvorledes den hele romerske Landevei, ligefra Byen til Bieregne, har været indesluttet af en næsten uafbrudt Række Gravmonumenter, det ene ved Siden af det andet, ligesom paa en Kirkegaard, nogle store, murede, med Basreliefs og Figurer, som dog alle ere meget ødelagte, andre smaa, blot med Navn og et eller andet Billede, der synes at være Fabrik-Arbeide. Jorden er ryddet tilside, og den oprindelige, massive Steenbro, der paa mange Steder viser dybe Hiulspor, er kommen tilsyne igien. Ogsaa paa Forum (som har mistet sine smukke Alleer, til min store Sorg) er der foretaget Udgravninger, siden jeg sidst var her. Tilvenstre for Phokas-Søilen har man i en temmelig stor Strækning gravet vel 7—8 Alen dybt og har bragt en Deel af Gulvet og Fundamenterne til en stor Basilica (B. Julia) frem for Lyset. Men af Statuer eller Sligt er der intet fundet. Den franske Regiering tilbød for to Aar siden, at lade hele Forum udgrave ved sine Soldater, naar alle Kunstsager, som blev fundne, maatte tilhøre Frankrig (de egentlig historiske Antiquiteter, Indskrifter etc. skulde Rom beholde); men derpaa

vilde Paven ikke indlade sig, og for Tiden ere Udgravningerne saa godt som standsede, af Mangel paa Penge. —

De 14 Dage, jeg nu har tilbragt i Rom, har jeg for det meste brugt til at gaa omkring og fornye de gamle Erindringer. Paa Mandag (d. 1st Nov.) flytter jeg hen til den gode Signora Vincenza, hos hvem jeg forrige Gang boede (men som nu boer paa et andet Sted — i Via Claudia), og faaer hos hende et stort, smukt, velmeubleret Værelse, med Tæppe paa Gulvet og en god Kamin, for 7 Scudi om Maaneden, med Opvartning. Godt, tørt Brænde har jeg allerede kiøbt, en Carretta for 3 $\frac{1}{2}$ Scudi; en varm Slobrok (som man her faaer for 2 Scudi) har jeg ligeledes anskaffet mig — og saaledes seer Du, jeg er vel udrustet til Vinteren, og haaber at skulle faae arbeidet dygtigt. Brøchner boer paa et andet Sted, oppe paa Monte Pincio, men vi sees daglig, og vandre gjerne sammen i Gallerierne. Igaar kom Conferentsraad Koch med Kone og Søn hertil fra Neapel, og agte at tilbringe en Maaned her, før de reise tilbage til Danmark. Flere og flere danske Reisende bebudes, men endnu er ingen kommen. To af de italienske Familier, jeg forrige Gang kiendte, har jeg atter opsøgt, og har endnu tre Anbefalingsbreve, som skulle afleveres. Men jeg veed ikke, hvori det ligger — det morer mig ikke længer saameget at tale med de »Indfødte«, som før; deres Samtale er mig for let og indholdsløs, nu, da Sproget ikke i og for sig kan beskieftige mig under Samtalen. Godmodige og venlige ere de endnu som før, men saa skrækkelig uvidende. Nu, jeg vilde dog i ethvert Tilfælde have levet mere alene dennegang, saa det skader ikke. Nu er Brevet fuldt — Gud veed hvormed, thi jeg har skrevet løs i to Timer, uden at see mig tilbage, og jeg maa da nødes til at slutte. Endnu engang, hiertelig Tak, min kiære Fader! for dit venlige, kiærlige Brev, glæd mig snart igien med at skrive. Hils Moder tusinde Gange, og tak ogsaa hende for hendes Brev. Selv skriver jeg vel engang imod Slutningen af November. Mine venlige Hilsener maa jeg bede dig bringe Conferentsraad Werlauff og mine Colleger paa Bibliotheket. Her har jeg endnu ikke besøgt noget af Bibliothekerne, men jeg skal vel til at gjøre en Runde med det første. Naar Du skriver, saa siig mig lidt om min »Dante«, om den er kommen ud o. s. v. De to indlagte Breve vil jeg bede dig besørge ud paa Christianshavn til Hammerichs. Levvel, min kiære Fader, og skriv snart til —

Christian.

Kjøbenhavn. 24. Nov. 1852.

Min kiære Christian,

Dit interessante Brev fra Rom har jeg allerede havt i 3 Uger omtrent — og i det mindste i 14 Dage har din Moder jævnlig spurgt: om jeg ikke tillige med hende vilde skrive? Hun vil nu ikke vente længere, og det kunde have været nær ved, at Du kunde modtaget hendes Brev, uden noget Bilag fra mig. — —

I Forgaars Aftes var jeg til Hove, nemlig til Concert hos Dronningen;*) dette kan Du nu faae ovenpaa, for at Du kan faae Leilighed til den Betragtning: at det vel ikke er ret alvorligt meent med min Sygelighed. Jeg vil ønske, Du deri maa have Ret; men min Upasselighed kan maaskee være alvorligere, end de, som see mig dagligen troe. — — Men nu vil jeg dog med et Par Ord videre fortælle: at jeg i de Par Timer, jeg tilbragte i den store Cirkel, som Dronningen havde samlet for at gjøre Honneurs for Prinds Ferdinand, hvis Fødselsdag det var, morede mig ret godt, og hørte god Musik og Sang, en halv Times Tid, da det var lykkedes mig at trænge ind i Salen. Jeg fandt den sædvanlige Leilighed til at tale med en stor Deel Folk, og at betragte endnu flere; blev beæret med alle r n a d i g s t Opmærksomhed — som det lod til, Etatsraad Hauch, der stod og ventede derpaa $\frac{1}{2}$ Time, endnu ikke havde lært at tilvende sig ved en saadan Leilighed, og gik hjem Kl. 11, uden at befinde mig hverken værre eller bedre — snarere det sidste — end da jeg Kl. halv ni gik ud til Amalienborg. Ogsaa her forfulgtes jeg i Samtalen af den Materie, som nu overalt og daglig er paa Alles Læber, og som har bragt den converserende Verden i den hele By, og i ethvert Huus, i ligesaa stor Bevægelse og Confusion, som den politiske. Maaskee har Du alt, naar Du modtager dette, erfaret noget om den Wegenerske Brandfakkell eller hans saakaldte »Manuskript,**) som han den

*) Dronningen ∅: Enkedronning Caroline Amalie, der i Aarene 1848 —52, mens Kong Frederik VI's Enke, Dronning Marie Sophie Frederikke endnu levede, oftest benævntes saaledes.

***) Det Wegenerske Skrift »Forsvar for Danmarks Kongers og Kongehuses, navnlig Prins Christians og Gemalindes fulde Arveret efter lex regia«, som sidst i Oktober 1852 omdeltes til Rigsdagsmedlemmerne, var af Forfatteren betegnet som Manuskript. Naar man betænker, at den af Wegener i Samraad med Stemann rejste Diskussion om Betydningen af Ophævelsen af Kongelovens Arvefølge kun drejede sig om det Spørgsmaal, om man definitivt skulde ophæve

30te Oct. lod uddele til den forenede Rigsdags Medlemmer — og som han siden ogsaa har ladet offentlig udkomme. Men at sætte dig ret ind i denne Sag, der i en betydelig Grad har afficeret mig selv og forværret mit Ildebefindende, vilde være endnu mere vidtløftigt og vanskeligt for mig, end rigtig at gjøre Rede for min Upasselighed.

Jeg troer at have fortalt dig, at et kongeligt Budskab af 4de Oct. om den Forandring i Arvefølgen til den danske Throne, som grunder sig paa den af Kongen den 8de Mai i London sluttede og af ham, saavel som af de øvrige 5 Souverainer ratificerede Tractat, blev indgivet til Rigsdagen den 8de Oct., og at begge Ting derpaa sammentraadte i en forenet Rigsdag, for at tage dette Kongelige Budskab i Overveielse og give Samtykke til Forandringen, hvorved 1. Successionen gaaer over paa Prinds Christian og hans mandlige Afkom med sin nærværende Gemalinde, Prindsesse Louise; 2. den agnatiske eller mandlige Arveret og Arvefølge fastsættes for det nye Dynastie, og altsaa Kongelovens Arvefølge ophæves. — Imod dette paa en europæisk Tractat og et fuldstændigt fait accompli grundede politiske og statsretlige Arrangement protesterer den kongelige Geheime-Archivarius, ja behandler dets Meddelelse, som om det ikke udgik fra Kongen, men allene fra Blumhede, eller i det høieste fra Ministeriet, hvorfor han ikke vil nævne det et kongeligt Budskab. Det ubegribeligste — næst det hele Skridt af en saa høit betroet Statsembedsmand og Rigsarchivarius imod Statens Regiering — er, at Wegener med stor Submission vil erkiende det nye Dynastie, eller Prinds Christians og hans mandlige Arvingers Succession, men vil ikke vide af nogen Ophævelse af Kongelovens Arvefølge. Han vil lade Prindsen succedere paa Grund af Kongeloven — han vil erkiende den agnatiske eller mandlige Succession i hans Æt (thi saameget seer han vel, at uden den kan han i Følge den londonske Tractat ikke komme til at

---

denne Arvefølge (Ørsteds Tanke), eller om man skulde nøjes med at lade den slumre, saalænge Prins Christians og Prinsesse Louises Æt sad paa Tronen (Stemann—Larsen—Wegeners Tanke), maa man forbauses over den Doktrinarisme, der kunde lade dette statsretlige Spørgsmaal svulme op til et Stridsspørgsmaal, som satte Gemytterne i den heftigste Bevægelse paa begge Sider. Ovenstaaende Udtalelse af Molbech er som Vidnesbyrd om Tidens Tænke- og Følemaade saare karakteristisk. Jvnfr. N. Neergaard: »Under Junigrundloven« I B., pag. 770 fig.

succedere); men han vil have en hvilende, i Dvale liggende Succession efter Kongeloven giemt ved Balsamering, maaskee i nogle Aarhundreder, for at da, Gud veed hvilke dessauske, Nassauske eller Augustenborgske Cognater eller Efterkommere af Qvindelinien, skulle kunne staae frem af Kongelovens Grav og bestige den danske Throne, naar der ingen mandlige Descendenter efter Prinds Christian og hans to Sønner (eller de flere, han kan faae) gives. — Da hele den nye Arvefølge er grundet paa at bevare det danske Monarkies Integritet, som den londonske Tractat har erkjendt og befæstet, meer end dette nogensinde før er skeet ved en statsretslig Act: var en saadan reen agnatisk Succession nødvendig, fordi Hertugdømmet Holsteen kun ved en saadan kunde arves (hvilket naturligviis ogsaa Wegener erkjender). Keiser Nicolaus, hvis Forgængere paa den russiske Throne have (under Christian VII) afstaaet den Gottorpske Deel af Holsteen til Kongen af Danmark, eller den dansk-oldenborgske Linies mandlige Æt, har naturligviis holdt over denne Betingelse, og for at hele Holsteen kan gaae ind i det danske Monarkie, eller den saakaldte Heelstat, er ogsaa den agnatiske Succession bleven Vilkaaret for, at de europæiske Magter have indvilget i Prindsen af Glücksborgs Thronfølge efter Frederik VII og Arveprindsen. Kongelovens Arvefølge er allerede herved brudt og ophævet. Den er ubetinget ophævet for Prinds Christians Døttre, Sønnedøttre, Datterdøttre, og saa fremdeles. Dette ligger uforanderligt i den londonske Tractat. Ikke desmindre vil Wegener, at der skal reserveres en qvindelig Arvefølge, for det Tilfælde, at Prinds Christians mandlige Afkom uddør — uden naturligviis at kunne sige, hvor, hos hvem eller hos hvilken Linies ufødte Afkom denne Succession da skulde indtræde. Ja, han vil, saavidt man kan see, endog paastaae: at Prinds Christians Succession skal grundes, ikke paa den londonske Tractat, men paa Kongeloven.

Alt dette er i mine og næsten alle Fornuftiges og Upartiske Øine blot Galskab og Absurditet; men det er en Absurditet, som udgaaer deels fra Eider-Fanatisme og Ultra-Nationalitet, deels fra Personlighed og krænket Ærgierrighed. Bluhme har under sit Ministerium hverken hentet Hielp hos Wegener eller hørt hans Raad; hinc illæ lacrymæ! Den gamle Stemann, til hvem Wegener dedicerede sit saakaldte »Manuskript«, modtog tillige her den offentlige »Meddelelse« at disse Blade, som stilles under Beskyttelse af hans vidtberømte Navn, ere skrevne med hans fuldeste Bi-

fald«. Man veed nok, for at forklare sig dette. Den svage Wegener er Dannerpartiets troe Client; Stemann, forbittret paa hele Ministeriet — endog paa sin egen Søstersøn, Tillisch — har her fundet en herlig Leilighed til at kaste, hvad man i forrige Tider kaldte »en Slagbrand« (Anstødssteen) i Veien for Ministrene; og det eiderdanske Oppositionsparti greb naturligviis med begge Hænder Leiligheden til her at søge en Muelighed til at styrte Ministeriet. »Fædrelandet« har raset i 14 Dage værre end nogensinde. Det maatte opbyde alle sine Kræfter, og hente sit dybeste Bundfald af Edder og Galde for at udspye samme over Wegeners Modstandere. Den første, der meget snart fremtraadte var en Anonym: »Det Kongelige Budskab og Geheimearchivar Wegener« (udgaaet, som man i Almindelighed mener, fra det udenlandske Ministerium). Dagen efter (omtrent d. 13—14 Nov.) udkom et Modskrift af Ørsted — kort, skrevet med usædvanlig Kraft og Stofrigdom, men ogsaa paa nogle Steder med stærk, og uheldigviis for Wegener træffende Bitterhed. Til Hævn herfor leverede Fædrelandet et Forsvar for Wegener i 5—6 Artikler, der endte med en Charakteristik af Ørsted, som i nærgaaende Grovhed søger sin Lige. Man tillagde først disse Artikler Krieger, siden, med mere Rimelighed, Schiern.*) — I »Berlingske Tidende« er skrevet med Sagkundskab og Grundighed i 5—6 Nummere (heelt eller halvt officielt) imod Wegener; ligesaa i 7—8 Nummere i Flyveposten (af Hiort, som naturligviis strax lod dette samle og aftrykke). Dirkinck-Holmfeldt overkom nogle Actstykker, og udgav disse med noget Sauce af ham selv (som Forlæggeren, Boghandler Hegel, sagde mig, »han helst havde villet være fri for«) hvori han, i Grovhed mod Wegener, gaaer over alle Grændser. Ogsaa Sibbern tog noget ind at skrive paa; hans i Gaar udkomne Piece har jeg ikke seet. Saaledes har man i Kiøbenhavn i 2—3 Uger ikke aandet, tænkt, talt, skrevet om Andet, end om Wegener, Arvefølgen og det Kongelige Budskab. —

Jeg havde just begyndt paa en ny Epistel til Heiberg om din »Dante« — da jeg blev standset af denne politiske Hvir-

---

*) Dette beroer paa en Misforstaaelse. Schiern er ikke Forfatter til de nævnte Artikler i »Fdl.«; det er derimod ham der i samme Blads Nr. 266 for 13. November 1852 retter den Anmodning til Rigsdagen, at den vil drage Omsorg for, at Akterne vedkommende Kundgørelsen af 28. Januar 1852 fremlægges for Offentlighden.

velstorm, der rev alle med sig. Ved Geheimeraad Dankwardt fik jeg alle Ministeriets i Oct. eller Nov. 1851 til Rigsdagen indgivne Actstykker og en Memoire om vore politiske Stillingen laant, gik i 8 Dage med det Forsæt at skrive, blev i høi Grad angreben af denne Stemning, og skrev 4—6 Blade, men føler, at min Helbredstilstand uden Tvivl vil nøde mig til at lade dette ligge og vende tilbage til mine svenske Forelæsninger. I et uheldigt Øjeblik udkommer just nu din »Dante« — eller maaskee tværtimod, at Folk ville være tilfreds med engang at faae noget andet at læse, end om «Arvefølgen». — Den 6te Nov. fik Generalfischalen Ordre fra Statsraadet, at tiltale Conferentsraad Wegener, og den 22de Nov. maatte han efter Indvarsling, møde i Criminalkamret for at undergaae et Forhør. —

Om Hauchs nye Skuespil (Tyge Brahes Ungdom) og mange andre Ting vilde jeg have skrevet; men Wegener har opslugt Alt — i mit Brev, som overalt. — Af Paludan Müller udkommer et nyt Digt til Nytaar; det bliver stort 3: i meget stort Format; ellers kun 5—6 Ark, efter Thieles Formening. Hvad det er eller kaldes, veed jeg ikke; jeg vilde ikke spørge ham selv derom.

C. M.

Rom, d. 12te Dec. 1852.

Min kiære Fader!

Meget imod min Villie er der hengaet eller henilet en Tid af 6 Uger, siden jeg sidst skrev til Hiemmet; men Skylden er egentlig ikke min alene. I henved 3 Uger har jeg daglig besøgt Café greco, for at spørge efter Breve fra Danmark, og først for tre Dage siden fik jeg endelig det længe ventede og, efter saa lang en Taushed, dobbelt kiærkomne Budskab: at der laae en Epistel til mig i Brevkassen. Havde jeg vel tænkt, at den vilde ladet mig vente saalænge, skulde jeg vel have skrevet før. Imidlertid takker jeg nu baade dig og min kiære Moder ret meget, og beder kun, at I en anden Gang ikke lade saa lang en Tid hengaae uden at give mig nogen Underretning om Eder selv og Tilstanden hiemme; jeg behøver virkelig den Opmuntring, som Eders kiærlige Breve give mig, da mit Humeur ikke altid er det bedste, og jeg til sine Tider i høi Grad længes efter mit Hiem og mine Venner.

Denne Følelse af Længsel er imidlertid ikke nogen sygelig Hiemvee; den er snarere en sund og klar Bevidsthed om,

at jeg ikke har noget meer at gjøre i fremmede Lande, at min Aand har modtaget saa meget Indhold udefra, som den efter sin særegne Beskaffenhed, sit Omfang og sine Kræfter kan bruge, at den er mæt af det Fremmede, ligesom Kalken mættes af Vædske, og forlanger at anvendes ligesom denne til et enkelt Øiemed, til at mure en enkelt Bygning op. Jeg har ofte hernede i Italien den ubehagelige Følelse af — hvorledes skal jeg udtrykke mig — at jeg ligesom bliver borte for mig selv, ikke kan finde mig selv igjen imellem de fremmede Omgivelser; det forekommer mig undertiden, som om jeg egentlig slet ikke var her, men sad hiemme i min Stue i Skindergaden og drømte om Rom, og saae i Drømme disse Paladser og Ruiner igjen — men svagere, blegere, som Billederne vise sig for den Sovende. Naar jeg da besinder mig eller vaagner, hvad man vil kalde det, bliver jeg ofte ilde tilmode og betages af en stærk Længsel efter Danmark og — mig selv. Dog er jeg til andre Tider ikke utilfreds med disse Erfaringer; thi de vise mig, hvad jeg da forresten vel følte noget af før, at jeg nu, langt mere end for 5 Aar siden, har et »Jeg«, som jeg her undertiden ligesom maa søge efter, at min Aand har en langt mere personlig Tilværelse nu end dengang, om endog af indskrænket Omfang. Den føler sig selv til sine Tider stærkt nok og skyder meget af det Fremmede fra sig, vrager og forkaster meget af det, som den for 5 Aar siden villig optog eller lod sig henføre af. Dengang mærkede jeg egentlig for det meste ikke synderlig til mig selv under hele Reisen; jeg glædede mig over Alt, fordi det var mig Nyt, og afspejlede villig alle de Gienstande, der kom mig imøde; nu har jeg, som sagt, en heel Deel mere Bryderi med mit »Jeg«, thi enten bliver det borte for mig (men, modsat hiin Tid, føler jeg, at det er borte), naar jeg f. Ex. flere Dage i Rad har været paa Udflugter i Gallerier o. s. v. uden at faae rigtig Tid til at samle mig og tænke mig om; eller det er mig til Besvær f. Ex. i Omgang med Italienerne, som jeg, paa Grund af bemeldte »Jegs« mere bestemte Fordringer, ikke finder nær saa elskværdige som forrige Gang. Dog maa jeg tilføie, at skiøndt der paa denne Maade næsten daglig er slaaet en eller anden Erindring ihjel for mig, og formodentlig endnu flere vente paa at faae deres Banesaar: er det lille Antal af Minder, som overleve Blodbadet, blevne dobbelt herlige og ufor-gængelige. Altsaa: »der langen Rede kurzer Sinn« er denne: at min A a n d egentlig kun føler sig selv ret i et regelmæssigt Arbeide, især en selvstændig Digten eller anden skabende

Virksomhed, og at mit H i e r t e kun føler sig selv ret i Omgang med dem, der ere mig kiære, og at de derfor begge ofte længes efter Danmark; men at Følelsen af denne Længsel tillige har lært dem begge, hvor de have og skulle søge deres virkelige Liv og Livs Kilde. — Du vil maaskee sige, at den ene af disse Kilder kunde jeg ogsaa finde hernede, i mit Arbeide, og navnlig i Oversættelsen af D a n t e; men det er netop det Sørgelige, at dette Arbeide slet ikke vil gaae for mig, formodentlig fordi det væsentlig er et Taalmodigheds-Arbeide, der fordrer en jevn, uforstyrret Syslen, hvad der her er saa godt som umuligt. Tyve Gange har jeg taget fat, og tyve Gange har jeg mismodig lagt Pennen ned igien, uden at kunne fremtvinge den Smule Stemning, som behøves, og disse mislykkede Forsøg have, som Du vel kan tænke, ikke bidraget til at opmuntre mig. Imidlertid bliver jeg ved, og rykker vel efterhaanden langsomt frem, om jeg ogsaa ikke bliver færdig; jeg er dog allerede saa vidt fremme i Purgatoriet, at der kun vil behøves 2 à 3 Maaneders Arbeide i Kiøbenhavn for at jeg kan opfylde min Forpligtelse — og til Kiøbenhavn kommer jeg vistnok før end jeg oprindeligt havde tænkt. — —

Dog — dette kunde vel være nok om mig selv; lidt maa jeg dog i det mindste skrive om Landet, jeg lever i. — Vi have her havt et uafbrudt mildt og solvarmt Efteraar, klar Himmel og saa godt som bestandigt Tørveir. Selv Italienerne kalde det nu inverno straordinario, og mene, at Regntiden maaskee nu, da det er trukket saa langt henpaa Aaret, vil udeblive reent (hvilket in parenthesi kan være meget behageligt for dem, der, som jeg, skulde sidde en Deel af Dagen hjemme.) Luften er endnu saa mild, at jeg skriver dette Brev, ved Middagstid, for aabne Vinduer; Haverne rundt omkring staae fulde af Maanedsroser, og paa Gaderne sælges de rigeste, deiligste Blomsterbouketter for billig Priis. Saae man ikke Akasieløvet gulnes og falde af og Orangerne blive rødere og rødere, skulde man ikke troe, det var December. Maaskee er det denne Vinterens Mildhed, som holder de Reisende tilbage i Nord-Italien; thi hidtil er der kommen forholdsviis meget faa Fremmede til Rom, maaskee neppe 4000 i Løbet af to Maaneder. Muligt, at de ogsaa lade sig afskrække af Veienes Usikkerhed. — — For ikke 14 Dage siden blev Coureren overfaldet i Nærheden af Vitubo (il Corriere er, som Du veed, en regelmæssig Iilpost), Postillonen blev skudt, og de Reisende, blandt hvilke en rig Monsignore, udplyndrede. En fattig piemontesisk Maler, som jeg selv kiender per-

sonlig, mistede ved denne Leilighed 200 Scudi, men Monsignoren — 8000 Scudi. Imidlertid komme de reisende Nordboer alle velbeholdne hertil — kom der blot nogle flere dygtige og i Omgang opbyggelige Mennesker; thi saadanne savnes høiligen. Jeg deler mine Aftener, saa godt jeg kan, imellem nogle enkelte Landsmænd og Italienerne. Blandt disse sidste maa jeg især nævne Monsignore, Grev Orfei, i hvis Huus jeg er bleven indført, og hvor jeg i Regelen tilbringer hver Løverdags Aften. Han er, hvad man her kalder *avvocato generale de' poveri*, d. v. s. af Regieringen beskikket Sagfører for alle dødsdømte Forbrydere, en fiin og dannet Mand. Hans lille, stygge, men meget venlige og elskværdige Kone er en bekendt Digterinde, og de have samlet en Kreds af Prælater og Litterati om sig, som jeg er meget tilfreds med at være bleven indført i og haaber at skulle faae Nytte af i flere Henseender. Indbudet af dem, bivaanede jeg igaar et Møde i *Academiet la Arcadia*, en Mindefest for den bekendte, talentfulde Digter *Angelo Maria Ricci*, der navnlig har skrevet en Mængde smukke og melodieuse lyriske Digte. Ved denne Leilighed blev der da, næst en ret interessant biographisk Tale af en lærd Carmelitermunk, *P. Theodoro*, produceret en stor Mængde større og mindre, latinske og italienske Digte, *Canzoner*, *Sonetter* o. s. v., som Forfatterne selv fremsagde med den for mig uudstaelige, grædende Tone og Mæner, som er traditionel hos Italienerne, som de selv, naar man taler med dem derom, fordømmer, men dog bestandig beholder i deres *Declamation*. Jeg har denne Gang ret studeret deres Methode, og skal, naar jeg kommer hjem, give dig en Prøve paa den ægte italienske *Declamere-Kunst*, der er ligesaa fiern fra den virkelige Natur, som mange af de oratoriske svulstige, tanketomme *Vers*, de nu producere. Det er mig endnu bestandig ubegribeligt (siden jeg taler om *Vers*), at de samme Mennesker, der synes at beundre en Digter som *Dante*, og nævne ham med Stolthed og Begeistring, at de samme kunne komme i Ekstase over enhver poetisk *Døgnflue*, der flyver dem forbi med lidt Farve paa Vingerne. Det giver mig Mistanke om, at Sandsen for det Poetiske her meer end mange andre Steder er noget Overfladisk, der ikke naaer til Bunden eller til «det Skiulte» i Poesien; at den ikke er forskiellig fra den Smag og Sands, som hos os findes hos mange *Fruentimmer* især, og som hefter sig ved det reent *Udvortes*, ved Riim, *Velklang*, enkelte *Billeder* o. s. v. (hvormed jeg forresten ikke vil benegte, at der ogsaa ofte netop hos *Qvin-*

derne kan findes en langt dybere og finere poetisk Sands, end hos mange Mænd). Hvad bemeldte Arcadia angaaer, der endnu om Sommeren holder sine Møder i det grønne, i en Have paa Mons Janiculus, da har jeg faaet en General-Indbydelse til at bivaane alle Sammenkomster, og man har viist mig saamegen Artighed, som jeg kan forlange — naturligviis bestandig som »Den, der har oversat Dante paa T y d s k«; thi at der gives et d a n s k Sprog, søger jeg forgieves at gjøre dem begribeligt. Men — Brevet nærmer sig sin Ende, og jeg vil dog endnu skrive nogle Ord til min Moder, ved Aarets Slutning. Altsaa — levvel, min kiære Fader! Tak for alt Godt i det gamle Aar, for alle kiærlige Tanker og Ord, Du har skienket mig. Gud bevare dig og min Moder endnu længe for —

Christian.

Tak fordi Du i dit Brev har skrevet saa udførligt om den Wegnerske Sag. Vi leve her i en complet Uvidenhed, ere saare hungrige efter Nyt fra Danmark, og kunne ikke mættes med de Smuler der findes i »Augsb. Allgm. Zeitung«. Fortæl endelig mere om dette og Sligt, naar Du næste Gang skriver.

Kiøbenhavn, d. 19de Dec. 1852.

Min kiære Christian,

Siden din Moder i Dag endelig vil sende dig et Brev (skiøndt det ikke, efter hendes Mening, kan naae til Rom før Juul) kunde Du saameget snarere undvære dette. Men hun synes, at jeg dog endelig maa fylde hendes ellers altfor t y n d e Brevsending (jeg mener dette dog kun i p h y s i s k Betydning), og jeg selv gierne vil, at man skal tage Nytte af sine Postudgifter: saa vil jeg altsaa i al Skynding (for saa vidt jeg endnu kan tale om Hast i noget hvad jeg skal foretage mig) give dig disse Linier oven i Kiøbet. Jeg vil dog i dem springe over de sædvanlige Jule-Ønsker, siden de dog komme post festum. At ønske dig et »glædeligt Nytaar« i R o m, er vel ogsaa overflødigt; thi jeg forudseer at Du der har meer end nok af alleslags Glæder. — — Hvad jeg egentlig meente, er, at Du formodentlig i den omtalte Juletid vil have nok af de sociale Glæder baade blandt Landsmænd og Italienerne, som Du jo sætter megen Priis paa. Jeg kan ikke sige noget derimod; jeg har selv, næsten i enhver Periode af mit Liv, søgt det selskabelige Liv og Menneskers Omgang ved

Siden af Bøgenes. For et Menneske (jeg siger med Flid ikke blot for en M a n d) med aandelig og handlende Kraft, kan den sociale Glæde og Omgang dog aldrig blive en Hovedsag, men kun Aandens Hvile og Sindets Forfriskning. Det kommer da egentlig kun an paa at eie eller tilegne sig et saadant Talent for denne Omgang, at den intet koster os, eller at vi med den fornødne Lethed, Friskhed og Uafhængighed kunne sætte os i en saadan Stemning, at den selskabelige Omgang virkelig bliver til en Aandshvile. Maaskee vil Du synes, at denne Lære klinger egoistisk, eller kun gaaer ud paa hvad vi selv i den Henseende kunne vinde; men betragtes den nøiere, vil man finde, at det omtalte T a l e n t netop betinger en gien-sidig Meddelelse. For selv at oplives og opmuntres i Selskab, er det absolut nødvendigt, at vi ogsaa forstaae at oplive og underholde Andre. — Dertil har jeg i lang Tid været yderst lidt oplagt, og har dog i den sidste Tid maattet frequentere flere Middagsselskaber, end min Lyst og mit Humeur kunde bringe mig til, ja, endog selv nyelig havt og »afgiort« et saadant, ved hvilket jeg i det mindste ved vort, som Du veed, ikke glimrende Bord, og uden Champagne, kunde bringe det til, at din Moder kunde faae Plads imellem 2 Statsministre (Grev C. Moltke og General Hansen.) Du vil formodentlig mene, at den Plads maatte hun gjerne beholde. Men din Moder forsikkrede mig, hun havde ikke længe havt en saa behagelig Bord-Conversation, eller fundet saamegen Opmærksomhed af Sidemænd ved et Bord. —

Jeg kan nu dog, om ikke andet, fortælle dig videre angaaende bemeldte Middag i forrige Uge, at jeg i Fredags, i et glimrende Diner af 1ste Rang i det Mynsterske Huus, og virkelig ganske splendid, kiedede mig in superlativo — saameget mere, vil Du let forstaae, da jeg maatte lade i det mindste 4, om ikke 5 Retter, og det de egentlig udsøgte, gaae mig forbi. Du vil forundre dig meget over min Situation, naar Du hører at Prof. H a l l var min Sidemand, og det endda efter mit eget Ønske. Men han fik Etatsraad Dahlstrøm paa den anden Side, og druknede saaledes i ministeriel og Rigsdags-Discurs, at jeg naturligviis blev »veiet og fundet for let«, til at dele samme. Paa den anden Side gik det ikke bedre — kun at her var mindre at tabe. Dr. Münter havde faaet den sindige, lidet talende Minister Etatsraad Simony til Venstre, og fandt saaledes den bedste Leilighed to pour out his inexhaustible stream. Jeg kiender virkelig knap nogen, hvis Tales Mølle-hjul til enhver Aarstid har saa rigelig en Vandstrøm.

Hvorfor jeg beretter dette, er egentlig for at tilføie, hvad jeg veed, ei vil være dig ukiært, at jeg Dagen tilforn, til min store Forundring og Overraskelse var bleven buden til Middag hos Professor og Magister Hammerich — hvor de ydre Vilkaar ikke udholdt nogen Sammenligning. Derimod befandt jeg mig fortrinlig vel ved Bordet, og som Følge deraf ogsaa bedre end ellers efter Bordet, hvorfra jeg maatte gaae lige op i Ordbogscommissionen. Jeg sad imellem Fru Jerichau og Fru Hammerich, som jeg havde tilbords, og fandt begge, der omtrent vare mig lige lidt bekiendte, hver paa sin Maade — den ene polsk—tydsk, den anden pure dansk, behagelige og elskværdige. Dertil kom, at Assessor Aagaard, som sad paa den anden Side af sin Datter, og som jeg først bemærkede, da han kom til Bords, befandtes ganske munter, talende og cordial, saaledes at vi endog kom til at mindes vore ældste Tider (endog før det egentlige personlige Bekiendtskab) og drak et Glas sammen til Ære for vort fælles Student-Jubilæum i Aar. (Jeg erindrer endnu fuldkommen klart den lille bitte Aagaard paa Riisbrighs Collegium). Fru Hammerich vil jeg (uden at have lovet det) med det første engang — dersom vi i Vinter faae bedre Veir — besøge; især da jeg maatte gaae, uden engang at tage Afsked. Ligesaa, efter Løvte, Fru Jerichau, som uden Tvivl er en ganske original Natur, med en ualmindelig qvindelig Genialitet af artistisk Art. Hun berømmede særdeles meget din egen »Dante«, hvilket var mig til Satisfaction og Fornøjelse; men Virkningen heraf tabte endeel, da hun siden efter, ved Bordet ikke mindre roste Hauchs Drama, som Publicum vist nok har løbet efter i 3—4 Uger, men som jeg havde fuldkommen nok af med een Gang — uden at jeg endog, ved at have Digteren bag min Ryg, kunde indpodes enten poetisk Varme eller national Begeistring for en temmelig tør, karakter-mager, men nu og da sentimental, og rigelig declamatorisk Tyg e B r a h e. Dog er han, især spillet af Wiehe, endnu taalelig; de øvrige Figurer (jeg vil undtage Madam Nielsen — hvis Rolle dog kun er lidet bedre, end de andres) forekom mig som rene dramatiske Statister.

Dit Drama synes virkelig at gjøre Lykke. Endogsaa Overpræsident Lange har, efterat have selv læst det, forelæst det for sin Familie. Med Afsætningen gaaer det, saavidt jeg veed, ogsaa ret godt.

Gud bevare dig i det nye Aar og i alle de følgende, som ere dig bestemte i Skiebns Bog.

C. M.

Hils Brøchner venligst. Jeg haaber han opnaaer det ansøgte Smithske Stipendium.

Kiøbenhavn, 18de Jan. 1853.

Kiære Christian,

Jeg skriver dette som et nyt Brev til dig — og ikke uden Grund; thi det er ikke blot det vigtigste, Du paa denne Reise modtager fra mig — men af mere Betydenhed, end noget andet Brev, jeg i mange Aar har skrevet. Dette vil Du selv let erkiende og vedgaae, naar jeg strax siger dig med faa Ord, hvad dets Hoved-Formaal er, nemlig at sige dig, at i Stedet for Du reiste ud som simpel Cand. philos. og af Werlauffs Naade Amanuensis ved Kongl. Bibliothek med 300 Rdlr. aarlig, kan Du vende tilbage i en ikke allene uafhængig, men ærefuld, og maaskee i sine Følger for dig selv og Staten betydende Stilling, som Professor, og med 1000 Rdlr. om Aaret. For alt dette vil Du da fornemmelig have een høitstaaende Mands personlige Interesse for dig selv, og jeg kan vel lægge til, for din Fader, at takke, hvilket jeg derfor ogsaa allerførst og fremmest vil nævne, fordi mit Hierte er fuldt af en dyb Følelse af denne Mands Handlemaade — hvortil jeg, for mit eget Vedkommende, aldrig selv har mødt noget lignende i mit hele Liv. Det er en Adfærd, som tilfulde bekræfter, hvad jeg længe har kiendt og hyldet, denne Mands ædle Charakter og sande Siælsadel. Det er Grev Carl Moltke jeg her taler om, og Du vil formodentlig blive ligesaa overrasket som jeg selv, ved at erfare, at han uden ringeste Anledning fra min Side (jeg har hverken seet ham eller Grevinden, siden han engang gjorde mig den Ære at spise hos mig i Novbr.) kom op i Gaar for at sige mig, at han paa Grev Reventlow-Criminils Vegne kunde tilbyde dig en Ansættelse som Professor extraordinarius i den danske Literatur ved Kiels Universitet, med ovennævnte Vilkaar; hvortil endnu tilføiedes, at Du om 2 til 3 Aar, naar din Ansættelse lykkes, eller man er tilfreds med dens Frugter, kan vente at blive Professor ordinarius med 14 eller 1600 Rdlr. Jeg vil give dig selv at betænke: hvor den findes i Kiøbenhavn, der vil gjøre dig et saadant Tilbud, eller hvad her findes den mindste Udsigt til — jeg vil ikke sige nu, men maaskee ligesaa lidt naar Du var 40 Aar, at Du kunde opnaae et saadant Udkomme, og en saa hæderlig og uafhængig Stilling, i hvilken Du, som Tingene nu staae, tilligemed hele Universitetet, kun

staaer directe under Ministeren. — Ærefuldt, ikke blot i literair Henseende, er Tilbudet i høi Grad, men selv med politisk Hensyn; thi at man, med Statshensyn allermindest i nærværende Øieblik, kan ansætte enhver Dansk, selv med andre anbefalende Egenskaber fra Evners og Kundskabers Side, i denne Post i Kiel, er en afgiort Sag; og den Tillid, man her vil vise dig, er af et saa stort Omfang, at Du maaskee ikke selv klart fatter det. Sammenlign dermed den afhængige, fortrykte, generte Stilling, hvori Du nu staaer, under den bedrøvelige Constitution, der hersker paa Bibliotheket! —

Jeg behøver ikke at sige dig, hvor dybt jeg allerede har Forudfølelsen af det bittere Savn, jeg her vil føle ved paa denne Maade at see dig fiernet fra mig. Men — Afstanden er jo kun kort; Breve og ugentlige Meddelelser kunne erstatte meget. Jeg kan for mine sidste Aar opnaae, hvad jeg ofte har savnet: en stadig, congenial Correspondent. — Jeg kan, efter min Pligt og Overbeviisning ikke andet end ubetinget at tilraade dig ikke at afvise et saa betydningsfuldt Varsel og Vink af Forsynet. Det er dit Livs Vendepunkt. Hvad Du endog for Øieblikket mister i Kiøbenhavn, vil Du mangefold i Tiden gienvinde og oprette i Din nye Stilling; thi i den skal Du selv skabe dig din Fremtid som Mand, og med Mandens fulde Kraft; og det i en Stilling, som hundrede og hundrede vilde misunde dig — naar Hensyn tages til de Evner, hvormed Du kan gaae denne Fremtid i Møde, da den og beherske den. Jeg kan ikke dølge, med Alt hvad jeg føler ved en Skilsmisse som den, jeg vil haabe og antage, forestaaer os, har denne pludselige Vending til Held for dig i din Skiebne, vakt en Glæde og Forhaabning hos mig, som jeg ikke længe har følt. Det mørkt begyndte Aar gaaer jeg med mere Mod og Haab i Møde. Jeg seer Meget i din Fremtid, som Du ikke seer; med en saadan Velynder som Grev C. Moltke, der i dette Øieblik styrer meer end Slesvigs Herugdømme, kan og tør Du haabe meget.

Brevet skal bort. Jeg kan ikke engang læse hvad jeg har skrevet; men dog saameget: jeg har i Dag havt en heel Times Samtale med Grev Moltke, som bestyrkede mig i Bevidstheden om, hvor høit han interesserer sig for dig. I Morgen eller Overmorgen vil jeg i denne Anledning hilse paa Grev Reventlow-Criminil. Du behøver ingen Ansøgning at skrive; men med næste Post efter Modtagelsen af dette lade mig vide din Bestemmelse, og godt om Du kan faae vedlagt et Par Ord

til Greven. Du vil da strax af Grev Reventlow-Criminil blive indstillet til Professoratet. Din Gage begynder den 1ste April; i Slutningen af April maatte Du vel være tilbage. Forelæsningerne ved Universitetet i Kiel begynde i Midten af Mai — og naar Du begynder inden denne Maanedes Slutning, er det ogsaa godt, sagde Grev Moltke. Vær ikke bange, hverken for det T y d s k e eller for Holstenerne; ingen af Delene ville være dig farlige. Førend Resolution er falden om din Ansættelse, maa Du ikke tale eller ytre dig om Sagen til N o g e n i Rom. Dette har Grev Moltke paalagt mig at bede dig om, ligesom om at s v a r e det iilsomste mueligt. Posten skal besættes inden Februar Maanedes Slutning, og man vil undgaae alle paatrængende Concurrerter eller Critici. — Betænk fremfor Alt, kiæreste Christian! din Fremtid, og lad Frygt, Betænkelighed, Vane, Kiærlighed til den vante Omgang m. m. ikke lede dig bort fra en Vei til Hæder og til M a n d e n s Virksomhed. Der vil udvikle sig en Fremtid for dig, som Du vel aldrig har anet. Din Ansættelse i Kiel vil desuden være den eneste Vei for dig til engang at kunne forflyttes til Kiøbenhavns Universitet ved Hauchs eller N. M. Petersens Afgang. — I Juli Maaned har jeg allerede betænkt, at ville paa et Par Uger besøge d i g. Sidst i August begynde Ferierne i Kiel og vare til midt i October. Al denne Tid kan Du da, naar Du vil, tilbringe hos Vennerne i Danmark og hos din, i Haabet glade, altid trolig og hiertelig hengivne Fader

C. M.

— — For Alting g o d t M o d og H a a b! — og skriv endelig snart, snart!

Kiøbenhavn. 22. Jan. 1853.

Kiære, gode Christian,

Naar Du, som jeg vil haabe, for nogle Dage siden har modtaget mit forrige Brev, vil Du let forestille dig, at mine Tanker uafladelig ere hos dig — at jeg lever med dig, i din Fremtid og i din Stilling, naar jeg om Aftenen gaaer til Natens Hvile, og naar jeg vaagner til nyt Tankeliv. Jeg mindes ikke den Tid, da min Siæl har været i saa stærk, saa uafbrudt en Bevægelse, baade af Uro — og jeg maa føie til, af en glad og livsvækkende Følelse. — —

Jeg var i Gaar Formiddags hos Grev Reventlow Criminil, som modtog mig med den største Venlighed, og yttrede

sig om dig, om sit Ønske at ansætte dig i det omhandlede Embede, om den Interesse for dig, hvori han er eet med Grev Moltke, med en Deeltagelse, der rørte mig dybt — og som intet manglede for at hæve min Stemning til sand og fuldkommen Glæde — end at jeg skulde havt dig selv hos os, og med dig, som den væsentlige Person, kunnet dele mine Følelser. Du kan tænke dig, naar jeg i saamange Aar har været Vidne til, med hvor megen Kulde og Ligegyldighed Du er behandlet af Enhver her i Landet, som havde Stilling og Evne til at virke noget for dig, hvor stort et Indtryk det maa gjøre (paa) mig at see to betydende Mænd, der personlig kiende dig saa lidt, og af hvilke den ene ogsaa til mig staaer i et saa fiernt, hidtil saa lidt dyrket Forhold, omtale dig med saa stor Agtelse, med en Varme og Deeltagelse, der er gaaet mig til det Inderste af Siælen. Baade Grev Criminil og Grev Moltke have sagt mig, at det ingenlunde er blot personlig Velvillie, men hos begge en fuld Overbeviisning, at de Ingen kiende, som bedre vil være skikket til at indtage den hæderlige Stilling, som er tiltænkt dig, der har været Bevæggrunden til at gjøre dig et Tilbud, som hører til de meest ærefulde, Du nogensinde var i Stand til at modtage. Det er Grev Criminils fulde Mening, at Du ved dine Evner og med din Charakter og Personlighed vil kunne virke noget ganske betydeligt og velgjørende for den danske Sag, for Sproget og Literaturen i Kiel. Du er, mener han, fortrinlig kaldet til denne Post, fordi Du har vundet en Erkiendelse og et Navn, der maa gjøre dig agtet — og fordi Du staaer udenfor og over alle Partiberøringer og Partihensyn. Han har den Overbevisning, at det vil staae i din Magt at vinde Tillid og personlig Velvillie i Holsteen og derved i din Stilling baade en behagelig Tilværelse og en Indflydelse, der vil være gavnlig for dit Formaal. — Du vil derfor strax faae Ansættelse som Professor i Dansk og nordisk Literatur og dens Historie; og Hensigten er, at ansætte foruden dig en Lector i det danske Sprog, som skal være nærmest henviist til at docere dansk Grammatik og Stiil. Ved at tale med Grev Moltke om dine Sprogstudier og din Færdighed i det italienske Sprog, sagde han: at det jo stod dig frit for, som Bisag, naar Du fandt Lyst dertil, i Tiden ogsaa at holde Forelæsninger over italiensk Literatur og Poesi, over Dante eller hvad der af saadant faldt dig ind. Han mente ogsaa ligesom jeg selv, at Du, foruden et almindeligt Collegium over dansk og nordisk Literatur, burde læse over een eller flere enkelte danske Digtere og deres Vær-

ker — f. Ex. Paludan-Müller, i hvem vi ogsaa begge ere enige om, at den danske Poesi for Øieblikket culminerer. Baade Grev Moltke og Grev Criminil have læst din Dante, og omtale den med et saa varmt Bifald, at det høilig har glædet mig, da begge — og maaskee Grev Criminil meest, ere Mænd af æsthetisk Smag og Dømmekraft.

Hvad din Hiemreise angaaer, da tvivler jeg ikke om, at det nok vil jævne sig, i Fald Du ønsker og søger om, naar din Udnævnelse er afgjort, at kunne udstrække Reisen, eller udsætte Hiemkomsten til Midten af Mai — og dette var jo omtrent din Bestemmelse. Paa et af Stederne — enten Wien eller Berlin, mener jeg, Du skulde opholde dig mindst 14 Dage (i Wien er billigt, i Berlin overhovedet dyrt) for der at anvende en Deel af din Tid paa at øve dig i Talen. Naar Du da kommer til at holde Forelæsninger, er min Mening, at Du meget vel kan nøies med at udkaste Notater eller et Skelet paa dansk — eller Tydsk, som Du helst og bedst kan, og læse frit over samme. Thi Du bør, efter mine Tanker, optræde som fri Docent, og med din hele Eiendommelighed i Aand og Tale — og det uden Ængstelighed, om Du i Begyndelsen endog fattes Øvelsens Sikkerhed. Det er Tankerne, Foredraget og det indre Liv, der skal vinde dig Erkiendelse og Virkning. I øvrigt er det naturligt og følger af sig selv, at Virkningen er noget, Du ei kan raade for fra 1ste Begyndelse. Naar Du viser Fasthed og Villie: da kan man ikke tillægge dig, om den ikke strax møder afgjort Tilbøjelighed og Interesse hos Tilhørerne. Men ogsaaa din Ungdom i Forening med din Selvstændighed, Alvor og Talegaver ville upaatvivlelig have en god Virkning. Overhovedet vil Nyheden og Friskheden i din personlige Fremtræden, efter min Overbeviisning, virke meget og heldigt i den Kreds, hvor Du skal træde ind — under de mest gunstige Anspicies, som det vel er mueligt, Nogen kunde finde i lignende Tilfælde; thi med den nærværende holstenske Ministers Bevaagenhed vil Du være forsikkert at vinde det hele moderate og forsonlige Partie ved Universitetet og i det Kielske Samfundsliv. Det ultra-aristokratiske Ridder-skabsparti, og det endnu ingenlunde kuede ultra-tydske eller slesvig-holstenske Partie kan Du begge lade ligge til Side. Dit Maal maa i det hele være at optræde med rolig Selvstændighed uafhængig som Videnskabsmand, Digter og Æsthetiker, bevarende din nationale Danskhed, men med den samme humane Aand imod den ægte, agtværdige tydske og hol-

stenske Nationalitet, som Du har kunnet vise mod den italienske og Italienerne. — —

Hvad din øvrige aandelige Virken, dine Studier, din poetiske Virksomhed etc. angaaer — da er det soleklart, at Du faaer denne langt mere i din Magt, end Du nogensinde her kan haabe eller vente. Du er saa at sige aldeles Herre over dig selv og din Tid. Der aabner sig Leilighed for dig til at samle, concentrere og udvikle de aandelige Evner, Du besidder, og lade deres Frugter fremtræde i fuld Frihed. Med eet Ord, dit Manddomsliv aabner sig for dig, og det under saa gunstige ydre Vilkaar, som i det mindste, siden Baggesens og Oehlenschlägers Tid, ingen dansk Digter eller Literator har fundet. — Alt dette er mangengang som en lysende Drøm for mit indre Øie. Maatte nu snart den Dag oprinde, da denne Drøm bliver til fuld Virkelighed! —

Jeg er i en saa lykkelig Stemning, som jeg i lang, lang Tid ikke har været; og det er dig og din forunderligt heldige, med eet af Forsynet aabnede Fremtidsskiebne, som har givet mig denne Stemning, der styrker og forynger endog min fysiske Tilværelse. — Det er ikke blot en Muelighed, men endog en stor Sandsynlighed, at naar Du først om et Aars Tid er bleven noget fast i din nye Stilling og Virkekreds, og jeg beholder nogen Kraft og Livsfriskhed tilbage, opfylder jeg mit Forsæt ganske at rive mig løs, saaledes at jeg næsten reent flytter over til dig, eller i din Nærhed (Du vil jo vel engang dele alle Adams-Sønners Skiebne, og finde dig en Eva Datter — gid hun blive qvindelig-indtagende, qvindelig-forstandig og from) eller i det mindste saa fri, at jeg kan leve Sommeren i Kiel. Men helst opgiver jeg da vel reent Kiøbenhavn. — —

C. M.

Kiøbenhavn. 1. Februar 1853.

Kiæreste Christian,

Imedens jeg med urolig Forventning imødeser Svaret paa mine sidste to Breve, er det ikke uden Anledning, at jeg skriver nogle Linier for at ledsage et nyt Brev, din Moder idag vil afsende. Jeg kan for det første meddele dig, at jeg i forgaars overraskedes ved den Nyhed, som Bølling meddelte mig, at en ny Volonteur, en Candidat Petersen, om hvem jeg aldrig har hørt et Ord, er ansat ved Bibliotheket — uden at Conferentsraad Werlauff derom har sagt mig et eneste Ord,

heller ikke talt et Ord til Bølling, før Ansættelsen, eller Antagelsen var afgjort. —

Din Moder har oftere talt om Brøchner; og selv har Du meer end engang yttret til mig, at han havde megen Lyst til en Ansættelse ved Bibliotheket. Om han endnu har denne, veed jeg ikke. Er det saa, da beret ham det Ovenanførte. Naar Du har bestemt dig, da siig ham, at han gjør vel i strax at tilsende mig en Ansøgning (udateret) som jeg, saasnart din Ansættelse i Kiel er afgivet, skal forsyne med min stærkeste anbefaling og indlevere til Werlauff, eller snarere til Simony. Petersen kan umuelig, efter ovenanførte, være Magister Brøchner i Veien for at opnaae din Post; men der kan være nok af Andre.

Glem ikke, kiære Christian! at Posten i Kiel skal besættes uopholdeligt; uden Tvivl inden den nye Rigsdag aabnes. Det er jo ikke umueligt, at Ministeriet sprængtes. Grev Criminil vil i det mindste have Universitetets Organisation færdig, inden det kunde lykkes nogen at styrte ham. Derpaa troer jeg dog ikke. Endnu for faa Dage siden har jeg hørt, af Landgrevinde Charlotte, af General Hansen, af Grevinde Moltke, og af Geheimeraad Dankwardt, at Ministeriet er fast og enigt i alle Hovedpunkter — at det nu har Kongen paa sin Side (saavidt saadant kan gaae og holde) og at det vil staae og falde som een Mand. Valgene ville blive urolige og stormende; men man venter sig ikke andet end Majoritet for Ministrene. Eiderpartiet er rasende paa Bondevennerne. Tschering overvældes med Haan og Spot i »Fædrelandet«. Grundtvig er her optraadt for faa Dage siden med en ligesaa taabelig, som næsten til Opstand imod Regieringen opfordrende Agitatorisk Proclamation til Folket; og »Fædrelandet« har overgaaet sig selv i Grovhed og lav Gemeenhed i en Artikel imod Ørsted, der behandles som en Skoledreng, og som en gammel Mand, der gaaer i Barndommen. Det gaaer stærkt ned ad Bakke med Eiderpartiet; thi saadanne Midler ere de sidste, et næsten af Marken slaet Parti kan bruge.

Mit Sind er fra saa mange Sider bevæget og oprørt af alle disse urolige Phænomener, at jeg neppe kan fastholde nogen Retning i Aanden. Men min Sjæl er heel for dig, hvergang Du staaer for min Tanke. —

Nu er det yderste Øieblik udrundet. Jeg kan ikke engang giennemlæse mit Brev. Jeg var i Aftes tilsagt at drikke The hos Dronningen, som har faaet sig en Bogsal, med tre store gothiske Skabe af poleret Egetræ, et stort Bord og

Stole af Eg i samme Smag, som er noget af det nobleste og smukkeste man kan see.

Med min Helbred gaaer det maadeligt, dog i de sidste Dage noget bedre. Jeg spadserede i Morges paa lange Linie; den herlige friske Søluff gjorde mig godt. Hils Brøchner, og vær tusinde Gange hilset fra — —

C. M.

Rom, d. 1ste Februar 1853.

Min kiære Fader!

Igaarmorges, d. 31te Januar, modtog jeg dit Brev, hvori Du meddeler mig det tilvisse hæderlige Tilbud, som Grev C. Molkte ved dig gjør mig. Om min Overraskelse, Glæde, Frygt — kort, om alle de Sindsstemninger, jeg i de sidste 24 Timer har prøvet — vil jeg ikke tale; dem kan Du vel forestille dig. Jeg vil kun sige, at, saavidt jeg seer klart i dette Øieblik, anseer jeg det for min Pligt imod mig selv, at modtage det. Og dette ikke af ydre Hensyn; Du kiender mig nok til at vide, at Fordeel ikke bestemmer min Handlemaade, og Ærgierrighed ikke heller — maaskee havde det været godt, om jeg havde havt noget mere af denne stærke Spore til Handling; men jeg modtager det af indvortes Grunde. Dette er atter ikke — og jeg vil heri tale aabent — fordi jeg i en Virksomhed, som den, der tilbydes mig, troer at finde Hvile for min Siæl eller en Form, der netop passer til min Aands Støbning — dette veed jeg, vil ikke blive Tilfældet nu, og maaskee aldrig — men fordi jeg føler Nødvendigheden af engang at gaae en anden Skole igiennem, end de Lidenskabers, jeg hidtil har prøvet, eller der have prøvet mig; Nødvendigheden af at gaae Arbeidets Skole igiennem, for i denne at samle mine Kræfter, rette dem paa eet Maal, styre dem og tvinge dem — ved Hielp af den Trang, jeg selv er underlagt og af den Villie, jeg besidder, og for saaledes — hvis Gud vil skienke mig Liv og Kræfter — at arbejde mig selv ud til noget mere end en Karakter, til en Personlighed. Dit Brev kom til mig paa en Tid, da jeg netop havde tænkt alvorligere, end jeg i mange Maaneder har gjort, paa mig selv, og paa Usandsynligheden af nogensinde ad den Vei, jeg hidtil har gaaet, at komme til den Sikkerhed i Tanke og Handling, som betegner en Mand. Jeg havde følt ligesom en Angest for at det skulde gaae mig i Livet som Saamange, som de Halvmennesker, der miste

deres Ungdom, og aldrig vinde hverken Manddommens Kraft eller Alderdommens Klarhed og Fred.

Da kom dit Brev, og det var mig i det første Øieblik som et Vink fra Gud. Siden ere mange Tvivl opstaaede, mange Savn og Smerter har jeg forudfølt, og jo mere jeg vil give mig hen til en Betragtning af Mulighederne, eller rettere Vishederne, som denne Vending i min Skiebne vil medføre i det mindste i Begyndelsen, jo mere føler jeg mit Mod synke. Men derfor betragter jeg dem heller ikke, men modtager. Jeg sagde mig selv strax: her er kun to Ting at tage i Betænkning: Kan du opfylde, hvad der forlanges af dig — og: kan du blive lykkelig i denne Stilling?

Det første Spørgsmaal kan jeg nu kun tilnærmelsesviis besvare. Jeg veed, at jeg i n t e t v e e d, og det er allerede meget. Jeg veed, at jeg har Evner, som naar de bruges ret og med Kraft, kunne tiene ogsaa i denne Retning, og jeg har Villien til at bruge dem, saa maa Gud sørge for Resten. Det andet Spørgsmaal, om mig selv, har jeg allerede tildeels besvaret i det Foregaaende. Lykkelig bliver jeg ikke for det første — men det vilde jeg heller ikke blive i Hiemmet, ved at leve som jeg hidtil har gjort — u d v i k l e t maa og skal jeg blive, saa faaer Lykken komme naar den vil.

Vanskelighederne, over hvilke Du i dit Brev glider let, synes mig meget store — saa store, at jeg overhovedet kun paa e n Betingelse kan og vil modtage Embedet: den nemlig, at jeg i dette første Sommersemester fritages for at holde nogen egentlig Forelæsning, og kun indskrænker mig til den ligefrem praktiske Side af Professoratet, at lære dem Dansk, som ønske det (deres Antal vil vist ikke være stort) — ved mundtlige og skriftlige Øvelser, eller hvordan det nu kan skee. Jeg vil da saaledes dog faae et halvt Aar til at arbeide i og til at lære selv, før jeg vil træde op og lære Andre. For Sproget frygter jeg, og frygter ikke. Jeg frygter ikke for at tale det (det vil sige med Tiden) men jeg frygter for at skrive det. Dog, det faaer nu gaae som det kan.

Mit eget, elskede Sprog, hvis Genius har mig kiær, maa jeg jo skilles fra, som fra mine andre Venner; jeg vil haabe, at det nye, om det i Begyndelsen, ligesom formodentlig det Folk, jeg skal leve med, tager uvenligt imod mig, vil lade sig vinde og forsone — jeg offerer jo dog saa meget kiært.

Jeg har i Aften hverken Ro eller Samling nok til at skrive langt; imorgen tidlig vil jeg see at faae skrevet et Brev til Grev Moltke, hvis Korthed jeg vil bede dig undskyldte med

den knappe Tid. — Saasart disse Breve er bragt paa Posthuset, betragter jeg altsaa Sagen som afgjort, og tager fat. Først vil jeg see at faae en tydsk Lærer, med hvem jeg kan skrive og tale i den Tid, jeg endnu maa blive her i Rom. Dernæst vil jeg see at faae giennemlæst en tysk Literaturhistorie (Gervinus' mindre, hvis jeg kan faae den). — —

Men — mit Sprog, mit Sprog! hvad, om jeg nu mister den Frihed og Lethed deri, som jeg besidder, og aldrig vinder den igien — hvis jeg efter Aars Forløb kommer tilbage — dog, jeg kan jo og maa stadig ogsaa skrive og tale Dansk. Naa — *jacta est alea!* — Gud staae mig bi, og give mig Kraft og udholdende Villie, Sundhed og Sindsro. Jeg har jo intet søgt, det er Alt kommen af sig selv og har søgt mig, saa maa det vel være kommen fra Ham.

Hils min elskede Moder. Skriv snart, om Embedet, dets Omfang og Fordringer; thi derom siger Du Intet. Islandsk veed Du, jeg ikke kan, og naar bliver Tid til at lære det? I ethvert Tilfælde vil den sprogvidenskabelige Deel af Opgaven aldrig kunne løses ordentlig af mig. Den literærhistoriske og æsthetiske vel maaskee, den praktiske sproglige bedst. Hils Moder og levvel! — —

Christian.

Rom, d. 7de Febr. 1853.

Min kiære Fader!

Der er gaaet flere Dage hen — ja næsten en Uge — siden jeg modtog dit sidste, kiære Brev, som kom til mig to Dage efter hiint første, hvilket Du med Rette kalder det vigtigste, Du nogensinde har skrevet til mig. Jeg vil haabe, Du har modtaget mit Svar, og at Greverne Moltke og Criminil ligeledes har faaet de Breve, jeg i Fredags, den 4de, afsendte til dem. Man pleier i Regelen, naar en afgjørende Beslutning er taget, naar Floden er overskredet og Broen kastet af bag En, at føle sig lettere og friere tilmode, end saalænge man endnu selv er Beslutningens Herre eller rettere Ikke-Herre, og, ene midt i Kampen, bliver fristet fra alle Sider af Uvishedens Aander. Dette er dog ikke ganske Tilfældet med mig. Den Tid, der var mig givet til Betænkning var saa kort, at det ikke engang var muligt for de letflyvende Muligheder, disse Fremtidens Skræmmebilleder og Eensomhedens Flaggermuus, at vise sig alle. Og maaskee var det godt, thi havde jeg seet dem, saaledes som jeg nu seer dem flyve

forbi mine Tanker, og havde jeg hørt deres hæse Skrig, var jeg maaskee veget tilbage og havde ikke modtaget et Kald, som jeg dog, trods al den Frygt og Tvivl, hvoraf jeg i denne Stund er omleiret, og trods den endnu uopløste Uvished, om det ogsaa er mit egentlige Kald, føler, vil og maa kunne tjene til min Udvikling og Styrkelse. Det ligger tungt i min Tanke i dette Øieblik, og det vil ligge tungt paa mit Sind mange Øieblkke i Fremtiden, men har jeg Kraft til at holde ud, vil der jo vel engang komme den Tid, da Byrden ligger let paa min Skulder — og saa maa jeg jo være bleven stærkere ved Øvelsen. Det kommer jo dog først og fremmest an paa her i Livet, ikke at udvikle dette eller hiint sideordnede Talent, men at udvikle sig selv, sit Væsens egentlige Kjerne, sin Personlighed, til sædelig Styrke, og Bevidsthed. Dette kan kun skee ved Villien selv, og hvor denne, som hos mig, vel i enkelte Momenter er stærk, men i andre svag og i det hele fattes Mandens rolige Kraft, der maa den tugtes og hærdes af Nødvendigheden. Denne strenge, men velgjørende Gud, har maaskee overhovedet havt for lidet at sige i mit Liv — godt, at han engang griber Tøilerne og siger: du skal. Og hvor langt lykkeligere er dog jeg, end Saamange, som den jernhaarde Nødvendighed smeder i tungere og haardere Lænker, uden Udsigt til Forløsning eller Lettelse i Byrden. Hvad der bliver paalagt mig, er jo dog en fri, aandelig Virksomheds hædrende Byrde, der — hvis jeg overhovedet kan bære den (og dette er da egentlig det store Spørgsmaal, men som kun Tiden kan besvare, ikke jeg selv, og mindst i dette Øieblik) maa blive lettere med hvert Aar, ja hver Maaned, og maaskee omsider — som jeg forleden i en Pantomime saae en Sæk Meel pludselig forvandles til et Skib — kan blive til den Baad, der fører mig og Resten af mine Ønsker ind i den nøisomme Tilfredsheds rolige, stormfrie Havn. Dog, der skal hugges mangt et Skud af endnu, før mit Træ bliver til rigtigt Gavntømmer, det føler jeg for vel — sed fiat voluntas dei! Hvad der nu nærmest beskæftiger mig og nærmest ængster mig, er Sproget. Det Øvrige ligger endnu for mig som et Taagehav, hvoraf enkelte Tanker, som lysende Biergspidser, dukke iveiret, og forsvinde igjen, medens andre komme tilsyne. Men Sproget er den knudrede, stenede Fod af det Bierg, jeg skal bestige, og det vil værke i mine Fødder meer end een Gang, før jeg kommer i Gang.

Overhovedet er min Stemning, navnlig i de sidste Dage,

hvor en blytung Scirocco blæser sin hede Aande ud over Rom og slapper mine Nerver, som denne lunkne Vinter i det hele har nedspændt — nærmest at ligne med den, hvori jeg et Par Gange befandt mig paa Rejsen i Schweiz, naar jeg om Morgen, endnu træt af den forrige Dags Vandring, med Randselen paa Ryggen og Stokken i Haanden, saae ud i den fugtige Biergtaage, og vidste, at jeg havde ti Timer at gaae den Dag, før jeg skulde hvile mig igien. Jeg negter ikke, at jeg vel undertiden, naar der faldt et Streiflys igiennem Taagen og viste mig et Glimt af den lavere liggende Dal, kunde have en glad Forudfølelse, i det mindste for et Øieblik, af den lykkelige Stemning, hvormed jeg om Aftenen, naar jeg havde naaet den lille By ved Søen, skulde see Solen gaae ned bag Biergene, høre Køernes Klokker i det Fierne og nyde mit Maaltid, som Gangen og Luften havde krydret, og saaledes negter jeg heller ikke, at jeg stundom nu allerede i Tankerne sees mig selv, efter nogle Aars Forløb, i et venligt Huus ved den smukke Kieler-Fjord, og maaskee med en elsket Hustru ved Siden af mig. Men, som sagt, Veien er lang og tung, før jeg kommer op igiennem Passet og ned i den Dal — og Fremtiden hviler i Gudernes Skiød.

Imidlertid har jeg nu — det vil sige i dag — begyndt at tage rask fat, og agter, som Skriveøvelse at oversætte noget af min egen Indledning til den guddommelige Komædie, deels fordi jeg har den ved Haanden, deels fordi jeg jo vil see, hvorledes og om min Stiil, uden at tabe sin Eiendommelighed lader sig forplante i tydsck Jordbund. Jeg har idag havt den første Time hos den eneste Lærer, her for Tiden er at opdrive, en Dr. Dressel, der væsentlig kun skal rette mine Oversættelser, er en ret forstandig og behagelig Mand, men har den Feil at være saa dyr, at jeg ikke kan tage meer end 15 Timer hos ham i det Hele. — —

Det er mig uforklarligt, at Du, som dog omtrent kiender Omfanget og Beskaffenheden af mit Kendskab navnlig til den ældre danske Literatur, kan, som Du synes at gjøre, antage det for en let Sag for mig, uden videre i Mai Maaned at begynde en Forelæsning. Og, om jeg endog kunde udarbeide, samtidig med Meddelelsen, en eller anden poetisk Monographi, hvorledes skulde jeg da faae Tid til at studere, gien- nemtænke, ordne og tilberede det Stof, jeg i det lange Vintersemester skal fylde Tiden ud med. En Orden maa der jo være i Alt, bagfra kan jeg ikke begynde (hvad der unegtelig vilde falde mig lettest) og da et Cursus af Forelæsninger ved de

tydske Universiteter i Almindelighed er beregnet paa to Aar eller 4 Semestere, maa jeg altsaa see at dele den almindelige danske Literaturhistorie, der jo skal være Hovedgjenstanden for disse Foredrag, i 4 Dele. Saaledes vilde det da ligge mig nærmest, i det første Halvaar, fra October til April, at læse over den ældste nordiske Fælles-Literatur, med dens historiske og mythologiske Tilgift. Tænker Du dig nu, hvor-meget her er for mig at lære, recapitulere, ordne og med Tanken bemægtige sig, tænker Du tillige, hvor nødvendigt det nu vil blive mig, for Sammenligningens Skyld og Slægtskabets, at gjøre mig nogenlunde bekiendt med den tydske Oldtids-Literatur, saa langt den gaaer tilbage: saa antager jeg, at Du vel paa mine Vegne føler et Slags Gysen nedad Ryggen, og i al Fald indseer, at en Sommer kun er en kort Tid til at gjøre saameget. Ak, var det endda mit eget Sprog, jeg skulde tale; saa kunde jeg dog maaskee haabe, at en livlig Fremstilling, en varm Følelse og maaskee nu og da, naar Gienstanden greb mig, en naturlig Veltalenhed kunde bøde paa Kundskabs-Mangelen; men nu! Nu maa jeg jo være glad, naar jeg blot nogenlunde anstændig kan afhaspe den Traad, jeg hiemme har spundet. Og saa Tilhørerne! Det er jo naturligt, og jeg venter ikke andet, end at man modtager den Fremmede, der sættes paa en Lærestol, ligesom med Magt, i en Post, hvorfra nylig en Mand er jaget bort, der, efter hvad jeg har hørt, var dygtig og yndet, og dertil — i politisk Henseende — Kjød af deres Kjød, at man modtager den Fremmede, i deres Øine Usurpatoren, med Mistro, Uvillie, maaskee med aabenbart Fiendskab (thi hvad kan man ikke vente af tydske Studenter i en lille Universitetsby) og i ethvert Tilfælde med overdrevne Fordringer. Men for mig vil der jo ikke være andet at gjøre, end at holde mit Maal fast for Øie, og at gaae derefter, uden at see tilhøire eller venstre. Dog er det tungt at tænke, at jeg maaskee ogsaa under denne Vandring kommer til at savne styrkende og hiertelig Omgang; det er tungt at tænke, naar man veed, at ligesom ingen Glæder paa Jorden ere saa store, som dem, Menneskene kunne berede hverandre, saaledes er der tilvisse heller ingen Sorger og Plager, ingen Sygdom eller legemlig Smerte at ligne ved den Sorg og Fortrød, det ene Menneske kan volde det andet. Og paa noget, maaskee paa meget af den Art maa jeg jo vistnok være belavet. Det gælder da om Ro og Fasthed og om at kunne være sig selv nok.

Gud give mig baade det ene og det andet, naar det behøves! — —

Jeg maa nu begiære Henstand med Opfyldelsen af den indgaaede Forpligtelse til at levere Oversættelsen af il Purgatorio færdig til Efteraaret — hvad der naturligviis, som mine Forhold nu forandre sig, bliver en Umulighed. Men færdig skal den guddommelige Komædie blive engang, hvis jeg beholder Liv og Kraft, det lover jeg, saavist som det dog er Dante, der har brudt min Bane for mig og ligesom begyndt en Epoke i mit Liv. Gid noget af hans Aand og Kraft maa hvile over mig og komme mig tilgode i Livet, til Løn for den Beundring og Kiærlighed, jeg bærer til ham selv og hans Digt. —

Jeg er nu træt af at skrive iaften, og vil opsætte til imorgen at ende Brevet. Lad mig endnu blot sende dig og min Moder et kiærligt Godnat. Mon det nu er Vinter med Sne og Frost hos Eder? Her tordner og lyner det i dette Øieblik, saa Ruderne klirre, Regnen styrter ned i Strømme, og den varme Scirocco farer henover Huset, saa Veirhanen piber og knirker. Enkelte af Carnevalsgæsterne skraale og syngende midt under Regnen (thi det er den næstsidste Carnevalsaften), Klokkerne ringe her og der, og min Klokke siger mig, at det er Tid at gaae til Hvile. Min gamle Værtinde hoster ved Siden af — men sagte, for ikke at forstyrre mig; Gud veed, naar hun faaer Ro, den Stakkel, hun er bleven syg og affældig siden sidst. — Godnat!

d. 8 d e F e b r u a r. Omtrent ved samme Tid, som igaar, det vil sige Kl. halv otte, sætter jeg mig til mit Bord for at fuldende dette Brev. Nu er Carnevalet da forbi, i hvilket jeg dennegang, som Du vel kan tænke Dig, kun har taget liden Deel, og blot som Beskuer, hvilket altid er den daarligste Rolle, man ved sliq en Leilighed kan spille. Men, sandt at sige, jeg har i den sidst forløbne Uge kun været lidet oplagt til Løier, og desuden meer end nogensinde før nerveust angrebet af den vedholdende tunge Søndenvind. Det er forunderligt, at medens jeg i det Hele vistnok er legemlig stærkere, end for 6 Aar siden, er mit Nervesystem ligesom bleven delikaterere, eller kan i al Fald aldeles ikke fordrage det Clima, som i de sidste 3 Uger har grasseret i Rom. Men det var ikke derom, jeg vilde tale.

Ligesom alt, hvad der udgjør det egentlige Folkeliv, har tabt sig og er bleven afbleget i Farverne, siden jeg sidst var i Rom, saaledes er Carnevalet naturligviis ogsaa kun en

Skygge af hvad det fordem var. Men jeg maa lægge til — en grov Skygge. Thi, hvad der nu end er Grunden dertil, om det er de udvortes Forhold, der virke opirrende og demoraliserende paa Folket, det gjør mig ondt at tilstaae: at det romerske Folk, der endnu for sex Aar siden ved denne og lignende Leiligheder viiste en Takt, Orden og Sømmelighed, en Anstand og Ynde, som jeg dengang beundrede, har i disse Carnevalsdage lagt en Raahed og Pøbelagtighed for Dagen, der neppe overgaaes af nogen Hovedstads værste Bærme. Det idelige Regnveir, der paa enkelte Dage ligesom forvandlede hele Corso, ved Hielp af den paakastede Puzzolanjord, til en flydende Masse, har maaskee bidraget sit til denne skidne Stemning og ondskafulde Raahed, der kun morede sig med at gjøre Ondt og skade; men jeg feiler ikke, ved at slutte, at Romernes naturlige Godmodighed, hidset og tirret ved Krigen, plaget af den franske Besætning, har formindsket sig betydeligt; og ligesom jeg finder Søderne mærkeligt fordærvede og nedstemte efter fransk Tone, saa at Meget nu bæres tilskue, som før enten ikke var til, eller i al Fald skiultes, saaledes finder jeg ogsaa — og dette har Carnevalet især lært mig — at der har samlet sig en god Portion Ondskab og Galde hos Romerne, som, maaskee fordi den ikke kan komme til at ramme dem, den egentlig giælder, gaaer ud over Alle og Enhver. Det var f. Ex. i Aar næsten umuligt for Damer at køre i aaben Vogn igiennem Corso, fordi Fortougene paa begge Sider vare besatte med Almuesfolk, Bønder og Gadedrenge, som, hvor de saae et ubedækket Ansigt, kastede store, smudsige Blomsterkoste af al deres Magt — og Italienerne træffe i Regelen godt — i Øinene paa de værgeløse Fruentimmer. Jeg saae i Løbet af en halv Time fleer end ti, der paa eet Sted bleve saaledes mishandlede. Og blev en Dame truffet ret drøit, saa at hun af Smerte greb sig til Ansigtet med Hænderne, eller vel endog udstødte et Skrig, gienlød Gaden af Hysten og Triumphskrig. Denne hele Carnevalsglæde havde i Aar ikke Charakteren af en munter, uskyldig Glædesfest, men snarere af et Slagsmaal imellem Drukne. Jeg vil ikke spille flere Ord derpaa, men stræbe at udslette disse Dages Indtryk saa snart som muligt af min Erindring, og kun beholde Billedet af den smukke Fest tilbage, hvori jeg selv for 6 Aar siden, og dengang ung, glad og fuld af Haab til Fremtiden, tog Deel. —

Jeg skulde egentlig ikke have givet mig til at fortsætte dette Brev i Aften, thi jeg mærker, det kommer uvilkaarligt

til at antage noget af den gnavne Scirocco-Stemning, hvori jeg selv befinder mig; men Du faaer nu tage det, som det er, og kan i al Fald antage, at naar det engang om 14 Dage naaer Kiøbenhavn, er Himlen klar igien her, og en frisk Tramontanvind vil vel da have feiet Taagerne bort ogsaa af mit Sind. — Jeg har forøvrigt i Januar-Maaned — og herom har jeg nok intet fortalt endnu — levet i uafbrudt italiensk Suus og Duus, det vil sige, afvexlende tilbragt Aftenerne i romerske Soireer, imellem Cardinaler, Grever og Marcheser, Præster, Professorer og Advocater, samt en Mængde yngre og ældre Damer — hvilke Selskaber, alle tilsammenlagte, vel have forøget min Færdighed i at tale Italiensk, men forresten ikke beriget hverken min Aand eller mit Hierte — ja ikke engang, hvilket kunde synes underligt, i Betragtning af de virkelige Skønheder, jeg stundom fik at see, bragt det sidste til at slaae stærkere end i sin sædvanlige Takt, der forresten, in parenthesis, i den sidste Regntid er noget hurtigere end fornødent — afvexlende i romerske Soireer (hvilket Uhyre af en Periode jeg har viklet mig ind i!) og i det romerske Prosa-Theater, hvor et ret godt, det vil sige passabelt Skuespiller-Selskab har spillet utilladelig slette, oversatte franske Dramer og Komedier. Italienerne synes i det Hele, og Romerne i Særdeleshed, at være i en slig dramaturgisk Uskyldighedstilstand, som man vanskelig kan forestille sig, og imod hvilken det danske Publikum's æsthetiske Sands er en Viidsomskilde. Hvorledes Stykket er, om det er godt, sandt og smukt, derom spørger Ingen, det er kun til for Skuespillernes Skyld, for at disse kunne faae Leilighed til at vise deres Konst, og i Denne er Valgsproget, uden Betænkning: »jo galere, jo bedre«; jo mere opskruet, sentimentalt, huult-pathetisk-skraalende og diævelblandet-forfærdeligt — desto bedre; jo mere topmaalte Skurke, jo mere rørende Uskyldigheder, jo mere Jacob von Thybo'ske Helte, desto bedre. Dog undtager jeg herfra Comedien, som i det Hele bliver spillet ret godt, og den Goldoniske i Særdeleshed, som i Regelen bliver spillet fortræffeligt, men som man desto værre kun yderst sieldent faaer at see. —

Siden jeg sidst skrev til Kiøbenhavn har her atter været et Dødsfald og en Begravelse i vor lille nordiske Kreds, og denne gang af en sørgeligere Charakter. Den svenske Maler Blomér, hvis Bryllup jeg i Efteraaret bivaanede, har omsider bukket under for en langvarig Brystbetændelse, der strax efter Brylluppet kastede ham paa Sygeleiet, hvorfra han si-

den ikke reiste sig mere. Han efterlader en fortvivlet Enke, som, langt fra sit Hiem og sin Slægt, begræder den tunge Skiebne, efter 7 Aars Forlovelse og trofaste Venten, og egentlig kun 7 Dages glade Samliv (thi kun saalænge var han rask efter Brylluppet) at miste sin Ledsager og lades ene i et fremmed Land. I Fredags i forrige Uge fulgte Nordboerne ham til Graven, men, optaget som jeg var af alle de Tanker, dit kort i Forveien modtagne Brev havde fremkaldt, kunde jeg ingen Gravsang faae skrevet.

Forinden jeg forlader Rom, og naar jeg har faaet dit Brev, som jeg venter omtrent den sidste Dag i Maaneden, skriver jeg atter, og lader dig vide Dagen, jeg er afreist og Dagen, jeg venter at være i Berlin — formodentlig c. 14 Dage efterat jeg har forladt Rom. — —

Nu er Klokken halv Ti, jeg maa ende, baade af Træthed og Mangel paa Plads. Nu skal jeg ud, for at spise lidt Aftensmad, d. v. s. et Franskbrød, lidt Salat og et Glas Viin. Levvel, min kiære Fader! Tak for din trofaste, faderlige Omsorg og Deeltagelse i mit Vel. Gid dine lyse Forhaabninger om min Fremtid ikke maa skuffes. —

Christian.

Kiøbenhavn. 14de Febr. 1853.

Kiæreste Christian,

Jeg behøver ikke at sige dig, at dit i Gaar modtagne Brev af 1. & 2. Februar var mig til megen Glæde og Beroligelse, ved at ende den Bekymring mit Sind saa tidt har været stedet i, siden mine Breve til dig af 18de og 22de Januar afgik — hvilket nu snart er en heel Maaned. Gierne vilde jeg sige dig, Alt hvad der ved Læsningen af dit Svar, og siden, har bevæget sig i mit Sind; men var det mig endog ellers mueligt, kunde jeg det ikke idag, da jeg føler mig næsten syg. — —

Om Virkningen af dit Brev, som jeg læste i Gaar Kl. 1, i bedre Befindende end nu, i en god, varm Temperatur, og efterat Kaffeen netop nylig havde opvarmet mig — vil jeg kun sige, at da jeg kom til Stedet, hvor Du nævner dit »el-skede Sprog, hvis Genius har dig kiær, og som Du maa skilles fra, som fra dine andre Venner«: da følte jeg selv en bitter Smerte, som tvang Taarer frem i mine Øine; thi D u s e l v kan ikke føle mere levende, end jeg — ja Du selv kan ei engang skionne og vide, som jeg kan det (det kan Ingen om sin egen Evne eller Frembringelse) at din Sprogkonst, og

Sprogrenhed, din Gave til at behandle og beherske det danske Sprog, er en rigere Skat, end nogen anden Du eier, eller kan komme til at eie. Om Du endnu — imellem dit 32-40 Aar, thi efter den Tid er det forbi med Poesiens Ungdomsild og Kraft, vil opnaae at producere noget stort, fuldendt Digtværk — kan og tør jeg ikke have nogen Mening om; men dette veed jeg, saa vist som at Sprogets og Poesiens Væsen og Skjønhed ikke er nogen lukket Bog for mig: at Du har skrevet enkelte lyriske Poesier, der ville leve med det danske Sprog, og med det 19de Aarhundredes danske Digtekunst ud i den fierne Tid. — Din »Dante« har i de senere Dage eller Uger paa ny sysselsat mig meget — og det paa en anden Maade, end den en Tid lang har sysselsat saa Mange. Det er et sieldent Tilfælde — og for dig vel ikke ubehageligt — at jeg ordentlig kunde ønske, engang at høre en ufordeelig, eller skarpere kritisk Dom over dette Drama, for at faae Anledning til at prøve den. Saadant vil man imidlertid vel dølge for mig (kun af Paludan Müller har jeg hørt enkelte Udsættelser, hvori jeg vel i det Hele kunde give ham Ret;) men i øvrigt er det ikke blot af umiddelbar Erfaring, jeg kan sige: at der høres vidt og bredt ikke andet end godt og berømmende om dette Arbeide. Jeg siger undertiden om det: det eier meget Skjønt — og deriblandt en i høi Grad sielden Form-Reenhed, baade i Sproget og i Poesiens indre Form; men det fattes ogsaa noget. Jeg mener derved: det fattes noget af den skabende dramatiske Digterkraft, som i en Tragødie skal baade opfatte et stort, historisk-tragisk Stof (eller ogsaa et stort menneskelig- og borgerlig-tragisk Stof) og tillige indblæse Stoffet det indre psykiske Liv i Charakterer, Lidenskaber og Handlinger. Af det sidste har der været nogen Mangel i alle 3 dramatiske Værker, Du hidtil har produceret; men der er et stort og betydeligt Fremskridt fra Venusbjerg*) (som for en Deel var noget retrogradisk, i Forhold til Klintekongens**) til »Dante«. Herover især er jeg meget fornøiet.

Men, der skal nu tænkes paa andet, og skrives om andet, end poetisk Productivitet. — Der skal nærmest tænkes paa at besvare Realia i dit Brev; jeg vil tildeels gjøre det artikelviis, eller efter Nummere. 1. Penge faaer Du heri, efter din Anviisning. — — 2. Resen. Din Plan, at gaee over Ancona og

*) »Venusbjerg«, romantisk Drama i 5 Akter, 1846.

***) »Klintekongens Brud«, lyrisk Drama i 4 Akter, 1845.

Triest, saa hurtigt som mueligt til *W i e n* — finder jeg aldeles rigtig, naar Du blot kan slippe uplyndret giennem Romagna til Ancona. — — 3. *E m b e d e t* i Kiel. Om dets Omfang og Fordringer vil Du vide noget — men derom kan jeg ikke sige andet, end at Grev Criminil i det mindste synes at tage det meget let, og efter hans egen Forestilling i Formiddags, er han fuldt og fast overbeviist om, at han har truffet det allerheldigste Valg i dig. Ideen om strax at ansætte en Lector, synes han at have frafaldet; han mener maaskee, og har Ret deri, at dette Skridt (2 Lærere i Dansk) vilde gjøre for meget Opsigt i Holsten. Han var enig i, at det var godt, Du strax opfordrede, hvem der vilde i et privat Cursus lære Dansk, at melde sig hos dig; men meente derhos, Du maatte tillige alt i Sommer læse et offentligt Collegium. — — 4. *B i b l i o t h e k e t*. Hertil, nemlig til Cultusministeren, maa Du vel gaae ind med en kort Skrivelse om din Dimission; men dette kan under nærværende Omstændigheder ikke skee før Du har din Udnævnelse — og maa indbefatte en Anmeldelse af samme. — —

C. M.

Rom. d. 2den Marts 1853.

Min kiære Fader!

— — Jeg har, saavel i mine to Breve til dig som i mine Breve til Greverne Criminil og C. Moltke anført det som et bestemt Vilkaar, uden hvis Indrømmelse jeg ikke kunde modtage det mig tilbudte Embede, at jeg i Sommer bliver fritaget for egentlige Forelæsninger og blot henviist til Sprogunderviisningen alene. Dette synes Du, efter dit Svar at dømme, kun at betragte som et Ønske, og Grev Criminil ligesaa; det er imidlertid mere, det er en *Conditio sine qua non*; og har man, uagtet mit udtrykkelig derom yttrede Forlangende, desuagtet afgjort min Ansættelse, med den Hensigt, at jeg, som Du skriver, d. 10—12te Mai skulde begynde en offentlig Forelæsning f. Ex. om Paludan Müller eller en anden enkelt, nyere Digter, har man havt Uret, og dette hverken kan eller vil jeg. I mit Brev til Grev Criminil nævner jeg det som en Muelighed, at jeg i Sommerens Løb vilde kunne udarbeide og foredrage en eller anden poetisk Monographi, men jeg siger udtrykkelig, at jeg ikke tør forpligte mig dertil, og derved bliver jeg.

Fordi det muligt af politiske Grunde, som Du synes at

antype, kan være Regieringen kiært, at Virksomheden ved Universitetet snarest mulig bliver fuldstændig, derfor kan jeg ikke, for min egen Skyld, uden ordentlig Forberedelse, og neppe istand til at tale blot taalelig Tydsk, staae op som Docent, og mindst hvor jeg maa gjøre Regning paa et Auditorium, der i det mindste i Begyndelsen er intet mindre end velsindet. Det første Indtryk er her, som overalt, af megen Betydning, og jeg kan og tør ikke udsætte mig for den berettigede Dom, man vil fælde over mig, hvis jeg om to Maaneder skal begynde en Forelæsning, der da naturligviis ikke kan blive Andet, end et ufuldstændigt og uordnet Aggregat af andenstedsfra hentede Meninger, istedetfor, hvad den burde være, en klar og bestemt Tankeskabning af mig selv. Hvad vil det desuden sige, at b e g y n d e en Virksomhed som Lærer i dansk eller nordisk Literaturhistorie med et enkelt, fra sin Fortid og Samtid løsrevet Literaturbillede? Min egen Kundskab er desværre i dette Øieblik Stykværk nok, men netop derfor er det mig om at gjøre strax fra Begyndelsen af at nøde mig selv til at samle og afrunde den, og jeg ønsker ingenlunde, at mine Tilhørere skulle faae en Forestilling om dens sande Beskaffenhed. Som sagt, jeg ønsker at begynde med Begyndelsen, og for at kunne det paa en forsvarlig Maade maa jeg have i det mindste et Fierdingaar at raade over efter min Hiemkomst. Du skriver, at Ministeren for Holsten synes at tage Sagen let; men det berettiger i al Fald ikke mig til at gjøre det. Skal jeg finde mig tilfreds i min Stilling, maa jeg vide med mig selv (og vel ogsaa tildeels høre af Andre), at det ikke er noget halvgiort Hastværksarbejde, jeg kommer frem med, og Andet vil en Forelæsning af mig, over hvilket som helst Emne af den danske Literatur, begyndt den 12te Mai, ikke kunne blive. Desuden — men, basta! Saaledes stiller Sagen sig for mig, og jeg maa, indtil jeg overbevises om, at jeg feiler, sige som Tage Balt i »Svend Dyrings Huus«: Jeg holder mig til Forliget i alle Dele. Og har man ansat mig, er det jo Tegn til, at man har indrømmet mit Forlangende. — —

Om alt dette maa jeg bede dig tale med Grev Criminil, hvis Du seer ham. Til Berlin ønskede jeg gjerne et Par anbefalingsbrev; om Professor Grimm, som jeg i sin Tid har seet hos os i Kiøbenhavn, men som jo siden er bleven en «grimmig» Fiende af Danmark, vil modtage en Dansk i sit Huus, er vel ikke rimeligt. — Mit Hoved er iaften saa træt af denne, nu i fem Uger vedvarende, lumre, regnbringende, ner-

vesvækkende Temperatur, at jeg har ondt ved at faae dette Brev til Ende. Dog maa jeg endnu takke dig meget fra Magister Brøchner for din Interesse for ham, og jeg skulde vel allerede før have skrevet dig til, hvis han havde troet at kunne gaae ind paa dit Forslag. Men deels har han grundet Tvivl, om det er tilladt at forene noget egentlig Kongeligt Embede med det Smidtske Legat, som jo nu er tilstaaet ham, deels — om dette ogsaa kunde lade sig gjøre — mener han at maatte behøve al sin Tid i det første Aar, da han allerede til Sommer vil holde philosophiske Forelæsninger ved Universitetet, og ønsker at disse skulle være af en saadan Beskaffenhed, at de kunne give ham Ret og Grund til efter et Aars Forløb at søge om at faae den temporaire Legat-Understøttelse ombyttet med en virkelig Ansættelse, foreløbig som surnumerair Lector ved Universitetet, en Ansættelse, hvortil tilvisse baade hans Kundskab, Flid og Charakter kunne berettige ham. Det forekommer mig baade forunderligt og ubilligt af Skiebnen, at imedens en ung Mand som han, der med usædvanlig Fasthed og Villieskraft i en Række af Aar har styret imod dette Maal og forlængesiden har fortient at naae det, endnu er fiernet derfra, Gud veed, for hvor lang Tid: kastes jeg, ved et lunefuldt Vindstød af den samme Skiebne derhen, hvor jeg aldrig har tænkt paa, og maaskee heller ikke fortient at komme i Havn. — Altsaa, endnu engang Tak, baade fra mig selv og ham, fordi Du ved denne Leilighed har erindret ham. -- —

Rom forlader jeg dennegang uden Savn; thi deels har Klimatet i de sidste halvanden Maaned været saa afskyeligt som muligt, deels have mine Tanker i den Tid været saa optagne af mit eget Fremtidsliv, at jeg ligesaa gjerne kunde have været i Grenaa eller Ebeltoft, som her. Men saa optaget har jeg dog aldrig været af mig selv eller mit eget, at jeg ikke, saa ofte jeg fik Brev, med bevæget Sind har kunnet erkiende og føle din faderlige Omhu og trofaste Kiærlighed til din Søn. For den takker jeg dig af mit ganske Hierte og beder Gud, at han vil bevare os endnu længe, i Fred og aandeligt Samliv for hinanden. — — *Christian.*

Kiøbenhavn. 6. Marts 1853.

Kiære Christian,

Siden jeg modtog dit sidste Brev fra Rom (jeg formoder, at det bliver det sidste derfra og fra Italien) har dette Brev

mange Gange, baade ved Gienlæsning, og i Erindringen om et eller andet af Indholdet, været i min Tanke. Det falder mig nu vel, som oftere, ind, at Du sielden eller aldrig egentlig besvarer noget i mine Breve — hvilket jeg dog undertiden gjør, endskiøndt jeg ogsaa mest elsker at skrive et Brev med fuld Frihed, som en selvstændig Udstrømmelse af mine Tanker og Følelser. Jeg kan dog ikke tilbageholde den almindelige Yttring, at dette Brev læstes af mig med stor Interesse, da det i flere Hovedpunkter klart satte mig ind i din Siæls hele Stemning, og lagde din ydre og indre Tilstand, som den er efter den gennemgribende Forandring i dit Liv, der saa nær forestaaer dig, frem for min Beskuelse.

Jeg seer med Glæde, hvad jeg troer at kunne være forvisset om, at Du med fuld Fatning og med Udøvelse af din Villies hele Kraft er bleven Herre over dig selv; at Du virkelig erkiender, hvorledes Forsynets Kald har sat dig paa et Vendepunkt i Livet, hvor dettes sande Frihed og selvstændige Virken og Udvikling skal begynde; og at om Du endog selv føler, at Villien hos dig »kun i enkelte Momenter er stærk, men i andre svag, og endnu fattes Mandens rolige Kraft«: saa er Du dog tillige gennemtrængt af den Overbeviisning: at her taler »den strenge, men velgjørende Gud, Nødvendigheden« — og Du seer og erkiender nu ogsaa: »at den hidtil overhovedet har havt for lidt at sige i dit Liv.« Men dens Bud — det vil Du vist engang see med Klarhed — er netop nu kommen i det rette, betimelige Øieblik; og hvad den byder dig, er jo, som Du selv siger »en fri aandelig Virksomheds hædrende Byrde.« Skulde denne Virken, for saavidt den vil tilhøre dit egentlige Kald, endog falde i mindre heldig Jordbund (og selv herom lader sig jo intet bestemt forudsee eller forudsige) saa er Du jo Herre over en betydelig Deel af din Tid, som Du kan anvende paa en spontan Virksomhed, og det vist ikke uden Frugter.

I den Prospect til din Stilling og dine Udsigter ved det Kielske Universitet og blandt de holstenske Studenter og Professorer, som dit Brev tildeels troer at see under en lidt klar Belysning, seer jeg dog nogen Indflydelse af den tunge Scirocco-Luft, som Brevet omtaler. Jeg troer netop denne din Stilling bliver allerbedst, jo lettere og friere Du tager den, uden at ængste dig, enten over det tyske Sprog, over dine Foredrag i dette Sprog, over Maaden, hvorpaa man vil optage dem, over Kielernes rancune til en ansat dansk Professor, eller over muelige Unoder, eller uvillig Modtagelse af

de Kielske Burscher. Disse i Særdeleshed, ere jo saa at sige alle »Landeskinder« (det var vel ikke ilde, om der ogsaa i Kiel fandtes endeel Ikke-Holstenere blandt Universitetets Studerende); og man kan ikke tvivle om, at de overhovedet see skiævt, og ikke mildt til en dansk Professor. Men i det Hele er man i Hertugdømmerne vant til at respectere den factiske Regiering og dens Foranstaltninger. Der behøves fremfor Alt en kraftig Administration; derfor gaaer det ogsaa overhovedet godt i Slesvig, hvor den i sine Grundsætninger ubøielige C. Moltke regierer. Grev Criminil, med en mildere Charakter og Tænkemaade, vil, da han styrer et tysk Land, gierne være forsonlig og reconciliere de to Partier, som dog ikke evig, mener han, skulle forholde sig som Ild og Vand. Her maa han høre ondt nok — selv undertiden af hans Venner. Imidlertid bærer Intet af hvad man offentligt seer fra Holsten noget uloyalt eller modstræbende Præg (i disse Dage læses to Adresser til Kongen fra Itzehoe og Elmshorn, om at bringe Elbtold-Grændsen i Stand, fuld af undersaatlig Underdanighed); de danske Tropper og Officerer i Holsten finde i Holsten ingensteds nogen Grund til Klage, og her i Kiøbenhavn leve vi med en Garnison af lutter Holstenere og Slesvigere, uden at erfare noget af de urolige »Rivninger«, som spaaedes. Vel opstod der en Aften i Vinter et alvorligt, endog blodigt Slagsmaal imellem holstenske Soldater fra Casernen i Sølvgade og Smedesvendene paa deres Kro (jeg troer i Dronn. Tværgade); men dette kan vel have havt particulære Aarsager, som man ikke tilfulde kiender. De Skyldige, baade Underofficerer og Soldater, bleve ved Krigsretsdom straffede meget strengt, og det mærkeligste var, at de danske Blade, endogsaa »Fædrelandet« — hvis Galde dog gaaer i Blodet, naar det blot skal nævne Krigsministeren — tog dette Attentat og Mytteri af et holstensk Compagnie langt lemfældigere, end jeg havde ventet.

Denne Begivenhed, som man vel til andre Tider vilde giort Væsen af i flere Uger, døde overhovedet hen i meget kort Tid; thi her var andet og vigtigere at tage vare paa; Eiderpartiets Existens og Demokratiets Magt og Indflydelse ansaaes for at være truet, om ikke med Undergang, dog med den alvorligste Fare ved Folkethingets Opløsning, og ved Alliancen imellem Ministeriet og Bondevennerne. Dette uventede Phænomen i vor spæde, knap 5 Aar gamle constitutionelle Minister-Regiering har kiendeligen forbauset og forvirret den demokratiske Opposition, eller Eiderpartiet; det

er jo ikke saa urimeligt, at man kunde være bange for, at eet saadant Hovedskridt kunde føre til flere betydelige Consequentser, og at det maaskee kunde gaae i det Smaa i Danmark, som i Frankrige, at Landbefolkningens store Masse emanciperede sig fra den kiøbenhavnske Overvælde; at netop Martsrevolutionens Valglov blev Revolutionens og det revolutionaire og demokratiske Parties Undergang — og at Forfatningen kunde gaae til Grunde netop ved deres vildt og sandseløst eller fornuffløst udførte Opposition imod det kraftigste Ministerium, vi siden 1848 have havt, som have været Forfatningens Ophavsmænd. Siden Folkethingets Op-løsning d. 13. Januar have vi her levet i en urolig, uhyggelig Tid — under en politisk giærende og trykkende Athmosphære, hvis Midler og hvis Yttringer vel især kun indskrænkede sig til Dagbladenes og Flyveskrifternes uophørlige Agitationer og Anstrengelser, men som dog omsider maatte udøve en forstyrrende, bedøvende Virkning endog paa fornøftige og besindige Individuer, hvis Øren i det mindste daglig maatte døves ved den evige Brusen og Surren af ministerielle og antiministerielle polemiske Sværme af skrivende og talende Agitatorer, der opfyldte Landet og Hovedstaden. Endelig kom Valgdagen, d. 26de Februar; den kom med den haardeste Vinter, som vi i en lang Række Aar have havt, som allerede i 2—3 Uger havde knuget os under Byrden af Frost og Iis og Snee, hvis uhyre nedvæltende Masser have opfyldt Gader og Torve og i tykke Lag skiult hele Kiøbenhavns Omegn, der betragtet fra Volden seer ud som en uafbrudt Sneeslette, hvoraf Træer rage frem som Buske og Gaarde og Bygninger udenfor Byen som isolerede smaa Casteller og Blokhuse. Men hverken Snee og Iis eller bidende Frost kunde dæmpe Valgfeberens Hede. — —

Fra de offentlige Sager vil jeg igjen gaae over til de private, endskiøndt jeg om disse — i Sammenligning med hine — egentlig ikke har meget eller betydeligt at sige, heller ikke just, hvad mig angaaer, noget glædeligt; thi overhovedet er og bliver denne Vinter mig en af de tungeste, mindst livlige, mest legemligt og aandeligt trykkede, som jeg kan erindre mig. — —

Jeg har siden 1ste Januar været een Gang i Theatret, og knap over 2 eller 3 Gange ude nogen Aften. Jeg regner dog dertil ikke den Aften paa høiere Sted — for ikke at sige allerhøieste — som allerede 3 Gange i Vinter er falden i min Lod. Dronningen har — jeg veed ikke, om for din eller min Skyld

— behaget at udmærke din Moder og mig ved sin Opmærksomhed og to Gange egenhændigt indbudt os til en aldeles privat Thee, hvorved jeg begge Gange, efter Hendes Majestæts Ønske, maatte læse en Times Tid for hende. Maaskee har jeg forhen skrevet om den 1ste Aften, da jeg bl. a. læste en fortræffelig Prædiken af Massillon »sur l'humanité des Grands envers le peuple«, og Paludan-Müllers: »Lucifers Fald« m. m. Hvad jeg i Aftes læste, vilde Du undres over, om Du vidste det. — —

Imidlertid er endnu idag ingen officiel Bekiendtgjørelse om din Ansættelse nogensteds (saavidt mig er bekiendt) udgaaet; formodentlig fordi ingen Departementstidende for Hertugdømmerne er udkommet. To af Bladene (Flyveposten og Dagbladet) skulle have omtalt det som Rygte; jeg har ingen af disse seet. Imidlertid er Sagen nu bekiendt over hele Byen, og Sollicitationer angaaende din Post ved Bibliotheket begynde alt at strømme til paa alle Hold. — —

Hvormeget jeg, for min Deel, allerede i Tanken fornøier mig til Besøget hos dig i Juli Maaned, kan Du let forestille dig. Jeg forbinder endog derved Tanken paa et videre Besøg hos Conferentsraad Dumreicher, som er bleven Amtmand i Reinbeck, og der har et heelt Slot at boe paa, ligesom ogsaa Jernbanen fra Kiel gaaer lige giennem Reinbeck. — Om din Ansættelse har jeg egentlig endnu kun talt med faa. I Tirsdags var jeg i et Middagsselskab hos Etatsraad Kock, hvor endeel (bl. a. Etatsraad Petersen) yttrede noget om et Rygte i Byen eller i Bladene; jeg svarede intet andet derpaa end: »jeg har ikke seet hans Bestalling.« — Ewerløf, som i Dag otte Dage besøgte mig, just som jeg kom fra Criminil, fortalte jeg det til, og jeg kan med Sandhed sige, at jeg knap veed at have seet en saadan Glæde hos ham, der synlig straalede i hans glandsfulde Øine. Dronningen tilskrev jeg Mandag Morgen derefter, og allerede da jeg Kl. 1 kom hjem fra Bibliotheket, laae et yderst venligt Brev fra hende, med naturlige, deeltagende Ytringer og Invitation til i Gaar Aftes til din Moder og mig. Dette er dog al den Opmærksomhed som hos saa høie Personer er muelig at vente. — Fru Heiberg besøgte jeg i Onsdags i en bitter Kulde, 1ste Gang efter hendes Sygdom og første Gang i $\frac{3}{4}$ Aar. Jeg fandt hende meget behagelig, elskværdig munter og ved godt Udseende og var c. 1 Time hos hende. Hun spurgte ganske venligt til dig; men om Sagen talte jeg ikke et Ord. Jeg vilde dog see hende engang endnu — Gud veed om oftere. Om 2—3 Dage udkommer et lille Skrift med følgende Titel, »Et Brev

til Hr. Etatsraad, Theaterdirecteur, Dr. I. L. Heiberg, fra Etatsraad C. Molbech om »Dante«, tragisk Drama i 5 Acter.« Brevet sluttedes og er dateret 15de Februar. Hvorledes det vil optages, kan jeg vel slutte. Jeg har sagt: »fra Forfatteren har jeg intet Mandat; formodentlig havde han helst seet, at dette Brev var blevet uskrevet; men jeg har ikke spurgt om hans Mening, da jeg dog vilde følge min egen.« — Jeg vil gjøre mig Umage, om jeg kan faae sendt dig denne Piece (40 S. i samme Format som dit Drama) til Berlin. —

Jeg længes nu høiligen efter at erfare noget om din Reise, om Ankomsten til Wien — og om Brøchner. Han er den eneste, jeg alvorligt vil virke for — om jeg kan det — dersom han søger din Post. — Dette maa nu sluttes, da det skulde afgaae Kl. 1 til Etatsraad Skrike, for at sendes med Minister-Posten. Jeg har skrevet nogle Linier til Grev Bille-Brahe, hos hvem Du vil modtage dette fra —

C. M.

Wien. d. 20de Marts 1853.

Min kiære Fader!

Det er nu den tredie Dag, jeg tilbringer i Østerriges Hovedstad (thi den første Dag efter min Ankomst kan jeg ikke bringe med i Beregning, da jeg for det meste befandt mig i sovende Tilstand); jeg har udhvilet mig efter den anstrængende Reise herhid, og seet saa Meget — eller rettere saa lidt af Staden, som netop er nødvendigt, for at jeg kan have en selvbegrundet Forestilling om, hvor jeg befinder mig i Europa. — —

Det er dog Skade, at jeg, selv knuget af Kulden, og i en tilfrossen og tilsneet By, ikke vil kunne faae noget oplivende Billede med mig, naar jeg om to eller tre Dage igien reiser Nordpaa. Thi enhver stor Stad, og Wien maaskee meer end de fleste andre, er vel at ligne ved de Blomster, der lukke sig i ondt Veir — og jeg har ikke Ro eller Tid at vente til den lukker sig op igjen. Een sand og stor Nydelse har jeg dog her havt (og skal gientage den i Overmorgen), saameget større, som den egentlig var uventet: det var mit Besøg i det Keiserlige Billedgallerie i Slottet Belvedere. Jeg havde ikke troet, at jeg her skulde faae næsten flere og bedre Billeder af Titian, P. Veronese, og Corregio at see, end i Italien selv, og dertil absolut de bedste og fleste Malerier af Rubens og Van Dyck,

som jeg hidtil har seet. Ogsaa den Lichtensteinske Samling, som jeg igaar besøgte, er rigere, end jeg havde troet; navnlig findes her saa betydelige Arbejder af Guido Reni, som baade Florents og Rom maaatte ønske sig. Fyrst Esterhazys Gallerie, der ligeledes skal være rigt og stort, har jeg endnu tilbage at see. Foruden i disse Samlinger har jeg været i det Keiserlige Bibliothek, der, som alle de Bibliotheker, jeg hidtil har seet, snarere forøgede end forringede min Forestilling om vort eget (jeg siger endnu v o r t) Bibliotheks Betydning og videnskabelige Orden, og min Overbeviisning om, at det, styret med Liv, Kraft og Forstand, uden Vanskelighed endnu kunde blive en af de første videnskabelig-mærkelige Indretninger og Samlinger i Europa. — Den herlige gamle Stephanskirke har jeg tvende Gange med stor Glæde besøgt, og i den bivaanet en høitidelig Siælemesse for den afdøde Erkebiskop. — Endelig har jeg været to Aftener i Theatret; een Aften i Burg-Theatret, hvor et nyt, temmelig effectfuldt, men poetiskmat, tydsk-sentimentalt Græde-Stykke: *M a t h i l d e* af en Hr. Benedix, blev — det maa jeg sige — godt, ja tildeels fortræffeligt spillet. Dog kunde ingen af de Kunstnere, jeg her saae, hverken i sand Natur og kunstnerisk behersket Følelse, eller i dramatisk Dannelse og Fiinhed, sættes ved Siden af vore faa tiloversblevne gode Skuespillere og Skuespillerinder i Kiøbenhavn. Det wienske Casino-Theater: »Carls eller Leopoldstheater« besøgte jeg igaar, og saae da her den egentlige Morderkilde til det Vandløb af Komedier, der under Navn af *C a p r i c i o s a*, en *S p u r v* i *T r a n e d a n d s*, *M e e r* end *P e r l e r* og *G u l d* o. s. v. i de senere Aar har begyndt at flyde over hos os. En saadan dramatisk »Kieldermand«, der *Z o p f*, morede mig imidlertid her, hvor den blev godt spillet og befandt sig paa sin egen Jordbund, endda ikke saa lidet. Flere Komedier faaer jeg da heller ikke her at see, thi fra idag af ere Theatrene lukkede til efter Paasken. Jeg vil ikke haabe, at det samme skal være Tilfældet med Gallerierne; maaskee bliver jeg, paa Grund af Helligdagene, nødt til at blive længere end jeg ønskede i Dresden. — — Onsdag den 30te haaber jeg i ethvert Tilfælde at være i Berlin, hvor jeg i det mindste vil og maa tilbringe 3 Uger. —

Jeg er nu alt kommen til den sidste Side af dette Brev og har endnu ikke faaet sagt dig Tak for den venlige og udførlige Skrivelse, hvormed Du glædede mig ved min Ankomst hertil, og som vel havde fortient et bedre Brev til Giengield, end disse i Kulden skrevne og vistnok selv noget frosne Linier.

Men tro i det mindste, at baade dit Brev og de Beviser paa din faderlige Kjærlighed og Omsorg for mit Bedste, som det giver mig, bevægede og glædede mig dybt. Hvad Du fortæller om den Piece, der skal udkomme, og som jeg allerede har gienkiendt i Berlingske Tidende under Navnet »Et Brev«; da seer jeg ogsaa heri et Udtryk af din Deeltagelse for din Søn og hans aandelige Virken; men Du har Ret i at sige i Fortalen: »at Forfatteren vel helst havde seet Brevet uskrevet« — eller i det mindste utrykt. Saameget mere, som mit Digt jo nu, efter Sigende, har forsvaret sig selv. Dog, jeg takker dig ligefuldt og glæder mig til i Berlin at læse, hvad Du herom har skrevet. Saasnart jeg der er kommen til Ro, skal jeg atter lade høre fra mig. Jeg længes nu forøvrigt stærkt og uroligt efter Danmark og efter, navnlig ved Samtale med dig og Grev Criminil, at faae min nærmeste Fremtidsvirksomhed ved Universitetet, som endnu ligger i en temmelig taaget Ubestemtthed for mit indre Øie, consolideret til en fast Skikkelse. Det tyske Sprog er jeg, og med mere Grund end Du troer, meget bange for. —

Jeg sender hermed en Skrivelse til Cultusministeriet med Begiæring om min Afsked; behøves den ikke, saa lad den blive liggende. Fra Ministeren, Grev Bille-Brahe kan jeg hilse dig. Jeg agter at besøge ham i Aften, og er indbudt til Middag hos ham imorgen, tilligemed F. M. Lanzanau. Glem ikke eet eller to Anbefalingsbreve til Berlin. Ligeledes ønskede jeg der en Liste paa Professorerne i Kiel, og om muligt Brev til en eller anden af dem. Jeg vil jo dog paa Hiemreisen opholde mig nogle Dage i Byen, og kunde da passende gjøre Visitter. —

Christian.

Kjøbenhavn. 26. Marts 1853.

Kjæreste Christian,

Du vil maaskee blive noget forundret naar Du seer, hvormed jeg begynder dette Brev, nemlig med at skrive om din egen Poesie. Du vil formodentlig mene, der kunde være andre, nærmere Materier, der vare mere umiddelbart opfordrende. Men denne har længe ligget mig meget nær, og baade i Anledning af »Dante« og andre af dine Digte ofte været for og i min Eftertænkning. Men for en 10—12 Dage siden, da jeg en Formiddag stod for din Bogreol (jeg boer, siden den stærke Kulde begyndte, eller noget før, nede i

dine Værelser) og medens jeg røgede min Pibe og saae paa nogle af dine Bøger, faldt i mine Hænder et noget forjasket Exemplar af »Billeder af Jesu Liv.« Denne lille Bog (som jeg selv endnu ei har faaet indbundet til min Samling) har jeg ikke havt i mine Hænder, maaskee i 7—8 Aar. Jeg gav mig til at læse i den — og læste strax vel den halve Bog igiennem, i det jeg med Forundring, ligesom ved en pludselig og ny Erfaring, opdagede nogle af de skønneste, eendommeligste Poesier, Du har skrevet — og det var de allerførste. Jeg kunde ikke komme mig af min Forundring. Det gik mig, som det ofte ved saadanne Leiligheder gaaer mig, naar det Skønne, især i Digtform, finder Vei til min inderste Siæl og Følelse — jeg kunde tilsidst ikke læse for de Taarer, som fyldte mine Øine og betog mig eller svækkede Synsnerven. Jeg har siden paa ny læst den hele Samling fra først til sidst, og jeg har mangan Gang tænkt og grublet over, og paa en Maade beklaget: at Du ikke dengang blev saaledes grebet af din egen Genius, at Du vedblev at digte i den samme Strøm af poetisk Begeistring. Skulde denne med eet have udtømt sig, eller ligesom være mattet og behøvet en længere Hvile? — Eller er Du paa anden Maade, ved Examen slæsning og ved dit academiske Priiisskrift, bleven bortledet fra den poetiske Production? — Mueligen har ogsaa dertil en formeget adspredende Omgang medvirket. —

Jeg har et Slags Indbildning om at dit rette og egentlige Digteliv vil begynde i Kiel, hvor Ydervednen hverken synderligt vil tiltrække eller adspredde dig, men snarere trænge dig tilbage i dig selv, og hvor Du, efter omtrent at have udtømt, hvad Reiselivet og de omskiftende Scener under dets hiemløse Flakken blandt Fremmede har havt af Tilløkkelse for dig i Ungdomsperioden, vil modnes til et mere indadvent Tankeliv og Reflexionsliv. Fra dette skulde da maaskee ogsaa en fremskridende, mere fuldmødt dramatisk Digtning udgaae — i Fald en saadan, i sin fuldendte Form, ligger indenfor din Poesies »Tragweite.« — I »Dante« troer jeg virkelig — foruden at der er et stort Fremskridt fra de tidligere Stykker — at Du har omtrent giort Alt ud af Emnet, hvad der kan gøres, naar Du vil skrive et historisk — meer end frit — romantisk Drama, som maaskee er det, Heiberg vilde have.

Men hvad der kommer ud af denne evigt drøvtyggende Romantiseren uden at eie en ægte, dyb romantisk Natur — det seer man f. Ex. af et nyt Drama »Knud den Hellige«, af

Kr. (o: Christian) Arentzen, som jeg i disse Dage har gienne-mløbet — fordi Forfatteren (mirabile dictu!) har sendt mig det. Der er allevegne heldet en rigtig romantisk Krebsesauce og »forloren Skildpaddesuppe« over temmelig raa og uforarbejdede historiske Brokker og Brudstykker af den saakaldte »Overgangstid fra Hedendom til Christendom.« Jeg troede, da jeg saae Titelen: »Maaskee har man her dog engang faaet en ordentlig dansk historisk Tragedie!« Fortalen gjorde mig noget usikker, men betog mig dog ikke alt Haab. Det blev imidlertid skuffet. At en Tragedie af historisk genre ikke kan være for mig, hvor en lang Scene imellem Kong Knud og hans Dronning er udført i en dialogisk Romance, der begynder som saa:

»Min elskede Husbond for Gud og Mænd, min dyrebare Knudlille,
Vredes ei paa din Ædele, fordi hun kommer saa silde« —

vil Du let uden videre Redegiørelse forstaae. —

Det gør mig ondt, at Brøchner vilde eller maatte opgive at søge Posten; jeg vil næsten troe, han havde faaet den. Men for ham er det vel rigtigst at gaae en anden Vei. Blandt flere søges Posten af Lic. theol. Bornemann (en Tid constitueret Lector philos. i Sorøe) og af — »Rigsgedebukken« Barfod — som hidtil endnu — klogere end ellers — har været taus ved Rigsdagen. Hvorledes det seer ud ved denne kan Du vel ikke allene faae en Forestilling om ved at erfare, at der ved de nye Valg kom — enten 27 eller 23 Bønder, 12 Landsbyskolelærere og 10 eller 12 Præster ind i Folkethinget; men det kan sige dig meget. At Bondevennerne i Livsspørgsmaalene om Arvefølgen og Toldeenheden have slaaet sig til Ministeriet, har jeg vel allerede forhen berettet. Over 8—10 Dage varede Debatterne i den forenede Rigsdag ved den 1ste Behandling af det Kongelige Budskab om Arvefølgen. Alle de vigtigste Talere paa begge Sider synes der at have udtømt deres Viisdom; Bluhmes Taler har jeg fundet de med størst parlamentarisk Talent, Klogskab — tilsidst ogsaa med temmelig diærv, men sindig Kraft begavede; Velschovs lange »Jomfru-Tale« var yderst grundig, kundskabsrig, uforbeholden og overbevisende. Af Modpartiet var vel Larsen den farligste; Monrads og Clausens — især den førstes, kiendelig beregnet paa at holde sig Døren aabnet til Retirade; Knuth og Hall taug reent stille. Madvig

var som sædvanlig uendelig og utaaleligt docerende. Grundtvig havde ikke andet at kildre sin Forfængelighed ved, end at være den eneste af c. 170, der stemte imod Overgangen til anden Behandling, som skal begynde den 4de April. Gud veed med hvilke Kræfter man nu der og i tredje Behandling vil tygge Drøv paa sine Taler. Formodentlig skal vel ogsaa endeel af det underordnede »Tros« (som Madvig her i Vinter i et Selskab hos Tryde kaldte dem) komme til Orde. Man ser i det Hele med temmelig Rolighed Udfaldet imøde. Endnu er Ministeriet urokket, fast og enigt i Hovedsagen. C. Moltke fortfarer i sit consequent alvorlige og strenge Regimente i Slesvig. De slesvig-holstenske Advocater (5: de som før havde Praxis i begge Hertugdømmer) feies ud, een efter den anden, naar de ere anti-danske, nemlig ved at negtes Confirmation paa deres Bestallinger med Hensyn til Hertugdømmet Slesvig. — —

C. M.

Berlin, d. 1ste April 1853.

Min kiære Fader!

Det lakker stærkt ad Enden til med min Reise, som Du seer, og det er godt; thi jeg mister Dag for Dag mere og mere af den opvakte Stemning, af den til alle Sider vendte, for alt Nyt og Skjønt modtagelige Aandskraft, som bør være den Reisendes Eiendom, naar han skal være noget meer end en Pakke, der forsendes (eller rettere — sendes, thi for er nok en Germanisme — ak, hvormange saadanne ville ikke lidt efter lidt liste sig ind i min Tale og Skrift!) fra den ene By til den anden med Jernbanerne. Min Tanke er, som Du vel kan vide, tidlig og silde, i det mindste sporadisk beskieftiget med min Fremtid og dens Virksomhed, skjøndt hidtil snarere behersket eller overvældet, stundom nedslaaet, af de Billeder og Forestillinger, der drage forbi min Siæls Øie, end egentlig beherskende og ordnende dem. Jeg er stundom tilmode, skjøndt vel paa en anden Maade, som fordem, i mine Drengenaar, naar Examenstiden nærmede sig — og jeg som bekiendt aldrig var ordentlig forberedt; dog holdtes jeg dengang under mine let forklarlige Ængstelser, i det hele taget munter ved — det husker jeg godt — ved en vis ungdommelig Glæde over det Tilfældige, det Uberegnelige, der gjorde enhver saadan offentlig Prøve til et Slags Lotterispil for mig; nu — holdes jeg, under Vandringen imod det uundgaaelige Maal, den Examens-

dag, der venter mig om et Par Maaneder eller før — vel ikke munter, men dog opreist, ved at tage min Villie til Hielp; og jeg seer Fremtiden imøde og vandrer imod den, jeg kunde næsten sige »mit düsteren Muthe«. Nu, jo færre Illusioner nu, desto færre Skuffelser siden. — —

Idag har jeg hos Kammerherre Bielke faaet officielt Brev om min Udnævnelse, ledsaget af en venlig Skrivelse fra Grev Criminil, som først var ankommen til Wien efter min Afreise fra denne Stad, og som ved at melde mig Indrømmelsen af min Begiæring om Fritagelse for egentlige Forelæsninger i Sommer, har lettet i det mindste een af Stenene fra mit Hierte. — —

Nu vil jeg drikke en Kop The og derpaa gaae i Seng. Snart kan jeg igjen høre Themaskinen snurre i Skindergaden. Indtil da Levvel!

Christian.

Kiøbenhavn. April 1853.

Kiære Christian,

Dit Berliner-Brev af 1ste April, som indløb her først d. 7de, vidnede virkelig om — som Du selv siger — at det gaaer mod Enden af din Reise, og at Du er udtrættet af et Reiseliv, der mere har været Courerens, end den videnskabelige eller æsthetiske Reisendes. Ved Siden af de interessante Romerske Breve maatte jeg vel beklage, at Du hverken har havt Tid, Ro eller Stemning til at skrive om Wien og Dresden. Jeg beklager det; thi jeg har erfaret, at Du har langt mere Evne til at skrive Breve, end Du stundom har Lyst til at lægge denne Evne for Dagen eller lade den yttre sig. Mere beklager jeg dog, at din Reise — men især Hiemreisen fra Rom, har, som det maa forekomme mig, snarere været dig en Lidelse end en Nydelse; ja jeg forestiller mig endog, at hele Reisen slet ikke kan have givet dig noget Udbytte, der svarede til eller kunde opvinde 8 Maaneder af dit Liv, som den har kostet. Du veed, jeg er gierrig paa Tiden, og den er jo egentlig ogsaa det eneste virkelige Maal paa Livets Udbytte. Den er Capitalen, vi tære op, i det vi leve og for at leve; det er et Slags Actie-capital, som vi eie, men hvorfra vi blot kunne tilegne os, aarlig, maanedlig, daglig, et vist Udbytte, som beroer deels paa vor egen Anvendelse af Capitalen, deels paa Skiebne og Lykken. Men jeg erindrer mig godt den Tid — og den ligger egentlig ikke saa meget langt tilbage, — da jeg aldrig tænkte paa T i-

den selv — eller paa Capitalens Svinden. Jeg levede, som det hedder, »in den Tag hinein«; og Dagen var altid lang nok til at bruges paa hundrede Maader. Du er vel endnu, haaber jeg, i denne — som man kalder det — lykkelige Livstid, da Livet er os mere ubevidst og umiddelbart, eller da det egentlige Reflexionsliv endnu ikke er begyndt, og hver Dag, som er til Ende, forekommer os at have baaret sin Frugt og opfyldt sin Bestemmelse. Hos mig er nu alt dette modsat, og har længe været det; min indre Levekraft er, om ikke fortæret, dog i stærk Grad aftaget. Jeg maa vel tilforn — som man pleier at tillægge mig — have arbeidet og udrettet en heel Deel; thi nu derimod forekommer det mig, ved en halv ubevidst Sammenligning med Fortiden, som om jeg ingenting udretter; og virkelig har det, jeg i Vinter har arbeidet (naar jeg ikke vil bringe den Tid og de Kræfter i Regning, som det yderst møisommelige Gloseværk, mit Glossarium, har fortæret) været saa godt som ingenting. Særdeles paa Bibliotheket har jeg i et Par Maaneder, eller i den hele kolde Vintertid i Februar og Marts, næsten intet kunnet bestille. —

Vi leve jo ikke blot i en Damp-Tid, men i en Jern-Alder; thi det Slags Guld-Alder, hvori man lever i Californien, Australien (ja jeg troer nu ogsaa i Canada) vil ikke naae til os — som vel er. — Men hos os, mener man, have vi det, som er langt bedre end Guldet; vi have F r i h e d, saa complet, som den omtrent kan synes at være, og L i g h e d, i det mindste i Folkethingsvalgene — thi her kan jo en Huusmand, en Skolelærer, sidde ved Siden af en Minister — i Fald han ikke selv har slaet ham af Marken paa Valgdagen. Ja man maa vel sige, at det koster Ministrene endeel mere Umage at regiere nu end tilforn; de maa giennemgaa deres Rigsdags-Skiærsild i 3—4 Maaneder for at kunne herske absolut i de øvrige. Men dette kunne de da ogsaa, naar Pinen er forbi — ja selv medens den staaer paa — gjøre efter Hiertenslyst. Har ikke Marine-ministeren Bille midt under Rigsdagen afsat et halvt Dusin noget ældre Sø-Officerer (ja ogsaa en Capitainlieutenant v. Dockum, der hører til de yngre og raske)? Har han ikke ladet andre avancere og springe endeel forbi med ældre Ancien-netet? — Har han ikke udenfor Ordenen gjort Zahrtmann til Vice-Admiral og sig selv til Contra-Admiral, efterat han nylig var bleven Commandeur? (Det hedder derfor i Byen: »Om Bille kan man ret med Sandhed sige: han har gjort sig selv til det, han er.«). Ja, der skrives og protesteres høit og alvorligt nok. Ministeren bliver pidsket og hudflettet indtil Blodet

— men kun paa Prent i »Fædrelandet« og »Dagbladet«. For Resten røres ikke et Haar paa hans Hoved, og Vedkommen- des offentlige bittre og documenterede Klagemaal have ikke hiulpet dem til andet end den fattige Trøst, at blive beklagede. »Fædrelandet« har en anden Trøst, at skielde Bille og andre Ministre ud værre end nogen Hund. Men dette Blad har for længe siden udtømt Grovhedens Maal; det har aldrig eiet det vittige Salt; og det beske Salt, opløst i Galde, hvoraf det har en uudtømmelig Kilde, virker ikke mere. Det har givet samme i for store Doses og forvænt sine Modstanderes Natur — ligesom naar man bestandig bliver ved at give for stærke laxantia. — Rigsdagen kan imidlertid chicanere og seipine Ministrene; og dette har den ærlig giort i Arvefølge- Sagen. — — —

Til Tieck fik jeg dog idag skrevet nogle Linier. Jeg haaber, Du vil kunne selv levere den nu nok meget svage Olding, Goethes sidste Efterfølger paa Digter-Højsædet i Tydskland, mit Brev. — Hvad siger Du i øvrigt til, at jeg i min skrøbelige Tilstand for 8 Dage siden var paa Concert hos Dronningen — hvorfra jeg først Kl. 12 kom hjem, var om Aftenen derpaa i et andet Selskab, og paa Tirsdag Aften er tilsagt hos Landgreven? — Det sidste interesserer mig, fordi jeg aldrig før har været der, og fordi jeg havde den ualmindelige Ære paa Dronningens Concert, at Prindsesse Lovise af Glücksborg, en meget indtagende og elskværdig Dame, selv tiltalte mig første Gang, uden at jeg har været forestillet for hende, hvilket Du vel veed, at fyrstelige Personer ellers aldrig giøre. Jeg har heller ikke glemt den yderst venlige Maade, hvorpaa hun gjorde det. I øvrigt er det vist, at gik det ikke paa Helbredden, saa interesserer det mig langt mere at komme til saa stor og talrig en Soirée, end i et halv-stort, halv-fornemt Privat-Selskab, hvor man er ulige mere generet. Hos Dronningen have din Moder og jeg været 2 Gange i Vinter til Thee, hvor jeg forelæste noget. Det er i det mindste godt, naar saadan Opmærksomhed tilfalder een, uden at man i ringeste Maade arbejder og stræber for at opnaa den. —

C. M.

Berlin. d. 13de April 1853.

Min kiære Fader!

Det er idag den sidste Dag, jeg har bestemt at tilbringe i Berlin, og jeg vil benytte en Morgentime, før jeg gaer ud

for at gjøre nogle Afskedsbesøg, til at begynde dette Brev, som jeg da selv vil tage med mig til Kiel (hvor jeg haaber at være i Morgen Aften), for der blot at tilføie nogle Linier, der kunne sige dig, naa r jeg kan komme til Kjøbenhavn.

Du ytrer Forundring og Beklagelse over at mine Breve fra Tydskland, i Sammenligning med de romerske, ere saa korte og indholdsløse. Beklagede det, mener jeg, kan Du vel maaskee have Grund til, men ikke til at klage derover, naar Du for det første tager min Natur i Betragtning, der meer end Du troer, behøver indvortes og udvortes Ro, for — og endda kun med temmelig Møie — at kunne opfatte og for mig selv forklare de udvortes Indtryk; naar Du da tænker, hvorledes jeg med »ti Miils Fart i Vagten«, legemlig knuget af Kulde og aandelig behersket af Tanken paa min Fremtid og dens Virksomhed, er faret igiennem det romerske Rige; og naar Du endelig forestiller dig, hvad det vil sige, umiddelbart efter at have forladt et »Skønhedens Rige«, der i sine ædle og ufor-gængelige Mindesmærker eier min hele Sympathi, at komme til et sneebedækket Land, hvori Livet vel rører sig med større Kraft, Fylde og Dybde, end i Italien, men hvor dets udvortes Fremtræden, i det mindste i de Former, som den Giennemrei-sende formaaer at overskue, savner Skønhedens Indvielse og begeistrende Magt. Og jeg har egentlig aldrig Lyst til at skrive om Andet, end om det, der som beslægtet tiltaler min Siæl. Naar jeg i Rom vel stundom i mine Breve udbredte mig over uhyggelige Tilstande, politiske og sociale, var det egentlig altid ugierne; men der var jeg saameget hiemme, at jeg i al Fald med Lethed kunde overskue den siden 1847 forandrede og forværrede Tilstand — eller rettere jeg kunde ikke skiule den for mig, hvor gierne jeg havde villet. Om det, der vel her i Tydskland nærmest skulde drage mig til sig som noget Beslægtet, om det videnskabelige og selskabelige Liv i de store Byer, maa jeg vel tie stille, thi det kiender jeg ikke. Jeg har reist og levet her i den største Eensomhed. Hvad der har gjort Indtryk paa min Siæl og til enkelte Tider kunnet bringe mig til at glemme de alvorlige Tanker, der beskæftige mig, har kun været det, der endnu saa at sige tilhørte Italien — de skønne Billeder, jeg fandt i Wien og i Dresden. Disse ere det eneste Spor af Poesie, jeg har kunnet opdage paa min flygtige Giennemfart — og hvor der ingen Poesie er, der har jeg egentlig ingen Lyst til at dvæle, derom har jeg ingen Lyst til at skrive. At der til disse Grunde endnu kommer en 7de og sidste, en legemlig Træthed eller Magelighed, vil jeg ingen-

lunde nægte; denne vil Du maaskee sætte forrest, — nu, som Du vil — det kan gierne være. Men nok herom.

Du gjør fremdeles i dit Brev (i Anledning af min Reises 8 Maaneder) nogle Bemærkninger om Tiden og dens Kostbarhed. Vistnok er Tiden en Capital, som vi fortære, i det vi leve, og for hvilken vi skulle købe os et Udbytte; men Livets Udbytte (hvilket jeg, hvis der gaves et saadant Ord, snarere for mit Vedkommende vilde kalde »Indbytte«) kan dog ikke maales, som Du siger, ved Tiden alene, thi stundom giver et Øiebliks Fryd eller Smerte et Menneske mere Udbytte for hans Siæl, end et Aars vedholdende Arbeide. Heller ikke, synes mig, kan Livets Udbytte maales efter vor Virken udadtil — det eneste sande Maal paa Vandringen bærer Enhver dog skiult i sin egen Bevidsthed. Det lille Stykke Liv, vi leve her, er jo vel kun en begyndende Evighed, og om vi udrette lidt Meer, eller lidt Mindre udadtil, hvad siger det, naar kun vor Siæl bestandig voxer opad. Derfor er jeg ikke saa sparsom paa Tiden, fordi den forekommer mig som en Mynt, der ingenlunde altid har samme Værdi, og Livet som en Reise omkring Jorden, hvor man stundom paa en afsides Ø for en ubetydelig Sum af denne Mynt, kan købe sig langt større Skatte, end man paa andre Steder vilde kunne erhverve for sin halve Formue. Heller ikke er man istand til strax at sige (som jeg f. Ex. nu, efter 8 Maaneders Reise) hvor stort et Udbytte, man har erhvervet. Har man kun levet, det vil sige levet med Bevidsthed, har man vel ogsaa erhvervet noget. Meget, som jeg seer Andre anvende Tid paa, kan jeg egentlig slet ikke tillægge nogen Værdi — maaskee fordi min Livsanskuelse er væsentlig egoistisk, saaledes f. Ex. al den Boglærdom, der ikke middelbart eller umiddelbart kan blive til »Saft og Blod« for Siælen. Den kan maaskee være til Nytte for andre Mennesker, men for Eiermanden er den dog kun et »Tillæg«, som han ikke kan tage med sig, naar han engang reiser herfra. Der synes jeg nu f. Ex. at Tiden ikke er anvendt paa rette Maade — undtagen for saavidt som Siælen under møisommeligt Samlerflid kan have vundet en Udholdenheds-Kraft, den ellers ikke vilde have havt. Eet veed jeg, at jeg for mit eget Vedkommende har tilkiøbt mig: det er Ro til at blive hjemme herefter — om denne Skat nu er betalt for dyrt eller ikke, kan jeg ikke sige, heller ikke, hvormed eller lidet jeg forresten har faaet i Tilgivt paa Kiøbmandsskabet. Men det vil jeg efterhaanden erfare. — —

Tie c k har jeg, siden jeg skrev det Ovenstaaende, be-

søgt og seet. Dit Brev, som jeg i Formiddags bragte, havde mere Virkning, end Hr. v. Gerlachs, der ikke kunde aabne mig Døren til den døende Oldings Sygeleie. Atter, for ikke længe siden truffet af et stærkt Anfald af Lungeslag (det 4de i to Aar), ligger han udmattet, skøndt endnu aandsfrisk, og venter paa Døden. Jeg var vel kun to Minuter hos ham, stærkt bevæget af den Venlighed, hvormed han modtog mig (Lægen har forbudet ham at tale længere). Han bad mig at hilse dig hiertelig, og det syntes at glæde ham, da jeg ved min Bortgang — efterat han havde omtalt sin sandsynlig nærforestaaende Død — sagde: »Ligesom min Fader har lært mig tidlig at kiende og elske Dem igiennem Deres Digte, saaledes vil jeg, hvis jeg nogensinde faaer Børn, forplante den samme Høiagtelse og Kiærlighed paa disse.« Af andre »Personligheder« har jeg kun gjort Bekiendtskab med To. Den ene er Maleren, Professor Cornelius, til hvem jeg ligefrem, uden Brev, gik hen og bad ham vise mig sine Compositioner til den »Fürstengruft« eller Campo Santo, som det er Kongens Hensigt at lade bygge og udsmykke med Freskobilleder. Dette gjorde han ogsaa med den største Venlighed; jeg besøgte ham to Gange og saae hos ham høist interessante Cartons af mægtig Størrelse, forestillende bibelske Scener af Verdens Undergang efter Johannes Aabenbaring, og det nye Jerusalems Komme. — Den anden, jeg besøgte, var — Fru B e t t i n a v. Arnim, bekiendt af Goethes Briefwechsel mit einem Kinde. Ogsaa her gik jeg alene hen, og medens mangfoldige nysgierrige Reisende, forsynede med Breve, bleve afviste, blev jeg modtaget »paa mit ærlige Ansigt«. Jeg fandt i hende en lille, gammel Kone, med kloge, livlige Øine, levende i sin Tale, og dertil aandrig, undertiden skarp — noget adspredt. Imod mig var hun særdeles venlig, vi talte om allehaande Ting, om Goethe, om Øhlenschläger, Thorvaldsen og — Andersen, om hende selv og hendes Skrifter o. s. v. Jeg tilbragte næsten to Timer hos hende, og da hun bad mig besøge sig engang, gik jeg derud (i Thiergarten) igaar og tilbragte atter et Par Timer hos hende. — Paa Bibliotheket modtog Geheimeraad Pertz mig med diplomatisk Høflighed, gav mig ti Minuters Audients og lod mig føre omkring ved en »Amanuensis.« Derimod har jeg i Bibliothekaren (som han da var; nu er han pludselig bleven Geheime Staats Archivar) Dr. Friedländer lært en meget behagelig og forekommende Mand at kiende. At jeg har besøgt Museer og Samlinger, kan Du vel vide; men herom maa jeg opsætte at fortælle, til jeg om faa Dage, som

jeg haaber, seer dig igien Ansigt til Ansigt. (Mit eget Ansigt, der idag er bleven raget glat, kan jeg neppe kiende igien selv). Fra Kammerherre Bielke og Frue mange Hilsener; jeg har hos dem tilbragt ikke faa behagelige Timer. —

Det er sildigt, jeg vil slutte og gaae i Seng. Min Kuffert er pakket, imorgen Kl. 7 $\frac{1}{2}$ reiser jeg til Hamburg og derfra strax uden Ophold til Kiel, hvor jeg haaber, jeg skal sove imorgen Nat. Kjaerlig Hilsen til Moder og Tak for hendes lille Brev. Godnat!

Kiel. d. 15de April. Igaaraftes sildig er jeg, i stærkt Sneefog og skarp Kulde, kommen til den By, som jeg her-efter skal beboe. — — Om jeg eller dette Brev kommer først, veed jeg endnu ikke. I al Fald vil jeg nu skynde mig at sende det paa Posthuset. Derpaa gaaer jeg til Rector, Professor Lüdermann. Levvel! —

Christian.

Kjøbenhavn. 16. April 1853.

Min kiære Christian,

Dette Brev skal modtage dig ved Indtrædelsen i vor Heelstat — som endnu ikke er til. Dette er desværre en sørgelig Sandhed; thi det Sørgelige ligger især deri, at Hovmod og Stolthed ligger paa begge Sider, men hverken Høimodighed eller Klogskab paa nogen af dem. Den danske Stat, naar de to kun ved Sproget og ved en Adsplittelse i Institutioner adskilte Nationaliteter, vilde enes om at slutte sig sammen, — vilde endnu og længe være den mest misundelsesværdige i Europa; men der hersker en dæmonisk Magt i vor Tidsalder og i vor Verdensdeel, der synes at ville sørge for, at man ikke skal faae ret meget at misunde os. — Har jeg engang med Grund sagt og seet det ogsaa bekræftet af dig, at jeg paa denne din Reise, i Januar Maaned, skrev det vigtigste og mest betydende Brev til dig, som Du nogensinde havde modtaget fra mig — et Brev, som baade har gjort denne Reise og dit Ophold i Rom til et afgjørende Tidspunkt, en ny Epoke, for dit hele øvrige Liv: saa kan jeg med lige Grund sige: at Dagen, hvorpaa dette Brev skrives, den 16de April, maaskee vil blive afgjørende for vore Statsforhold i en heel Fremtid, eller at den i det mindste og i hvert Tilfælde er og bliver en af de mest betydningsfulde Dage i de 8 Maaneder, som ere udrundne siden Du forlod Danmark. Det er idag, at den igaar begyndte 3die Behandling af Kongens

Budskab om Arvefølgen i Monarkiet skal sluttet. Hvorledes Udfaldet bliver, derom vil jeg vel dog i Aften kunne melde dig noget, inden dette Brev afgaaer. — —

Spørger Du: hvad siger Kongen? — saa kan man knap svare andet end: han er sig selv liig. I Gaar og i Dag siges det i Almindelighed i Byen: at han, i eller efter det sidste Statsraad i Torsdags, bestemt har erklæret, at han ikke vilde modtage nogen Demission af Ministrene; altsaa, i yderste Tilfælde, vil opløse Rigsdagen. Dette kan dog neppe skee idag, men først ved et nyt Møde paa Mandag. Imidlertid er det ganske vist, at man maa ville endnu idag belave sig paa en eller anden Eventualitet, og paa muelige Uordener, eller sikre sig under en eller anden Forholdsregel, som idag skulde tages, da samtlige Tropper af Garnisonen, ikke blot Livvagten, ere consignerede i deres Caserner fra Kl. 3.

Jeg kom hjem fra Bibliotheket Kl. 2, og hørte af Bølling, som havde været et Ærinde borte, og som jeg mødte i Slotsgaarden, at paa den Tid havde endnu ingen af Ministrene talt i Rigsdagen, hvor man vel altsaa først har begyndt Kl. 12 eller 1. — Kl. 6 vil jeg gaae ud, for at forsøge, om jeg kan erfare noget om Udfaldet, inden dette afsendes. — Om Kongen vil jeg iøvrigt kun fortælle, hvad der foregik efter et stort Galla-Taffel, som blev givet i Slutningen af forrige Uge paa Christiansborg, hvor hele Corps diplomatique tilligemed en oldenborgsk extraordinær Gesandt, som er sendt hertil i Anledning af den forrige Storhertugs Død, og af Tractaten med Oldenburg om Fyrstendømmet Eutin, som er blevet en Told-Enclave i Holsten; ogsaa alle vore egne Ministre og andre Notabiliteter vare tilstede. Levetzau havde spurgt Kongen nogle Dage tilforn: om Hans Majestæt ikke befalede, at ogsaa Rector magnificus skulde være paa Listen? — Hvertil Kongen svarede: ja; men ikke, hvis det enten var Clausen eller Madvig. Da Levetzau derpaa sagde, at det var Clausen, gientog Kongen, at han vilde han ikke have tilsagt. Levetzau, som allerede havde sat Rector magnificus paa Listen, slettede ham derpaa ud; men da Listen tilsidst blev forelagt Kongen til Giennemsyn den følgende Dag, satte han med egen Haand Clausen igjen paa Listen. — Clausen indfandt sig, men uden sine Rector-Insignier. Levetzau gav ham derover, inden man satte sig tilbords, en Erindring; og da Clausen svarede, at han havde meent, det her ikke var nødvendigt, sagde Levetzau: »Saameget mere, da det er som Rector, at De er tilsagt«. — Men denne Ubehagelighed blev ham

godtgiort. Efter Taffelet, under Servering af Caffeen, og da Kongen havde talt til 2, 3 af sine egne Ministre og Andre, men endnu ikke med Nogen af de fremmede, gik han lige til Clausen, og underholdt sig nogentid med denne. Da den russiske Minister seer dette, vender han sig pludselig og gaaer. Lidt efter kommer Kongen tilbage fra Clausen, savner Baron Ungen-Sternberg, og spørger Wynn, som denne stod hos: hvor hans Sidemand var bleven af. Wynn svarede, han var gaaet, og havde maaskee ikke befundet sig ganske vel. Kongen sagde: »Det skulde gjøre mig ondt, om han var bleven vred; jeg vilde just gierne have talt med ham.« Wynn følte vel, ligesom flere andre Tilstedeværende, at Baron Sternberg havde compromitteret sig, da han i det mindste kunde have foregivet for Wynn eller Levetzau en Upasselighed, som nok var bleven forstaaet. Wynn kørte ogsaa strax, da han tog bort, til Baron Sternberg, og berettede ham hvad Kongen havde sagt om ham. Nu sendte han da strax et undskyldende Brev til Levetzau, med Foregivende af et pludseligt Ildebefindende; og Levetzau tog strax næste Morgen til Kongen for at melde dette. Disse to Historier har gaaet hele Byen rundt allerede fra i Mandags.*) — I Tirsdags Aftes var jeg paa et stort, glimrende og virkelig endog for mig ret morsomt Bal hos Landgreven. Da jeg her fik en artig og venlig Hilsen af Baron Sternberg, gav jeg mig i Conversation med ham og talte mindst et Qvarteerstid med ham om Politik, naturligviis dog uden at berøre l'affaire en question. Uheldigviis vare vi komne til at staae midt paa Gulvet i en stor Sal, hvor ogsaa tilsidst Bræstrup og Irminger kom til. Samtalen vilde vel ellers have blevet endnu friere. — —

Jeg var i Mandags Middag buden i et lille Selskab hos Grev C. Moltke, hvor ogsaa Jerichau og hans Kone vare. Det var samme Aften (d. 11. April), da jeg endelig blev befriet for 14 Aars Tyngsel af mit Secretariat i den historiske Forening, uden at der i Generalforsamlingen sagdes mig et eneste Ord til Tak, eller Yttring af Tilfredshed. »Det er ganske i sin Orden,« sagde Grev C. Moltke, da jeg fortalte ham det. I mit og Wegeners Sted valgtes Professor Westergaard (paa mit Forslag) og Inspecteur Worsaae. Jeg gik derfra ud igien til Moltkes, hvor jeg tilsidt endnu havde den Fornøielse at læse for Damerne et Par meget smukt oversatte Stykker af Din (Dante?) — hvorved Selskabet blev ganske overrasket. I

*) Jfr. H. N. Clausen: Af mit Livs og min Tids Historie pag. 386.

det svenske »Nordiske Tidsskrift« er dit Drama anmeldt paa en meget artig og berømmende Maade. Skiøndt Ingen dengang i Upsala kunde have mit Brev til Heiberg, findes der adskillig Overensstemmelse imellem den svenske æsthetiske Anmelder og mig. Jeg har tænkt, om jeg faaer Tid, at meddele det vigtigste af Anmeldelsen, og et Par andre tillige, i Berlingske Tidende næste Uge. —

Desværre er Klokken nu bleven 7; jeg har ikke været ude endnu og vil næppe faae Leilighed til at berette noget fra Rigsdagen, da dette Brev med et andet til Tydskland maa paa Posten. Jeg har allerede et Par Dage ventet paa Brev fra dig fra Berlin. I Kiel maa Du ikke haste for meget, men give dig Tid til at see om en Bolig. — —

C. M.

Kiel. d. 7. Juni 1853.

Min kiære Fadér!

Det er vel paa Tiden, at jeg engang, som det i Legen hedder, »kukker hvor jeg er«, og lader dig vide, hvordan min nye Professorkiøle med sit tydske Tilsnit passer mig og staaer mig an; (hvordan den klæder mig o: hvordan jeg her behager eller ikke behager, det faaer Du høre af Andre, selv kan jeg derom ingen Mening have.). Bemeldte Klædningsstykke, for at blive i Lignelsen, strammer mig vel endeel »over Brystet (eller Hiertet)«, men dog i det hele ikke nær saameget, som jeg havde troet, og jeg vil inden kort Tid være vant til at bære det. Det vil da altsaa sige: det gaaer mig i det hele ret godt, og jeg er ganske tilfreds — maaskee saameget mere, som jeg denegang imod Sædvane i n g e n, absolut ingen Illusioner gjorde mig med Hensyn paa min fremtidige Stilling, og egentlig inderlig nødig og modstræbende forlod Kiøbenhavn. At det ikke bidrager Lidet til mit Velbefindende, at jeg boer saa landlig smukt, som jeg nogensinde har ønsket, saa at Skov, Sø og Fuglesang er mit daglige Brød; samt at jeg boer hos venlige Folk, (der bl. a. sende mig Bouillon om Formiddagen og pynte mit Skrivebord med Blomster): dette kan Du vel vide, saasom Du i den Henseende kiender min Tilbøielighed.

Hvad dernæst ikke mindre staaer i causal Forbindelse med bemeldte Velbefindende (som Du nu ikke heller maa forestille Dig saa stort, at min Nemesis skulde føle sig fornærmet derover) er det: at jeg i det hele bliver vel modtaget af de Folk (Indfødte mener jeg), som jeg kommer i Berøring med.

Thi at den største Deel af mine Colleger, ordinarii og extraordinarii, endnu ikke har giengieldt mine Visiter, som jeg med største Samvittighedsfuldhed affærdigede i de første 4 a 5 Dage: dette betyder ikke andet, end at de ere magelige eller noget ligegyldige, og maaskee heller ikke betragte disse første Formalitets-Besøg fra en saa officiel Side, som jeg har meent at burde gjøre. Thi det har jeg foresat mig, og styrker mig i saadant Forsæt daglig, om end ikke ved Bøn og Faste: jeg vil, i Forhold til Landets Indfødte og navnlig mine Colleger, ikke forsømme nogensomhelst selskabelig Pligt, og hellere finde mig i de Besværligheder, som Visiter og deslige i Begyndelsen ville medføre, for at jeg kan have min Samvittighed fri og vide, at om der kommer nogen Forargelse, saa kommer den ikke fra mig. —

Professor Christiansen sen. og hans Frue, der begge have viist mig udmærket Forekommenhed og Velvillie, og i hvis Huus jeg haaber til Vinter at finde en dannende og forfriskende Omgang, ere i Søndags reiste herfra for at besøge et Bad (Franzenbad), og blive vel hele Sommeren borte. Foruden ham have hidtil kun to Professorer — Prof. medic. Kirchner og Prof. philos. Thaulow forestillet mig for deres Fruer (Damerne her synes i det Hele at stille sig noget »østerlandsk« ligeoverfor de Fremmede). Derimod har jeg i Prof. Christiansens Huus gjort Bekiendtskab med den herværende franske Consul, en forhenværende Søofficer, Mr. Morin, der forener fransk Lethed og Behagelighed med en høj Grad af Godmodighed, og virkelig imod mig har viist sig udmærket artig. Efterat jeg havde gjort ham et Besøg, gjorde han i Søndags en lille, men udsøgt Diner, egentlig mest for min Skyld, hvor jeg tilbragte Eftermiddagen særdeles behageligt. Han er Enkemand, men har en ung, ikke just smuk, men overmaade lystig Datter, der nylig er kommen ud af en fransk Klosterpension, og lader til at synes godt om Livet udenfor Klostermuren. Saa vidt om mine Adspredelser — der dog hidtil kun have indtaget en meget lille Plads paa min Dagsliste. Mine Beskiefigelser have væsentlig dreiet sig om res Islandicas, som Du vel kan vide. —

Du, min kiære Fader! laver dig vel nu til at foretage din sædvanlige Reise til Lund; gid den maa styrke og opmuntre dig. Jeg glæder mig til da senere at skulle modtage dig i »mit Huus« herovre. Jeg beder dig hilse Moder mange Gange og takke hende for hendes Brev; — — Levvel og skriv snart til

Christian.

Kiøbenhavn, 3. Juli 1853.

Kiære Christian,

Jeg kan vel ikke andet, i denne ulystelige Tid, end prise dig lykkelig, som netop i dette Aar har oplevet en Vending i din Skiebne, der vel har skilt dig ved en mangeaarig kiær Omgangskreds, men ogsaa ved meget, der vilde falde dig med hvert Aar mere trykkende og nedslaaende. Endnu i Gaar Eftermiddags tænkte jeg ret levende herpaa, da jeg paa Gaden mødte Justitsraad Bølling, som netop havde erfaret Ansættelsen af din Eftermand — formodentlig den udygtigste, den mindst kaldede, unyttigste, ja utroligste af Alle dem, som søgte din Post. — — Hertil behøves ingen anden Commentar, end at Ansættelsen skal være umiddelbar afgjort ved allernaadigst Villie. I forrige Tider havde man D a n n e r konger (o: Danekonger), et D a n n e r folk, D a n n e r skialde, og Gud veed hvad mere af samme slette Orddannelse; nu kan man, med mere Ret sige: at den 1ste Juli er der gjort en D a n n e r amanuensis ved det store Kongelige Bibliothek. — Du vil vel spørge, hvad man skal sige om Ørsted og hans første Velgierning imod Bibliotheket; jeg vilde svare: at en Premier- og Cultus-Minister i hans Stilling vilde, i hvert Tilfælde, neppe lægge sig ud med Kongen for en ringe Amanuensis-Post.

Den hele Sag er ogsaa kun ringe imod Alt hvad Land og Stad og Indbyggere lide ved den i saamange Aar frygtede asiatiske Giæst, der endelig — aldeles uventet har hiemsøgt Kiøbenhavn; og, efter alle hidtil giorte Undersøgelser, er ligesom opvoxen af vor egen Jord og Grund. Allerede den 12te Juni (altsaa Dagen før Rigsdagen aabnedes, den uheldige 13de Dag i Juni) indtraf det 1ste Cholera-Tilfælde — et ungt Menneske af Holmens Nyboders Folk, som længere Tid havde arbejdet paa en Mudderpram. Han kom sig, og blev allerede den 25de udskrevet af Hospitalet. I hele 14 Dage var man i Stand til at følge de meget sparsomme Sygdomstilfælde. Den 25de, en Løverdag Eftermiddag, kom den 1ste Tidende til Malmøe og Lund, hvor jeg endnu var. (Den 22de var Tegnérs-Festen, den 23de Promotionen.) Allerede Løverdag Aften hørte jeg Rygtet i Lund; Søndag Morgen skrev man fra Malmøe, at al Forbindelse med Kiøbenhavn og Siælland var spærret. Havde jeg imidlertid strax begivet mig til Malmøe, kunde jeg have sluppet over, da O p h e l i a gik over om Søndagen Kl. 10 med en 30—40 Svenske, som man strax greb fat paa som Statsforbrydere, og lod dem transportere

over paa Dampskibet Malmøe, da ingen Quarantaine-Leilighed var i Stand. Disse beklagelige Personer, hvoriblandt adskillige af de saakaldte »Tegnerider« (o: Tegnørs til Lund ankomne og ved Festen samlede mandlige og qvindelige Slægtninge) og blandt flere Lundeboer ogsaa Professor Schlyter med Kone og Børn, maa nu sidde 10 eller 12 Dage, og med »dryg kostnad« i den allerstrengeste og allerdummeste Quarantaine. Hvad Skaane og Kiøbenhavn tilsammentagne tabe ved samme, gaaer daglig til mange 1000 Rbdlr. For mig var intet andet at gjøre end om Mandagen at reise til Helsingborg (hvorimod adskillige Danske og andre Reisende fra Malmøe om Søndagen lykkelig kom over med Ophelia). I Helsingborg fik jeg Underretning om, at en Postbaad næste Morgen Kl. 4 —5 gik over til Helsingør. Ved Misforstaaelse og Ubekjendtskab med Forholdene modtog jeg den meget høflige Postmester og Consul Lechs Tilbud, at gaae over med denne Baad, skjøndt alt for tidligt for mig — i Stedet for at jeg kunde have taget mig selv en Baad til hvad Tid jeg vilde. Jeg maatte nu sidde en eller halvanden Time i Regn, med Parapluie, og uden Kappe, hvor jeg formodentlig har hentet en Maveforkølelse. I Lund derimod led jeg ikke lidt af Hede, maatte tage mig meget i Agt, spiste og drak meget lidt, og holdt mig om Middagen fra Tegnørs-Gildet, fordi jeg den følgende Dag ikke vilde være borte fra Promotions-Middagen. Det var den 5te Promotions-Fest jeg har overværet i Lund; nu tog jeg derfor Afsked fra Magistre og Studenter efter Bordet, og blev da flere Gange paa den sædvanlige Maade (for de uvante eller ængstelige halsbrækkende) *e l e v e r e t* af den jublende Ungdom — en Ære, jeg delte med Hans Magnificence Prof. Clausen, uagtet jeg forklarede mig høit og tydeligt om den skandinaviske Eenhed, efter min Overtydning — lidet i Harmonie med Clausens Taler. Af andre indbudne Professorer og Decani var der kun Hermannsen og Velschow, ellers Ussing, og jeg troer en Mediciner. Kl. 6 om Tirsdagen var jeg i Land i Helsingør, og allerede Kl. 8 afgik jeg med Diligencen.

Tegnørs-Festen var meget smuk og imponerende. En 12 —15,000 Mennesker skulle have været samlede den Dag i Lund. Siden Thorvaldsens Begravelse har jeg ikke været Vidne til en lignende Nationalhøitid. Den colossale, 5 Alen høie Bronze-Statue af Prof. Qvarnstrøm i Stockholm er et, Sverige og Digteren værdigt, ædelt og vel lykket Kunstværk; Stillingen meget god, Ansigtet herligt og nobelt; Kappen vel

tung — og Benklæderne uforfødt vide og posede — fordi, sagde man, han pleiede at bruge dem saa. Statuens Omgivning og Standplads kan ikke være bedre. —

Jeg maa bede dig, kiære Christian! at Du uopholdelig, 1 eller 2 Dage efterat Du modtager disse Linier, vil lade mig vide, om det ikke var mueligt at faae et Værelse leiet af din Vert paa en 8—10 Dage — og det nemlig et saadant, hvor jeg var nogenlunde fri for Heden, hvis den igjen indfinder sig? — eller om et saadant Værelse ikke var at faae hos en simpel Familie i Kiel f. Ex. til Leie paa 8 eller 14 Dage, og ikke for dyrt? — Du veed, det er mig modbydeligt, i længere Tid at boe paa et V e r t s h u s. —

C. M.

Antallet af Cholera-Syge er indtil idag (omtrent 20 Dage) henved 100, eller maaskee noget derover; de døde ere hidtil omtrent 50 pCt., hos Prof. Jerichau er en Pige død; af noget bekiendte Personer har jeg hidtil ingen hørt. Men her er overhovedet stærk Dødelighed; i een Uge 10—11 af Brystbetændelse og jeg troer endnu flere af Lungesyge.

Kiel, d. 6te Juli 1853.

Kiære Fader!

Efter dit Brev at dømmе, som jeg modtog i Gaar Eftermiddags, maa det unegteligt være lidet lysteligt at leve i Kiøbenhavn nu for Tiden — og jeg under af Hiertet min Efterfølger paa Bibliotheket den Post, han ad saa hæderlig en Vei har erhvervet sig — Bibliotheket havde jeg vel undt en bedre Tilvæxt. —

Jeg vilde nu kun ønske, at jeg kunde skaffe dig en saadan Bolig, som Du kunde være tilfreds med — men det er vel tvivlsomt. —

Jeg selv lever ret roligt og temmelig tilfreds, beskæftiget med mine islandske Studier. I Søndags gjorde jeg for første Gang en Udflugt herfra, nemlig til Rendsborg, hvor jeg besøgte en meget artig og behagelig Familie, hvis Bekiendtskab jeg for kort Tid siden gjorde: Oberst Falbe af Artilleriet, der har en munter, godmodig Kone og to vakkre Døttre. Med ham besaae jeg Fæstningsværkerne — ogsaa det stærke, herligt murede K r o n v æ r k — der om 14 Dage vil være jevnet med Jorden; med ham besøgte jeg Commandanten, den gamle Helgesen, om hvem man — med mere Skiel end om Kong

Frederik — kan sige, som der staaer i Visen: »han s n a k k e r ei, men slaaer «—. Jeg laae i Rendsborg om Natten og var Mandag Morgen Kl. 9 igien i mit Hiem. Forresten har jeg ikke oplevet andet, end at jeg har været 3 Gange paa Komædie i forrige Uge, og seet den meget omtalte Neger-Skuespiller Ira Aldridge i tre Roller: som Othello, Macbeth og Shylock. Den sidste Rolle spillede han bedst — virkelig tragisk. Som Othello var han i enkelte Momenter uovertræffelig — men dog mere et vildt Dyr i det Hele, end et Menneske; som Macbeth var han en — indtil Forfærdelse naturlig — nederdrægtig Morder — men ikke den ædle Natur, som Ærgierrighedens Dæmon forfører. Dog høre hans Fremstillinger til det Interessanteste, jeg har seet — om end ikke til det Fuldkomneste, af Skuespilkonst. — Forøvrigt har jeg været i et Par Selskaber, hos »Colleger« — og har i det Hele udvidet min Omgangskreds. — —

Christian.

Tirsdag. 12. Juli 1853.

Min gode Christian,

— — Eiter alle Aspecter gaaer Reisen heelt tilbage; jeg kan i det mindste slet ikke bestemme mig i disse Dage. — —

Hvorledes man her hos os overhovedet lever, vil Du lettest forestille dig af den Omstændighed, at saa gierne jeg tidt og mange Gange vilde see dig hos os og have godt af at tale med dig, glæder det mig langt mere, at Du i k k e er her. Jeg seer vel saa at sige aldrig Folk — d. v. s. Folk, hvis Selskab jeg søger for at oplives og vederkvæges, og har derfor meget faa Erfaringer om »Folks« Stemning og Befindende i denne Cholera-Tid; ikke desmindre forekommer det mig, som Tingene i det Hele dog gaae den sædvanlige og jævne Gang (med enkelte Abnormiteter, f. Ex. at Gaderne i det Hele synes at holdes noget reenligere, at skylles og feies meer end ellers — at T y k m æ l k-saa at sige er forsvunden eller usynlig i alle Kieldere — at J o r d b æ r, hvoraf der netop gives en overordentlig Rigdom, knap ere afsættelige, eller sælges overordentlig billigt m. m.). Derimod har Kiøbenhavn i de 14 Dage, som ere forløbne siden jeg kom fra Lund, næsten hver Dag været hiemsøgt med en saa trykkende hed, tung, skytyk og ubevægelig Athmosphære, at jeg næsten finder det vidunderligt, at man udholder den, og at Sygdommen i snart 4 Uger, at den har hersket, har giort saa lemfældige Frem-

skridt (indtil i Gaar 476 Syge og 264 Døde; men deraf, som der siges næsten $\frac{2}{5}$ i Almindelig Hospital, paa Ladegaarden, og et Par andre lignende Steder, hvor Mennesker i 1000 og hundredevis ere sammenpakkede i Usselhed, fordærvet Luft o. s. v.). Men Cholera er ikke desmindre ubegribelig; da en privat Lægeforening har dannet sig og fordeelt sig for Huus for Huus at giennemse alle Byens Gader, for at udfinde baade de Syge, og saadanne der staae i Fare for at blive det — er man bl. a. kommen til Erfaring om i disse Dage, at i Kiøbenhavns værste Localer, af Gader at være, P. Madsens Gang og Pistolstrædet, har der hidtil ikke været e t e n e s t e Choleratilfælde; jeg vil ikke tale om, at det samme er befundet i vort velbekiendte Klosterstræde, som dog er fuldpakket nok i sit lange, snevre Tragtrør, baade med Folk, Victualier og andre dunstende Sager. I vort Huus har der ikke været hørt om nogen Sygelighed (jeg regner ikke den gamle, apoplectisk-podagriske Vert) undtagen netop h o s o s. —

Mit indre Liv har taget en forunderlig Vending, som maa-see, i Forening med ydre Omstændigheder, kan have store og betydelige Virkninger paa min Tilværelse i den Tid, som endnu er mig beskikket her paa Jorden. Det forekommer mig, som jeg kunde gaae en heel indvortes Omvæltning i Møde, paa samme Tid som Mueligheden af en ikke ringere udvortes Forandring synes oprunden. Den sidste kan jeg i det mindste kortelig forklare dig. Den vilde staae i Forbindelse med Kiøbet af en Gaard, som Hans*) tilfældigviis fik Kundskab om og har beseet. Den har Alt hvad der kunde behøves til et landligt Ophold: en fortrinlig, ganske ny, meget vel bygget rummelig Bolig, med alt Tilhør af Udbygninger, en vel vedligeholdt Have med mange Frugttræer; Omgivelse af en Park eller Lystskov med store og smaa Træer paa 3—4 Tdr. Land; ret gode Marker og ikke ubetydeligt Tørveskær; Besætning af 20—22 Køer, med en Melk-Forpagter o. s. v. Beliggenheden er kun omtrent $\frac{1}{2}$ Miil fra Frederiksdal, sydvestlig; kort, alle ønskelige Betingelser ere her tilstede. Prisen er vist nok høj; thi ogsaa Bygningen maa jo dog regnes for noget med i samme. Man kan ikke faae en Bolig, assureret for 12—13,000 Rdl. med sliq en Have og Omgivning for Intet. Din Broders Sygdom og hundrede Uvisheder og Betænkeligheder hos A n d r e, meer end hos mig selv, have forhalet Sagen i 5—6 Dage. Alt hænger i Uvishedens Traad, og denne Sag har forøget

*) Hans Langberg M., C. M.'s yngste Søn.

min Agitation og min Upasselighed meer end noget andet. Havde jeg fulgt min egen Drift og kjørt derud i Løverdags, da havde jeg formodentlig nu været Eier af Gaarden. — —

Hvad jeg sagde om Kiøbenhavns Athmosphære, har idag naaet sit Maximum. Luften har været næsten dræbende tung og lummer lige fra den tidlige Morgen; og i dette Øieblik (Kl. 4) fortæller Bølling, som kommer, at et næsten dobbelt Antal Cholerasyge er meldt fra i Gaar til idag Middags; nemlig henved 80 eller derover — og deriblandt første Gang 10 paa Frederiksberg. Jeg har længe sagt: Sygdommen er først i sin Opkomst! — —

C. M.

Kiel. d. 30te Juli 1853.

Min kiære Fader!

Disse Linier maa jeg vel adressere til Skindergade, som sædvanligt; men jeg haaber dog for vist, at de hverken ville træffe dig eller Moder d e r; i det mindste trøster jeg mig med denne Sandsynlighed, naar jeg — hvad der navnlig i denne sidste Uge oftere end før har været Tilfældet — med Uro tænker paa Tilstanden i Kiøbenhavn. Virkelig kan jeg heller ikke forstaae, at Du og Moder ere blevne saalænge i Staden, ikke egentlig for Farens Skyld — thi man frygter vel meer for Andre, end for sig selv, og maa dog heri, som i alt Andet, søge Ro i den Tanke, at det ikke er Hændelsen, der regierer Verden — men mere for den uhyggelige Stemnings Skyld, der følger med en saadan Landeplage og som en aandelig Choleraluft nedtynger Siælen. Jeg længes nu meget efter at høre, om dit Huuskiøb er gaaet for sig, og det ikke mindre for min Broders Skyld end for din egen. Thi mig har, som Du veed, Landet altid draget til sig med en hemmelig Stemme, og Livet derude, navnlig med smukke Naturomgivelser, har altid forekommet mig at ligge ligesom et Skridt nærmere ved Fredens Land, og dermed efter min Tanke, ved Lykkens, end selv det rigeste og fyldigste Liv i en støiende Stad. Dog har denne Sætning vel ingen almindelig Sandhed — ellers maatte Klosterlivet jo være Tilværelsens Ideal — men for mig i det mindste, der ikke har Evne til, som jeg ønskede, at holde alle forstyrrende Paavirkninger udenfra borte, har den sin fuldkomne Gyldighed. Og jeg kan ikke andet end ønske dem, der ere mig kiære, et saadant Liv, som jeg selv anseer for det bedste. —

At jeg, skjøndt jeg nu for Tiden egentlig boer paa Landet, ikke har den Stilhed og Ligevægt i Sindet, som Omgivelserne skulde medføre, er naturligt; thi det fremmede Liv, de forandrede Forhold, nye Forbindelser og en ny Virksomhed ere Kastevinde, der vel kunne sætte et roligere Sind end mit i Bevægelse. Dog ville disse Smaabølger paa Siælens Overflade vel efterhaanden lægge sig, — naa r de dybere gaaende Strømme lade sig tvinge til en taktfast fremadglidende Gang, er et andet Spørgsmaal — dog vil den Tid vel ogsaa komme — og det vil seent eller tidligt skee, saavist som jeg ikke blot ønsker det, men stræber derefter, at min Siæl — for at blive i Billedet — kan komme til at ligne Søen, saa rolig og klar, som den i dette Øieblik ligger udstrakt for mine Øine, og som den afspeiler den opgaaende og nedgaaende Sol og de evige Stierne. —

At der dog ogsaa gives en fredelig Ensformighed, der i Længden trætter, har jeg i den sidste Tid erfaret; thi jeg er nu saa træt af det henved 10 Uger fortsatte Studium islandicum, at jeg ret inderlig trænger til og længes efter den Afveksling, som 14 Dages Ophold paa Iselingen vil give mig. Dog er denne Træthed ikke saameget Stoffets Skyld, som Methodens. — —

Jeg har i den Anledning indsendt min Begiæring om »Urlaub«, da dette er nødvendigt; men jeg kan ikke dølge, at jeg anseer en Bestemmelse, der indskrænker en Embedsmands Frihed saavidt, at han ikke i sine Ferier kan besøge sin Familie som P r i v a t m a n d uden at bede om Forlov — som altsaa gjør ham til en fuldkommen globæ adscriptus — for ligesaa latterlig, som despotisk. — —

Christian.

Kiøbenhavn. 30. Juli 1853.

Kiære Christian,

Inden denne Maaned, der er bleven saa rædsom og sørgelig for vor Hovedstad — og man kan vel sige for alle dens Indbyggere — gaar til Ende, vil og maa jeg sende dig nogle Linier; endskiøndt jeg neppe nogentid har følt mere, hvor lidt man med en fra alle Sider trykket, ængstet, ligesom tilsløret Følelse af Tilværelsen, er skikket til at meddele Nogen en Deel af sit Liv. Jeg kan i denne Tid skrive ligegyldige Forretningsbreve med samme Lethed som ellers; men at skrive noget, hvori min Siæl skal tage inderlig og umiddelbar

Deel — dertil mangler mig næsten al Kraft og Evne. Foruden al den Ulykke, Sorg og Elendighed, som med hver Dag voxer frodigere til omkring os, fattes jeg vel heller ikke egne trykende Følelser; men det er i det mindste et Gode, at disse tabe en betydelig Deel af deres Virkekraft eller ligesom neutraliseres ved Virkningen af den almindelige, ængstelige og nedtrykte Stemning. Hvor drøi, alvorlig og streng er den Lektion, som høiere Magter have givet den letsindige, forlystelsessyge, overmodige, let bevægelige, meget for stærkt udsulmede danske Kongestad — u d e n K o n g e ! Den vil desværre føles og mærkes i lang Tid — meer endnu i sine Følger, end i sin umiddelbare Virken.

Saavidt jeg erindrer, tælles her nu indtil i Gaar 5—6000 Syge og henved 2800 Døde. Fra Byens østlige og sydlige Egne har nu Epidemien i de sidste Dage begyndt at naae de nordlige og vestlige Qvarterer, og skal bl. a. have sat sig fast i Vartou Hospital — som formodentlig er blevet befængt fra Liighuset, som man paa en uforsvarlig Maade havde anlagt i den Gymnastikbygning, der ligger i Bastionen ved Philosophgangen, ikke langt fra Vartou. Af saadanne Misgreb har der vel været mange; Ingen af de høiere og lavere styrende og raadende Herrer have vel ventet eller ahnet en saa hurtig og voldsom Udbredelse af en Sygdom, hvis gaadefulde Natur hidtil spotter alle Erfarings-Theorier. En Virkning af dens tiltagende Udbredelse og Dødelighed, som for Kiøbenhavn kunde blive af den værste Følge, er den voxende Frygt for at komme til Byen fra Landet og til Søes fra Provindserne, hvorved Indbyggerne tilsidst kunne udsættes for Mangel og Dyrtid, som gierne var i Stand til, ikke allene at give Sygdommen ny Næring, men frembringe Uroligheder og Uorden blandt den lidende Mængde. Skippere ville næsten ikke mere komme her, fordi enkelte, som ere hjemvendte med deres Fartøier, hurtigt efter Hiemkomsten ere blevne syge og bortrevne. Man siger, at Frygten for at komme til Kiøbenhavn nu ogsaa begynder at udbrede sig blandt Bønderne i Siælland. Hvad vilde dette tilsidst føre til? — Her savnes en stærk, energisk Dictator-Magt i en saa overordentlig Periode; og man finder nu hver Dag Kritiker nok i alle Dagblade over næsten enhver Auctoritet, enhver offentlig Foranstaltning imod og i Anledning af Epidemien; men i øvrigt er nu hos de egentlige Oppositionsblade — »Fædrelandet« og »Dagbladet« — Cholera blevet Surrogat for Arvefølgen og Heelstaten, eftersom

al Politik og enhver politisk Interesse er druknet i den individuelle Livsfare og Dødsfrygt.

Dersom det var mueligt at leve her, næsten indesluttet i sit Huus, i eensformig Ro, uden synderlig Communication med Mennesker, og ved et passende Maal af nogenlunde lette Arbejder — da troer jeg, at jeg vilde have besluttet mig til at udholde endog hele August Maaned her i Skindergaden, hvor vi have den store, luftige Gaard, og hvor jeg, uden overdreven Lidelse af Hede har udholdt 20 Graders Varme i meer end 8 Dage. — Men nu er engang Beslutningen fattet; og efterat have levet 5 Uger under Epidemiens — som man troer — værste Tid (min Mening er, at Ingen kan vide noget derom) reise vi omsider idag omtrent allesammen paa Landet, og hvad mere er til min egen Gaard. Denne Transaction, hvis Muelighed jeg for et Par Maaneder siden vilde have benegtet, er virkelig foregaaet, Kjøbet sluttet i Mandags d. 25de ude paa Landet, hvor Cancelliraad Hansten var saa god at følge ud med mig, og Contracten underskrevet i Torsdags. Saaledes er jeg nu altsaa bleven B o n d e, eller Eier af Gammelgaard ved Hiortespring i Herløv Sogn, 1½ Miil fra Kiøbenhavn. — —

Dette er Alt hvad jeg idag kan skrive herom. — Saasart jeg hører, at Du i August kommer til Iselingen, haaber jeg at kunne gjøre en lille Tour til Vordingborg — i Fald, som der desværre er al Grund til at frygte — Sygdommen ikke ogsaa kommer der. Den er meget slem i Nykiøbing paa Falster. Enkelte Dødsfald ogsaa i Nysted i Lolland. I Skovshoved, Torbek, Brede — allevegne Cholera. I Helsingør, Fredensborg, Lyngby er man hidtil fri. — Om ½ Time kunne vi vente Vognen. — —

C. M.

Gammelgaard, ved Hiortespring. 9. August 1853.

Kiære Christian,

Ved at kaste Øiet i et Par Dagblade fra Kiøbenhavn, som jeg strax lagde hen igien, uden Lyst til at giennemløbe dem, kom min Tanke baade paa den haardt hiemsøgte Stad — og paa flere andre Steder i Danmark, hvor den frygtelige Syge har begyndt at vise sig (nu ogsaa Aalborg og Svendborg); jeg bragtes da til at tænke paa Vordingborg, som har været meget udsat ved Nærheden af Nykiøbing, men dog, saavidt

jeg veed, endnu er fri; og jeg maatte erindre dig, som formodentlig i nogle Dage har været paa Iselingen — og der i en talrig og talerig Cirkel. Hvor modsat har mit Liv været her i den dybeste Eensomhed og Stilhed; thi al Travlhed paa Landet er dyb Taushed og Ro, ved Siden af Byens Bulder og Støien! Men ogsaa denne kunde man lære at elske, naar man har kunnet, som jeg, prøve og ligne den med den uhyggelige med hver Dag tiltagende hendøende Stilhed og Folketomhed paa Kiøbenhavns Gader — saaledes som disse viste sig, især i de sidste 14 Dage, jeg der tilbragte, eller de sidste to Uger af Julius. Cholera er nu vel, som det synes, i betydelig Aftagende; (i de sidste to Døgn: Løverdag—Søndag, og Søndag—Mandag^{76/12} og ^{77/44}, og derimod Fredag—Løverdag^{124/71}). Men endnu forekommer det mig, som Dødens Engel bestandig svæver over den ulykkelige Stad — om endog i fiernere Høide, dog uden Vished om, at den (ikke) atter kan dale i stærkere Kraft, enten ved Veirforandringer, eller anden Anledning: Jeg har hidtil ikke fundet Lyst til at besøge Byen; og dersom jeg i Morgen tager ind, bliver det kun paa et Par Timer. Min Søster Julie er endnu inde og lader intet høre fra sig i de sidste Dage; i Morgen skulde hun hentes herud, og vore Værelser i Skindergaden endeligen lukkes. Det forekommer mig noget besynderligt og usikkert; men jeg kan dog ikke godt lade en daarlig, utilforladelig Tienestepige sidde allene derinde og holde et Slags Huusholdning allene for sig, eller lade min gamle Søster hele Tiden sidde med hende som en Fange i Byen i det mindste en heel Maaned. Saa længe regner jeg, at mit Ophold her endnu vil være. At jeg har udfyldt denne Maaned med Arbeide — og især i en vis nødvendig Retning — Bearbejdelsen af den nye Udgave af min Ordbog — bringer et betydeligt Resultat tilveie i denne Maaned, hvis jeg beholder Helbred: kan jeg ikke tvivle om og har allerede erfaret det. Her er baade læst, studeret og skrevet meget i disse 9 Dage — bl. a. troer jeg, allerede en 7—8 temmelig lange Breve, og alt dette ved Siden af Gaardens Sysler og Forstyrrelser og med jævnlige eensomme Spadseringer. —

Naar jeg siger dig, at jeg endog under Middagsheden i mine Haver kan gaae henved $\frac{1}{2}$ Fierdingvei — eller en heel, om jeg vil — i S k y g g e, med faa Afbrydelser, for at komme ud under Træer eller gaae forbi Gaarden: saa har Du allerede derved en Forestilling om, at Haverne fra den æ s t h e t i s k e Side ikke ere at foragte. Dette er ogsaa H o v e d s i d e n ; thi vel er der mange Frugttræer — og særdeles et Valnødtræ,

saa herligt og ypperligt i Væxt og Skikkelse, at jeg ikke lod det omhugge, om man gav mig en smuk Vogn og Hest derfor, hvilke jeg høiligen savner — men disse indbringe lidet; og Haverne borttogte oprindelig over 4 Tdr. Land fortrinlig god Jord, eller en aarlig Indtægt af over 100 Rdlr. — I øvrigt maa Du ikke troe, at Alt her i min nye Situation — selv i dens første Hvedebrødsdage — er lutter Fryd og Gammen. Skulde jeg sætte en Indskrift over min Gaard-Dør, eller over Indkiørselen, skulde det være den gamle gode: *Ei blot til L y s t.* — Jeg finder heller ikke her den *F r e d*, som det synes at være min Skiebne, at skulle spildes og forstyrres for mig, i hvor jeg drager hen. Kunde jeg finde den et eller andet Sted ved den smukke Kielerfiord, i Nærheden af dig og af din Omgang: da kunde jeg gierne fristes til at opgive min smukke Gaard med sin venlige, indtagende Omgivning og sunde Belligenhed — en Gaard, hvortil jeg dog ikke i mit Liv finder Mage i Danmark, forudsat, at jeg ikke kunde ombytte den for et blot Landsted; og hvor skulde jeg dog selv finde et saadant med en Bygning som denne?

Jeg formoder, Du vil vel faae i Sinde engang at besøge os her, hvor Du vil være mig hiertelig velkommen; men jeg maa ikke undlade, at forberede dig paa Stedets Vilkaar, hvoraf adskillige uden Tvivl ville være ganske lidt efter din Smag. Eensomt og stille er her overalt; endog alle Gaardens Folk ere saftfærdige og forrette deres Gierning uden mindste ubekvem Støi. En Meieri-Forpagter boer i Enden af den ene Længe; men ogsaa denne Familie er meget stille, skikkelig og har kun en lille Datter. Derimod er her, til min Fatalitet, kommen en skraalende, formodentlig allerede selvraadig Dreng i Huset, som, naar det ikke var min Sønneson, snart skulde faae Pas og Besked. Med din Broder kommer jeg hidtil i det Hele meget vel tilrette. —

I øvrigt er min Bestemmelse meget snart blevet forandret; jeg vil drive Gaarden for min egen Regning og i det mindste have den Fornøjelse, at sætte Penge til for mig selv. Inden jeg drager ind til Byen, vil jeg være en complet Bonde (eller *A g e r k a r l*, som Cain kaldes i den gammeldags Bibel). Allerede kiender jeg enhver Plet i mine Marker; og Du kan let forestille dig min Henrykkelse, da jeg første Gang en Eftermiddag opdagede, at jeg eiede en heel lille *E g e l u n d* (en 10—12—14 unge Træer — som dog kun maa regnes til beskeden Underskov) der vel uheldigviis ikke staaer i Klynge, men langs med et høit Dige, ved hvis Fod, i en Huulning,

voxer et heelt Nøddekrat, som i Aar ligesom Valnødtræet — Kronen for alle mine Træer — vrimler med Frugt. — Om nu alt dette ogsaa vil more dig noget at betragte med mig — hvortil jeg ikke lidt fornøier mig — saa gives ogsaa her »un revers de la médaille«. Du kan let tænke, man arrangerer ikke to Familier saa godt og beqvemt som e. n. Det vil endog blive vanskeligt nok at skaffe Natteqvarteer. Jeg har kostet saa meget allerede paa det allernødvendigste, at jeg knap kan købe en Stol mere — mindre et eller andet Slags Bord og Sofa, som næsten er uundværlig i en af Stuerne. Havestuen er et herligt Værelse, som vel til sin Tid kan benyttes f. Ex. til at læse og skrive, men som jeg dog ogsaa jævnlig benytter, enten til at gaae i, eller til Giennemgang ud i Haven fra mit Værelse. — Men naar endog alt dette jævnes, saa maa Du derhos kunne finde dig i — ligesom jeg maa leve som en Fange paa min egen Gaard — at der knap engang i 8 Dage kan være Leilighed en Eftermiddag at komme herfra. Her findes kun to hertil brugelige Heste — og selv disse, skiøndt endnu ret gode og stærke til Markarbeide — ere aldrende og ikke vante til andet end til Plov, Harv, Tørve- og Vedkiørsel. At hjælpe paa denne, og andre Gaardens Fornødenheder og desiderata, vil koste mig 1000 Rdlr. mindst — som jeg for Øieblikket ikke har; men hvoraf jeg snart paa en eller anden Maade maa skaffe mig en Deel — i det mindste det halve. —

Du kan vel være kied af at læse al denne landlige og huuslige Prosa — — og selv er jeg nu reent ør i Hovedet af at skrive den. Saaledes gaaer det mig oftere. Jeg skriver her med ulige større Lethed, end nogensinde i Kiøbenhavn, men derfor undertiden for længe, eller uden at lægge Mærke til, at min Nervekraft er udtømt. Dersom Du faaer i Sinde at komme her, da skriv endelig nogle Dage i Forveien. Du maa selv befordre dig hertil; — — Imod Slutningen af næste Uge gjør jeg formodentlig en Udflugt herfra paa nogle Dage. —

C. M.

Gammelgaard ved Hiortespring.
den 14de Aug. 1853.

Kiære Christian,

Endskiøndt jeg alt for nogle Dage siden har tilskrevet dig, vil jeg endnu slutte den eensomme Søndag og dens travle Aften med nogle Linier til dig — hvis egentlige Anledning maa

søges i en Spadseregang, som jeg under en skøn Soldaling Kl. 7 gjorde i mine Marker. Jeg maa endogsaa sige, at det især var en enkelt Ager og Sæd, som bragte mig til at tænke paa dig, fordi jeg ønskede, Du maatte kunne see, ikke allene min skønne, rige Hvede-Ager, som just ikke er af de største — men hvor der dog i Haabet voxer en 4—500 Rdlr. — men fornemmelig min Havremark, der er saa udmærket, at den ikke allene slog mig, allerede første Gang jeg saae den, men ogsaa paa en smigrende Maade har stadfæstet min Dom over dens Fortrinlighed. Kyndige Naboer have sagt, at en lige stolt Havremark neppe skal findes i den hele Omegn. — Men, hvorfor jeg i Særdeleshed fremhæver dette, er fordi det dog uden Tvivl vilde fornøje dig — ligesom mig selv — første Gang at see de rige Agre, som nu voxe paa din gamle Faders egen Jord, og hvis eensomme Betragtning allerede mangan Gang har glædet ham meer, end mangan glimrende og luxuriøs Cirkel i Hovedstaden. — Men allerede paa Onsdag er den — jeg vilde næsten sige sørgelige Dag, da den rige Grødes voxende Skønhed og Agrenes Pragt skal lide det første Skaar. Da her ingen Rug er, bliver vel en af Bygmarkerne den første, der maa falde for Leen. Hvor hastigt ere disse 14 stille, eensomme Dage dog forløbne! — Hvor lidt tænkte jeg endnu for et Par Dage siden paa, at Høsten alt var saa nær! — Jeg er imidlertid voxet saa fast til Stedet, til mine Arbejder og min strenge diætetiske Levemaade, at næsten al Lyst og alle Tanker til Reiseudflugter ere borte eller bestandig blive svagere. Til eet Sted vilde jeg dog gjerne reist paa nogle Timer; men maaskee det aldrig skeer.

I Kiøbenhavn var jeg med din Moder i Onsdags; maaskee har jeg alt skrevet derom? — Luften i Gaderne fandt jeg meget mattende, Kræfterne medtagende; men hiemme i mine Værelser fandt jeg det derimod overraskende svalt og behageligt Kl. 5—6 om Eftermiddagen. Jeg blev kun et Par Timer og tog min gamle Søster herud, som i Grunden hellere, troer jeg, var bleven i Kiøbenhavn.

I Aftes gjorde jeg her det første Nabobesøg, allene og kørende med egen Vogn og Heste, hos en gammel Oberstinde Schouw, som med to Sønner, begge Gaardeiere, boe i den smukke Landsby Herløv, som er min Sogneby. Denne Frue har en meget vakker landlig Bolig (ikke saa grandios som min) og en fortræffelig passet Have, som hendes ugifte Søn, noget til Aars og Student, tager sig af med exemplarisk Omhu. Den er ligesom Huset i ældre, simplere, mere landlig Stil

med Hække, Løvhytter, tætte Gange, mange Træer og en ypperlig Kiøkkenhave, Alt venligt, fredeligt, hyggeligt, indbydende. Dette Besøg paa en Times Tid var mig ret oplivende og behageligt. —

I denne Uge i det mindste bliver jeg endnu ubevægelig paa Gammelgaard. En Seng — egentlig bestemt til Julie — er nu anskaffet for dig og ankommen hertil. Jeg haaber nu, at Professoren, der skulde ligge i den, ikke lader vente længe paa sig. Du vil ikke i den Grad, som jeg, være en Fange her paa Gaarden, da Du jo som ingen Ting gaaer en halv Miils Vei til Bagsvær, Lyngby, Kollekolle, Frederiksdal etc. Venligst Hilsen til din venlige Vert og Vertinde! til Fru Hammerich m. m. —

C. M.

Gammelgaard, d. 30. Aug. 53.

Kiære Fader!

Det var mig en ubehagelig Overraskelse — men tildeels jo en selvforskyldt — da jeg i Formiddags endelig kom til din Gaard, at jeg ikke længer traf dens Eiermand. Og havde jeg anet din Fraværelse, var jeg vistnok reist lige til Kiøbenhavn, istedetfor, som nu, at standse ved Taastrup. Jeg havde glædet mig til at Du selv skulde gøre mig bekendt med din Hauge og dine Marker, og selv først indføre mig paa en Eiendom, der langt har overgaaet min Forventning.

Om Agerjorden og dens Beskaffenhed har jeg ingen Mening, men Huset selv er jo fortræffeligt, Haugen stor og righoldig, og Beliggenheden meer end almindelig smuk. Her findes, synes mig, alle udvortes Elementer til et venligt, fredeligt Landliv; og hvis jeg, der jo nu kommer fra to store Herregaarde, her savner noget: saa er det hverken disses større Omfang — thi her er stort nok til at aande frit — ikke heller Naturomgivelserne — thi her er smukt nok til at Øiet kan glæde sig; jeg savner kun, hvad der jo i saa kort Tid ikke kan bringes tilveie: en vis hyggelig »Wohnlichkeit« i det Indre, og i Haugen noget Orden og Pyntelighed. Thi hvor pittoresk-poetisk end disse tilgroede Gange og sivbevoxede Damme ere, og hvor vel de kunne svare til visse melankolske Stemninger, saa foretrækker jeg dog det aabne, frie, vel vedligeholdte Anlæg, selv om det er noget meer prosaisk — fordi jeg finder sørgmodige Skygger nok i mit Indre og snarere ønsker dem oplærede, end vedligeholdt ved mine Omgivelser. Dette er maaskee

ikke saadan hos dig — men mig faldt disse Tanker ind, da jeg gik nogle Øieblikke alene i din, unegtelig noget forfaldne Hauge, der dog let i en otte Dages Tid maatte kunne oppudses og »udluftes« efter min Smag.

Disse Linier skriver jeg egentlig kun for at melde dig min Ankomst til Hovedstaden, formodentlig nogle faa Timer efter at Du har modtaget Brevet. Jeg tør nu ikke opsætte længer at vende Blikket igien alvorligt imod den fierne nordiske Ø, som jeg i Vinter skal fortælle om — og vil derfor hellere strax tage ind og træffe de fornødne Forberedelser til mit Arbeide, hvilke da væsentlig bestaae i at tale med Prof. Petersen og laane hans Collegium. Hvis Du da, efter din Bestemmelse, tager herud igien paa Torsdag og bliver til Mandag — vil jeg komme ud igien paa Løverdag, og vi kunne da følges ad tilbage.

Levvel, til vi, som jeg haaber, om føie Tid sees. — —

Christian.

Kiel, d. 30te October 1853.

Min kiære Fader!

Før denne Overgangsmaaned, som jeg ret i fleer end een Henseende kan kalde October (fordi jeg i den er gaaet over fra Kiøbenhavn til Kiel, fra Forældre og Venner til Fremmede, fra Ferie til Arbeide, fra Sundhed til Upasselighed, og atter til en for Øieblikket i det mindste taalelig Sundhedstilstand) — før den er ganske tilende, maa jeg dog i et Par Ord lade dig høre fra mig. Du venter vel, at jeg allerede sidder i fuld Docentvirksomhed, at jeg prædiker Dansk og Islandsk og gjør Lykke som Taler. Ak, Udsigterne ere kun daarlige! Mine skolemæssige, trivielle »praktiske Sprogøvelser« begynder jeg paa Tirsdag med 6 à 8 Tilhørere — min egentlige Forelæsning, som jeg virkelig havde glædet mig til at holde, kommer formodentlig slet ikke i Stand, thi hidtil have ingen Tilhørere meldt sig. Det er en ubehagelig Følelse af Tomhed og Flauhed — eller, om man vil, af Overfyldthed — at have forberedt sig længe og omhyggelig til noget, med Spænding og Uro at have imødeseet den Dag, da man skulde aflægge Prøve, for sig selv ikke mindre end for Andre, paa sine Evner og Dueligheden til at udfylde sin Plads — og saa see det Hele, den hele i Tankerne opførte Bygning, falde sammen af Mangel paa Deeltagelse. De Studerende synes her at indskrænke sig til de nødvendige Fagstudier — thi ikke engang Prof.

Müllenhoffs Forelæsning over tysk Literaturhistorie kan komme istand — og paa andre Tilhørere er her ikke at regne. I al Fald maatte da Forelæsningerne holdes paa et andet Sted end i Universitetsbygningen og indledes ved forskellige kunstige Midler ad privat Vei. Vel maa og skal jeg med Tiden see at bringe det dertil, at faae et Auditorium af andre dannede Tilhørere, naar Studiosi ikke ville beqvemme sig til at høre nordisk Literaturhistorie; men deels tør jeg ikke begynde derpaa, før jeg har lært mine Kræfter og mit Foredrag at kiende; dels have velsindede Folk fraraadet mig, i det første Aar at forsøge paa Sligt, fordi det vilde blive udlagt som et dansk »Propaganderings-Forsøg« og derfor møde Modstand og ubillig Kritik. Der er da ikke andet for mig at gjøre, end at finde mig i min Skiebne, studere videre, udarbejde mine Forelæsninger, som om jeg holdt dem (skiøndt dette har en ubehagelig Liighed med at spille Kort alene, eller med lutter blinde Makkere); og haabe paa bedre Tider. Jeg vil ønske, de maa komme; thi at beklæde et overflødigt Professorat er ikke meget ærefuldt eller tilfredsstillende, og derfor har jeg sandelig ikke forladt mit Hiem, mine Venner og Sprog, for at være Timelærer i Dansk — hvilket jo hidtil har været min eneste Virksomhed her. — —

Jeg har forresten levet meget stille, giort nogle Besøg om Dagen, men regelmæssig tilbragt Formiddag og Aften i mit hyggelige Værelse. Kun to Afbrydelser har der været i dette flittige »Stilleben«. Den ene bestod i, at jeg bivaanede en saakaldet »Doctorschmaus«, eller et Middagsmaaltid, som en nybagt Dr. juris Schütze gav for Facultetet, sine Venner og et Par andre Honoratiores. Indbydelsen til denne Fest (hvor behørige Taler bleve holdte, Skaaler udbragt o. s. v.) var mig for saavidt behagelig, som jeg deraf maa slutte, at han, der i Sommer besøgte mine Sprogøvelser, har fundet sig tilfredsstillt i det mindste med min Person og mit Væsen. Den anden Afbrydelse i mit Livs Eensformighed var min Verts Sølvbryllup i forrige Uge. — —

Naar jeg undtager et kort Brev fra Brøchner, har jeg ikke faaet saameget som en Hilsen fra Siælland, siden jeg forlod det. Jeg selv har rigtignok heller ikke skrevet til Nogen. — Fra Moder, som jeg beder dig hilse, faaer jeg vel snart nogle Ord — og fra dig, naar Du har Tid og Lyst. Gid jeg maa høre, at I begge ere raske. Levvel! — —

Christian.

Kiel, d. 8. December 1853.

Kiære Fader!

Med Magt maa jeg engang — hvis jeg ellers nogensinde skal faae skrevet til dig — rive mig løs fra den islandske Atmosfære, hvori jeg lever, eller rettere fra den Arbeidsfeber, der nu saa at sige alene udgør mit Liv — uden dog at fylde min Siæl. Arbeidet skal gøres, og jo snarere, desto bedre: denne Tanke driver mig fremad som en fix Ide; den er den Axe, hvorom mine eensomme Dage rulle sig. Thi eensomt er mit Liv her og eensomst naar jeg undertiden kommer iblandt Mennesker, fordi Ingen af dem, jeg her kiender, er kommen indenfor Kredsen af mit indre Liv — og jeg ligesaalidt indenfor Kredsen af deres. Vi omgaaes venligt med hinanden, vexle ligegyldige Ord; men de selv, alle de Mennesker jeg omgaaes, bevæge sig forbi mig, jeg kunde sige som Skygger, mekaniske, uden at vække min Deeltagelse, og naar de tale, er det som deres Ord kom langtorte fra, og havde mistet Klangen paa Veien. Hvor skal der dog lang Tid til, inden et Menneske kan slaae Rod paa et fremmed Sted, lang Tid inden de med Vold oprykkede Rodtraade fæste sig i den fremmede Jord, lang Tid inden de kunne suge Næring deraf. Og det er vist, denne Jordbund er ikke saa varm og frodig — i det mindste for mig — som den syntes først, i Sommerens glade Belysning. Den holstenske Jord er feed, den frembringer nyttigt, brugbart Korn i rigelig Fylde, og saaledes at forstaae, er dette Folk ogsaa fedt (det kan forresten ogsaa gierne tages i legemlig Forstand), der frembringes nyttige, brugbare Tanker i rigelig og passende Mængde — men ingen skønne, ingen forfriskende. Den Tale her høres, løber i en rolig Strøm og er altid tilsidst bestemt til at drive et eller andet Møllehiul — sielden eller aldrig til at stige som et funklende Springvand. Russer og Tyrker, Stænder og Rigsdag, Salg og Kiøbmandskab, Falliter og Opbud, og saa en Mængde personalia, der have ligesaalidt Betydning som de Personer, de angaae — det er det Stof, hvoraf Samtalens Uldgarn spindes her i Kiel. At en enkelt Silketraad nu og da løber med over Tenen, følger af sig selv, men den stikker da gierne af ved sin fordringsfulde, skrigende Farve. Eller, med andre Ord, — saa heller den rene, skære Prosa, end den Skiønhed og Kunst, som her bæres tilskue; mine lærde Colleger have det Meste i Hovedet, det mindste i Hiertet — med mig er det omvendt — mine lærde Colleger ere — ja, de ere lærde, og jeg — forsaavidt

som jeg er noget, er jeg dog vel meest en Poet. — Derfor altsaa er jeg eensom, men jeg klager ikke. Ogsaa Eensomheden har sine Stemmer, og hvad de lære et Menneske, er alvorligt, men sandt. Mig vil dette eensomme Liv — nu, da den første Tid, der virkede noget sammensnærpnde paa min Siæl, er overstaet — mig vil det, i det det kaster mig tilbage i mig selv, lære at finde Holdning i mig selv og at gaee min Gang uden at vakle. — —

Jeg er nu, ved nærmere Overveielse, dog ret glad over at ingen Lector foruden mig er ansat, thi da vilde jeg aldeles intet have at giøre; nu kan jeg dog haabe, lidt efter lidt, ad Sprøgets Vei, som det Nødvedige, at kunne udbrede noget Kiendskab til Literaturen, som det Behagelige og Skjønne. Thi dette maa her smugles ind, ellers bliver det ikke modtaget. — — Først forleden Dag fik jeg det Numer af »Fædrelandet« at see, hvori Du (og jeg som Følgesvend) for nogen Tid siden er angrebet — et Angreb, der i nederdrægtig Lumpenhed søger sin Lige. —

Jeg længes efter at høre fra dig; jeg veed fra Moder, at Du har meget travlt med Ordbogen (i hvilken, som jeg forleden tilfældigviis saae, Ordet »netop« mangler). Hils Moder og Levvel! — —

Christian.

Gammelgaard. 19. Dec. 1853.

Min kiære Christian,

Dine to Breve, af 30. Oct. og 8. Dec., have baade glædet og interesseret mig meget, uagtet Du har seet mig forsømmelig eller seen i at besvare dem. De have Indhold, udenfor den personlige Interesse — men denne bliver mig dog den vigtigste. Det vil ei være dig ukiært, naar jeg siger dig — eller gientager hvad der ei kan være dig nyt: at dine Breve, naar Du er borte, nu høre til de kiæreste, jeg kan modtage — da de ere de eneste, jeg har, som for nogen Deel, om endog ufuldkomment, kan erstatte mig din Fraværelse — ja jeg maa jo dertil endnu sige: at de maa erstatte mig saa godt som al anden Correspondance; thi da jeg selv efterhaanden forstummer som Correspondent, kan jeg ikke vente ret mange Monologer i Brevform af Andre. Men jeg har desuden — og det ikke ved egen Skyld — lidt et Tab af den Art, som har gaaet mig saa dybt til Hierte, at jeg ikke i dette Øieblik kan tænke derpaa uden bittert Savn, og uden en smertelig Følelse, der

ikke har tabt sig efter næsten et halvt Aars Forløb. Jeg er uvilkaarlig kommen til at berøre denne Stræng — og Stedet, hvor jeg nu skriver disse Linier, har deri nogen Anledning; thi netop her var denne Følelse stærkest i sin Nyhed, da jeg var kommen herud i August Maaned. Skal det gamle adagium: *Olim hæc meminisse juvabit* — her finde Anvendelse: maatte det dermed hos mig ikke vare for længe, men hvorledes skulde det kunne glemmes, hvis Erindring endnu ikke sielden fornyes med frisk Virkning?*) —

Dit sidste Brev fortiener saameget mere min Erkiendtlighed, fordi det forrige i 5 Uger var blevet ubesvaret. Det var mig ogsaa i det Hele meget interessant, ved sin friske, levende Fremstilling af din Tilværelse og Omgivning. Jeg vilde ønske, at jeg kunde giengielde den med en lignende, der vel, i mange Dele, kunde afknapnes, da Du jo kiender det meste af mit ydre, isolerede, eensomme, eenformige Liv. Men i min Sphære gives der dog baade et større Omfang, end der kan være i den Kielske — hvorimod denne derimod kunde vinde, ved at slutte sig tættere, og mere omfattende sammen, dersom der i en Stad som Kiel var mere aandeligt Liv, mere Livsfriskhed og fortrolig Enighed; og heller ikke hvad min indre Tilværelse angaaer, mangler den ganske eet eller andet nyt og omskiftende. Men med Aarene svækkes Evnen og Lysten til at dvæle ved dette Slags Selvskildring — det maatte da være, naar jeg var ganske fri og ledig for at forfatte andet end B r e v e; og naar jeg da havde een Correspondent, for hvem min hele Siæl sympathetisk kunde aabne sig. Denne Tro havde jeg endnu engang sildigt nok faaet; men med T r o e n seer jeg vel, det overhovedet neppe vil lykkes mig ret. Det falder mig nu ogsaa ind, at jeg i Aar har modtaget to udenlandske Breve — hvoraf især det ene var høist overraskende og uventet. Begge besvaredes meget snart af mig, og jeg maatte saa at sige nødvendigen vente mig et Giensvar; men dette er i en Tid af 9—10 Maaneder fra begge Steder udeblevet.

Af Slutningen i dit sidste Brev saa jeg, at »Fædrelandet«s General-Storm**) paa mit for alle Hielpetropper blottede

*) I Molbechs Dagbog staar: d. 23de August om Morgenen mistede jeg den sidste af mine ældste, fortroligste Venner, som jeg i Danmark havde tilbage, I. Deichmann. Hans i 40 Aar prøvede Hengivenhed vil til min sidste Time bevares i mit Minde.

**) Sigter til »Fædrelandet« Nr. 271 for 21. Novbr. 1853. Jfr. Molbechs Svarartikel »Et Selvforsvar« i »Berl. Tidende« Nr. 291 s. A.

civile og litteraire Huus («my house is my castle», siger Engländeren) ikke var gaaet dig forbi i Kiel. Jeg tænkte vel, at her maa eengang siges B, siden A er sagt; men jeg gav mig temmelig god Tid med at slaae fra mig, da jeg havde andet at bestille; og det jeg skrev til »Selvforsvar«, maatte derpaa endnu ligge 10—12 Dage hos Nathansen formedelst Travlhed i Berlingske Trykkeri, da han endelig ikke vilde have det i Avisen men særskilt trykt i et Tillæg. Dette har Du vel allerede seet; imidlertid sendes det heri. Besynderligt nok, at den allerførste, som talte til mig derom, var en Mand, der i endeel Aar næsten aldrig taler til mig, men som nu, da Berlingske Tidende knap en Times Tid kunde være ude blandt Folk, kom hen til mig i Parquettet, hvor jeg (som var ikke mindre sielent og extraordinairt) var gaaet hen med din Moder for at see Ruth — og der ligesom med en besynderlig Forlegenhed yttrede sin store Fornøielse over at have læst dette Stykke, som han »lige kom fra«. Det var mig baade uvant og uventet at høre saa mange artige Ord af Hr. Phister. — Jeg svarede ham, at dette Forsvar var et nødvendigt Onde — som jeg selv havde gjort nødvendigt, og at jeg haabede, det i sin Art skulde blive det sidste — som det ligeledes i sin Art kan kaldes det første hos mig. — Jeg seer af dit Brev, at Du tager det »topmaalt lumpne« Angreb temmelig let*) — ligesom en og anden Ven og Bekiendt (hvoriblandt Paludan-Müller og Fabricius) meente, at Svar fra min Side var overflødig. Jeg kunde dog ikke dele denne Mening (som jeg ovenfor har sagt); men hvad der tillige vist nok drev mig — var det tydelige Giennemskin i endeel af Plougs Linier af Andres — af gamle »gode Venners« middelbare — om ei umiddelbare Sentiments og disses Ytringer. Det er for mig sørgeligt, at staae paa en fiendtlig Fod med Personer — Meningsfiendskab og Meningskamp saameget det skal være! — jeg forstaaer ikke i Længden at være fiendsk imod Mennesker; men her er det — har det længe været næsten uundgaaeligt. —

En anden Historie af det sørgelige Slags er, at en skiult Oversvømmelse har indsneget sig paa den nye Sal, bag en Reol, og der ladet sig indsuge af nogle Hylder fulde med kritiske Journaler, som, hvis de i sig selv ere tørre, nu ere blevene tilstrækkelig vanddrukne. Det gjør mig dog ondt for den gode kritiske Journal »Hermes«, som for det meste er ødelagt. —

*) Jfr. dog Hans Brøchner og Christian K. F. Molbech. En Brevvexling. pag. 110.

Skal der ikke sørges bedre for Bibliothekets T a g e end for dets tilkommende B e t i e n t e, vil det see sørgeligt ud med dets Fremtid.

Hvor lykkelig er Du, min kiære Christian! der sidder i det rolige om end noget prosaiske Kiel — lykkelig ved at have faaet et stadigt Maal for en Livsvirksomhed, der synes udseet for dig af et naadigt Forsyn — lykkelig i Sammenligning med din Fader, der som en alt længe livstræt Olding endnu i Aar — i og efter mit 70de Leveaar — meer endog end i mange foregaaende har været rystet og omtumlet af Sorg, Bekymring, Siælslidelse, Legemssvækkelse, Uro, Ængstelse over uventede — aandelige og materielle — Tilskikkelser, for ei engang at nævne trættende og ofte sløvende Arbejder, o v e r min Evne. Ved nu atter at have seet herude, hvor farlig denne Eiendom kan blive for mig — hvor let den var i Stand til for en stor Deel at berøve mig det, jeg i 30—40 Aar med Fasthed i Grundsætninger har sparet for at sikre mig en U a f h æ n g i g h e d, der gaaer mig over Alt i det Jordiske: saa kan Du let tænke dig, hvor forstyrrende dette ofte maa indvirke paa min Sindsro. Du kan jo ikke sige mig noget N y t om stoisk Ligegyldighed, aandelig Modstandskraft, Resignation mod Skiebnen — eller Klogskab, Forstand, Udholdenhed, m. m. deslige. Sagen er, det er i slige Tilfælde ikke gjort med Ord og Forsæt allene. — Men, i hvert Tilfælde, i Kiel dvæle mine Tanker med Glæde; jeg haaber, Du vil endnu styrke eller forhøje denne ved gode Efterretninger fra dig før Aarets Slutning. Imidlertid modtager Du her en Nyt-aarsgave, i en egen Form, som jeg dog troer, ikke vil være dig ukiærkommen. Jeg havde gierne ønsket at give den et større Omfang; men det lod sig denne Gang ikke gjøre. En Julegave skal Du modtage (om det end skulde blive lidt efter Juleaften) i mine B l a n d e d e S k r i f t e r s 1ste Bind, den eleganteste Bog jeg nogentid har udgivet. Som Tillæg skal følge »Jacob Deichmann, en bigraphisk Skildring« — skreven for det meeste i nogle overordentlig skønne Dage her paa Gaarden, i Slutningen af October. Du maa engang ved Leilighed sige mig, hvorledes denne lille Biographie har smagt dig under Læsningen. C h a r a k t e r i s t i k e n betragter jeg selv som noget af det heldigste i den Art, jeg har skrevet. Skulde det være Forfatteres sædvanlige Forkiærlighed for ultima proles? — Her er i øvrigt i disse Dage udkommen en god Biographie af den bekjendte for 17 Aar siden afdøde Johannes Hage, ved Broderen H. Hage. — Et anonymt Drama

»Ruth« har Du formodentlig læst om i danske Blade; det har her vakt Strid og Spectakel, som om det var et Værk af høieste Rang eller en stor Statsbegivenhed. Imidlertid har det fyldt Huset 6—8 Gange og indbragt Forfatteren (Forfatterinden) ligesaa meget som om det havde været et fuldendt Mesterværk. Siden jeg nu har faaet dette betydningsfulde Ord i Pennen vil jeg lægge den — hvilket alligevel har et Slags Nødvendighed. —

Din kiære Moder hilser dig vel selv. Din Broder er i denne stormende Aften redet til Kiøbenhavn efter Medicin til sin bestandig daarlige Kone. Saaledes er Huset her! — intet uden Uheld, nærværende eller i Prospect. En ypperlig ung Hest, jeg var saa heldig at faae for ret billig Priis (med en Mage naturligviis) har ogsaa været daarlig et Par Uger. Det vilde være et Tab af et Par hundrede Daler, om den kom noget til. Lykkeligere den, som aldrig har eiet, eller eier, eller skal eie en Hest!

Med hiertelige Ønsker for Aaret 1854 og for dit hele Liv, — —

C. M.

Kiel, d. 31te Dec. 1853.

Min kiære Fader!

Skal jeg endnu før Aarets Slutning takke dig for de kiærlige Ord, Tanker og Gaver, Du i dette har skienket mig, maa jeg ikke opsætte det længere, thi om nogle faa Timer stiger det »gamle« Aar ned i sin Vintergrav. Jeg kommer herved til at tænke paa en Yttring, som en af mine nuværende aandfulde Byesfæller forleden gav tilbedste, da jeg beskedent yttrede min Misfornøielse med at Politiet forhindrede Levningen af de gammeldags Nytaarsskikke, saasom syngende Børn, Knalden med Geværer o. desl. Han meente nemlig, at det var meget »kindisch« at gjøre Stads af Nytaarsaften, saasom enhver anden Aften i Aaret egentlig ligesaa godt var Nytaarsaften — og at man i al Fald burde holde samme Fest om Sommeren. Jeg indskrænkede mig til at svare, at Ingen vistnok vilde tage ham det ilde op, hvis han for sit private Vedkommende havde en anden Tidsregning, men kom derved senere til at overtænke, hvor smukt det er, naar man lægger nogen Betydning i dette Møde mellem Aarets sidste og første Dag.

Abstract eller astronomisk taget kan Tiden jo vel betrag-

tes som et Kredsløb*) — Jorden er Uhrskiven, Solen er Viresen (og hiin aandfulde Mand vilde vel hertil bemærke: rigtig! men hvem gjør Allarm, hvergang han trækker sit Uhr op); men for os Mennesker er Tiden dog kun det, som skeer i Tiden — og hvormeget skeer der ikke i et Aar! Idet man saaledes skilles fra eet Aar og begynder et andet, faaar hiint ligesom en Erindringens Personlighed for mig — det er i det mindste vist, at jeg aldrig hører, læser eller siger »det gamle Aar«, uden Forestillingen om en gammel Mand ligesom ligger bagved i min Bevidsthed — jeg tager Afsked fra det gamle Aar som fra en tavs og trofast Medvider i mine Sorger og Glæder, som fra en alvorlig Ven, hvis Træk jeg nu kun her-efter skal see i Erindringen, men som ogsaa igennem denne skal tale mangt et Ord til min Siæl. Opfattet saaledes — digterisk, kan man vel sige, men dog ikke mere, end at det burde gøres af mange andre end depriviligerede Digtere — opfattet saaledes kan jeg egentlig heller ikke tilegne mig den Følelse (thi om Anskuelse er her jo ikke Tale), at det »gamle Aar«, som Poeterne sige, livstræt og svækket gaaer til Hvile eller dør. En Olding er Aaret vel, men ikke svækket — tidt slaer han jo de kraftigste Slag i de sidste Dage af sit Liv — og Aaret gaaer vel bort, men det dør ikke, saalidt som Forbindelsen kan overskæres imellem det gamle Aar og det nye. Thi Aaret er v i, vore Tanker og Handlinger, vore Glæder og Sorger — men disse ere tidt kan man sige: desværre — ikke forbi, fordi de ere tænkte eller handlede, hensmilte eller baarne. Tiden er v i, men vi ere mere end Tiden, og saaledes kan man vel ogsaa sige: Aaret er d e t, som skeer i Aaret, men tillige mere: Bærereren og Beskueren af det, som skeer. Og hermed kommer jeg til den poetiske Opfattelse af Aaret (havde jeg Tid og Lyst, vilde jeg gjøre et Digt derom), som synes det mig, baade er den smukkeste og dybeste. Nemlig: Man taler altid om det nye Aar, som et S e n d e b u d, der skal b r i n g e Noget. »Hvad mon dette Aar skal bringe?« siger man, men sielden eller aldrig: »Hvad mon det gamle Aar bærer bort?« og ethisk-poetisk maa Accenten dog lægges paa det sidste Spørgsmaal. Thi er Aaret et Sendebud, naar det kommer, er det vel ogsaa et Sendebud, naar det gaaer bort, og bringer Aaret os Skiæbner fra det store Oplagssted, saa skal det vel ogsaa gjøre Regnskab for, hvordan vi har taget dem, og, saa at sige, bringe Qvitteringer tilbage. Og derfor, synes mig, har det bortgaaende Aar egent-

*) Jfr. En Nytaarsdrøm. (Efterladte Digte af C. K. F. Molbech).

lig den dybeste Betydning — og mod det skulde vi bedende række vore Hænder.

Jeg tænker mig saamange Hærskarer af Engle i Himlen, som der er Aar fra Tidens Begyndelse til dens Ende. Hver af dem har sin Mission, hver af dem er et Aar; og naar Folk derfor sige: det gamle Aar er dødt, om det bekymre vi os ikke, og naar de strække Hænderne ud mod det nye — saa gaa de i Blinde. Det gamle Aar har endt sin Gerning — det lægger sig ikke til at døe, men i Midnatstimen kaster det Oldingsdragten, sætter Foden mod den hvide Jord og svinger sig op, hvor det kom fra. Og der træder det hen for Tidens og Aarens Herre og aflægger Regnskab. Og derfor skulde Menneskene ikke higende strække Hænderne mod det nye Aar, men bedende række dem mod det gamle, bedende, at Englen vil gaae i Forbøn for dem og være en mild Fortolker af deres Daad. Hvilket simplice, uden poetiske Omsvøb, vil sige, at mig synes, man Nytaarsaften er mere tilbøielig til alvorlig at tænke paa det Svundne, end nysgierrig giette paa det Kommende.

Forøvrigt kunde hiin Tanke, der egentlig nu først under Skrivningen falder mig ind, formes til et ret »dantesk« lille Digt. Den uhyre, guldsolglinsende Himmelsal — tabende sig i et Fierne, som Tanken ikke kan giennemløbe — og der, hvor Tanken ikke kan naae hen og Øjet ikke række — Verdensdommeren, hvem Digtet naturligviis ikke skulde beskrive, men kun lade ane, ved at skildre Englenes Flugt henimod hans Sæde og deres Tilbagevenden derfra. Og der, hvor tusinde Aar ere som een Dag, suse de hvide Vinger uophørlig frem og tilbage. Paa den ene Side staaer Rækken af de forgangne Aars Engle; de læse i den Rulle, hvor eet Aars Tanker og Gierninger staae optegnede; forskielligt er Udtrykket i deres Ansigt, snart smilende, snart sorgfuldt, eftersom de læse. Men hvergang et nyt Aar flyver dem forbi forat dale ned til Menneskene, synge de, som hine Hyrder paa Marken: »Ære være Gud i det høieste og F r e d paa Jorden!« F r e d, det er den Hilsen, de sende til Jorden, det er det, hvortil vi meest trænge, og det er det, vi aldrig faae tilfulde. —

Hvad mig angaaer, saa kan jeg sige, at skøndt jeg lever i Fred med Alle her og ikke kan komme i Strid med Nogen, fordi jeg saa at sige ikke omgaaes med Nogen — og skøndt mit Kloster har en deilig Beliggenhed (vel ikke som det Montferratske — Tak for Bogen og for de to første Skildringer, som er Alt, hvad jeg hidtil har læst) saa strides jeg dog daglig med

mig selv; men dette er vel Livet; Freden er vel kun Livets Idee.

Tak for det Tilsendte, kiære Fader! ogsaa — og ikke mindst — for den Gyldendalske Qvittering. Din Skildring af Deichmann har jeg læst med Interesse, fordi jeg kendte den Afdøde. Den giver, synes mig, et sandt Billede — om end ikke et interessant — af en Natur, der med al sin Ædelhed og Dygtighed dog var tør og begrændset, og hvis Biographi derfor umulig kunde faae den almindelige, tiltrækkende Charakter, som f. Ex. din fortræffelige Skildring af Pehr Hørberg. Du spørger mig i dit sidste Brev om hvordan jeg synes, Deichmanns Biographi er lykket — derfor tager jeg ikke i Betænkning at ytre min reent individuelle Mening: at den som Mindeskrift for Venner og Familie maa være kjærkommen — men at den under Læsningen faldt mig noget tør. Dette kan vel ogsaa ligge deri, at den maatte begrændses paa saa faa Blade. —

Tak Moder hiertelig for Brev og Julegave. Jeg lever stille, eensomt og temmelig flittig. Mit Brev har jeg ikke taget i Betænkning at bruge til »frie Phantasier«, thi her sker Intet, som er værd at fortælle. Hilsen til min Broder og Svigerinde og glædeligt Nytaar til gamle Tante Julie — og til Eder Alle! — —

Christian.

Kiel, d. 19de Februar 1854.

Kiære Fader!

— For en Deel er Forkølelsen Skyld i, at jeg længe ikke har ladet høre fra mig; men ligesaameget ligger Grunden deri, at jeg i dette eensformige, dødsstille Liv, der som en usynlig Fængselsmuur ligger mellem mig og den Verden, jeg er vant til at leve i, ligesom har mistet Begrebet om Tid — og virkelig — ikke — førend jeg fik det undersøgt — vidste om een eller fire Uger vare gaaede siden jeg sidst skrev. Ak — hører jeg dig sige — hvem der kunde leve i en saadan Stilhed og Ro! Ja, hvem der kunde leve i den! det siger jeg ogsaa; men jeg lægger Accenten paa »leve«. Og jeg tilstaaer: jeg har egentlig ikke levet hele denne Vinter. Jeg har spiist og drukket og sovet, udført min daglige Gierning, lært en Deel, som jeg ikke vidste før, og som mit Embede jo fordrer, jeg skal vide, men som jeg forresten, hvad »min Siæls Frelse« angaaer, gjerne kunde have været foruden.

Det er aabenbart, at Livets Betingelser — eller rettere: Betingelserne for at leve — ere saare forskellige for de forskellige Naturer. Dog er der Noget, som det forekommer mig er nødvendigt for Alle, naar de skulle leve et virkeligt Liv. Dette er, om jeg saa maa udtrykke mig, en vis b e s t e m t indvortes Belysning. Det maa enten være Dag eller Nat i Siælen. D a g e n er Livets G l æ d e, dets varmende Solskin, dets blomstrende Sommer; Natten er Livets S o r g — men den er dog oplyst af evige Stjerner. Derimod: denne Mellembelysning, dette Tusmørkeliv, hvor man hverken er glad eller bedrøvet, men summer som en Oldenborre med tunge Vinger fra Busk til Busk — hvor det er mørkt, og dog ikke rigtig mørkt, lyst, og dog ikke rigtig lyst — hvor man hverken hører Dagens Lærker slaae, eller Nattens tungsindige Sanger fløite — men kun de andre Oldenborrer summe omkring sig: det er et Liv, der falder tungt for Brystet. Hvad mig angaaer, saa er jeg for Øjeblikket en saadan Tusmørkeflagrer; dog vil jeg haabe, at den taagede Luft, der omgiver mig, er Morgen- ikke Aftendæmringen, og at der om ikke altfor lang Tid maa falde klar og fuld Dagbelysning over mit Liv. Thi, jeg tilstaaer det, d e n foretrækker jeg i ethvert Tilfælde. —

At nu forresten, som jeg ovenfor yttrede, enhver særegn menneskelig Natur kræver sin særegne, aandelige Livsluft for ret at trives — er begribeligt nok (skiøndt man vel efterhaanden ogsaa kan lære at trække Veiret i en Luft, der egentlig ikke passer) — og jeg kommer for mit eget Vedkommende til at tænke paa det bekiendte: »naturam furca pellas ex — Hun kommer dog igien den Hex!« Det er nemlig oftere faldet mig ind, ved at sammenligne mig selv n u med mig selv t i l f o r n — igiennem de forløbne Aar lige indtil Barndommen: at der blandt flere Egenheder, hvilke jeg, som røde Traade, kan forfølge nedad til de tidligste Aar — ogsaa er een, der ret egentlig hører min Natur til — jeg mener den Tilbøielighed til reent momentant at give mig hen i det ydre Livs Strøm og gyngede mig paa dets Bølger, som jeg godt husker, at Du under Navn af »Lyst til at more sig« i min Opvækst ubønhørligt forfulgte med en, fra dit Standpunkt meget begribelig Alvor, men som dog hverken Tiden eller Du har formaaet at tvinge. Thi naar jeg nu ransager mig selv, finder jeg egentlig denne Egenskab ligesaa stærkt tilstede hos mig som nogensinde, vel efterhaanden forædlet, men dog ligesaa begiærende som dengang. Den hører mit Væsen til, og jeg har taget den i Beskyttelse, denne lystige Fugl, der har kunnet frelse sit Liv i saa mange Aar.

Tingen er nemlig at den egentlig hverken er meer eller mindre end Phantasiaen, der, naar den ikke kan være rettet mod Nattens Stjerner eller Dagens Sol, gjerne flagrer henover Jordens Blomster og laaner selv de ringere af dem en Farve og Glands, som de maaskee i sig selv ikke besidde. Den udfyldte netop tilforn mange af de Timer for mig, som jeg nylig kaldte Tusmørketimer, uden at berøve Siælen dens Evne til at føle dybere Sorger eller høiere Glæder. Den »adsprede« mig, men berøvede mig ikke Evnen til at samle mig. Den var et muntert Lys, der skinnede ind paa mit Arbeidsbord, intet videre, og efterhaanden lærte jeg ogsaa at stille en Skiærm for, naar jeg endelig vilde. —

Men her! Naar jeg har arbejdet Dagen ud — hvad Glæde bringe Aftenens Timer mig saa? »Ingen Sang og intet Spil, ingen Dands og ingen Latter.« Ikke aandfuld Samtale med begavede Mænd, ikke lystig Skiemt mellem unge Piger, ikke Glassenes Klang i et muntert Selskab, ikke heller en stille Skaal tømt med en Ven til Minde om en fælles Fortid, eller i Haabet om en lykkelig Fremtid. Her er Intet af alt dette og intet Andet istedet. Det er denne muntre, lyse Slutning paa Dagen, som det især falder mig tungt at undvære, denne lettere Luft, jeg er vant til stundom at aande i og som min Natur behøver. Hvad Betydning den har, selv for mit Arbejde, seer jeg noksom her. Thi uagtet jeg er hiemme og sidder ved mit Arbeidsbord mange Timer om Dagen, faaer jeg dog ikke det Halve udrettet af det, jeg forhen i den samme Tid kunde faae fra Haanden. Naar man ikke har store Glæder eller store Sorger, saa ere de smaa Glæder ikke at foragte. De smaa Sorger er her derimod nok af, men dem vilde jeg helst være fri for. — —

Med Studenterne kommer jeg godt ud af det, og finder dem i det hele flittige og vakkre — dem jeg har at gjøre med nemlig. Dette trøster mig for den liden Omgang, jeg har med mine Colleger. Jeg har ogsaa bestemt, at jeg til næste Vinter engang ugentlig vil see nogle Studenter hos mig om Aftenen — hvorved maaskee det Nyttige og Fornøielige kan lade sig forene. — —

Jeg haaber, hvis Alt gaer godt, at faae saamegen Tid til Sommer, at jeg kan gjøre Oversættelsen af Purgatorio færdig — den ligger mig tungt paa Sinde. — Omtrent ved denne Tid eller nogle Dage senere, i næste Maaned, haaber jeg at være i Kiøbenhavn, hvor jeg da vil tilbringe 4 Uger. Jeg glæder mig ret af Hierttet til at giensee dig og min kiære Moder

— og jeg trænger i høi Grad, baade aandelig og legemlig til en Forandring. Mange Hilsener til Moder, med Tak for hendes sidste Brev. — —

Christian.

Kiøbenhavn. 25. Febr. 1854.

Min kiære Christian,

Som sædvanlig har dit sidste Brev interesseret mig meget — jeg vil nu springe forbi, at det har glædet mig som en Meddelelse fra dig, hvis personlige Savn jeg saa ofte og saa dybt føler. Thi, hvad hjælper det vel mig, at jeg har det, som Du i saa høi Grad savner, eller synes at savne? — dette »adsprende, morende« eller underholdende Spil med den ydre Tilværelse, som man søger i Selskabslivet og enkelte Gange ogsaa kan finde i en stor Stad. Jeg siger, jeg har dette Liv, det vil sige, jeg kunde med ikke betydelig Umage — men med desstørre Opoffring af det bedre, det indre Aandsliv — have det daglig, om jeg vilde, og det endog langt rigere, eller mere mangfoldigt og afvexlende, end Du. Jeg trænger endog fysisk til at benytte noget af et slikt adsprende Liv; thi jeg føler mangengang ikke ringe Besvær af det næsten uafbrudt siddende og arbejdende Liv, jeg fører i min høie Alder; jeg føler Virkningen af undertiden en heel Uge, ja stundom endog to — ikke at gaae ud nogen Aften — thi selv den blotte Bevægelse ved at gaae ud og hjem er mig gavnlig. — —

Men — jeg resignerer, jeg undværer, hvad jeg maa undrage mig fra, dels af nødvendig Arbeidspligt, dels af forstemt og tungsindigt Humeur, der siden Juli Maaned 1853 sielden har forladt mig, og som nu i Vinter har faaet en kun alt for rigelig udvortes Næring i alle de Ubehageligheder og de ved deres betydelige Størrelse i økonomisk Henseende krænkende Pengetab, jeg ikke allene har lidt, men i endnu større Grad kommer til at lide. — Den sidste Sag er mig til mange Tider i høieste Grad fatal og forstyrrende, ikke saa meget ved det lidte Tab, som ved den bestandige Tanke paa Mueligheden af en fortsat Ødelæggelse i Fremtiden. Men det er dog altid noget, som man kan ryste af sig, naar man absorberes af høiere og renere Tanker, og forjage ved Arbeide og Virksomhed. Men ogsaa paa dette Standpunkt lider jeg af utilfredsstillende Forhold, som Du for en stor Del nok kiender; ja jeg lider ogsaa under den Egenskab, der ud-

springer af min Natur, og hvis Kraftyttring næsten er stærkere end enhver anden: nemlig at min indre, aandelige Virksomhedsdrift, langt fra at aftage, snarere voxer med Aarene — med hver Uge eller Maaned af disse, som udrinder, og derved siger mig: **s a a m e g e t n æ r m e r e v e d U d g a n g e n !** — Du seer altsaa, at det, som sagt, ikke hjælper mig, at jeg endog langt bedre, friere, mere uafhængig, og med større Mangfoldighed i Underholdning og Oplivelse kunde mores og opmuntres i det selskabelige Liv og i de interessanteste, mest afvejlende Kredse, her gives, end jeg har kunnet eller fundet Leilighed til i yngre Aar. **S t e m n i n g e n** mangler, og med den ogsaa Driften til at søge, hvad jeg kunde finde saa tidt jeg vilde. —

Det var saaledes, sagde jeg mig selv, ret godt at jeg i Forgaars Aftes paa en Maade var tvungen til at gaae i den anden store Aftencirkel, jeg i Vinter har været i; (hverken jeg eller din Moder kom ikke engang fornylig hos Ewerløf, hvor der var en Soirée dansante, med 70—80 Mennesker). Men fra Grev C. Moltke, hvor jeg 10 Dage i Forveien blev buden til i Forgaars Aftes, kunde og vilde jeg ikke blive borte; og da jeg først var der, underholdtes jeg meget vel fra 9—12, skiøndt næsten hele Tiden staaende og i en umaadelig Hede, der afløste en i Begyndelsen bitterlig Kulde, der var aldeles ikke Ild i nogen Kakkellovn i 3 Sale og Værelser, hvor over 150 Mennesker vare sammenpakkede — egentlig kun i 2 af disse Værelser; thi det 3die var forbeholdt til Spillepartier, og der skiøttede naturligvis Ingen om at være eller at tage frisk Luft, da man derved med det samme blev af- og indespærret. Der var Alt, hvad der n u regnes til »Vort Hof« (undtagen Enkedronningen). Det bliver dog altid en mærkelig — fordi næsten mageløs historisk Situation — at **K o n g e n** af Danmark ikke mere hører til det egentlige danske Hof — hvilket derfor heller ikke egentlig eksisterer som Eenhed. Der saae jeg da ogsaa første Gang den saakaldte »preussiske« Prindsesse Anna — en for mig meget interessant Personlighed, som jeg meget gierne skulde ønsket at kunne have talt med, men erfarede alt for silde at hun var der, til at jeg kunde bede Grevinden at præsentere mig. Det gik mig overhovedet saa underligt, at da jeg kom lidt før 9, var der næppe 10 Mennesker at tælle i alle de iiskolde Værelser. Men blandt disse 10 var General Hansen, og da jeg kom i en Samtale med ham, som varede vel en halv Time, imedens vi vare komne hen i en Krog ved Klaveret, saae jeg til min Forbauselse, i det endelig

nogle kom hen og afbrød os, at Salen i den Tid var bleven propfuld, hvortil jeg næsten intet havde mærket. Jeg var derved ogsaa bleven indeklemt i denne Ende af Salen, og havde stor Møie med længere hen at trænge mig ud igiennem Beleirings-Corpsset omkring det store Fortepiano — Corpsset bestod nemlig i sin Hovedstyrke af Damer — da det kom til at der skulde synges af en Italiener fra Opera-Selskabet (en eneste Arie sang ogsaa Comtesse Anna meget smukt, skiøndt forceret af sin Moder, og med meget usikker, skiælvende Stemme) og spilles af en tydsk Violonist, Konigsløv, som efter min Mening gjorde sine Sager ulige bedre end den italienske Sanger. Først imellem disse Præstationer hørte jeg om den preussiske Prindsesse, og gjorde mig Umage for at see hende. Hun er høi, smal, meget ung og ungdommelig; hun har et her ikke sædvanligt Ansigt, som man vel kan kalde smukt; en ligesaa usædvanlig Livelighed i Øinene og i hele Ansigtets Udtryk og Mimik, der synes at bekræfte hvad der siges, at hun skal være baade opvakt og i høi Grad naturlig, uden al affecteret Fyrstelighed. Havde man endda havt en saadan Dronning, i Stedet for den Strelitziske Dame*); hun var maaskee bleven her; men hvad havde det hiulpet? — Hun siges at finde meget Behag i sit Hvedebrødsliv i Kiøbenhavn, og hun havde neppe været her i 14 Dage før hun tog en dansk Sprog-lærer, jeg mener en Capitain ved Høiskolen.

Naar jeg nu her har tracteret dig med en saadan Episode af en Episode i mit isolerede Hverdagsliv (thi der kunde være meget endnu at fortælle om denne Soirée) da vil jeg ogsaa meget hellere fylde Papiret, som Du denne Gang skal modtage, med et ligegyldigt Stof, end maaskee bidrage til at forstemme dig ved at meddele dig formeget af mit Alderdomslivs mørke Sider. — —

Du læser dog vel noget i danske Blade og har formodentlig seet hvad Følge den Wegenerske Sag og det irettesættende Reskript af Kongen har havt (efterat han ved sit eget Taffel havde drukket en Skaal for hans Frifindelse og dirigeret Skaalen til Wegeners Defensor Etatsraad Liebenberg, som var tilsagt til Taffelet.) O tempora, o Rex! — maa man sige. Ligeledes har Du vel seet, at et Par Regentsianere og to, tre andre unge Studenter havde forberedt et Hurra-Tog om Aftenen udenfor Wegeners Huus, som denne med sædvanlig Forfængelighed offentlig i flere Blade frabad sig,

*) Prinsesse Mariane, Frederik den Syvendes anden Hustru.

efter at han selv og hele Byen vidste, at Bræstrup alt havde inhiberet Toget. I den Anledning fik Consistorium Academicum en Skrivelse fra Cultusministeriet, var samlet i Gaar og besluttede med Majoritet, at Studenterne skulde gives en Irettesættelse. Den vil godt hielpe! — Det rigtige var en Anordning, der strax fratog enhver Student, som har noget Universitetsstipendium, dette, naar han offentlig vil opsætte sig imod Kongen, eller hans Regiering. — —

Tak endnu engang for dit Brev! — Du er kun alt for sparsom med at unde mig den Glæde. — —

C. M.

Kiel, d. 16de Mai 1854.

Kiære Fader!

Allerede for nogle Dage siden vilde jeg have skrevet til dig, men opsatte det til idag, fordi jeg i Løverdags ganske uventet fik Besøg af Prof. Geffroy (som Du erindrer, for 3 Aar siden var i Kiøbenhavn), og af ham blev anmodet om at medgive ham nogle Linier, der kunde fornye hans Person i din Erindring. Han er nu »Professeur d'histoire à la faculté de Bordeaux«, og staaer i Begreb med, tilligemed sin Kone, at gjøre en Reise til Stockholm og Christiania. Her har han opholdt sig nogle Dage, for, som han sagde, at gjøre Bekiendtskab med nogle »Slesvigholstenere«, og efter Regelen: audiat et altera pars, udvide sit Kiendskab til de herværende Forhold. Foruden den afsatte Professor i Statsoeconomie, Stein, der endnu bestandig opholder sig her og skriver giftige Correspondentsartikler, gav jeg ham Anviisning paa Prof. Forchhammer. Disse To ville nok være istand til at manuducere ham. —

Det aner mig forresten, at dette Brev maaskee ikke træffer dig i Byen; Veiret er saa smukt, at det vel kunde friste til en liden Udflugt, for at bese Vaarsæden og de grønne Skove. Maatte det i det mindste træffe dig nogenlunde rask og i god Stemning. Jeg vil ikke sige, at det fra mig skal kunne overbringe just nogen glimrende eller usædvanlig Munterhed; men jeg har det dog taalelig godt og er temmelig tilfreds. Her er saa smukt, saa blomstrende og mildt rundt omkring min landlege Bolig, at Naturens Fred uvilkaarlig meddeler sig til Sindet, og giver det — om end ikke sin egen Foraarsfylde og glade Forventning om en rig Sommer — saa dog en rolig Hengivenhed og stille Haaben paa bedre Tider.

Dertil kommer, at jeg nu efterhaanden bliver vant til Forholdene — de selskabelige, saavel som mit Embedes — og er bleven fortrolig med Skuffelser, der i Begyndelsen vare mig piinlige. — —

Professor Chalybæus's Genindsættelse i sit Embede er man her meget glad over (det skulde da være de to Professores extraordinarii i Philosophie, der ikke vare det); han var allerede reist bort med sin Familie, men ventes nu daglig tilbage. Ogsaa tales der stærkt om, at Hertug Carl af Glücksborg — efter at være bleven absolveret i Kiøbenhavn — skal komme tilbage og atter tage Bolig paa Slottet; dette vilde, for Selskabeligheden og Udjævningen af Dansk og Tydsk Animositet, vistnok være en meget heldig Begivenhed.

Det vil vel fornøje dig at høre, at jeg atter har taget fat paa Oversættelsen af Dante; rigtignok kommer Arbeidet nu atter til at hvile i 3 Uger (medens jeg »drikker brunn«), men Stemningen er dog kaldt tillive igjen og med den Lysten — saa jeg tænker sikkert at kunne faae Skærsilden færdig og trykket næste Vinter. — — Selv sidder Du vel begravet i Ordbogsarbejde og under dig liden Hvile. Naar tænker Du at komme herover? Endnu og indtil Midten af Juni-Maaned kunde jeg vel skaffe dig Bolig her i Huset; men saa komme Badegiæsterne, og Du har vel ikke betænkt at reise før i den varme Sommertid. Havde det nu været til næste Sommer, kunde jeg have huset dig hos mig selv, naar jeg beboer »min Etage«. Lev nu vel og skriv snart til — —

Christian.

Gammelgaard, d. 6te Juni 1854.

Min kiære Christian,

Dit sidste Brev fornøiede mig og interesserede mig meget, ogsaa ved at sætte mig ind i dit Liv og din Virksomhed, hvis Plan og hvis Retninger forekommer mig heldige og forstandige. — — At din producerende Poesi ikke vil tabe sig eller lide for meget: haaber jeg; ja, jeg tør være vis paa, at den ikke vil det, saafremt dertil gives indvortes Aand og Kraft — og kun i dette Tilfælde vil jo Resultatet blive en ægte Vinding for Konsten og dig selv. Denne Overbeviisning maa Du selv holde fast ved. Digterens Konst maa have sin inderste Livskilde i hans Genius; har den en saadan, da vil »Værket prise Mesteren«; men hvad der ligger uden for denne Livskilde, eller ikke har Fylde og Kraft nok i denne, bliver aldrig

ægte, eller genial Poesie. — Desværre — jeg siger det med sand aandelig Smerte — frygter jeg for at dette Phænomen let kunde være nær ved at fremtræde hos vor første nulevende Digter: Paludan Müller — eller at man kunde være nær ved at troe, at »Adam Homo« har været hans Culmination. I hans to nye og nylig udkomne Værker: »Kalanus« og »Ahasverus« forekommer han mig at have dalet stærkt. Det første synes mig ulige svagere, trættende og under sin Idee, end »Adam Homo«. Et af Menneskekønnets mest geniale, colossale og poetiske Individuer, Alexander den Store, er her bleven til en temmelig mat og svag Helt, hvis Bedrifter ingensteds træde levende og handlende frem — men kun rhetorisk og ved Declamation omhandles, og hvis Svagheder og Udskeielser paa en Maade spille en saadan Rolle, at de gjøre ham mere beklagelig, end beundringsværdig. Denne Heros har — saa vidt jeg veed — endnu ingen Digter af nogen Betydning vovet sig til at ville poetisk personificere. Paludan Müller har paa en Maade dristet sig til at prøve derpaa; men Forsøget er mislykket. Vel skal den indiske Philosoph — en tidligere, i egentlig Mening, Forguder af den græske Heltekonge, paa en Maade selv være den rette Helt i det dramatiske Digt; men heller ikke han er bleven til en sand poetisk Figur. Dog udgaaer fra ham og hans indiske Brama-Tro og ideale Beskuelse nogle af Værkets skønneste lyriske Scener og Situationer. Men næsten alle andre Figurer, Alexanders græske Philosopher og Bordvenner, hans Fortrolige og Hiertensven, Hephæstion, Hetærerne, som ere reiste ham i Møde, og flere handlende Personer, synes mig at være mere matte og prosaiske end genialt og poetisk fremstillede. I endeel af de dramatiske Scener og Dialog forekommer det mig mangengang, som man kunde tænke sig dem skrevne af en Begynder — ikke af »Adam Homo«s Forfatter — af »Amor og Psyches, Tithons, Dandserindens« herlige Digter. Maaden, hvorpaa endeel af disse Scener dramatisk ere behandlede, sætter dem under »Dante« — ja, om jeg ikke feiler, endog under visse Partier i »Klintekongens Brud« og »Venusbierget«. — Hos Paludan Müller er der i endel Scener alt for meget Prosa, og en vis Hverdagstone, som contrasterer med den, undertiden for meget lyriske Adel i dine Ungdomsarbejder. — Om »Ahasverus« (hvis Titelen er saaledes) kan jeg idag ikke skrive. Jeg vil kun sige, at denne poetiske Skildring af Dommendag

er mere modern og Paludan-Müllersk satirisk, end den er dantesk. — —

Mine oeconomiske Forviklinger over Landeiendommen, de derved lidte Tab og Tilsætninger og Uvisheden om hvad Fremtiden vil bringe, volde mig ikke mindre Fortræd og Forstemning. Jeg er bl. a. yderst misfornøiet over, at alt dette berøver mig den store Fornøielse — som jeg for 1 Aar siden med stor Lethed kunde have beredet mig, at bekoste din hele Indretning, naar Du selv skal meublere din Bolig. Dette fortryder mig saa meget mere, da jeg tilfulde har lært og erkier, hvor beskeden Du til enhver Tid har været, hvor lidet Du nogensinde har været mig besværlig i slige Tilfælde, — og hvor erkientlig jeg altid har fundet dig for de ringe Opoffringer, jeg har gjort for dig. Det vilde have været mig en sand Glæde og Tilfredshed, naar jeg nu, i Stedet for alle de Penge jeg i Aar sætter til, havde kunnet gjøre dig aldeles gieldfri i Kiøbenhavn. Dertil vil jeg i det mindste stræbe, om jeg endnu lever et Par Aar, da jeg tænker mig, at dertil dog ikke udfordres særdeles meget. — —

Jeg savner dig meget og ofte. Nogen Trøst og Hjelp har jeg af et Slags temmelig udviklet Tro hos mig paa en skiult Siælensærlighed imellem Mennesker, hvis Virkninger jeg troer at spore — i det mindste hos mig selv — og det især i mit Forhold til 2 menneskelige Individer, og af disse er Du det ene. Undskyld, at Du i Stedet for Nyheder af mig kun faaer et Slags ny Theorie — eller Phantasie, som Du en og anden Gang paa Promenader kan speculere paa.

C. M.

(Kiøbenhavn. 9. Juni 1854.)

Siden mit Brev er blevet liggende, fordi jeg i Aftes, da jeg vilde afsende det, ikke kunde finde det, vil jeg anvende nogle Minuter, som jeg nu just har til Disposition inden jeg skal gaae op i Videnskabernes Selskab, for at medgive Brevet en Efterskrift fra Hovedstaden. Du kunde billigt vente, at den herfra bragte dig et eller andet nyt; men hvad enten her gives noget sligt eller ikke, saa har jeg intet deraf i Forraad, og veed selv ikke hvorfra jeg skulde faae det siden i Gaar Formiddags Kl. 10, da jeg kom ind fra Gaarden. Her derimod begav der sig noget ganske nyt, et Par Timers Tid inden jeg reiste; nemlig at pludselig en Nattegal havde indfundet sig i Lunden, hvormod din Moder selv vilde under-

rette mig, skiøndt hun nylig var staaet op; Klokken var imellem 6 og 7. Jeg gik da ogsaa strax ind i Værelset til Haven og gjorde en Pause i min Indpakning for at høre paa denne »sieldne Fugl« næsten et heelt Qvarteer, i hvilket det lykkedes den at bringe mig i en næsten ungdommelig mild og melancholsk Stemning. Jeg søgte at sætte mig ind i den Indbildning, at den udtrykkelig var kommen der i en saadan Hensigt, og for at jeg med et noget mere poetisk Sind kunde forlade det stille, indtagende Opholdssted, hvor jeg — under andre Forhold kunde føle saamegen Ro og udvortes Tilfredshed. Men jeg havde allerede sagt din Moder, at dette upaatvivlelig kun var et Trækfuglebesøg, og at den utaalelige, prosaiske Giøg, der kommer eller vaagner hver Morgen omtrent til den Tid og med sit tilsidst piinagtigt ensformige Skrig undertiden gjorde mig reent utaalmodig, snart vilde forjage den tryllende Sangerske. Saaledes gik det ogsaa; efter en halvsnees Minuter aabnedes Giøgens Strube, og ikke en Lyd hørtes meer af Nattergalen. Jeg formoder, den kun har gjort et Besøg hos mig fra Hareskov; og jeg var endogsaa bange for den, da jeg mener, at Giøgen endogsaa er et Slags Rovfugl. Der har Du altsaa det nyeste fra Gammelgaard — thi jeg har siden intet hørt eller seet derfra. — —

Jeg blev i Formiddags forstyrret af 3—4 Besøg, hvoriblandt Professor Schiern, der bragte mig en meget lærd Afhandling om Dronning Dagmar — som jeg erfarer egentlig har hedt Dargmar — hvilket ikke klinger nær saa smukt. Jeg troer i øvrigt, at Afhandlingen nok vil interessere mig at læse. — En Anmeldelse af Paludan Müllers Digte (Kiøbenh. Posten) fandt jeg reent ubetydelig — trods dens moderne Studenter-Hegelskhed, der som oftest kun bliver til Flegelskhed, eller som her til intetsigende Phraser. Det er næsten mere mærkværdigt, at i nogle Linier lige neden under, hvori Ingemanns nyeste Arbeide »Confirmations-Gave, Følgeblad til Luthers Catechismus« tituleres han »vor første nulevende Digter«, og ophøies især for hans »vedvarende, men bestandig modnere Ungdomskraft.« — I al Fald er Kraft eet, og poetisk Kraft et andet. — —

Med den hierteligste Hilsen, og i Haabet om snart at høre fra en saa kjær og saa ofte savnet Søn (uagtet Siælsnærheden) er jeg din tro hengivne Fader

C. M.

Kiel, d. 14de Juni 1854.

Min kiære Fader!

Det glæder mig, af dit Brev at erfare, at Grev Criminil synes tilfreds med Frugterne af min Virksomhed herovre. Det ligger i min Natur sieldent og i al Fald kun for kort Tid at være tilfreds med mit eget Arbeide, og skiøndt denne Egenskab vel i det Hele kan være god nok, forsaavidt som den forhindrer skadelige Illusioner og vel ogsaa betinger en aandelig Fremadskriden, virker den dog til sine Tider slappende; og det er derfor ganske godt for mig, engang imellem at erholde en fornuftig Paaskønnelse og Opmuntring. Og det gaaer jo virkelig ogsaa efter Omstændighederne taalelig godt. —

Din Dom om Paludan-Müllers nye Digte har meget interesseret mig ved deres Overeensstemmelse med min egen. Jeg underskriver dine Ytringer om »Kalanus« i eet og Alt. Det er et Slags Læredigt i dramatisk Form — og hvad lærer man deraf? Det Nye deri er ikke sandt — jeg mener den udigteriske og uhistoriske Opfattelse af den historiske Heros, og det Sande er ikke nyt, — jeg mener de, forøvrigt skiønne, Sætninger af den indiske Gudelære, som Digteren har lagt Kalanus i Munden, efter selv at have hentet dem i v. Boh lens »Alte Indien« eller en anden lignende Bog. Paludan-Müllers Tendents til (modsat Oehlenschläger) at svinge sig over Jorden, har her baade forført ham og forladt ham, ligesom ogsaa i hans forrige Digt »Luftskipperen«, der fra et æsthetisk-poetisk Standpunkt betragtet, er en Satire paa ham selv, og bl. a. naar man vilde angribe hans svage Sider, kunde give ypperligt Stof til en Parodie. — Dog vil jeg ikke fragaae, at den lyriske Skiønhed i enkelte Scener i Forbindelse med det ædle, rene Sprog, har ladet mig læse Kalanus med en vis Tilfredsstillelse. Hvad »Ahasverus« angaaer, saa gjør det mig ondt, at den virkelig storartede Idee: den evige Vandrør paa Randen af sin egen og Verdens Grav — ikke har kunnet løfte Digteren med sig. Her er det atter det, jeg vil kalde »det Menneskelige«, der svigter ham: Skrækken, Sorgen, Kiærligheden, Fortvivlelsen, overhovedet Lidenskaben — thi den, der vil skildre Verdens sidste Dag, maa have beruset sin Siæl i Forfærdelse, ligesom den, der vil male et Skibbrud maa have seet det stormende Hav, og ikke gjøre sine Studier ved Bred den af en Indsø. Da først vilde »den evige Jødes« rolige Skikkelse have sin Virkning, naar han, i sin eensomme Ro

blev stillet ligeoverfor et oprørt Hav af Lidenskaber. Men dertil vilde fordres en Digter, der var en Forening af Dante og Shakespeare, hvilket vor Ven Paludan-Müller som bekendt ikke er. —

Det gjør mig ondt, at Du synes at have opgivet Tanken om et Besøg i Kiel. Jeg vil ikke opmuntre dig dertil; thi det er et Spørgsmaal, om otte Dages Ophold her virkelig vilde være Reisepengene værd. — — —

Christian.

Kiøbenhavn, d. 17de Juni 54.

Min kiære Christian,

Jeg negter ikke, at det gjør mig ondt, naar jeg tænker paa, at jeg ikke kommer over til dig i Sommer; ofte havde jeg med Velbehag tænkt paa mit Samliv der med dig under andre, nye Forhold og Omgivelser. Men mueligen kan jeg finde nogen Erstatning derfor, hvis jeg kan faae udført et andet Forsæt, som er opkommet hos mig i Anledning af det næsten opgivne Besøg i Kiel.

Jeg kunde nemlig vel have Lyst til engang i Juli Maaned, efterat jeg har besøgt Ewerløf, at gjøre en lille Tour til Vordingborg, og der lægge mig ind paa Vertshuset, imeden's Du var paa Iselingen. Vi kunde da hver Dag sees, enten paa det ene eller det andet Sted, og jeg har intet imod at tilbringe nogle Dage paa et simpelt, stille Vertshuus, og i en stille, halv landlig By, som Vordingborg — især da jeg vel heller ikke i Sommer kommer til Sorøe. — Tanken opkom egentlig hos mig i Aftes, da jeg fik det Indfald at gaae ud til Christianshavn, for engang at besøge Fru Hammerich. Naturligviis var hun ikke hiemme, men ude »i Skoven«. Imidlertid, og da, som det forstaaer sig, heller ikke Fru Heiberg var hiemme, vandrede jeg roligt hjem igien, hvilede mig en Times Tid hos Etatsraad Ussing, og her opdagede jeg, at jeg havde tabt et nyt Lommetørklæde, som jeg just ikke saa gerne mistede. I Morges faldt det mig ind, at jeg tydeligt kunde huske, jeg havde taget det op paa Hammerichs Trappe. Saa usandsynligt det var, at jeg skulde have tabt Tørklædet — jeg glemte utallige Gange, men pleier aldrig at tabe noget — skrev jeg dog en Billet til Fru Hammerich, sendte Pigen ud dermed og fik rigtig mit Tørklæde tilligemed et venligt Svar, der tillige sagde, at hun nylig havde faaet et »meget elskværdigt Brev« fra dig. — Hvad nu i øvrigt den opstaaede Tanke

om en lille Udflugt til den smukke Vordingborg-Egn angaaer. saa vil jeg i det mindste ikke saa let opgive den, naar kun Tiden vil slaae til. Men deri ligger egentlig den største Vanskelighed! — Der skulde altsaa successive reises til Lund—Meulenberg—Løvenborg—Vordingborg — og egentlig sluttes med 4 Ugers uafbrudte Ophold paa Gammelgaard. Det sidste bliver vel det visseste, og jeg tænker i Grunden det meest tienlige for mit Helbred. Jeg vil i det mindste have saameget for Alt hvad jeg der i Aar sætter til. Dette maatte jeg dog ogsaa engang lære i mit Liv! — Hvad nu Enden omsider vil blive — om jeg beholder Gaarden eller sælger den af Nødvendighed — vil i det mindste til næste Foraar eller Sommer komme til Afgjørelse. — —

Dr. Moebius fra Leipzig, introduceret ved dit Brev, har været hos mig, spiste her hos mig allene en Dag — medens din Moder var paa Gammelgaard — og forekommer mig, som Du siger, at være en godmodig, velvillig Siæl, men ikke meget intelligent eller interessant. Imidlertid hører han jo til de faae Dano-Germaner, og disse maa man »allen Vorschub leisten«. Han kommer nok endnu mest daglig paa Bibliothekerne og har paataget sig nogle Collationer af adskillige Edda-Sange m. m. Jeg har ikke siden seet ham og har hverken Tid, eller Lyst og Stemning til at søge ham eller andre Fremmede. Min Tilværelse bliver meer og meer eremitisk. — I Theatret har jeg dog været et Par Gange i denne Tid, og især havt en stor Nydelse af 2 Gange at see den gamle Opera il Matrimonio secreto, givet paa ny efter 40—50 Aars Hvile, og udført i Hovedrollerne ganske fortræffeligt. Schram og Ferslew udmærke sig begge til den Grad, at jeg i det mindste ikke har seet eller hørt noget bedre af de kiøbenhavnske Italienerne — de faa Gange jeg har været paa Hoftheatret. Ferslews Udførelse af en fornem Signore var, foruden Sangpartiet, saa nobel og fornem, som man kan see denne Rolle udført paa noget Theater. Vi have ingen Acteur, som i Skuespillet kan gjøre ham det efter.

Det kommer tilpas, at Papiret er forbi; mine Kræfter ere det ogsaa. — I Dag læses i »Flyveposten« en Artikel om Paludan-Müllers nye Digte, som er meget ubillig mod »Abels Død«, og især gaaer løs paa Ahasverus. Den er iøvrigt omtrent som al Aesthetik pleier at være i »Flyveposten«. Om Politik kan jeg idag intet skrive; saameget kun: det er vist nok at vi leve i en trykket Stilling. — —

C. M.

Gammelgaard. 17. Juli 1854.

Min gode Christian,

Jeg veed ikke, om disse Linier, som jeg selv medtager til Byen i Eftermiddag, skulle naae til Kiel den 20 Juli. De skulle i det mindste, naar de komme dig for Øine, sige dig, at jeg her har tænkt paa den Dag, som er mig een af de kiæreste i hele Aarets Løb. Jeg vil ønske, at den maa oprinde for dig i Glæde, i det mindste Glæden af Tilfredshed med dig selv og med den virksomme Anvendelse af Livet, uden hvilken det ikke bliver meer end Skyggen, der svinder uden at efterlade noget Slags varigt Spor. Denne Lov, at leve i Gierning, er fælles for vor hele Slægt og for hvert enkelt Individ i Menneskeslægten. At følge den med Frihed er vor Arts store Forret og Fortrin for Dyreverdenen, som kun med Nødvendighed følger Instinktets Bud. Uvirksomhed er hos Mennesket Sløvheds Moder og Dorskheds Amme; og selv de, der lade sig opamme af denne, maa dog altid i det mindste indbilde sig, at de gjøre noget meer end at vegetere.

Jeg priser dig lykkelig, som nu er indtraadt i Kraftens rette Alder, med ædle og gode Evner til at bruge den — og med Aand og Stræben til i dens Brug at hæve dig over det Standpunkt, hvor ogsaa det videnskabelige Liv, og selv Konstens Virken, kan blive til et Slags Mechanisme, som fortærer Aandens levende Kilde eller afleder dens klare, rige Væld i en Hob smaa, snevre, ubetydelige Løb. — Jeg glæder mig over, at et naadigt Forsyn har skienket dig fra Ungdommen af en neppe anet Lykke — en Tilværelse, hvori Du, som det forekommer mig, har havt et sieldent Held til at kunne pleie og udvikle dine Anlæg og din Lyst og Stræben paa ønskelig og frugtbringende Veie. Have de synlige Frugter ikke været saa rige, saa mange eller saa mægtige i Virkning, som enkelte Andres — saa har Du dog vundet en rig Skat i din egen Siæl, i dit indre Liv, og i en Dannelse, paa hvis Grundvold jeg tør haabe og glæde mig ved, at Du ogsaa i Fremtiden vil opføre en god, varig og skøn Bygning, som bliver din egen. — Jeg kan ved denne Leilighed ikke andet end berette, at jeg netop i Gaar endte den anden Giennemlæsning af din Dante, der allerede i Vinter, eller i det tidlige Foraar var begyndt; thi den har været ofte afbrudt, langsom, og med Opmærksomheden henvendt baade paa Poesien og Sproget. Med Hensyn til det første Punkt, da er min tidligere Bevidsthed om, at Dantes Digtergenius og dens største Værk hører til det eie n-

dommeligste, som nogen Nations Poesie besidder, kun bleven endnu mere bestyrket. Men jeg har derfor ogsaa følt, at det er en Digtning, som — meer end en Mængde andre — egentlig kun er til i Originalsproget; eller laaner en stor og vigtig Deel af sin Værdi af den Magt, Dante har skabt sig over det Tungemaal, han saa at sige først dannede. I øvrigt er det vel ligesaa afgjort, at Inferno kan kaldes et af Digter-aandens mest colossale, uhyre, forbausende og originale Værker i alle Tidsaldre, som det endnu kan være tvivlsomt, om man tør kalde det et Skiønhedsværk i Poesien. Totalindtrykket af din Oversættelse og dens Hovedfortieneste forekommer mig at være: at den netop giver os et klart Billede og Indtryk af en i sit Slags eneste, forunderlig og forbausende stor og dristig Composition. Ved at læse Inferno paa Dansk, vil Enhver, som forstaar dette Sprog sige: »Noget saadant have vi aldrig læst tilforn — og faae vel vanskeligt noget lignende at læse«. — Jeg finder i din Oversættelse vel Spor af Vanskeligheden, men ikke af Tvang. Den er tung at læse, fordi Dante er tung; ikke fordi Du har gjort ham tung. Den er ofte, eller næsten overalt, streng, knap, ordvægtig og ordfattig eller trængt sammen i det mindste muelige Maal af Sprogstof; men saaledes er Dante; og man kiender ham igien paa Dansk, fordi han vel er iført en anden Sprogklædning — men ikke med Magt og Vold indpiint i en Tvangstrøje, der piner baade Digteren og hans Oversætter. — Nogle enkelte, uudsigelige Vers have ikke behaget mig — saameget mindre, som et og andet saadant let kunde være undgaaet. Men jeg har fundet endeel kraftigt, Vægtigt og Nyt i Sproget, og fornøiet mig over at Du ikke har ladet dig forlede til nogen falsk Peened, eller Sky for at bruge ligesaa diærve og kraftige Ord, som Dante paa sine Steder har brugt dem.

Det var i Gaar, da jeg udlæste dette Arbeide, en af de mærkelige Dage, som jeg — for min personlige Deel — ikke let vil glemme. Jeg tilbragte den i saa dyb en Eensomhed, som jeg veed at mindes. Din Broder var reist til Hirschholm, eller Folehave, hvor hans Kone, for at bruge Søbade, har været nogen Tid med Barnet og Pigen. Din Moder har med sin Pige været nogle Dage i Staden. Selv en af Gaardens Piger var gaaet til Kiøbenhavn. Det var Søndag, og alt Arbeide hvilede. Grønlund (Forpagteren) og hans Familie mærkede jeg intet til; de vare formodentlig nogensteds i Besøg. Om Eftermiddagen især blev Eensomheden saa følelig endogsaa for

Hundene, at den sorte Pudel over en Time satte eller opholdt sig ved »Borgeledet« og giøede uophørligt, saaledes at jeg tilsidst maatte bede Jomfruen om at faae ham ind i Huset; imedens Lænkehunden, ellers en ung og ret lystig Siæl, af og til ledsagede Pudelens Giøen med en ynkelig Hysten og Tuden. — Under dette sad jeg nede i din Moders Værelse, og læste i Will. Stillings »Keiser Carl den Femtes Klosterliv« — en Bog, som jeg troer ogsaa vilde i høi Grad interessere dig, men som bør læses paa Engelsk. Dens Indhold er ikke allene af stor Interesse og Nyhed; men den er tillige en sand Triumph for historisk Kritik, da den tilintetgjør eller for største Deel omdanner det hele Billede af Carl V's indre og ydre Liv i det Kloster, hvor han endte sine Dage 2 $\frac{1}{2}$ Aar efter at han var nedsteget fra den mægtigste Throne, nogen Monark siden Carl den Store havde beklædt. — Fortællingen om hans Sygdom og Død, som er omstændeligt malende, eller afmalet af Øienvidner, saaledes at den ligesom foregaaer for vore Øine — rystede mig virkeligt. Jeg lagde Bogen i den alvorligste Stemning; men det var en saa mageløs skøn Sommer-Eftermiddag, som jeg ikke forhen her har kiendt. Imellem 6 og 7 faldt den dalende Sols Straaler over Lunden og Haverne med en uforlignelig skøn Belysning; og i det jeg, som Pope siger: *looked through Nature up to Natures God*«, glemte jeg de mørke og tildeels forargelige Scener ved den mægtige Keisers Syge- og Dødsseng, og deelte derimod den Trøst og Glæde, han havde fundet ved al den Skønhed i Natur og Omgivning, som smykkede det eensomme, i en vild, romantisk Biergegn i Arragonien beliggende Kloster Juste (ikke St. Just, som Alle kalde det), som Keiseren havde valgt til der at ende sine Dage. — Senere, Kl. 8—9, da Luften var afsvalet, gik jeg endnu en Tour i Marken, og tænkte da — som det undertiden skeer — at om ogsaa Gammelgaard skulde blive min »Ødelæggelse« — vil jeg dog neppe kunne skille mig ved dette Sted. — Gid Du var her i denne Tid. Alt er nu paa det Allerskønneste. En sielden Rigdomsfylde er udbredt over Agre og Marker. Af Ynde, Ro og Eensomhed er her Alt hvad man kan ønske sig. — — Jeg tager ind i Eftermiddag for at hente din Moder ud; og venter i Morgen Middag et lille Selskab af Rigs-Antiquar Hildebrand fra Stockholm, Hegel, Reitzel, Bogtrykker Thiele og en af mine Naboer her paa Egnen. — Vi ville erindre dig med Glæde og Varme; men Ingen vil savne dig meer, end — —

C. M.

Kiel. d. 21de Juli 1854.

Kiære Fader!

Det er den første Formiddag i denne Uge, at mit Thermometer viser 18 Grader i Skyggen; de foregaaende Dage har jeg, uagtet al anvendt Umage ikke kunnet bringe det lavere end til 20 Grader; — og denne Kølighed (!) vil jeg benytte til at takke dig — og giennem dig Moder — for de kiærlige Fødselsdagshilsener, jeg modtog igaar. Det er dog unaturligt, at leve sit Liv saadan hen, uden stadigt Samkvem med dem, man ved Blodets og Siælens Baand er knyttet til; unaturligt, siger jeg, i det mindste efter min Natur, der daglig føler Savnet, og hyppig — naar, som det ofte hænder, Tanken ligesom træder udaf sin vante Vei, udaf de bestaaende, tilvante Forhold, svæver beskuende over dem og et Øieblik betragter dem ligesom fremmede, nye; naar Siælen ligesom faaer Magt til et Øieblik at løsrive sig fra Vanen, at glemme den historiske Forbindelse, og som Tilskuere betragte den Scene, hvor den ellers selv er Skuespiller — hyppig, siger jeg, hænder det da, at jeg forundrer mig over mit eget Liv og dets Eensomhed og ikke er langtfra at troe, at jeg drømmer. Jeg veed ikke, om Du kiender den — Følelse, kan jeg vel kalde det, jeg sigter til: et Slags Aandsfraværelse, der dog ikke er uden perspectivisk Klarsynethed, men hvor Aanden ligesom gaaer paa egen Haand, og fra et Standpunkt, der ligger paa Grændsen af Bevidsthed og Drøm betragter sig selv, d. v. s. sin Gierning, sine Forhold og sin daglige Scene.

Billedligt, og derfor maaskee bedre, kan jeg beskrive dette underlige aandelige Søvnngængereri saaledes: jeg læner mig tilbage i min Stol, begynder med at tænke paa noget bestemt, men holder ikke Tankegangen fast, et Indfald kommer fra Høire og tager mig med, et andet fra Venstre og fører mig tilbage; min Siæl er givet i Tankernes Vold, den lader sig tage af dem, og pludselig er det, som om de toge den med sig og stillede den paa et høit Sted, et eensomt Sted, udenfor Verden, hvor den ikke kan røre sig, men hvorfra den, ligesom i lang Afstand seer ned paa den Plads, den nylig forlod. Og da seer jeg mig selv, men er dog ligesom en Anden, der forundrer sig over mig; jeg seer mit Værelse, mit Bord, mine Bøger, jeg seer mine Omgivelser, mine fiernne Venner, min Skiebne, mit Liv — men Alt som i Afstand, som noget Fremmed, som om jeg læste en Historie; jeg tænker, det er dog et underligt Liv, den Mand fører og har ført, men det aller

Forunderligste er dog, at jeg er den Mand; hvor besynderligt, at jeg er Professor og boer i Kiel og har min Slægt og mine Venner i Kiøbenhavn; hvor besynderligt, at jeg overhovedet er til, og at jeg er saadan og ikke anderledes o. s. v. Og saaledes kan jeg en Stund forundret betragte mit eget Liv, indtil jeg pludseligt, ved et Tankeryk, som et Lem, der trækkes i Led, faaer min Aand sat ind i dens Plads igien, og læser eller skriver videre der, hvor jeg slap.

Langt tilbage, i mit Ungdomsliv, kan jeg huske, at denne Følelse kunde komme over mig, pludselig, ene eller i Selskab, ja naar jeg sad og talte med nogen; da bleve de Talende ligesom rykkede bort i lang Afstand, deres Ord, Stemme, Bevægelser bleve som mekaniske, jeg forundrede mig over dem, men allermest over mig selv, at jeg sad der iblandt dem, at jeg stod i det eller det Forhold til den Talende, at jeg overhovedet stod i Forhold til nogen og var til. Og ofte, som sagt, griber denne Forundring mig nu, med en Blanding af Savn — som om det var noget urimeligt, at jeg levede her, skilt fra Eder Alle. Og »efter Ideen« som Philosopherne sige, d. v. s. efter mit Livs Idee, er det ogsaa urimeligt; thi hvad har jeg, saadan som Naturen, Skiebnen og jeg selv har dannet mig — hvad har jeg egentlig at gjøre med Kiel og med alle de Mennesker, her leve, med Universitetet og med at lære Holstenerne Dansk? Jeg maa knibe mig selv i Næsen, for at huske, jeg er Professor. Men Dagene gaae, Tiden virker langsomt, og Vænen har vel allerede — skjøndt jeg ikke mærker det — begyndt at fæste min Fremtids Traade til denne Strand. Jeg haaber det, men — som sagt — jeg mærker det egentlig ikke. —

Og, jeg skriver og skriver, og fortæller Intet. Forstyrret og adspredt men nyttig for mit Legeme har den senere Tid været. Siden jeg sidst skrev til Hiemmet, har jeg været paa Reiser, først en Ugestid, over Preetz, det skønne Pløen (som jeg gerne byttede for Kiel), det Sorø-stille Eutin, til Lübeck, hvis herlige gamle Kirker, Raadhuus og øvrige middelalderlige Bygninger gjorde et velgiørende Indtryk paa min Phantasi, og gav mig Lyst til snart igien at drikke et Glas Rhinskviin i den hvælvede Raadstuekiælder, som — selv 400 Aar gammel — fører Tanken ligesaa langt tilbage. Hvor ønskede jeg ofte, at Du havde været med paa denne Reise; i Ro og Mag, gratis, og i en fortræffelig Wiernervogn kiørte jeg med Overtoldinspecteuren Etatsraad Schröder til Lübeck; tog derfra med Jernbanen til Hamburg, besaae denne Byes nærmeste Omegn

— Elbkysten og Blankenese — og reiste derfra over Rendsburg, hvor jeg tilbragte en Dags Tid hos Oberst Falbe, tilbage til Kiel.

Dagen efter at jeg var kommen hiem, kom min Ven, Digteren Munch ganske uventet ned for at besøge mig, directe med Dampskib fra Christiania. Jeg var saa heldig at faae et Værelse leiet til ham her i Huset (som nu atter er propfuldt af Badegiæster) og glædede mig ved i otte Dage at leve sammen med en Mand, med hvem jeg deler mange smukke Reise minder fra Italien. I Selskab med ham gjorde jeg en to Dages Udflugt til den smukke Selentersø, over Selent, Lütjenburg til Badestedet Hassberg ved Østersøen, og saae paa Ud- og Hiemveien det nyopbygte, gothiske Jagtslot Blomenburg, Neudorf, Pauker (der tilhører Landgreven af Hessen) og Salzau — alle statelige holstenske Riddergodser. Munch forlod mig for otte Dage siden, og selv reiser jeg om 14 Dage til Iselingen. Imellem den 15de og 20de August kommer jeg til Gammelgaard, og glæder mig til der at træffe dig og leve 14 Dage i landlig Stilhed. — —

Hils Moder og tak for hendes Brev. Fortæl hende, at jeg i Gaar Morges, da jeg — fortrædelig over at have sovet for længe og uden at tænke paa Dagens Høitidelighed — kom ind i min Dagligstue — blev jeg overrasket ved at finde Bordet ziirligt dækket, pyntet med en smuk Bouket Blomster, en Tallerken med friske Jordbær og — en dansk Julekage, bagt af min Værtinde. Denne venlige Opmærksomhed rørte mig saameget mere, som hun i denne Tid har nok at tænke paa i sin egen Ulykke. Pastor Wolf fratræder idag sit Embede og reiser imorgen til Kiøbenhavn for selv at tale med Kongen. Skulde han opsøge dig, da modtag ham venligt, saavel for min Skyld, som for hans egen tunge, skiøndt selvforskyldte Skiebnes Skyld. Om en Maaned eller før sees vi altsaa. Indtil da Levvel! — —

Christian.

Kiel. d. 7de October 1854.

Min kiære Fader!

Forhaabentlig ville disse Ord komme tidsnok, for paa selve den 8de Oct. at bringe dig en kiærlig Hilsen. Gudskeelov, at jeg med et roligere Sind, end jeg for fire Uger siden havde ventet, kan sende dig mine Tanker imøde, rolig ved at vide dig, om end ikke stærk, saa dog uden Fare; og glad i Sandhed

ved at see dig i din Alderdom bevare det Aandens og Hiertets Liv, der, hvad enten det er en Kilde til Fryd eller Smerte, dog alene er det, der giver Tilværelsen Værd. Liv og Lykke ønsker man jo gjerne dem, man har kjær, men Aandens Liv og Bevarelsen deraf er jo allerede en Lykke, i Forhold til hvilken al anden Lykke har ringere Værd. Gid Du da maa beholde dette Liv usvækket længe endnu — saalænge det er Guds Villie, at vi skulle leve sammen; og skulde jeg føie et Ønske til for mig selv, saa veed jeg i dette Øieblik intet bedre end det: at noget af hiint Aandens Liv maatte gaae i Arv til mig og engang oplyse min Alderdom ligesaa klart, som nu din. Dertil give Gud sin Naade!

Der var vel Anledning for mig idag til at skrive dig et langt og efter Omstændighederne indholdsrigt Brev til — ogsaa den ydre, at dette er det første Brev jeg skriver ved mit nye, fortræffelige Bord; men mit Hoved er endnu saa tungt af en nylig overstaet Forkølelse, at jeg kun med Møje kan samle mine Tanker. — — Jeg har hidtil levet stille paa mit Værelse, først beskieftiget med at faae dette i Orden, siden med at læse Et og Andet, der passede for mit fortumlede Hoved. Bl. a. har jeg med stor Interesse for første Gang giennemlæst Gustaf Wasas og Erik d. 14des Historie af Geijer, ønskende, at den Sidstes mørke Liv, der paa en selsom Maade var blandet af ni Dele Had og een Deel Kjærlighed, maatte forme sig for mig til et dramatisk Omrids, der kunde beskief-tige mig i det kommende Aar. Om det vil lykkes, veed jeg endnu ikke; men jeg vil dog bede dig, engang ved Leilighed at laane mig de Dele af Fryxells Historie, der behandle de samme Konger, samt hvad Du ellers maatte vide, der kunde tiene til at opklare hiin Tid og dens Personer for mig. — Dantes Purgatorio har jeg i det mindste faaet lagt frem paa Bordet, men rigtignok endnu ikke slaet op. Naar jeg til dette føier, at min Bolig nu er fuldkommen i Orden, smuk og hyggelig — saa seer Du, at alting nu er indrettet til »at begynde«; Papiret er lagt frem og Pennen dyppet — maatte jeg nu faae ret meget arbeidet i den kommede Vinter. For en Deel afhænger dette vel af mig selv, men for en Deel ogsaa ikke. Gid da Stemningen vilde komme, helst lys og klar, som den Sol, der i dette Øieblik falder ind giennem Vinduet; i Mangel deraf mørk som den Sky, der ret strax vil skiule Solen — blot stærk, bestemt og frugtbar.

Jeg kunde endnu fortælle dig om en Universitetsfest i Anledning af Kongens Fødselsdag, som jeg igaar ex officio

bivaanede (og hvorved to af de nye Professorer vare tilstede); men den frembød kun ringe Interesse. Det Morsomste var en Procession, som aabnedes af to Pedeller i hørøde Kaaber med sølverne Stave i Hænderne, fulgte af Rector Magnificus, iført et Slags røde Fløiels Slag, og af alle de her-værende Professorer. Vi begave os to og to fra Consistorii Forsamlingssal ned i den store Aula, modtoges der med en Dyrehave-Fanfare af Trompeter, og hørte derefter en ubetydelig og kedelig Tale af Prof. theol. Thomsen, handlende om de Oldenborgske Kongers Fortienester af Kirken. Da Talen var endt (som, foruden Professorerne, kun hørtes af c. 20 Mennesker, hvoriblandt 3 Studenter), begave vi os paa samme Maade bort, som vi vare komne. Ved en stor offentlig Diner, som jeg ligeledes bivaanede, og ligeledes til liden Opbyggelse, hændte det dobbelte Uheld, først, at Borgmester Kirchhoff, der i en Tale udbragte Kongens Skaal, kaldte ham Frederik den Sjette; dernæst, at kort derefter, ved Uagtsomhed af en af de Forbigaaende, hele Piedestalen hvorpaa Kongens Buste stod med et stærkt Rabalder væltede, saa at samme Buste aldeles sønderloges til stor Forskrækkelse for de Spisende. —

Jeg vilde ønske, at jeg indeni dette lidet interessante Brev kunde lægge et Billede af den smukke, virkelig idylliske Udsigt fra mit Vindue, over en lille Sø, med Byens Haver, Klosterkirken og en gammel Skolebygning takkede Gavle tilvenstre, venlige Bakker og endeel af Landsbyen Brunswick tilhøre — det Hele just nu beskinnet af den nedgaaende Sol. Eller gid Du selv sad paa min Yndlingsplads ved bemeldte Vindue — dog, det skeer vel, vil Gud, til næste Foraar eller Sommer. — —

Christian.

Kiel. d. 22de Nov. 1854.

Min kiære Fader!

I den Forudsætning, at et kort Brev er dig kiærere, end intet Brev (en Forudsætning, som jeg vilde ønske, Du ogsaa maa tilegne dig, og bringe i Anvendelse paa mig), skriver jeg nogle Linier (før jeg om en Time skal hen at holde Forelæsning), nærmest for at takke dig for de tilsendte Bøger, der vare mig saare kiærkomne. Af mig vilde jeg (og det af flere

Grunde) ønske, Du havde optaget færre Digte*) — og navnlig ikke »Sang og Viin« og »Pigens Bøn«. Det Sidste kan maa-
 skee i Stykket selv, ved Situationen, have sin Værdi — men
 saaledes, enestaaende, finder jeg det selv mindre end ubetyde-
 ligt. Naar Du i din kiærlige Tilskrift beklager, »at jeg har for-
 ladt Musen, før hun mig«, vil jeg dertil bemærke, 1) at jeg
 ikke, i det mindste ei med Vidende og Villie endnu har opsagt
 bemeldte Dame; 2) at det i al Fald er bedre, at en Digter for-
 lader Musen for tidlig end for sildig — for saa vidt det kan kal-
 des at »forlade«, at man ikke skriver, ikke fortæller Andre
 om sine hemmelige Møder med Gudinden. Thi det haaber
 jeg i det mindste, at Kiærligheden til det Ideale aldrig skal ud-
 slukkes hos mig, og saalænge det ikke skeer, saalænge er
 der i høieste Forstand ingen Skilsmisse mellem mig og min
 Muse — hun hviler i min Siæl og taler mange Gange til mig
 — om jeg end aldrig siger hendes Ord igien. — At jeg for
 Tiden ikke skriver Digte, har en materiel Umulighed til Grund,
 thi jeg har saameget at bestille i Vinter at »det Halve vilde
 være nok«. For det første maa Du da vide, at jeg daglig ar-
 bejder paa Oversættelsen af Purgatoriet, naar jeg kan erobre
 en Time eller to dertil; for det andet har min Embedsvirksom-
 hed i dette Semester udvidet sig i en betydelig Grad. —

Om mit Liv er forresten Lidet at fortælle. Jeg lever me-
 get alene, glad ved mit smukke Værelse, som jeg vel under-
 tiden kunde ønske at dele med en beslægtet Aand — det være
 nu en Ven eller en Veninde. — Iforgaars kom Fru Jerichau
 hertil, efterat have besøgt sin Fader i Schlesien; det var mig
 en stor Glæde at tale igien med denne min elskværdige Ven-
 inde og at høre nogle Ord, hvori der var Aand og Liv. —

Her i Kiel ere de Danske meget vrede i denne Tid, fordi
 man to Gange har inviteret de engelske Søofficerer fra Flaad-
 den (som endnu bestandig ligger her og gjør Alting dyrt) til
 Bal i »Harmonien«, medens denne Klub, som bekjendt, negter
 Danske og specielt de danske Officerer Adgang. Det er unægte-
 lig ogsaa et stærkt Stykke; Kongen har selv, i en Samtale med
 en Dansk, yttret sin Vrede derover; Ministeren ligesaa —
 men hvad hjælper det! Var blot Grev C. Moltke Minister for
 Holsteen en kort Tid, da vilde det vistnok strax hedde: »En-
 hver Embedsmand har at udtræde af en Klub, som lægger
 slige Tendenser for Dagen«. Men nu — leer de af Regeringen

*) »Yduns Aarsgave«, udvalgte danske lyriske Digte, samlede og ud-
 givne af C. Molbech 1854.

og gjør hvad de ville. — Tiden løber og jeg maa slutte. Endnu en speciel Hilsen til Moder.

Christian.

Kjøbenhavn. 26. Decbr. 1854.

Kiære Christian,

Ved nu igien at tage dit sidste Brev for mig seer jeg, at det har været en heel Maaned ubesvaret (dette er endnu meget kort hos mig) og at Du yttre Ønsket: at jeg herøfter vilde tilegne mig at følge det Princip: at et kort Brev er bedre end i n t e t. Sætningen hører til de overhovedet rigtige og logisk uimodsigelige; (endskiøndt den, for at blive det ganske, skulde hedde: er m e e r end intet) men den kunde, som en stor Mængde lignende Sætninger, gierne bruges til at oplyse en anden: at det overhovedet logisk-rigtige ikke altid er det s a n d e, for saa vidt som det Sande skal indbefatte, hvad der i Tingenes hele Idee og Væsen er det rette og rigtige. Korte Breve kunne undertiden eller ofte være bedre, end ingen; ikke altid. Dersom et Brev er f o r kort til at udtale, berette, udvikle hvad det vilde eller skulde — er det undertiden ikke mere værd, end intet Brev; ja, det kunde endog være positivt skadeligt og vildledende. Man hører derfor, eller af andre Grunde, tidt Klager over, at et Brev er f o r kort. — Dette var altsaa Commentaren til de to første Linier i dit Brev; at fortsætte den til hele Brevet, vilde netop være, at give din Sætning et Dødsstød — eller ogsaa at bestyrke den i dens praktiske Sandhed, netop ved en Modsætning: et Brev, som er for l a n g t, kan være værre end intet Brev.

— — I øvrigt. Hvis Du ønskede korte Breve, men tiere, — vilde Veien til at opnaae dette hos mig endda kunne findes i e n r e g e l m æ s s i g Correspondents, en vis Dag hver Uge. Naar Du saaledes skrev, vilde jeg vist nok ogsaa svare, kortere eller længere, engang om Ugen. Men en saadan regelret Brevvexling vilde da ogsaa udfordre, at der giensidig blev taget noget Hensyn til at b e s v a r e noget i det mindste af de modtagne Breves Indhold. Men dette er hvad der sielden eller aldrig finder Sted i d i n e Breve; vel heller ikke altid, men dog i Almindelighed hos mig. Jeg vil saaledes nu og i Anledning af dit sidste Brev og Yttringen deri om dine Digte i »Yduns Aarsgave« bemærke: at naar Du om den ikke siger andet, end at Du vilde ønsket, den havde indeholdt f æ r r e Stykker af dine — da kunde dette let nok været opfyldt, og

Suppleringen have faldet mig ligesaa let. Hvad derimod Valget af de optagne Stykker angaaer, maatte det naturligviis bestemmes efter min egen Dømmekraft og Smag — ikke efter din. Digtet »Viin og Sang« er et af de smukkeste og eiendommeligste i din hele Samling (Dæmring) og »Pigens Bøn til Madonna« vilde jeg ikke give bort for »Stille«, som Du selv har anbefalet mig. Bønnen er ikke allene i sig selv fortræffelig, og vil, ifald Skuespillet forgik i Tidernes — ikke Gudernes — Tusmørke, være det sidste, der overlever Stykkets Undergang; men dette Digt er med Flid sat paa et Sted, hvor det har forhøiet og opklarende Betydning som en Sequenz til Oehlenschlägers ypperlige poetiske Maleribeskrivelse af Madonna. — —

I et af dine sidste Breve læste jeg (det var maaskee til din Moder) med Fornøielse, at Du stadigt skrider frem med »Purgatorio« og mener inden Sommeren at bringe denne Deel til Ende. Dens Fuldendelse vil jeg hilse med levende Glæde; thi det er et Værk, hvoraf baade Sproget og Du selv har Ære. Er først anden Deel færdig — da haaber jeg fast, at Du bringer hele Værket til Ende; og skulde jeg selv ikke opleve Dantes Paradis paa Dansk, vil jeg dog forlade Verden med hiint Haab — ligesom med det uendeligt høiere, at Livet »paa denne skønne Jord« — skøn, med alt det Uskønne hos Mennesket — ikke vil være levet forgiæves i det Aandelige, og med den Forvisning, at hvad der er Uforgængeligt i vor Natur ei kan være Død og Forgængelighed undergivet. Med den vil jeg være tilfreds — og videre bringer egentlig dog Ingen det. — —

Siden jeg nu er kommen til disse Begreber og Udtryk -- saa opløstes da omsider Spørgsmaalet for vort Ministerium, om »to be, or not to be«, til det negative. Dette var ikke blot den længste, mærkeligste og haardeste Ministerkamp, som vi under hele vor politiske og constitutionelle Barndom (endnu ere vi ikke komne ud af Sløkiolen) have havt; men ogsaa, fra de egentlige handlende Personers Side, den eneste, som kan kaldes en virkelig Intrige-Kamp, og det saa gemeen og lumpen en Intrigevæv, som den hos os kan findes. — — Der arbeides stærkt ogsaa paa at faae et Dannerhof i Stand — men dette er vel det (til liden Ære for vor politiske Pralen og Stortalenhed) som endnu vil holde haardest; skiøndt Scheel*) vil bilde Dannerqvinden ind, at det nok skal

*) Scheel ∴: Udenrigsminister L. von Scheele, hvis Familienavn egentlig var Scheel Naar M. i samme Brev taler om Ministeriet Scheel,

lykkes. Var hun ikke saa dum (ved Siden af hendes frække Snedighed i en elendig, borneret Omgivning og ved Hiælp af al vor politiske Corruption) saa satte hun vel ikke megen Liid til en saa uforskammet Løgner, som S. er. Ministeriet, som han tilsidst fik lavet (efterat han forgieves havde banket paa hos Sponneck, Bluhme, Tillisch (som nogle sige) og Bille) blev i øvrigt dog i sig selv bedre, end man havde ventet. Men endnu veed man jo dog intet om de Herrer, end at de i saa godt som ethvert Ministerium (i det mindste Slesvigs, Finantsernes og Krigsvæsenets) have kunnet gaae ind i et ypperlig ordnet, indrettet og forsynet Huus. Hvorledes de nu der ville holde Huus, vil Tiden lære. —

Du maa ved Leilighed dog sige mig lidt om, hvorledes man i Virkeligheden betragter og bedømmer Sagernes Forandring i Holsteen, eller i det mindste i Kiel, thi hvad her fortælles i den demokratiske Leir, at man der springer af Glæde — kan være puur Løgn, som saameget andet i dette Parties Bulletins. I Holsteen maa nødvendigens Ministerskiitet interessere, siden det blev lavet i dette Land; Suppen blev sat paa Ilden allerede i Altona; den var næsten fuldkogt ved Hr. v. Scheels Dejeunér i Pinneberg, og blev anrettet og serveret i Pløen. Ikke desmindre holdt Dannerkongen saa godt Contenance, at han ved Taffelet paa sin Jagt ved Korsør (han tilbragte ogsaa Natten paa Skibet) drak Grev C. Moltke til, og i de meest prisende og smigrende Ord, som han kan finde paa, takkede ham for den ypperlige Tilstand, hvori han havde fundet Alt i Slesvig, og den gode Aand, som havde mødt Kongen allevegne, hos Danske og Tydske i dette Hertugdømme. (Tidligere — som Du vel har hørt — havde Moltke ved Staden Flensborgs Diner for Kongen, udbragt hans Skaal i en Tale først paa Dansk, siden paa Tydsk, der skal have været meget udmærket, og gjort stor Virkning hos Alle ved Bordet — inclusive Dannerkongen selv.) Men Moltke tabte Alting et Øieblik efter, ved at frabede sig den Ære at udbringe Grevindens Skaal, hvorom Kongen ved En eller Anden, som han sendte omkring Bordet til ham, lod ham anmode. Dette passerede nemlig paa Udreisen; og Kongen har dengang endnu neppe tænkt paa Ministeriet Scheel, endskiøndt det allerede ved Correspondents

---

skønt denne ikke var Førsteminister, har han for saa vidt ikke Uret, som S. virkelig var den bærende Kraft i Ministeriet af 12. Dec. 1854.

imellem Grevinden og Dannerministeren skal have været forberedt. Hans 1ste Audients hos hende, strax efter hans Ankomst, varede over 2 Timer. Om Kongen der var tilstede, veed jeg ikke. — —

Idag (Fredag, da dette sluttes) er jeg med din Moder til sagt hos Dronningen til The. Havde Lakaien ikke i Gaar mødt mig i Porten, vilde jeg have undskyldt mig. — — Vale, et fac ut me ames!

C. M.

Februar 1855.

Min kiære Christian,

Midt i Januar, netop som Vinteren begyndte, var jeg en 4—5 Dage paa Gaarden, de første 2 i voldsom Storm og Blæst, siden i det allerskiønneste, solklare, stille Vinterveir. Dette Ophold bekom mig meget vel, og jeg har mangengang paa en smuk Dag (som nu i Dag) ønsket mig at jeg sad derude. Ofte tænkte jeg da ogsaa paa dig; især den skønne Dag, da jeg om Morgenen over Isen besøgte »Dantes Ø«, og stod nogle Øieblik i Eremit-Lysthøuset; jeg gik siden derfra ud paa Marken og paa den Dam, hvor Du fiskede. Den var nu ganske reen for Rør, som din Broder har ladet skære, og var saa stor og smuk, at jeg ogsaa under dens Iisdække blev ganske indtaget af den. Derfra begav jeg mig til Tørvesøen paa høire Side af Markveien, som jeg sidste Sommer lod reent tømme eller »lægge tør«. (»trocken legen«.) Nu var den atter løbet fuld over alle Bredder, og var saa stor, at da jeg gik tilbage, og ikke fulgte mine Spor, vendte jeg noget til Siden og kom derved uden at vide det i Land paa Naboens Mark, hvor jeg nogen Tid gik i en urigtig Direction, hvilket jeg ikke opdagede (min Lorgnet havde jeg glemt) før jeg var saa langt, at jeg maatte gaae temmelig langt tværs over pløiede Agre. Alt saadant har en levende Nyheds-Interesse for mig, imedens det tillige paa en egen, melancholsk Maade vækker fierne, dybe Erindringer fra min Barndom og Ungdom, da jeg var mere fortrolig med Alt hvad der hører til S ø e n, med og uden Iis, og til S k o v e n, med og uden Løv, end med noget Andet i Naturen. Hvad jeg derfor ogsaa savner meget paa Gammelgaard er Nærheden af en større Skov, hvor jeg kunde spadserere; thi den store, i Grunden nærliggende Hareskov, er mig dog nu for langt borte. Heller ikke kan jeg egentlig kalde den

nær; thi jeg skal gaae min hele Mark, eller et Par Tusinde Skridt til Ende, før jeg kan tale om nogen Nærhed. —

Du vil vel undres, naar Du hører, at jeg engang i Januar vovede mig ud en Aften paa en Concert hos Prinds Christian af Danmark, hvor jeg morede mig ret godt, kom hiem noget efter 11, og havde ingen Skade deraf. Det var fornemmelig den saa meget prisede og feterede Pianist Dreyschock, som der lod sine Konster høre. Jeg forstaaer mig jo lidet paa Virtuoskonster, og hører ulige heller en god Sanger eller Sangerinde — eller naar det kan skee, en god Opera — end den første Virtuos paa noget Instrument, hvor der altid løber saa meget forceret og kunstlet ind. Imidlertid fandt jeg virkelig endeel Smukt og Ualmindeligt i dennes Spil. — Han har netop i forrige Uge maattet poenitere 2—3 Dage eller længere paa Sprogø, hvorfra man dog i Løverdags hørte, at han efter en Overgang til Fyen, der varede næsten et Døgn, var sluppen bort. Til Held for hans »Leidensgefährte« fandtes der et Claver paa Sprogø, hvorpaa han gratis lod sig høre til Lindring for sig selv og Andre.*) — Da nu Veiret, uagtet Frost og Kulde, i sig selv er godt, tørt og reent, vil jeg nu ogsaa idag være saa modig efter en modtaget Indbydelse at gaae paa Bal — hos Landgreven, hvor jeg ikke engang har været pour faire visite, siden jeg første Gang ligeledes var tilsagt til Bal i Fior Vinter. Man kan ikke sige andet, end at det er Opmærksomhed og Artighed nok. Da jeg i Soiréen hos Prinds Christian talte endeel med Landgrevens Søn, Prinds Frederik af Hessen, der selv tiltalte mig, endskiøndt jeg aldrig havde været hos ham — fandt jeg, at jeg dog engang burde gaae ud til ham, og blev, da jeg skriftlig havde meldt mig hos ham, modtaget med megen Artighed og Venlighed, havde en lang Samtale med ham, og fik derved Leilighed til for nogle Dage siden at opvarte hans unge Kone, den preussiske Prindsesse, som jeg havde Lyst til personlig at kiende, fordi jeg har hørt de forskielligste Domme om denne Dames Væsen og Udvortes. Jeg maatte finde, at Geheimeraad Dankwart her, som ved mangfoldige andre Leiligheder, har Ret. Man har sagt om denne Prindsesse, at hun er intet mindre end smuk; hvilket Dankwart har benegtet. Jeg fandt i hende ingen glimrende Skønhed; men hun har et fiint, regelmæssigt, indtagende Ansigt, hvortil hendes hele Udvortes svarer; hun er høj, rank og smækker; har megen Lethed i Bevægelser; og

*) Jfr. C. F. Tietgen, Erindringer og Optegnelser, Pag. 47.

hendes Tale er livfuld og behagelig tillige. Hun gjorde i det Hele et meget godt Indtryk paa mig, og det var mig behageligt at overlevere hende min poetiske Aarsgave, der syntes at fornøie hende meer end almindeligt. Hun beholdt den længe i Haanden, saae og læste hist og her i Bogen — og da hun fandt dit Navn, meente hun, det var mig, der ogsaa havde leveret Bidrag til Bogen. Dette sagde jeg hende da, vilde ikke have kunnet gaae an, og forklarede hende Forholdet. Hun sagde mig, at dansk Prosa kunde hun nogenlunde forstaae i Læsning — »doch nicht viel«, men Poesie faldt hende meget vanskelig; og hun meente den danske Poesie i Forhold til Prosa var sværere end i det tydske Sprog, og da hun bad mig oplæse et Digt, valgte jeg den af dig selv nedsatte »Bøn til Madonna« — hvis oprindelige Sted jeg først forklarede hende. Da jeg nævnte dit Stykke »Venusbierget« o. s. v. kiendte hun strax Sagnet, og sagde: O, ja, ich weiss es ist »der Tannhäuser«. Min Oplæsning hørte hun med stor Opmærksomhed, saae lige paa mig med sine klare, blaae Øine, og holdt imidlertid hendes Mand, som var tilstede, i Haanden. Da jeg var færdig, sagde hun meget venligt: »Ich danke Sie recht sehr — Ich habe fast alles verstanden. Das Gedicht gefällt mir ausserordentlich; ich werde es gleich abschreiben«. Kan Du nu forlange mere af en preussisk Prindsesse?

d. 6te Marts 55.

Da dette Brev nu netop har henligget i 3 Uger, skulde jeg jo egentlig begynde et nyt; men dette kunde jo let faae samme Skiebne; og jeg vil da nøies med at adskille disse Linier fra deres ældre, i Tallet flere, Forgængere med en Grændsestreg. — Samme Dag, som jeg vilde have sluttet og afsendt mit Brev, kom jeg rigtig om Aftenen paa Landgrevens Bal, hvor der var umaadelig fuldt, og hvor jeg vel talte nogle Ord med ovenfor omtalte ungdommelige og elskværdige Prindsesses Mand, men kun fik et Glimt at see af hende selv. Det blev ikke derved. Faa Dage efter fik jeg atter en Indbydelse til Bal hos Arveprindsen, hos hvem jeg heller ikke havde været siden i Fior Sommer med Prof. Fryxell, hvor Alt var smukt og behageligt arrangeret, hvor jeg morede mig særdeles vel, kom til at tale med alle disse høie Personer, endog med Dronningen og Arveprindsessen — kun ikke med den preussiske Anna, og converserede med en stor Mængde meer eller mindre interessante Personer, hvoriblandt ogsaa den østerrigske Minister (hvis Bekiendtskab jeg gjorde — en meget godmodig

og dannet Verdensmand — og den preussiske, som jeg kien-der) foruden en Slump af vore egne, styrtede og regierende Ministre. Blandt disse endelig ogsaa den fordums halve Professor, og nu halve Excellence, Ministeren Hr. Hall. (Ministrene have nemlig ikke Titeler, men gaae ved Hoffet i Rang med, eller umiddelbart efter Geheimeraader.) Manden syntes vel at have lagt sig til noget Minister-Air og portement; men var i øvrigt meget fidel, og indbød mig til engang at besøge Bakkehuset og hans Kone »naar Veiret blev rigtig mildt og smukt«. Jeg maatte ogsaa gjøre ham Rede for, hvorledes Du levede og færdedes i Kiel, hvilket jeg gjorde ganske omstændeligt, saavidt Tids- og Stedsforhold tillod det. Dermed endte da mit Carnaval.

Jeg skal om tre Dage atter læse i Videnskabernes Selskab, da jeg 1ste Gang ikke kunde slutte, og det 1ste Gang i det nye Locale paa Prindsens Palais. Den Tid, jeg har været inde, har jeg væsentligt maattet benytte — saa godt det vilde gaae — til at udarbejde det øvrige af mit Foredrag, i hvis foregaaende Deel Hovedgrunden har ligget til, at jeg ikke kunde vinde en Time til at slutte dette Brev. Jeg er denne Gang faldet ind i en ny Materie — som dog i visse Maader er gammel nok for mig. Jeg vilde egentlig have skrevet noget mere Almindeligt om v o r T i d s Architektur — eller rettere Mangel paa Architektur — og den af Brunius forsøgte Restitution af en vis Middelalders-Stil i Bygninger. Men dette er faldet ud til, at jeg egentlig kun har indskrænket mig til v o r e g n e Forhold i Architekturen, fra Christian IV til den nærværende Tid, som Du kan tænke slipper daarligt derfra. Jeg er nu i Færd med at slutte med Brunius, og haaber at Alt skal være klart Fredag Formiddag. Men hvor slet jeg havde beregnet Materiens Omfang, selv i den korteste Berøring, viste sig, da jeg ikke engang kunde blive færdig i et Foredrag paa 5 Qvarter; og Hensigten var, at jeg kun skulde have hjulpet Forchhammer, der vilde, i Mangel af Andet, have foreviist et geografisk Kort, ved at læse noget i $\frac{1}{2}$ Times Tid.

Jeg skal nu i Aften Kl. 6 absolut hen i et almindeligt Academisk Lærermøde, som vel aldrig har havt sin Lige i Objectet. Foruden at der skal handles om Forslag til almindelig G a g e f o r b e d r i n g for alle Universitetets Lærere og andre Embedsmænd, og vælges et Medlem af Consistoriet (i Kriegers Sted) vil Professor Sommer indbringe den Motion, at gaae ind til Cultusministeren med en Adresse, for at forlange Oplysninger om, hvorvidt den af Kongen beskikkede

Prof. juris Schütze har beviist sin loyale Tænkemaade*) — med andre Ord: hvorvidt han er værdig til det Embede, hvortil Kongen har udnævnt ham. Hvad vil man sige deroppe, i Fald Prof. Schütze selv møder? — Jeg frygter ellers, at den 1ste Sag vil optage saamegen Tid, at der ingen bliver tilovers for den forstyrrede Sommer og hans Parti. — I øvrigt vil denne Galenskab — ja selv Keiserens uberegnelige Dødsfald i Petersborg — i disse Dage blive qvalt i Kiøbenhavns Dagsdiscourser og Agitationsstof, ved det i Løverdags udkomne, hidtil i sin Art mageløse Flyveskrift »Grevinde Louise Danner, Danmarks Genius«**). — Jeg selv vilde holde det for umuligt, at der vilde findes Nogen hos os, der med den Grad af Mod, Dristighed og Talent vilde tage Bladet fra Munden, ikke allene om Fru Danner, men om Kongen, og om Alt hvad der staaer i Forbindelse med det forrige Ministeriums Fald, ligesom mod den Maade, hvorpaa dette Fruentimmer regierer paa Frederiksborg, hvad hendes Maal og Tragten er, og hvorvidt hun hidtil er naaet. Skriftet har mange værdifulde historiske Oplysninger, eller Bestyrkelser af svævende Sagn. Forfatteren veed meget nøie Besked om mangfoldige Ting — og siger Folk alt lige i Øinene. Meningerne synes noget delte, om Forfatter eller Bogtrykker kan blive Action underkastet, eller ikke.***) Det har hidtil ikke været eller kunnet blive anmeldt til Salg i noget Blad, men sælges i 100 viis fra alle Boghandlinger. Skriftet er skrevet med en vis Art af Fiinhed og Konst, men bruger sielden egentlig Ironie. Efterat have læst det, tvivler jeg intet Øieblik om Forfatteren, som Alle nævne; ogsaa i Søndags ved Dronningens Tafel. Du hører ham vist snart nævne i Kiel. Han maa herafter hedde: den uforfærdede. —

Du melder vel snart noget bestemt om din Hidkomst. Gud bevare dig!

C. M.

---

*) Holsteneren Dr. juris T. R. Schütze, som den 10. Jan. 1855 kaldedes til extraordinair Docent i slesvigsk Ret ved Kiøbenhavns Universitet, havde under Treaarskrigen gjort aktiv Tjeneste ved Oprørshæren. Se herom »Fædrelandet« Nr. 44 for 21. Febr. 1855.

***) Det paagældende Skrift, der udkom under Pseudonymen Marius, er den saakaldte »Dirkinckske Pamflet«. Forfatteren var Baron C. P. H. M. W. Dirkinck-Holmfeld.

****) Efter Justitsministeriets Ordre anlagdes Generalfiskaltiltale imod Bogtrykkeren.

Kiel. d. 8de Marts 1855.

Min kiære Fader!

»Dette skal være en Foraars-hilsen« kunde jeg passende skrive ovenover disse Linier, ligesom det bekendte: »dette skal være Troja«. Thi jeg havde virkelig haabet, førend jeg selv kommer, at kunne sende dig en saadan skriftlig Vaarblomst. Men desværre, der bliver nok ikke noget af — det skulde da være, at jeg kunde løfte mig saa højt over Situationen, saa jeg hverken følte Kulden, saae Sneen, der nu falder i tætte Flokke, eller hørte min egen Hosten og Nysen. Og det Sidste navnlig er umuligt, af gode Grunde. — —

Naar jeg uagtet min ellers upaaklagelige Sundhedstilstand har ladet noget sieldent høre fra mig, saa er dette ligefrem en Følge af, at jeg indtil de allersidste Dage har havt meget at bestille, saameget, at jeg egentlig sielden fik Tid og Leilighed til at hengive mig i den Stemning, der fremkalder Breve. Thi et Brev (som ikke blot er en »Skrivelse«) skal jo dog egentlig bæres af en Stemning, som Baaden af Bølgerne; det skal føres frem af en skiult Strøm, let og umærkeligt, ligesom af sig selv, uden Anstrængelse, som naar Ordet glider over Læberne. Men for at tilveiebringe denne Stemningens løftende, fremad-drivende Magt, maa dens Kilder ligesom have Ro til en Stund at samle sig i Siælen; der maa være en Eenhed og Heelhed tilstede, en Fylde — som Biergsøens, der udgyder sig giennem Dalen — en Fortabelse i sin Gienstand, der ikke adspredes ved andre Tanker. Kort sagt, man skal egentlig skrive et Brev, ligesom man skriver et Digt »selv s t e m t og Resten glemt«. Og ligesaa lidt, som jeg i den forløbne Vinter har følt mig oplagt til at skrive Digte, ligesaa lidt har jeg havt Lyst til at skrive Breve. Denne Forretningstravlhed, Forelæsning her og Forelæsning hist, gjorde mig — ikke stundesløs eller tankeløs, men s t e m n i n g s l ø s.

Endelig er jeg da færdig, Gudskeelov! endnu kun et Par Timer, saa kan jeg aande frit igen en Stund, uden at faae en islandsk Glose eller en grammatikalsk Regel i Halsen. Endelig er jeg færdig — men endnu er der en urolig Travlhed i mig (»Fremfærd« kalde Nordmændene det), som Locomotivets, der ikke kan standse med eet, men endnu glider et Stykke henad Banen, skiøndt den bevægende Kraft er ophørt. Jeg længes efter Foraars og Sommer, som en ung Pige efter Dands og Musik; jeg længes efter Blade og Blomster, efter Bølgernes Pladsken, efter mine eensomme Vandringer paa Marken

og i Skoven — jeg længes efter Ro til at drømme, Tid til at digte. Ja, til at digte; thi skiøndt Du, og jeg selv fast med, vel troede, det var forbi — føler jeg dog, der er Væld i Dybet af min Siæl og mit Hierte, som endnu ikke ere udtømte, endnu ikke udtørrede, og som kun giennem Sangen ere istand til at faae Luft, om end ufuldkomment og sparsomt. Jeg har tidt og ofte endnu de aandelige Fornemmelser, der svare til Modrens, naar Barnet bevæger sig under hendes Hierte, og jeg tænker, halv glad, halv ængstelig, som hun: Naar skal det komme? Eller rettere, jeg siger: Tys, vær stille, Tiden er der ikke endnu, vent til Du er fuldbaar.

Imidlertid arbejder jeg stadig paa min Dante. Jeg forekommer mig stundom selv som en Lastdrager, der besværlig pustende slæber Bygningstømmer opad en Bakke — slæber Bielker fra Italien til Danmark, det er en lang Vei — og jeg tåster mig ved at tænke paa den Tid, da Bygningen skal staae færdig. Maatte den da ikke være sit stolte Forbillede altfor ulig. Jeg veed, det vil fornøie dig at høre, at jeg nu kun har 3 Sange af Skærsilden tilbage — og sandt at sige, det fornøier mig selv ikke mindst af den Grund, at jeg kan faae Pusterum i nogen Tid. Saaledes seer det da virkelig ud til, at Bogen til Efteraaret skulde kunne blive trykt. —

Det er — trods min hyggelige Stue, med dens Comfort og stadselige Meubler — dog endnu bestandig kun hos min Slægt og Venner, jeg føler mig hjemme. Jeg er og bliver fremmed blandt disse Mennesker herovre — vi forstaae ikke hinanden. — Før jeg selv kommer, haaber jeg endnu at høre fra dig — helst, at baade Du og Moder ere raske; i Mangel deraf, at I glæde Jer til at see mig, som jeg til at giensee Eder. —

Christian.

Kjøbenhavn, 24. Marts 1855.

Min gode Christian,

Ligesom Du begyndte dit sidste Brev med at sige, at det kunde faae den Overskrift: »dette skal være en Foraarshilsen«; saaledes kunde jeg derimod — ikke anvende den samme; thi Foraaret er snarere længere borte, end det er nærmere, end det var den 8de — sætte en anden Overskrift: »dette skal være et Brev«. Jeg har nu engang fast bestemt, at Du skal have et Brev idag. Det faaer altsaa blive som det kan, kort eller langt, tomt eller fuldt — af Tanker nemlig

— rigt eller fattigt — paa Indhold. Med det lange, det fulde, det rige, vil det ingen Fare have. Tag altsaa til Takke med de modsatte Egenskaber!

Dit ovenfor nævnte Brev berører — hvad jeg uden Tvivl selv ved flere Leiligheder er kommen til at yttre noget om, ogsaa for dig: nemlig, at det egentlig, tilligemed det nødvendige Maal af Tidsbetingelse — er »Stemningen«, der udfordres til et Brev; eller, som Du siger, et Brev, »som ikke blot er en Skrivelse«, skal jo »egentlig bæres af en Stemning, som Baaden af Bølgerne«. — Hvad Du videre siger herom, er baade sandt, og meget smukt sagt. Men Du forbigaaer noget for meget de ydre Vilkaar, som man vel tør kalde physiske, nemlig det fornødne Tidsforraad, og den fornødne Nervekraft eller Hierne-Disposition. Naar jeg havde begge disse Betingelser tilstrækkeligt til min Raadighed, tør jeg være forsikkert om, at ingen Dag vilde gaae hen, uden at jeg i en eller anden Time fandt den omtalte Brevstemning. Jeg maa i den Anledning atter komme til at tænke paa hiin lykkeligere Alder, da jeg i en Tid af halvandet, eller høist to Aar skrev den Pakke af circa halvandet hundrede Breve til Fru Rahbek, som nu ligger begravet iblandt min Correspondance, og som jeg i mange Aar ikke har havt Lyst eller Tid til at see paa, saalidt som (med Undtagelse af nogle faa Stykker, som jeg i 1853 tog frem) paa denne Brevvexlings anden Halvdeel. — Det er heller ikke uden anden Grund, at den Tanke nu kommer frem; thi netop i denne Uge er den Opdagelse gjort, at vi i Bibliothekets Thottske Manuscript-Samling, blandt et enkelt Nummer af flere Pakker gamle Brevskaber, have en Samling af nogle hundrede Breve til og af B a y l e, og deriblandt en god Deel utrykte. Dette viser i det mindste, at der nok vilde finde sig adskillige Curiosa og memorabilia blandt vore Manuscripter, naar de tilbørligt, og af de rette Hænder og Øine giennemstøvedes. Bølling er, efter hans sædvanlige Maade, nu for en Tid bleven exclusiv fordybet i gamle Brevsamlinger, og har i Gaar begyndt paa en anden, der skriver sig fra den berømte hollandske Philolog G r æ v i u s, og skal, efter Catalogen, udgiøre 30 Fascikler. Om han gaer til Enden af denne, vil Tiden lære. Imidlertid maa Pergamentbindenes Skrabning og Titulatur med andre vexlende Yndlingsarbejder hvile. Lykkelig er den, der endnu kan tilfredsstilles ved slig behagelig Syslen med diversa! — hvorimod Du, hvis Du var i Stånd til rigtig at sætte dig ind i Sagen, vist nok ikke vilde ganske negte mig Medfølelsens tidt trøstende og velgiørende Erfa-

ring, hvergang Du forestiller dig, hvad det i min Alder betyder, at skulle Dag ud og Dag ind, nu allerede et heelt Aar gaae i en lexikographisk Trædemølle, eller paa eengang sørge baade for Redaction, Trykning og Correctur af en Ordbog, hvoraf saa at sige ikke et eneste Ark kan tilfredsstille mig selv — fordi den ikke vil indeholde et eneste Ark, hvori der jo kunde opdages desiderata ja reelle Mangler, og hvortil der, ved behørigt Arbeide og Leilighed, lod sig finde Tillæg. (Jeg har allerede oftere tænkt paa, at jeg egentlig ogsaa for Ordbogens Skyld burde læse anden Deel af din Dante i Manuscript, og ønsker virkelig at gjøre det, naar Du kommer hertil — i Fald Du kommer, maa jeg lægge til.) — — Det vil være mig snart ligesaa stor Fornøielse og Satisfaction, som om Arbeidet var kommet fra min egen Haand, at see dig et saa betydeligt Skridt nærmere Værkets Fuldendelse. At opleve denne — eller opleve at see dig aabne Dantes Paradiis for danske Læsere, tør jeg vel knap gjøre mig Haab om. Men dette, som alt Andet hvad der hører Fremtid — og Nutid til — staaer i høiere Magters Haand. —

Hvor tungt hviler denne (de høiere Magters) Haand over Europas ulykkelige Nationer — meer eller mindre; men ikke een tør man undtage — ikke os selv engang. Thi her, i Mangel af reelle Trængsler og Ulykker, gaaer man videre og videre i en afsindig, eller fiantet, taabelig og latterlig National- og constitutionel Ruus, for hvis barnagtige Illusioner man offerer baade Nutid og Fremtid, og — om Tøilen engang blev reent løs — gjerne styrtede baade Stat og Nation i Undergangens Svælg. Folkethinget har nu med stærk Majoritet decreteret Rigsrets-Action mod de forrige Ministre. Det skal see ud som et terrible Skrækkebillede, udgaaet fra det souveraine danske Folk — og bliver dog tilsidst, efter alle Aspecter — til en Casino-Comedie. Hvad vil man gjøre ved de 5 eller 6 Ministre? At bringe dem til at erstatte 7—800,000 Rdlr. — Deraf maa et Barn lee. At dømme dem til Christiansø paa Livstid? »Der vil ikke blive Plads til os Alle!« sagde General Hansen, som for faa Dage siden besøgte mig, og som jeg havde den Satisfaction at kunne skaffe en Bog (til Ludvig XV. Historie) fra Bibliotheket — en saa sielden og ubekjendt Bog i Paris, at han forgieves, baade ved private Breve, og giennem Hegel havde ladet forespørge om Bogen, for hvilken han vilde betale selv en høi Pris. — Jeg maa til Slutning fortælle en artig Hændelse. For nogle Dage siden — det var i Onsdags eller Torsdags, taltes der i Geheime-Archivet om gamle be-

skrevne Pergamentsblade, som Rasmussen er ivrig i at op-
søge, og som man der er begyndt at samle paa, ligesom paa
Bibliotheket. Wegener meente, at hidtil havde Rasmussens
Udbytte kun været smalt. Nei! — sluttede han — kunde de
endda f. Ex. finde nogle Fragmenter af Saxo, eller saadant! —
og endnu samme Dag, inden han gaaer, opdager Rasmussen
to Pergamentsblade om en gammel Regnskabsbog, der have
hørt til en Codex af Saxo! — —

C. M.

Fru Jerichau besøgte jeg i Forgaars, og har mange Hil-
sener til dig. Hun har bl. a. malet Treschow i heel Figur
siddende.

Kiøbenhavn, 10. April 1855.

Kiære Christian,

— — — Jeg havde bl. a. nylig begyndt engang igjen at
skrive en æsthetisk-literair Artikel om Bredahls »dramatiske
Scener«, hvoraf Du maaskee — dersom Bøger reise med Iis-
baade til Kiel — har erfaret, at Literatur-Samfundet har be-
kostet en ny »og forkortet« Udgave. Dens Hoved-Øiemed
har været og er, at Cand. Liebenberg faaer sit Honorar
som Udgiver. Dette er begribeligt og en Hverdagssag. Men
at en levende Digter — rigtig nok gammel (f. 1784) men
dog et Aar yngre end den, som vil skrive noget om hans
»Scener« — offentlig erklærer sig poetisk fallit og kritisk unyn-
dig — er, om ikke et unicum, dog en overordentlig Sielden-
hed i enhver Literaturs Historie. Bogen selv viser det ikke
paa Titelbladet og fattes ethvert Forord. Men en for en
Maanedstid siden udkommen Bekiendtgjørelse fra Samfunds-
bestyrelsen om Selskabets Aarsmøde i Marts, indeholdt en
Censur over Bogen undertegnet C. Hauch, F. Paludan-Müller
og I. M. Thiele, hvoraf sees, at Hr. Liebenberg ikke blot er
Udgiver, men Forkorter af Bredahls Digtværker;
og tillige disse Poeters og Æsthetikeres Attest for, at Lieben-
berg med megen Succes har foretaget Castreringen af den
Bredahlske Muses Fostre og at Operationen (uagtet Patien-
ternes temmelig høie Alder) er lykket saa vel, at »vor Litera-
turs bedre Deel nu har modtaget en betydende og værdi-
fuld Tilvæxt« i disse beskaarne Scener. Jeg gad nok hørt
eller læst, hvad den gamle F. Høegh-Guldberg, som blev over
80 Aar, og skrev Vers næsten lige til hans Død, vilde have
svaret, dersom man var kommen til ham med den Proposition,

at lade sin Muse sætte under Hr. Liebenbergs Formynder-
skab som Editor og Castrator. — Men — han er langt ira
ikke sikker i sin Grav. Liebenberg skal leve; efter hans
Ewald i 8 Bind, skal nu følge en Ditto, concentreret i eet
Bind hos Høst, som Publicum skal betale, da det nok vilde have
vogtet sig for de 8 Bind. — Den, som lever om et Par Aar
eller tre, vil nok faae at see, at Raden kommer til F. Guld-
berg og flere danske Poeter, saalænge Samfundet har Penge,
og Liebenberg en Pen eller Kniv.

I Søndags 8 Dage var jeg om Aftenen i en grande Soirée
hos Ewerløf, hvor Raasløff med Frue befandt sig. (Man siger
i Byen: vi have nu 3 Fruer i Ministeriet: »Presidentskan« Fru
Danner, Cultusministerens Fru Hall, og den slesvigske Mini-
ster Fru Raasløff). Denne Ministerfrues Mand talte en Tid
lang meget artig med mig om dig, og sagde mig, han havde
faaet Brev fra dig om din Stilling ved Universitetet, om Løf-
ter, som Moltke havde givet ved din Ansættelse m. m. Men
ligesom han var dybt inde i denne Samtale blev han kaldt
ind til sin Minister, for at hente N o d e r — hvilket jeg i det
mindste ikke fandt meget passende for saa høi en Notabilitet.
Fruen sang derpaa meget naadigen et Par Nummere, og vir-
kelig brilliant, med Frøken Rawert, men var ikke til at bevæge
at synge Solo. Var Fruen ikke, vilde jeg dog vel engang
besøge Raasløff. —

C. M.

Kiel, d. 15de Mai 1855.

Kiære Fader!

For nogle Øeblikke vil jeg forlade Thor paa hans Reise
til Jotunheim (om hvilken jeg i Morgen skal meddele mine
Tilhørere en Beretning), og lade min Tanke opsøge dig der,
hvor Du formodentlig er, mellem Bøger og Blade — ikke
Foraarets forfriskende, lysegrønne Løv, men din Ordbogs
trættende Skriftblade. Hvor er det bedst at være? Det Svar
ligger nær: i den vaagnende Skov, hvor nu et Chor af Nat-
tergale synger, d e r er friskere og bedre, end i en Skov af
Ord, mellem Stammer af trykte Columner og Bogstaver
istedetfor Knopper og Blade. Det Svar ligger nær — og dog
er det ikke det rette. Thi Siælens Drift stilles ikke tilfreds
ved at see paa det grønne Foraarsløv; men i Arbeidet kan
den, i det mindste tilnærmelsesviis, føle sin Uro stillet. Og
denne Skov af Skriftegn, der voxer frem af Aandens Jord-

bund, kan tilvisse bære Blomster og Frugt, naar den eensomt syslende Tanke fordyber sig deri — Blomster, der ikke visne som de andre, naar Efteraaret kommer. Ogsaa der synge Fugle, for de Øren, som forstaae at høre, og som kunne glæde sig ved Modersmaalets harmoniske Tonefald. Ikke desto mindre har jo til sine Tider ogsaa den udvortes Natur sin Ret; og jeg vilde ønske, at Du som jeg, i disse Aftener (der forresten ingenlunde ere foraarsvarme endnu) havde hørt Slotshaven udenfor mine Vinduer gienlyde af de Nattergales Sang, der i Aar have forsamlet sig her, jeg troer i hundredeviis. De synge saa ivrig, som om de vilde varme sig derved, de Stakler; jeg synger ikke, men lægger stadig i Kakkelloven, og velsigner den Forudfølelse, der bragte mig til i Efteraaret at købe tre Favne Brænde. I og ved Kiøbenhavn er det vel endnu længere tilbage; thi her ere dog enkelte Bøgetræer, Kastanierne og alle mindre Buske udsprungne, og otte Dages Varme vilde gjøre Skoven heelt grøn. — —

Forresten har jo det offentlige Liv herovre i den seneste Tid bragt to mærkelige Begivenheder. Den ene — Udnævnelser af en Curator*), der jo nærmest vedkommer den Kreds, i hvilken jeg bevæger mig, har vel naturligviis vakt Forundring og tildeels Misnøie hos de tyske Universitetsmedlemmer. Men jeg veed ikke meget at sige derom; thi i Samtale med mig har man været meget tilbageholdende. Een Professor theol. har jeg hørt, slog Hænderne sammen i Forskrækkelse og udbrød: »Saa skal vi da nu regieres paa Russisk!« Jeg tænkte: det var vel ikke saa galt, om der kunde komme nogen russisk Alvor og Konsekvens, med tilhørende forstandige Myndighed ind i det selvraadige Universitets Bestyrelse. Man er vel — uden at kiende noget til Personen quæstionis — a priori utilfreds med hans militære Stand og med hans Ungdom — skøndt han dog nok er en Mand paa c. 37 Aar. Adskillige havde haabet at Etatsraad Heinzelmann, der af flere Grunde er dem en persona grata, skulde være bleven Curator.

Den hele Begivenhed: Curatoriets Besættelse er imidlertid traadt i Baggrunden for det Lynglimt og Tordenslag, der ligesaa stærkt, som pludselig og uforberedt ramte Appellationsraaderne Brinckmann og Preusser (den gamle Præsident var saa affældig, at han dog maatte gaae af). Deres Afskedigelse har vakt en umaadelig Sensation herovre — om Forskrækkelsen eller Forbittrelsen er størst, kan jeg ikke sige,

*) senere Generalmajor H. A. T. Kauffmann.

saa lidt som jeg ubekjendt med de virkelige, til Grund liggende Motiver, overhovedet selv kan have nogen Mening om en Regieringsforanstaltning — der i det mindste med Hensyn paa den øieblikkelige Stemning og Forholdet mellem Dansk og Tydsk virker meget forstyrrende. Men det faaer man at finde sig i — hvis blot de videre Følger deraf blive gode; og det er jo vel muligt, at en saa bestemt og alvorlig Udtalelse af Regieringens Villie — især hvis den er grundet paa en virkelig indre Retærdighed — endnu kan faae Bugt med den tause, haardnakkede Modstands Aand, som Criminils blide Regimente i det mindste ikke var istand til at bortmane. Denne Aand, der som en langvarig Sygdom næsten er bleven chronisk, er vel ikke saa kiendelig for Fjernereboende; men den arbejder i Stilhed, den »slaaer ud« som usunde Vædsker, paa mange Punkter, og for dem, der boe og færdes herovre er den synlig nok. Om den nu kan helbredes ved slige voidsomme Cure — det vil Tiden lære; den har i det mindste ikke hidtil villet vige for lettere Midler.

En ny »Biskop« er nu ogsaa udnævnt — en temmelig ung Mand, efter Sigende. Dette er bl. a. en Streg i Regningen for en af mine Colleger: Professor og »Kirchenrath« Lüdemann, som af Grev Criminil vistnok var bestemt til denne Post, skiøndt jeg ikke troer, at Geistligheden i det hele ønskede ham.

Selv har jeg intet hørt fra Kjøbenhavn hverken om Attesterne eller om Lectoratet, der skulde overdrages mig. Berøer det paa Departementschefen, kan jeg vist ogsaa komme til at vente længe.

I dette Øieblik fyres der saaledes fra det danske Krigsdampskib »Hekla«, som ligger udfør mine Vinduer, at jeg neppe kan skrive, thi Vinduer og Bord ryste og klirre. Formodentlig spiser General v. Krogh Frokost ombord, — mindes Du Hamlets Ord: Kartoverne skulle forkynde det til Havet, og Havet igjen til Himlen, og Himlen til Jorden: at Kongen drikker sig en Ruus idag. —

Klokken er to, og jeg vil nu vandre min sædvanlige Tour langsmed Stranden ud til det smukke Sted »Bellevue«, hvorfra man har Udsigt ud i Østersøen. Frem og tilbage bruger jeg en lille Time, og Kl. 3 spiser jeg til Middag. Gid mit Brev maa træffe dig rask og tilfreds. —

Christian.

Kiøbenhavn, 22. Mai 1855.

Min kiære Christian,

Dit sidste Brev af 15de Mai modtog jeg allerede den 16de, og det forekom mig, da jeg havde læst det, næsten som Du var hos os, og som Du nylig var gaaet bort, efter en Samtale med mig. En saa hastig Brevvexling har noget særeget behageligt og interessant, og vilde være tiltrækkende for mig, dersom jeg havde Evne og Kræfter til jævnlig at vedligeholde den. Jeg foresatte mig ogsaa, at ville strax, eller uden langt Ophold svare paa dit Brev; men nu er dog alt ikke faa Dage forløbne, og Vilkaarene til at udføre mit Forsæt ere, som det saa ofte gaaer, ved Udsættelsen blevne endnu mindre heldige. — —

Naar det saaledes i og hos mig er »dystert« (et svenskt Ord, som jeg havde Lyst til, at vi skulde eie), saa har jeg dog en sand Glæde af at forestille mig — i det mindste efter dine egne Yttringer, at det er — som det ogsaa bør være — lysere og mere glædeligt i dit indre og ydre Liv. Det sidste maa dog efterhaanden — om endog kun ved Vanen, og i din lykkelige Alder — blive dig meer og mere taaleligt — ja meer end taaleligt; thi udvortes har Du dog i Grunden ingen andre Mangler, end saadanne som Du ved egen Villie og Aandskraft kan oprette og udfylde. Indvortes har Du et eget, skiønt — om ikke rigt, i det mindste dybt aandeligt Liv, der kan skabe dig en Verden, som det staaer i din Magt daglig at udvide, og som vist nok ogsaa, baade i din indre Udvikling og i din nærværende heldige Virken, med hver Dag bliver rigere. Med mig finder det Modsatte Sted. Jeg har endnu min gamle — eller maaskee rettere unge Trang og Drift til at tilegne mig saameget som mueligt af Viden, Anskuelse, Kundskab, Deel i den menneskelige Verdens til alle Sider, i alle Retninger udvidede og voxende Indhold og urolige Virksomhed; men Aar for Aar synker mine Kræfter til en saadan Opfatning og Anskuelse. Siælens Evne til at leve i denne Art af Virken bliver svagere. Det forekommer mig, som baade Historiens og Konstens Verden — jeg var jo engang hiemme i begge — meer og mere glide fra mig; og den Færdighed, jeg engang besad, til let og hastigt at gribe begges Phænomener, i det mindste glimtviis og ved Ahnelse og Gisning, eller ved en levende, om endog forbigaaende Anskuelse — den taber sig meer og mere. Dette maa blive saa meget mere forklarligt for mig selv og Andre,

naar jeg mærker og føler, hvorledes Ordbogsarbeidet tærer og medtager mine allerede saa meget aftagne Arbeidskræfter; og naar en Anden vil og kan sætte sig noget ind i dette Arbeides Natur og Fordringer, den første, ikke uden sin eiendommelige Interesse og Frugt, men altid dog kun underordnet og middelbar i sit Forhold til Tænkningen og Fornuften; de sidste umættelige, aldrig tilfredsstillede, og daglig mere piinlige og skuffende, end velgiørende ved en fuldbragt Giernings Resultater. Og denne — som jeg kalder den — »Ordbogsfeber«, er jo en Hverdagseber, som ikke faaer Ende, før det er til Ende, enten først med Ordbogen eller med mig selv. Dette er saaledes min ene Alderdoms-Byrde og Calamitet — og for den er der ingen anden Hielp, end den sene, aandsfortærende, tidopslugende, der kun kommer spaltviis — jeg tør ikke engang sige Arkeviis. — Sidestykket til Ordbogen er af en anden Natur. Det er Gammelgaaard. — —

Jeg skulde og vilde gjerne giengielde dine Kielske Meddelelser med nogle kiøbenhavnske; men Stof mangler mig reent. Jeg veed næsten ingen anden Udvei end at fortrøste dig med den trykte Meddelelse om kiøbenhavnsk Architektur, som jeg tænker at kunne sende dig om 14 Dage. Gud veed, hvad vedkommende Critici (e. gr. Høyen) ville sige til mine, formodentlig ofte ganske vrangtroende Yttringer i dette Capitel af min æsthetiske Tro. —

Om den nyfødte Curator i Kiel har jeg engang talt med General Hansen, og da jeg spurgte om hans Qualificationer til denne Post, svarede Hs. Excellence at han var en meget udmærket Officeer, hvis Afgang vilde være et betydeligt Tab for Militair-Etaten; i øvrigt fandt han det naturligviis at være en meget abnorm Ansættelse, som jo i øvrigt »var til Ære for Armeen«. — »Unegteligt mere end for Universitetslærde og juridisk dannede Personer!« — sagde jeg. Han meente for Resten, at Forslaget til hans Ansættelse maa være kommet fra Oberstlieutenant Andrä, som er et fortrinligt matematisk Hoved, men som derfor ogsaa mener, at »en god Mathematiker kan due til hvad det skal være«. — Da nu Manden i øvrigt er tydsk af Extraction, eller »Afbyrd« — Holstener af Fødsel — og Dansk (som man siger) af Sind og Tænkemaade, saa skulde man jo mene, at han maatte passe til alle Partier. Her have Bladene — som Du vel selv har seet, været i kiendelig embarras ved at omtale og vurdere denne Ansættelse. Det falder mig nu ind, at jeg nylig hørte

om den dig bekiendte Prof. Schütze, at der var nogen ny Stempling i Giære mod ham. Den kan vel ikke være betydelig og var mig kun mærkelig, fordi det sagdes, at to Hovedmænd for samme vare en Søn af Prof. Clausen, og en ditto af Madvig. Disse haabefulde Ynglinger maa, som man seer, ville træde i Fædrenes Fodspor. — —

Bi ikke for længe med at skrive, kiære Christian! Du veed eller troer neppe, hvormeget dine Breve, i Mangel af dig selv, glæde og oplive mig; heller ikke veed eller forstaaer Du vel, i hvor høi Grad jeg nu trænger til at de svage Livsaander, som endnu ere tilbage i mit Indre, paa en velgiørende, kiærlig og venlig Maade qvæges (som man qvæger eller qvegner Ilden) og opriskes.

C. M.

Kiel, d. 7de Juni 1855.

Min kiære Fader!

Endelig har man da, som det lader til, faaet — ikke Foraar, thi denne smukke, foryngede Aarstid er uigienkaldelig tabt — men Sommer, med Solskin og Varme. Alle Træer ere udsprungne, men endnu see de paa den østlige Side af Skoven sørgelige ud. De unge, netop udfoldede Blade bleve saa barsk medtagne i forrige Uge, som om de havde været menneskelige »Ungdomsforhaabninger«; en rasende Østestorm pidskede og afrev dem, og hvad der blev tilbage paa Grenene af Løv og Knopper, fik en bruun, alvorlig Høstfarve. Vel spirer der nu atter en ny Slægt af Blade frem, men ogsaa denne har sine Fiender. Talløse Skarer af Oldenborrer, som Storm og Kulde ikke har kunnet dræbe, styrte sig hungrige over de stakkels Træer, der, liig de værgeløse Beboere af et erobret Land, tause maa finde sig i Alt. Hvilket Veir, hvilken Kulde, hvilken Mai!

Efter en Dag, saa kold, at jeg maatte lægge i Kakkelloven ligesom ved Vintertid — brød mod Natten et Tordenveir løs med Lyn, som jeg neppe her i Norden har seet Mage til; den hele Synskreds stod i Lue, og Skrald fulgte paa Skrald. Det var virkelig, som Naturens Love havde forandret sig — naar pleier Kulden at løse sig op i Lyn? Det var, som der kunde være »something rotten« i Himlen, eller, som en Collega af mig sagde, »als ob sie dort oben im Begriff wären, eine Constitution zu machen«. Anvendelsen overlod han forresten til mig selv, og den var ikke saa fiern. Jeg kan ved denne

Leilighed ikke negte mig den Fornøielse at afskrive nogle Linier af »Purgatoriet« 6te Sang, hvormed jeg nylig har beskieftiget mig, og som ligeledes have deres Anvendelse i Nærheden. Dante revser i dem, med knusende Ironi, hvis Vægt desværre ikke kan føles saaledes i Oversættelsen, som i de italienske Terziners Hammerslag, først Italien, dernæst Florents.

- — »Thi fuldt er nu Italien af Tyranner,
og en Marcellus kan hver B o n d e spille,
som tager et Parti og reiser Banner.
D u, mit Fiorenza! kan ei tykkes ilde
om denne Tale; dig den ikke rører,
Tak være dine Borgeres store Snille.
I mangt et Hierte Retfærd boer, og hører
først Raad, før den fra Strængen flyver fage;
men d i t Folk den paa Tungespidsen fører.
Fra Statens Byrder Mange sig unddrage;
men d i n e Borgere raabe høit i Skare,
ukaldte selv: Vi kan os alt paatage!
Saa fryd dig da, du kan det vel forsvare!
du er jo iredsæl, rig og klog tillige —
om jeg har Ret vil Følgen aabenbare.
Athens og Lacedæmons gamle Rige,
hvis Ry for Lov og Orden herligt skinner,
har naaet et ringe Trin paa Velfærds Stige
Mod d i g, der saa skarpsindige Ting opfinder,
at til Novembers Midte knap man gemmer
paa det, du i October klogt udspinder.
Hvor tidt har du omskiftet R a a d e t s Stemmer
i stakket Tid, og L o v og S æ d og P e n g e,
hvor tidt har du fornyet dine Lemmer!
Og kan et Lys til dine Tanker trænge,
da see: den Syge ligner du, som lider,
og ingen Hvile finde kan i Senge,
Men vælter sig og med sin Smerte strider.«

Jeg er beskieftiget daglig med at giennemsee og reen-skrive min Oversættelse, for om mulig at have Manuskriptet, med tilhørende Anmærkninger, færdigt til Høsten. Men det gaaer noget langsomt, og de fleste Arbeidstimer maa jeg bruge til min Forelæsning. —

I forrige Uge havde vi, som Du vel veed, Besøg af Hs.

Excell. v o r Minister. Jeg gjorde ham min skyldige Opvartning, og spiste til Middag med ham hos General Krogh. Til Curatoren hører man intet, og jeg hører ligesaa lidt til noget »Tillæg«. »Aus den Augen, aus dem Sinn« — men det er Livets Gang. Dog h a a b e r jeg endnu, men jeg har skudd mine Forventninger ud til October Quartal, og slaæet en Streg over en paatænkt Feriereise giennem Slesvig og Fyen. Iselingen og Fyen ere nu de eneste Steder, jeg tænker paa at besøge — der er jo nu kun to Maaneder til.

I Forgaars havde jeg et uventet og kiært Besøg af Prof. Jerichau, paa hans Hiemreise fra Rom. Han fortalte meget om sin Virksomhed i Vinter, om nye Bestillinger, stort Indkiøb af Marmor o. desl. Blandt andet berettede han, at han i Rom, hvor de to største Antiquitetshandlere i Vinter vare døde, havde kiøbt for »flere Tusinder« antike Marmorsager, Buster, Fragmenter af Statuer o. s. v., Alt for Spotpriis — saa at han nu var i Besiddelse af et heelt, kostbart Museum. Formodentlig vil han, ligesom Brøndsted i sin Tid, speculere dermed i England eller et andet Sted. — —

Hvordan lever Moder? Hils hende mange Gange, og vær saa god at give hende hoslagte Brev fra hendes Broder, som hun har sendt mig til Giennemlæsning. Saalænge, som han — d. v. s. 10 Aar endnu — ønsker jeg dog ikke at leve ugift; thi da vilde jeg, som allerede synes, jeg er gamnel, vistnok ikke indlade mig derpaa. Men — fiat voluntas Amoris! Venlig Hilsen til Hans og hans Kone, hvis Du seer dem. Lev vel!

Christian.

Gammelgaard, d. 11te Juni 1855.

Min kiære Christian,

Du mener maaskee, ved at see Brevets understregede Datum: »Det er endda godt, at her ikke er tilføiet »den bedrøvelige«.« Men i øvrigt er det ikke ganske uden Betydning, at jeg just i Aar — og det dog tilfældigviis — er kommen til at tilbringe denne Dag her paa denne Gaard, hvor saamangen Anledning til at gjøre Dagen bedrøvelig, er indlagt. Du har vel ikke — og kan efter din Individualitet ikke engang faae — en ret klar Forestilling om, at denne Gaards Kiøb og Eiendom i 2 Aar, eller »siden Øinene oplodes naar mig, at jeg kunde see« — og siden Pungen maatte aabnes, for at jeg kunde føle og mærke, hvorledes dens Indhold

svandt, har givet meer af Fortrædelighed, Bekymring, Ærgrelse og Bitterhed i Sindet, end noget tidligere Forhold i mit Liv. — —

Jeg kom her i Forgaars og kører ind igien allerede overmorgen. En Forkølelse bragte jeg med herud, og er endnu ikke bleven ganske af med den. Men dette er endda det mindste. Kunde jeg saa let og snart blive af med — eller komme ud af den i det mindste ikke glædelige 11te Junius' Fataliteter! — Jeg har for Alvor lagt an paa at ville sælge Gaarden i denne Termin; men jeg er, som Du veed, ikke oplagt til at drive saadanne Affairer. Et Par Lysthavende have været her og beseet Eiendommen; men det har ikke ført til noget. Den Ene af disse vilde Du vist allermindst giette paa — min speculative Collega, Etatsraad Sibbern! — Det skulde nemlig ogsaa hos ham gaae ud paa en Søn, der nys er kommen af sin Læretid, og er kun 22—23 Aar. Jeg frygter, det kan komme til at gaae ham omtrent som din Broder. Sibbern var et Par Gange oppe hos os, traf mig ikke hiemme, men talte meget med din Moder, og syntes meget ivrig paa at ville købe (det er saa omtrent hans Maade i Alt hvad der er nyt — eller var det i gamle Dage). Da det kom til Enden, kunde han — som han skrev — ikke reise de fornødne Penge til Udbetaling; og dette var, hvad jeg havde forudsagt.

Nu, da jeg vil slutte dette Brev, har jeg denne Gang gjort min eneste Udflugt i Verden fra Gammelgaard. Jeg har besøgt Fru Deichmann paa det gamle, i al sin Ziirlighed straalende Landsted i Lyngby — Haven, som altid, venlig, smilende og indbydende — men med en T o m h e d, der ikke lader sig udfylde. Naturligviis savnedes ikke Selskab. Der var Fru Irminger, tilligemed to andre Damer. Man sad endnu tilbords — en saadan Ankomst er egentlig fra begge Sider ikke behagelig. Omsider fik Jomfru D. dog endog din Broder til at sætte sig, og det imellem to Damer. Jeg drak Viin og spiste, hvad Hanne Deichmann ikke uheldigt kaldte »Levninger fra den lange Vinter« — nemlig Kager, som hedde S n e e b o l l e r. Man har noget, som paa Fransk kaldes »vol au vent«; skulde det ikke være disse? Kl. 7 var jeg allerede her tilbage, ret vel tilpas, ved min Thee; men imidlertid mærker jeg, at min Forkølelse ikke er bleven bedre ved Touren; thi lad Veiret være nok saa skiærsommerligt — køligt og bliver det. — —

Mit Savn af dit Selskab voxer med hvert Aar, ligesom

Følelsen af min Kiærlighed for dig. Det forekommer mig undertiden, som ogsaa Du mere kan behøve denne, alt som Du bliver ældre i Ee n l i g h e d e n. At forvandle denne til D o b b e l t h e d og Flee r h e d — er, som bekiendt, for en stor Deel Mennesker — eller maaskee den største — Livets vigtigste og følgerigeste Affaire. Du skriver: »fiat voluntas Amoris«. I din Alder kan denne Gud vist nok faae meget at sige; dog pleier i det 34te Aar Vingerne at være noget stækkede paa ham. Jeg tænker altid, at Du ogsaa heri, som i meget andet, maa faae Lykken med dig. — —

Tak for dit meddelte — som mig synes, maaskee paa et Par Recitations-Difficulteter nær, m e g e t godt fordanskede Sted af Purgatorio! — Det var en sand Siæleføde for mig, og mageløst træffende paa flere Steder — endog saa nær at Rigsdagen her samles i October. Jeg vil med det første afskrive Stedet og sende det til Geheimeraad Dankwart paa Klampenborg. — Paa Bibliotheket have vi forrige Aar faaet ikke mindre end 3 nye Skrifter over Dante — et fransk og 2 tydske, mener jeg. Efter en Samtale, jeg nylig havde med Paludan-Müller, der bestandig er nerveus og svagelig, troer han stærkt paa en S k æ r s i l d. Jeg indvendte ham, at det N. T. intet har derom; han meente jo, der var et Sted, som nok kunde trækkes derhen. Nu, Lev vel! for det første! —

C. M.

Kiøbenhavn, d. 19de Juli 1855.

Min kiære Christian,

Dette Par Ord skulle i det mindste være et synligt Tegn paa at jeg ikke har glemt den Dag, jeg altid med Glæde har seet vende tilbage — endskiøndt høist sieldent med den, at see dig nærværende, ogsaa med det legemlige Syn. Maaskee jeg aldrig meer faaer denne Glæde — jeg vil ikke dølgge for dig, at denne Tanke bdrøver mig, ligesom Fraværelsen fra dig ofte er mig et stort Savn. Men hvad er — fra den ene Side seet — Livet vel andet end en Kiæde af Savn? — Et Savn kan ligesom blive en Deel af vor Existents; og ofte tænke vi maaskee langt mere paa en kiær og elsket Personlighed, naar den er fiern, end naar den daglig er os nærværende. Du veed vist nok, at jeg lever meget i Erindringen; og aldrig kan glemme noget Menneske, som har havt en dybere Plads i mit Hierte. Men det er naturligviis ikke Alle — og, som ogsaa let begribes, især ikke Alle, for lang

Tid siden afdøde Personer, som lige let, eller lige ofte fremstille sig klart for mit Tankeblæk og i min Erindrings Skyggeverden. Hvad Levende angaaer (ja egentlig er det saa med hine ogsaa) da er der noget ofte uvilkaarligt i at man kommer til at tænke paa nogen vis af dem. — Paa dig har jeg bl. a. i de næst foregaaende Dage tænkt meget paa Gammelgaard, hvor jeg har været ude hos din Moder, fra i Løverdags til i Gaar; og hvor jeg tidt ønskede ogsaa dig i Huset. Veiret var afvekslende meget deiligt og rigt sommerligt — afvekslende uroligt, mørkt og særdeles derude, ved strømmende Skylregn næsten en heel Dag igiennem, hverken glædeligt eller opmuntrende. Man er jo midt i Hø- og Tørvehøsten. Begge Dele (det første aldeles) ligge jo endnu paa Marken, i Stedet for i Huset. En stor, meget uæsthetisk Tørvehøi reiste sig lige i Prospecten ud til Marken fra mine Vinduer ovenpaa, borte ved Frugttræerne, eller imellem disse og Kjøkkenhaven. Det er en meget uskøn Placering af endel af vore Grubers Udbytte; og efter min Mening meget usikker, naar Høien brydes. Men nødvendig er den af den Grund — siger de — med den først vundne Tørv, fordi den endnu er langt fra at være fuldkommen giennemtør. Om Gaardens Forhold, hvori meget og betydeligt er forandret, siden jeg har skrevet om disse til dig — vil jeg idag ikke bebyrde dig med andre Meddelelser end den, at medens jeg var derude, kom en Lysthaver og besaae Gaarden. —

Jeg besøgte endelig, efter saa mange Aars Forløb Geheimeraad Dankwart paa Klampenborg, i Mandags Eftermiddag. Det blev en sand Festdag for mig. Veiret var ypperligt; Stedet fandt jeg fortryllende skønt — saa skønt, at dets Lige langt og vidt skal søges — og som et Sommeropholdssted — maaskee paa nogen Gêne nær — uforlignelig behageligt; naturligviis dyrt — men hvad er i vor Tid billigt? uden f. Ex. et Digternavn. Jeg tænker bl. a. paa Andersen, hvis tykke Levnet, med det tynde Hoved for i Bogen, jeg i Morges vilde købe, men ikke betale det særskilt med 3 Rdlr. — Jeg skal Kl. 2 med Geheimeraad Ørsted køre ud til Frydenlund efter Invitation fra Grev Moltke, som har ladet sige mig, at hvis jeg ikke kunde tøve til i Morgen Aften og tage ind med Ørsted, skulde hans Vogn køre mig ind i Aften. Dette hører til den Classe af Artigheder, som ere behagelige, men ikke modtagelige. Jeg maa see til at komme ind i Morgen tidlig med Dampskibet fra Vedbæk. Dette er mig saameget mere nødvendigt, som jeg agter Løverdags Eftermiddag Kl. 6 at tage

over til Malmø og Lund. Biskop Reuterdaahl overraskede mig i Løverdags Morges ved sit Besøg. Han var aldeles uforandret, godmodig, elskværdig, oprigtig. Han indbød mig at logere i hans nye Bispegaard, som han netop er i Begreb med at flytte ind i; Brunius er i Wärmland, og jeg vil derfor modtage det venlige Tilbud. Jeg agter at være tilbage Torsdag eller Fredag i næste Uge.

Himlens Magter beskytte dig, og Guds Fred være i din Siæl! Vær hiertelig hilset med de bedste Ønsker, og med det Haab at møde dig her i glade Dage — og ikke for langt ud paa Sommeren. —

C. M.

Kiel. d. 31te Juli 1855.

Min kiære Fader!

Du er vel nu vendt tilbage fra din Udflygt til Lund, som jeg ret vil ønske maa være løbet af uden nogen af de legemlige Forstyrrelser, der i Form af Halssmerte o. desl. jo oftere have hiemsøgt dig derovre. Det glædede mig meget at erfare, at du agtede dig did; der hviler dog endnu over denne vor Gienbostad en Slags gammeldags Fred ligesom fra det forrige Aarhundrede, som jeg vel kan tænke, maa være — eller i det mindste under visse Betingelser k u n n e være — velgiørende for dig. Lund har altid forekommet mig som et større Sorø — skøndt uden Sorøs smukke Natur — som et stort, gammeldags, vel noget støvet og i sin Udsigt begrændset, men hyggeligt og uforstyrret Studerekammer, hvor Husene da maa betyde Boghylder og Domkirken en uhyre Stabel af graae, ærværdig gamle Manuskripter. — Adskillige af Professorerne kunne vel til Nød see ud som Polyhistorikere fra det 18de Aarhundrede — og Studenterne, der vel for Tiden snarere forstyrre Billedet ved alskiøns urolig »Treiben« — ja de kunne jo forestille Rotterne og Musene i Bibliotheket.

Paa samme Tid vil jeg imidlertid ikke fragaae, at jeg med min urolige Natur, der i det mindste maa have Vinduerne aabne ud til Livet, og hellere seer en Række af Phænomener drage forbi mig, end indelukker mig med et enkelt, for at fordybe mig deri: at jeg i Lund har føit mig noget trykket og ligesom har maattet snappe efter Luft. Det gjør jeg da endelig ogsaa her ikke sieldent — skøndt det vel snarere er Aand, end Aande, det skorter paa. — Hvorom alting er, saa vil jeg ønske, Du maa være kommen rask tilbage fra Skaane — og

jeg takker dig da af Hiertet for dit kiærlige Brev, som jeg fik paa min Fødselsdag. — —

Medens jeg føder mig med Andres Poesi, bestaaer mit eget poetiske Liv kun i ufuldbaarne Planer til Digte — for saa vidt jeg ikke vil regne min Syslen med »Purgatoriet« til den poetiske Production. Under en saadan digterisk Uvirksomhed, der næsten har gjort mig fremmed for mine egne Frembringelser, gjorde det et underligt Indtryk paa mig, da jeg forleden hørte, at den gamle Kannegiesser, Oversætteren af den guddommelige Komædie, agter at udgive en Oversættelse af min Tragedie: *Dante*. Jeg har selv ikke læst det Nummer af *Bl. für liter. Unterhaltung* (d. 14de Juni Nr. 24), hvori han meddeler Prøver deraf; men, som sagt, det gjorde et Indtryk paa mig, som om jeg var henflyttet til Skyggernes Verden — som om en »Geist« vilde oversætte en anden. Thi Kannegiesser (hvis Oversættelse af *la divina Commedia* i 2d. Udg. er 20 Aar gammel) troede jeg forlængesiden død, og Tragedien *Dante* er jeg ikke langt fra at betragte som min egen poetiske Hedenfart, eller sidste Farvel. Jeg vilde nu imidlertid ønske, at han enten vilde oversætte Digtet godt, eller lade det være; paa det jeg ikke, som i sin Tid *Paludan-Müller*, skal blive nødt til at væрге om mit Smule Digternavn. Hans Oversættelse af *la divina Commedia* er ikke meget udmærket — skjøndt vel ganske let og flydende i Sproget. Man kan hverken kalde den smagfuld eller tro. Vi faae nu at see, hvis han skamfiler mig mit Digt, skal han selv skee Skam. — —

Christian.

Gammelgaard. 9. August 1855.

Kiære Christian,

Det forekommer mig, i det jeg begynder disse Linier, som om Du havde talt til mig; jeg havde ikke hørt hvad Du sagde, og jeg vilde dog svare dig. Hvad der forekommer mig, er i sig selv virkeligt. Dit sidste Brev, som jeg uden Tvivl modtog samme Dag, da jeg kom hiem fra min Udflugt til Skaane, blev glemt eller forlagt. Jeg veed, at der stod meer end een Ting i Brevet, som jeg vilde svare paa; og jeg har nu virkelig den Følelse, som om min Tanketraad var afrevet, eller som om jeg fattedes det første Punkt, hvortil jeg skulde knytte den. — Jeg skal nu skrive, uden at svare.

Skal jeg begynde med at sige dig noget om min Reise til Malmø og Lund? — om jeg vil kalde den saa; det var

Reise nok for mig; den første, jeg siden Juni 1853 har foretaget. Den begyndte venligt og behageligt; jeg tilbragte Eftermiddagen fra Kl. 4, og den følgende Søndag til Kl. 6 hos Reuterdahls i Malmø, og følte mig der besynderligt vel og vederqvæget; ja jeg skrev endog om Morgenen 2—3 Blade Manuskript, der samme Eftermiddag afgik til Kiøbenhavn. Hos Reuterdahl har jeg ikke været siden jeg havde erfaret, at han havde maattet skille sig ved sin Viinhandel, og at det var gaet meget tilbage for ham. Jeg havde tilskrevet Fru Reuterdahl og bedet hende lade bestille et Værelse for mig paa Giæstgivergaarden; men da jeg ved Skibsbroen blev modtaget, som sædvanligt, af ham selv, og det endog med en meget elegant Vogn, hørte jeg at den skulde bringe os, ikke til Vertshuset, men til hans egen Gaard, hvor han har sin Kortfabrik og sit Steentrykkeri i Gang, og hvor han ovenpaa, hvor før nogle af hans Folk boede, har indrettet sig en ganske net Etage, og boer omtrent saa godt som før i den gamle Klostergaard, hvor Viinhandelen er i den hvælvede Kiælder — hos den mægtige Tobaksfabriquer Hr. Kockum — bl. a. bekiendt af, at han en eller to Gange har undslaaet sig for at modtage en Ridderorden. — Jeg fandt Alt i Huset tilsyneladende uforandret, endskiøndt jeg vel mærkede paa Fru Reuterdahl, at hun havde giennemgaaet tunge Omstændigheder. Nu maa vel Broderen fremdeles hjælpe, naar han først selv faaer noget at hjælpe af. Bispestolen siges at skulle indbringe 20—30,000 Rdl. dansk — lad det være noget overdrevet! — men dens Guldkilde bliver ikke strax flydende. Imidlertid havde jeg megen Glæde af at see Familien i Malmø, i hvis Hiem jeg har fundet saa stor Giæstfrihed, i en efter Øiesyn bedre, mere »trefflig« Forfatning, end jeg havde ventet mig. Ja, Du kan let tænke dig, hvormeget det fornøiede ogsaa mig, at de skulde være i Stand til at modtage og huse mig, hiemme hos sig selv, efter gammel Skik. Paa en vis Maade befandt jeg mig ogsaa bedre, mere behageligt, mere hyggeligt — som man nu siger — end i det store biskoppelige Palads ved Helgonbacken ved Lund, hvis høie, rummelige Giæstesal jeg var den første til at indvie. Biskoppen havde netop faaet sit Bibliothek, der fylder en større Sal og det meste af et stort Arbeidsværelse, ordnet og opstillet. Han var indflyttet for neppe 14 Dage siden. —

Nogle Dage tilforn overraskede han mig en Morgen ved sit Besøg, men opholdt sig kun 2 Dage i Kiøbenhavn, hvorhen han havde ledsaget Fru Nystrøm (fra Stockholm) som der

skulde oppebie sin Mand, for med ham og en svag Datter at tage til et Søbad. Jeg fornøiede mig over at finde Reuterdahl i hans Udvortes og hele Adfærd heelt uforandret. I Lund boer og lever han naturligviis — ikke som en d a n s k, men som en s v e n s k Biskop; men uden al overflødig Pomp, og til dagligt ganske simpelt. Da jeg kom til ham Søndag Aften, forefandt jeg et Selskab af 10—12 Personer — de samme jævne Folk, som have hørt til hans daglige Omgang i Lund, meest Fruentimre, hvoriblandt ogsaa Fru Gleerup med et Par af hendes Døttre. Gleerup var borte, ligesom Brunius; men begge kom til Lund inden jeg reiste. Det første, jeg udbad mig som Venkabsbeviis af Reuterdahl og for min Helbreds Skyld, var at undgaae alt »Calas«. Deri føiede han mig og bad kun et Par Gange 2 eller 3 fælles Venner. Jeg spiste kun den følgende Søndag (da jeg om Eftermiddagen reiste med Brunius tilbage til Malmø) hos Brunius, allene med Biskoppen og med min Æskulap, Prof. Naumann. (Det maa ikke glemmes, at om Eftermiddagen, just som jeg skulde gaae hjem for i al Hast at pakke mine Sager sammen, kom Prof. Brunius til at vise mig et Slags Pistoler af en ny Opfindelse; og vi lode os ikke afholde fra, begge som »poiker« at gaae ned i Gaarden for at skyde til Maals, uden at nogen af os traf det Hvide.) — Du vil alt have seet, at jeg altsaa dog i Lund behøvede en Æskulap — uagtet jeg virkelig fulgte den strengeste Observants og Afholdenhed. — —

Der har Du et Brev — alt for opfyldt med »personal gossip«. Maaskee saadant morer dig meer, end hvad jeg kunde være kommen til at skrive, hvis jeg havde havt dit savnede Brev for mig. — — Jeg lever her i fuld Eensomhed og seer undertiden ikke din Broder her hele Dagen, før engang om Eftermiddagen eller om Aftenen; ligesaa omtrent hans Kone. — Det forekommer mig i Sommer — maaskee af flere Grunde — som denne i øvrigt for mig saa vel passende Gaard har noget mindre Interesse for mig, end de foregaaende Aar. Jeg har tænkt mig, at det dog i Grunden er, fordi jeg re vera ikke meer er E i e r af den. Jeg har nemlig ladet den tilskjødes din Broder. — —

Det rørte mig noget, i et af dine sidste Breve, at læse din alvorlige Betragtning over din egen Alvor, og over dit Livs snart opnaaede Midte. Men dette antaget — hvilken Tidslængde, meer end en Menneskealder har D u for dig i 35 Aar! Naar Du føler Livets Alvor i din Tilværelse paa et saadant Punkt, hvad skal jeg da sige? — Du har langt tilbage, før Du

i dit 72de Aar maaskee endnu kan opleve det sidste Glimt af »der scheidende Strahl der letzen Liebe«. — Jeg kommer nu til at tænke paa, at hvad jeg især havde foresat mig i dette Brev at skrive om, var din Poesie. Det er der ikke blevet et Ord af. Maaskee en anden Gang. I Dag havde jeg heller ikke været i Stemning dertil. Jeg vil altsaa endnu kun berette, at uagtet mine maadelige Omstændigheder i Lund, fik jeg der dog skrevet et polemisk Tillæg til et Foredrag, jeg har holdt i Videnskabernes Selskab om det paa ny reiste Retsskrivnings-Uvæsen. Dette Tillæg gaaer ud paa et orthographisk »Hyrdebrev« af Madvig til Lærere ved de lærde Skoler, der, som saameget deslige, er »weder Fleisch noch Fisch«. — Hils din gode Frue paa Iselingen og hendes Mand fra din af Hiertet hengivne Fader

C. M.

Iselingen. d. 16de August 1855.

Min kiære Fader!

Det var mig en behagelig Overraskelse Dagen efter min Ankomst til dette Sted, som jeg endnu af gammel Vane kalder mit andet Hiem, at faae dit venlige Brev. Levede man ikke her i en forunderlig Farniente-Atmosfære, der især i Begyndelsen — med sine Kiøretoure, sin Spadseren i Mark og Skov, sin overilødige Spisen og Drikken o. s. v. formelig lammer eller inddysser Sind og Tanke — saa havde jeg vel ladet høre fra mig. — Idag er en Deel af Husets Giæster reist, jeg er bl. a. derved kommen i Ene-Besiddelse af et ganske hyggeligt og uforstyrret lille Kammer, ikke paa Gaarden selv (hvor der bliver bygget og malet), men i et saakaldet »Schweitzerhaus« ved Indkiørselsalleen, hvor jeg før engang i en lignende Anledning har boet — og jeg skynder mig nu at benytte den første Fritime til at skrive disse Linier.

Som jeg i mit sidste Brev bebudede, reiste jeg Torsdag d. 9de fra Kiel, efter at have indhentet en mundtlig Reisetilladelse hos Curatoren (den skriftlige har jeg først for et Par Dage siden erholdt). Det gik mig i Aar ligesom i Fior — at jeg ved Landstigningen paa den kiendte Kyst blev tilmødt, som om Alt, hvad jeg havde oplevet siden sidst, var en Drøm, et Skyggespil, uden Virkelighed. Kiel, Universitetet, Professorerne og andre Bekiendte, alt dette rykkedes tilbage i en taaget Ubestemthed; jeg var igjen cand. philos. Molbech, der skulde tilbringe sin Sommerferie mellem unge Veninder og

Venner, selv ung, glad, fuld af Haab og Drømme. Denne Stemning vedvarede ligesom i Fior nogle Timer; Ungdomserindringerne kastede nogle Øieblikke et Gienskin over Huus, Have og Mennesker, — derpaa kom atter Virkelighedens rolige, kolde Belysning, med et Suk skiltes jeg fra Minderne — og det nærværende Liv med dets Pligter, Sysler og Tanker lagde sig atter, jeg vil ikke sige tungt, men dog tyngende paa mig. Hvor gjerne kastede jeg Professortitelen og de tusind Daler bort, naar jeg med dem kunde kaste 15 Aar af min Alder, og blive nitten Aar paany, kunde glæde mig og sørge, elske og drømme, som dengang. Skeer der ikke et Mirakel, hvorved jeg bliver gienfødt og ung igien — og jeg tvivler derpaa — saa kunde jeg, hvad Grundstemningen i min Siæl angaaer (thi Lystighedens overfladiske Kastevinde regner jeg ikke) for den Sags Skyld ligesaa gjerne være 72 Aar, som 34. Den Ungdom i Sindet, der gjør det muligt, endnu i hiin Alder at opleve, som Du skriver, »det sidste Glimt af der scheidende Strahl der letzten Liebe« — den Ungdom, føler jeg, har jeg ikke. Troen paa Idealet har jeg vel, men jeg er, i det mindste for Tiden, complet berøvet den lykkelige Evne til, ved et optisk Bedrag, at see det nedflyttet paa Jorden. — Hvad nu realia angaaer; saa er det min Agt, i Begyndelsen af næste Uge at reise til Kiøbenhavn, for at blive der den øvrige Deel af min Ferie. — —

Endnu eet maa jeg fortælle, medens jeg endnu har Plads, — skøndt det er lidet glædeligt. Det angaaer det ærværdige Voldsted, eneste i sit Slags, med Levningerne af Vordingborg Slot. Kommunen har tilkiøbt sig en stor Deel af Slotsgrunden, med Betingelse, at lade »Ruinerne« blive staaende. Men, for at indrette et »Kvægtorv«, begaaer Byfogden og hans Medkvæg nu den Vandalisme, at lade en Deel af selve Volden, ud imod Byen, bortgrave, de deri værende store Muurfundamenter sprænges og Stenene sælge, noget af Graven opfylde o. desl. — alt støttende sig til den Bestemmelse i Kiøbecontracten: at kun det over Jorden Værende skulde bevares. Den Aagaardske Slægt, som er høist bedrøvet herover, har forgiæves giennem Forskiellige søgt at hindre dette Barbari. Assessor Aagaard har to Gange skrevet til Worsaae, talt med Hall o. s. v. Men det synes, at dersom Kongen ikke selv, ved umiddelbart Forbud eller ved at kiøbe Grunden, standser Ødelæggelsen: er der Intet at gjøre, og inden kort Tid vil da den ene Side af Volden, hvor i gamle Dage Indgangen skal have været, forsvinde eller saaledes lemlæstes, at man ikke

kan paavise dens Sted og Murens Omkreds. Er der Intet ved at gjøre? Ska! Du ikke tilfældigviis i en eller anden Anledning til Kongen? Det vilde være en god Gierning, at standse Ødelæggelsen. —

Christian.

Kiøbenhavn. 19. Aug. 1855.

Kiære Christian,

— — Jeg skriver disse Ord, fordi jeg føler Drift til at anvende nogle Øieblik paa den skriftlige Samtale med dig — skøndt ikke vis paa, om de ville modtages af dig paa Iselingen. Jeg læste med en uglad Følelse din korte, udtryksfulde Meddelelse af den Stemning, hvortil Du snart gik over efter Ankomsten til det Sted, »wo deine Jugendrosen blühten«. Jeg skulde have ønsket, at de endnu kunde blomstre der i gladere Minders Efterglands. Du har selv med skønne Digterord talt om Ungdommens Liv i Haabet og Alderdommens i Mindet. Jeg kan ikke finde mig i, at Du allerede næsten vil udelukke dig af det unge Livs Fylde og Lyst; især da det forekommer mig, at Du gierne og ofte nok søger den — men maaskee i for indskrænket en Kreds, af hvilken din indre Tilværelse mere beherskes, end Du selv aandeligt behersker den — som jeg mener, Du oftest maatte kunne. Det er lykkeligt at kunne hengive sig; men dette kan den modnede Mand kun under visse Betingelser — og snarest i den qvindelige Verden. Denne betragter jeg omtrent ligesom Blomsterne i Naturen (dog tilstaaer jeg, at jeg forholdsviis gjør mere af de b e s i æ l e d e Blomster, end af de s i æ l l ø s e, paa dette Punkt); det vilde være meget dødt og farveløst i Vegetationen, naar man savnede al Blomster-Pragt og Ynde. Men d e n er mig ikke nok; jeg behøver Skov og T r æ e r, for at kunne mættes af Naturnydelse. Jeg trænger saaledes i det menneskelige Liv til a a n d e l i g Meddelelse og Forstandsnæring — den er desværre sparsom og vanskelig for mig at finde i mit nærværende Stadium; men jeg har altid og har endnu jævnlig Trang til det egne Slags behagelige og indtagende Mellemtilstand af Tankelivet og Følelsens Activitet, som det qvindelige Selskab under nogenledes heldige Betingelser kan give. — I øvrigt falder det mig nu ind at sige dig, at jeg i Gaar Eftermiddags, Kl. 4—5, da jeg i et ganske udmærket og skønt Sommergeir, med tilbørlig Varme, under den klareste Himmel og letteste Luft, kiørte ind til Byen, følte mig paa en besynderlig Maade

influeret af en Naturnydelse, der mere udgik fra Atmosphæren og den fuldkomne klare Luft, med lette, hvide Varmeskyer, end fra Egnen eller Jorden — skøndt ogsaa her de lyse, modnende Agre og andre landlige Sommerphænomener virkede venligt og mildt i Forening med det øvrige. Jeg sad vel en halv Time fordybet i taus Betragtning — ja i et Slags stille begejstret Nydelse, ved Siden af din Broder, som, i det mindste i mit Selskab, kan være fuldkommen Fisk, hvad Stumhed angaaer. Tilsidst maatte jeg dog meddele ham noget af min Nydelse; men han syntes noget overrasket, uden just at yttre dette, da jeg sagde ham, hvad der længe havde opfyldt min Tanke — og dette var, hvad han vel mindst ventede at høre, Døden. Jeg sagde ham, at jeg kunde intet ønske mig mere, end at døe paa saa skøn en Sommerdag, i et saa straalende Solskin, og under aaben Himmel. Naar jeg da havde dem for mig, der ere mig kiærest, vilde jeg føle mig let og lykkelig ved at sige dem Farvel — og et langt lysere Haab vilde straale mig i Møde end ved at tage Afsked med Livet indspærret i et trangt Sovekammer og trykket af dets qualme, tunge Luft. Det forekom mig, som jeg aldrig i mit Liv havde havt en saa lys, ja behagelig Forestilling om Døden som under denne Kiørsel fra Gammelgaard; men jeg kunde dog ikke for din Broder udvikle den, saaledes som jeg havde kunnet det for dig, og maaskee for 2 eller 3 andre Mennesker.

Nu er jeg imidlertid kommen til at skrive om det, jeg allermindst tænkte paa, da jeg begyndte disse Linier. De have dog i det mindste bragt mig til at glemme den Træthed og Tunghed, jeg allerede idag har følt herinde en stor Deel af Formiddagen. Hvilken Forskiel fra i Gaar Formiddags! — Jeg kunde fristes til at sige: enten hele Sommeren paa Landet, eller slet ikke! —

Din Beretning om Valdemars Taarn er et Bidrag mere til vor Tids Charakteristik; en død, prosaisk Usselhed, der aldrig har været større — og saadant (jeg husker ikke hvorledes det hedder i Romernes Sprog) »seer Prætor, og Consulerne taale det!« — Jeg har tænkt paa — om jeg kun bliver i Stemning dertil, og gider det — at skrive i Morgen tidlig derom til Kongen. Skeer det, da bliver det eftertrykkeligt. Men det vil nytte til Ingenting; og denne Bevidsthed maa naturligviis virke til, at jeg knap gider gjøre det. —

C. M.

Kiel. d. 2den November 1855.

Kiære Fader!

Du har vistnok allerede i et Par Uger ventet at høre Noget fra mig; saalænge har jeg i det mindste havt dette Brevpapir liggende i min Mappe for at fylde det med venlige Hilsener til Hiemmet. Men Dagene have været opfyldte for mig med allehaande Tilberedelser til min Vintervirksomhed, og Aftenerne have desværre, vel ikke stadig, men dog ofte været mig berøvede ved en momentan Øiensvaghed, der har hindret mig i at arbeide ved Lys. — —

Strax, da jeg kom herover, begyndte jeg at oversætte il Paradiso, men, enten er dette vanskeligere end de andre Dele af Digtet, eller jeg har ikke været oplagt: nok er det, at skjøndt jeg nu i tre Uger har anvendt 2 til 3 Timer daglig derpaa, er jeg endnu ikke kommen tilende med den første Sang. Det er rigtignok sandt, at jeg i dette Arbeide nedlægger en Driftscapital af Tid og Kraft, som jeg kunde have forvandlet til adskillige Tragedier og Digte — men, engang faaar jo vel ogsaa dette en Ende, og saa har jeg dog gjort noget i mit Liv, om der saa end aldrig kommer mere efter. Min Beundring for den store Digter og min Kiærlighed til hans deilige Fødeland indgav mig først (for 8 Aar siden!) det Ønske at knytte mit Navn til hans; og — bliver jeg færdig med det møisomme Arbeide, vil jeg i det mindste see dette Ønske opfyldt ved Siden af saamange andre, jeg har opgivet. — —

Det er sandt — en curieus Begivenhed maa jeg dog fortælle om. Forleden Dag, da jeg kom hjem fra min Morgentour, sagde den gamle Kone, som opvarter mig, at der havde været en Student »aus Viehland« og spurgt efter mig, samt tilføiede, at han saae »ganz wunderbar aus«. Lidt efter, da jeg sad og drak Kaffe, aabnedes Døren, og ind treen et underligt, dog velklædt Subject, mager, bleg, besynderlig at see til, og sagde: »Jag är Studiosus Europæus från Finland«. Næa, jeg bad ham sætte sig og spurgte, hvad han ønskede. »Har jag äran att tala med Lexicographen Molbech?« — Nei, med hans Søn, lød Svaret. Jeg spurgte derpaa Personen, som egentlig havde noget Sindsforvirret i sit Væsen, om Et og Andet Finland angaaende; og han syntes at vide god Besked. Selv, sagde han, var han Linguist og viste mig en Brochure, han havde ladet trykke, om Talordenes Rødder i det Finske, Ungarske, Russiske, Indiske og mange andre Sprog. Politisk

exalteret syntes han i høi Grad at være, og en hypernational Finlænder. Omsider, da jeg reiste mig op, kom han frem med sit egentlige Ærinde, at faae nogen Pengehjælp. Han foreviste et Brev fra en Præst, i hvis Huus han havde været; denne omtalte ham som en kundskabsrig Mand, der havde skrevet bl. a. et finsk Lexicon og gjort store Samlinger til Oplysning af Modersmaalet, men tilføiede, at han ikke kunde blive længer i Finland af politiske Grunde. Ved nærmere Efterspørgsel viste det sig, at Personen, der virkelig syntes at være det, han udgav sig for, ikke eiede en Skilling, men var gaaet tilfods gennem Sverrig og Norge, og fra Kiøbenhavn gennem Siælland, Fyen og Slesvig. Nu agtede han sig til Berlin, til en Professor Scholt, med hvem han stod i Correspondance. Hos de herværende Danske fik jeg sanket 10 Rdl. sammen, dermed reiste Personen til Hamburg og efterlod hos mig en vis medlidende Deeltagelse, forbunden med en svag Tvivl, om Hr. Europæus dog ikke muligen havde en Skrue løs. Hvis der nogentid kommer en Finlandsk Reisende til dig, saa spørg dog, om man i Helsingfors (hvor hans Bog var trykket) kiender en saadan Person. — —

Inat ere de første (7 eller 8) engelske Krigsskibe ankomne her i Fiorden; Veiret har i de sidste Dage været ubeskrivelig smukt, mildt og solklart — men idag regner det uafbrudt, saa nu har Solen vel sagt Farvel for i Aar. Gid den næste Foraarssol maa see os alle tilfredse og raske! —

Christian.

Kiøbenhavn, 28. Decbr. 1855.

Min kiære Christian,

Du vil ikke holde det for tomme Ord, naar jeg siger, at jeg i et Par Maaneder har havt samme Længsel efter at skrive til dig, som efter et Brev fra dig — og saalænge er det ikke engang siden jeg modtog dit sidste, endnu ikke besvarede. Det er vist ikke derfor, at Du senere intet har skrevet. For Savnet heraf har jeg et Par Gange faaet lidt Erstatning ved at høre et og andet om og fra dig ved din Moder; men i mig selv har jeg længe, og mangen Gang med en vis Smerte følt Savn af det Slags indvortes Trøst og Tilfredsstilling, som det giver mig at meddele dig noget af min indre Tilværelse. At jeg dertil kan føle Trang, vil vist ikke undre dig. Du kiender mig saa længe og nøie — jeg forudsætter det sidste — at Du vel veed, jeg heller ikke i min Alderdom har aflagt den

Stemning, der egentlig har været mit hele Livs: en bestandig Svæven imellem Ideal og Virkelighed, imellem Livslyst og Savn, imellem ligegyldig Beskuelse af den udvortes Verden og tungsindig Reflexion over alle dens og mine egne Ufuldkommenheder. De sidste føler jeg desværre — som det forekommer mig — snarere at tiltage, end aftage med Aarene; og der ligger uden Tvivl meget af dyb Sandhed i den Sætning, jeg erindrer at have læst engang, at det først er i Alderdommen vi kunne finde et Menneskes sande Væsen og Charakter meer og mere udviklede baade fra den gode og slette Side. Dette synes ogsaa, hvad Siælen og Aandslivet angaaer, at være ganske naturligt. Det uvæsentlige og tilfældige Ydre i Verden taber med Alderen bestandigt mere af dets Indvirkning og Indflydelse hos Mennesket; det Indre og Aandelige kommer ligesom til højere Betydning og Kraft. I det mindste skuide det saa være, fordi Naturen og Skaberen maa ville, at Siælen og Aandslivets Princip, ligesom Sæden eller Frugten, skal modnes til det Øieblik, da det skal ophøre at dele sig med, eller være afhængig af det Legemlige og Forgængelige.

Man kunde da, blandt meget andet, spørge om: Men hvad bliver der af dem, som døe i tidligere Livsepoker — og følgelig maa savne den formeerte Alderdoms-Modenhed? — Jeg vilde dertil for det første, eller ad interim, svare: at enhver saadan tidligere Død egentlig er abnorm; skjøndt herimod maaskee kan indvendes, at den høie Levetid, som Nogle ville tillægge Mennesket som normal, overhovedet dog kun synes at gjælde for en Livsstand, hvori dets physiske Organisme kan udvikle sig og eksistere under naturlige, hverken af overspændt Civilisation og Forfinelse eller af Vildhedens Savn og Afbræk forstyrrede Forhold. — Men herfra gives igien Undtagelser.

De fleste saakaldte Longævi findes vel blandt de lavere Folkeklasser, eller saadanne, der ikke lide af overdrevne Aandsanstrengelser. Men hvormange findes dog ogsaa blandt Lærde, Digttere, ja selv speculative Tænkere og Mathematikere? (Kant, Schelling, Newton (det forekommer mig, at han blev 70—80 Aar) for ei at tale om Goethe, Wieland, Klopstock, Voltaire, Fontenelle — omtrent 100 Aar) o. s. v. Nylig er, som Du veed, her død en af vore ældste — om ikke den allerældste bl. vore Notabiliteter — Stemann. Han blev 91 Aar, og skal nogenlunde have bevaret sine Aandsevner, saaledes som de i de senere Aar, i en noget sløvere Tilstand (ikke ret meget) havde været. Ved hans Død har været den Be-

synderlighed, at han i de sidste 14 Dage ikke skal have nydt andet end Vand, med lidt Viin i, og at dette siges at have været Følge af hans egen »absolutistiske« Villie. Det fortælles, at han oftere gientog: »Jeg vil ikke leve længere«. — Jeg har meget lang Tid ikke seet hans Client Hr. Wegener — men har foresat mig at spørge ham om denne Tradition er sand. Denne har i øvrigt skrevet en lovtalende Artikel over Stemann i Døgbladet. Ved at nævne normale og abnorme Forhold, kommer jeg til at tænke paa mig selv, og at Du vel, efter en temmelig lang Tids Forløb, kan ønske at høre noget om mine egne »Ställningar och Förhållandar«. —

Jeg har saaledes havt stor Trængsel og Tryk af de Arbeider, som skulde og maatte bringes til Ende, førend Aaret fik Ende — foruden andre, som vel ikke havde denne Nødvendighed, men dog, saasom begyndte, ogsaa maatte sluttet. Saaledes har jeg dog været saa heldig, efter Løfte til Hegel, at bringe 4de Hefte af Ordbogen til Slutning, saaledes at det kunde gaae ud i Landet i rette Tid inden Nytaar; ligeledes 3die Bind af mine blandede Skrifter, hvilke begge Dele Du erholder som en Nytaarsgave, men formodentlig dog først nogle Dage efter 1ste Januar. —

Din nye — eller rettere fornyede Bog, Reisen i Spanien*), har jeg for min Deel heller ikke faaet og knap seet. Den har erholdt en moderne og glimrende Paaklædning, men Linnedet o: P a p i r e t svarer ikke dertil. Hvad Reitzel tænker paa, som skal have ladet 600 Exemplarer indbinde i et slikt kostbart Bind til 2—3 Mark Stykket, begriber jeg ikke. Men det maa være dig kiært, at han maa betragte Bogen som classisk — i det mindste qua Jule- og Nytaars-Artikel, og at han saaledes venter sig, at hvad der nu bliver liggende, kan gaae af ad Aare, eller i senere Aars Jule-Messe. — I øvrigt maa naturligviis din Bog trykkes af Chr. Winthers Digtning (hvorom Du vist ogsaa i Kiel har hørt, at den har giort mageløs furore). 1000 Exemplarer udsolgte i 14 Dage — det andet lige store Oplag færdigt til Juul; ja i Gaar sagde nogen, at der tænktes paa et 3die; men jeg antager, det var en Phantasie. Jeg tænker i øvrigt, at D u, naar dette indløber, selv har faaet og læst Bogen, og saaledes ogsaa kiender de fameuse, noget adspredte Stropher, som naturligviis her ere i Folke-Munde, og som endog Endeel kunne udenad, der ikke engang have seet Bogen. Dette var endog Tilfældet med Grev Carl Moltke,

*) »En Maaned i Spanien«. Nogle Reisebilleder af Chr. K. F. M. 1856.

der rettede mig, da jeg vilde fremsige den stærkeste af disse Stropher og feilede i et Udtryk. Jeg spiste der i Gaar, tilligemed General Hansen, og vi vare de eneste Gæster. — General Hansen synes, i Stedet for at tænke paa sin Proces og af »Fædrelandet« forventede Dom som Lands- eller Rigsdags-Forræder, at være ganske fordybet i sine historiske Studier. — Foruden »Hiortens Flugt« som — med alt det, at den er gaet af »som varmt Hvedebrød« — dog er en Bog — har i lang Tid Arveprindsens Dag været à l'ordre du jour; ja det er virkelig meget længe siden, at nogen Materie saa længe og saa ivrigt har været Snakke- og Sludderstof i Kiøbenhavn. Bedrøveligt er det, at den lille, gamle, godmodige Herre, der virkelig en Tid holdt sig meget kiækt — til Alles Forundring — dog næsten ubegribeligt har ladet sig saaledes overliste af Scheel og af »Dorrit« paa Frederiksborg, at han nu er paa Veien at synke — ja vel allerede er det meer end jeg selv havde ventet. — Fra din Moder har Du vel hørt noget om, at det smukke Sted »Gammelgaard«, som længe har været paa Veien at blive mine gamle Aars Yndling, hverken mere er mit eller din Broders. — —

Jeg havde mangfoldigt endnu at sige dig; men Tid og Papir sige: non plus ultra! Lad Hiertets Stemme sige dig, meer end disse sidste Ord til dig fra 1855, at Du i ethvert Aar, som Forsynet endnu har bestemt, vil være det kiæreste Maal, og snart den eneste ublandede Glædeskilde for din tro hengivne Fader

C. M.

Kiel. d. 30te December 1855.

Min kiære Fader!

Lad dette Brev, der, som jeg haaber, naaer over til dig paa den første Dag i Aaret, bringe dig min kiærlige Hilsen, min Tak for sidst, og mit Haab om et glad Giensyn til For-aaret. Denne venlige Aarstid, der altid har været mig kiærest af alle, fordi den lover saa godt, smigrer og trøster og giver nyt Haab — den synes mig allerede at være nær, naar blot de to Gravmaaneder, November og December, ere tilende.

Jeg betragter mig som en Nybygger, der skal opdyrke sin Jord; vel komme Andres Erfaringer ham tilgode, men han maa dog med sin egen Haand, i sit Ansigts Sved, drage hver Fure, indtil det Hele er giennempløiet. Da først — ved den anden og tredie Behandling — kommer Nydelsen og Tilfreds-

stillelsen for den Arbeidende. Og saaledes er det ogsaa mit Haab, at det vil skee med mig. — —

Jeg maa dog fortælle dig en social Nyhed, mig angaaende — at jeg har begyndt at komme til Høve. Thi her gives ogsaa et Hof en miniature. En Prinds af Glücksburg, Broder til Prinds Christian, om hvem der forresten nok intet Andet er at fortælle, end at han en kort Tid deeltog i Oprøret og ved den Leilighed mistede sine danske Ordener — samt at han nylig har giftet sig med sin egen Kone, en Prindsesse af Bückerburg (efter nemlig i flere Aar at have været lovformelig skilt fra hende) — denne Prinds er kommen hertil og begyndte i Efteraaret at give Selskaber paa Slottet. Jeg, hvis Lyst det overhovedet ikke er at søge fornemt Selskab, holdt mig for mig selv, indtil jeg en Gang i et Selskab hos General Krabbe, efter Prindsens Forlangende blev forestillet for ham. Nylig skulde der da være Bal hos ham, men jeg, der fremdeles havde holdt mig for mig selv og ikke gjort ham nogen Visit — jeg ventede naturligviis at faae Lov til at sidde i Rø paa mit Værelse. Dog — Ingen kan undgaae sin Skiebne — Dagen før Ballet kommer Hr. Staldmester Balle, som er en Slags opvartende Kammerjunker hos Prindsen, op til mig, og indbyder mig fra hans Durchlaughtighed. Nu maatte jeg naturligviis gjøre Visit, enten jeg vilde eller ikke, og tog da ogsaa Deel i Ballet, der forresten mest bestod af Danske. De Indfødte, som vidste, at alle Militære vare indbudne, havde for største Delen holdt sig tilbage. — Paa Torsdag kommer Hertugen af Glücksburg med Prindsesse Wilhelmine hertil for at blive nogle Maaneder, og der maa jeg da selvfølgelig gjøre min Opvartning. — —

Levvel, et glædeligt Nytaar ønskes dig i Kiærlighed af din hengivne Søn

Christian.

Kiøbenhavn. 14. Januar 1856.

Kiære Christian,

Du vil i det mindste finde dig forekommet af din Fader ved disse de første Linier, som Du modtager i det nye Aar, som jeg af mit hele Hierte ønsker, maa blive for dig et lykkeligt, frugtbart, glædeligt. Du har vel ogsaa, som jeg og mange flere, i sin Tid ved Aarsskiftet, i en eller anden alvorlig Time, ladet din Tanke fra Dybet af Siælen vandre ud i den ufødte Tid, som dette Aar skal optære, imedens det Dag for Dag

opruller Forhænget, der dækker næsten den hele Række af skiulte Phænomener og Tildragelser, som det giemmer for de *Levende*, hvoraf saa mangfoldige ikke mere ere det om $11\frac{1}{2}$ Maaned — og deriblandt ogsaa for Os, hvis Tilværelse kun er et Atom i den hele Slægt, som nu bevæger sig i Livet. Det er endog nu i dette Øieblik, da jeg tænker paa det Aar, vi begge gaae i Møde, ligesom den alvorlige, hverken lette eller glade Stemning, hvori det oprandt for mig, vender tilbage med mange af de Følelser og Betragtninger, som en mørk, omtaaget, vandkold, eensom Nytaarsdag fremkaldte hos mig. — —

Du veed, hvorledes man er faren i Almindelighed som Brevskriver — og især naar man har saa lidt Evne og Kræfter til denne Sysse, som jeg nu har. En langt ringere Qvantitet af det objective Stof, der synes mig at ligge opdyntet omkring min Eftertænkning og Erindring, hvergang jeg vil skrive til dig, er nok til at skræmme En fra at begynde derpaa. Uvilkaarlig synker man ned i det subjective for at skuffe sig selv med den Indbildning, at man der skal bevæge sig lettere og mageligere. — Imidlertid vil jeg deraf tage Anledning til at sige dig noget, som Du knap venter at erfare. Der har virkeilig dannet sig et Forsæt hos mig, at begynde paa en ordentlig fortsat Brevvexling med dig, der nu at sige er den eneste jeg skriver til; og Begyndelsen til en saadan seer Du her for dig. Jeg har i det mindste holdt over, at ville skrive til dig i Midten af Aarets 1ste Maaned. Men hvad Olien er for Lampen — det er *Svaret* for en Brevskriver. Faaer jeg nu et saadant fra dig inden Slutningen af Januar, da skriver jeg atter inden d. 31te, og saa videre frem. Vi ville nu see, om Du kan og vil holde det med mig. Naturligviis kan der paa begge Sider ikke være Tale om Brevenes Længde eller »Vægtfylde«; begge Dele maa beroe paa Omstændighederne og de ydre og indre Vilkaar. Disse ere idag meget uheldige for mig. — —

Desuagtet skal jeg dog ikke vige fra min Bestemmelse, at Samlingen (Blandede Skrifter) skal udgiøre 4 Bind, og det sidste udkomme i Aar — hvis jeg oplever det. Dertil er dog maaskee mere Udsigt end til at jeg selv kan see Enden paa *Ordbogen* — eller *Glossariet*, hvoraf dog nu 3die Heftes Udgivelse og Trykning er begyndt og skrider med Snegleskridt; imedens Bøger som »Hiortens Flugt« flyver ud i Verden med meer end dette stolte Dyrs Snarhed. I øvrigt er Winthers egne Hiort i og for sig selv eller i sin animalske

Natur og Skikkelse, efter min Smag, et meget for affecteret og tamt Dyr. Dets »Flugt« varer heller ikke længere end i 1ste Sang eller Romanze. Der kiender vi Hiorten; og det forekommer mig omtrent (jeg har dog endnu henvend $\frac{1}{4}$ Deel af Bogen tilbage at læse) som denne Sang turde være den mest poetiske i hele Bogen. Men — lader man dennes indre Væsen udenfor — saa er den derimod i sin udvortes Skiebne eneste og mageløs i Danmark, saa længe en Literatur her har existeret, nemlig baade i Afsætning, og i Henseende til det, som man kalder ikke det indre, men »det rene Væsen«, hvilket jo for en Forfatter er Honoraret. 3 Oplag, hvert paa 1000 Exemplarer trykte i omtrent 6 Uger, hvert med sine Trykfeil, hvert betalt med 600, eller som nogle sige 800 Rdlr. — og de to udsolgte; skulde man ikke ønske for vor Literatur, at den her i det mindste havde faaet eet af sine første og classiske Mesterværker? — Jeg er begierlig efter at høre, hvad Virkning denne Bog hos dig har gjort. Lad mig dog ogsaa — jeg siger det i al Ydmyghed — høre et Par Ord om to Artikler i min Bog, som Du vist læser: om Cervantes og om Stagnelius. — Den sidste læste jeg nylig, 3—4 Maaneder efter at den var trykt, og overraskedes selv ved at finde mig langt mere tilfreds med den, end jeg havde ventet. Feiler jeg ikke, er det maaskee — som den nu er — en af de bedste æsthetiske Artikler af min Pen.

At Salget af Gammelgaard virkelig og imod min egen Formodning gik i Opfyldelse, d. 28de Decbr., har Du vel hørt.
C. M.

Kiøbenhavn (i Tankerne)
Kiel. d. 23de Januar 1856.

Min kiære Fader!

Ovenstaaende Feilskrift kan give dig et synligt Beviis paa, hvor mine Tanker vare for et Øieblik siden. Og jeg kan tilføie, de ere der ofte — oftere, end jeg ønsker; thi en Mands Tanker bør være der, hvor hans Gierning er, bør være i denne Gierning, eller i al Fald over den, men ikke idelig og idelig, i unyttig Længsel søge andenstedshen — selv om han paa dette andet Sted har Slægt og kiære Venner. Dette er nu ikke ukiærligt meent, det er kun en Yttring af den Utaalmodighed, jeg stundom føler over, at jeg ikke er i Stand til — trods Aar og Dage — at leve mig kraftigt ind i min Virksomhed og i de herværende Forhold. Alle de bekiendte — og til-

deels jo ogsaa sande Talemaader: Længselen er Siælens Vinge, Længselen er Tegnet paa en dybere Natur, er, saa at sige, dens negative Udtryk, dens Reaction imod den slette Virkelighed o. s. v. de tilfredsstillende mig ikke, trøste mig ikke. Jeg har længtes nok, jeg trænger til at hvile i min Tilværelse, i min Gierning, i mine Forhold, hvile dybt, sundt og fyldigt deri, saaledes at jeg udfylder mit Liv, og mit Liv udfylder mig. Men formodentlig har jeg alt »forseet« mig paa Idealet, det vil sige, seet formeget eller forlidet — formeget til at hvile i Ro, forlidet til at svinge mig ordentlig iveiret. Derfor bliver Resultatet af denne evindelige Tiatten med Vingerne, som man kalder Længsel. —

Imidlertid, fylde mine Forelæsninger end ikke mig — saa fylde de dog Papiret, og jeg har erhvervet mig en vidunderlig Færdighed i at lade Pennen løbe (hvad ogsaa dette Brev vil kunne bevise), saa at jeg stundom forekommer mig selv som en Spindemaskine, et Rokkehoved, omvundet med literærhistorisk og æsthetisk Hør eller Blaar, der da altsammen, medens Timernes Hiul evindeligt snurrer, udtvindes — for ikke at sige udtværes — giennem min ilende Pen i lange, tynde Linier. Om Talens Traad, Stilen, bliver jevn og smuk — det er der ikke Tid til at see paa. Den ene Digter efter den anden brages og hegles og kartes og spindes — og med alt det frygter jeg, det Tøi, som jeg virker, vilde lidet være istand til at skiule min kritiske Nøgenhed, skulde jeg klæde mig i det alene. Nu har jeg da naaet Oehlenschlägers og netop iaften holdt min første Forelæsning — ikke med Begeistringens Ild for en talløs Skare, men meget rolig og noget tør, for sex Tilhørere. Desuagtet er jeg noget træt — hvortil den tunge, lunkne Vaarluft ogsaa bidrager og denne Træthed er egentlig Grunden til at jeg ogsaa i dette Brev (som jeg ikke vilde opsætte længer at skrive) lader Pennen »løbe« noget tankeløst — hvilket Du faaer at tilgive.

Næst at takke dig for dine to Breve, hvis Tankevægt jeg vel erindrer og daarligt giengielder — og for det deri yttrede Ønske om en stadig Correspondance — kan jeg, paa din ustadige Søns, mit andet Jags Vegne kun sige, at en saadan Correspondance vil være ham saare kjær og værdifuld, og vil han gjerne indlade sig deri, da han, trods sin slette oekonomiske Sands, dog nok holder af en Udvexling, ved hvilken han faaer Sølv for Sedler. Er Sølvet endog undertiden — i større Summer — noget vel tungt, saa ere Sedlerne ogsaa til Giengield som oftest noget vel lette — saa gaer det lige op. Og

hermed Stop! — ikke for Rimets Skyld, men for dog, før Papiret er malet heelt fuldt, at hænge noget factisk Ballast ved den fyldte Brevballon.

Facta! allene dette Ord standser min ilende Pen og tvinger den til en sindigere Skridtgang — Facta! dette uhyre Stof, Tidsaandens fordøiede Føde, som Historieskriverne samle op — hvilke Gran kan jeg i en Hast finde deraf og sende til Kiøbenhavn? Et Bal — og et Slagsmaal! Først om Ballet. Torsdag Aften, d. 17de dennes, kom Arveprindsen, Arveprindsessen og Prindsen af Danmark til »Labøa« ved Spidsen af Kielerbugten (d. v. s. ved Indseilingen), maatte her forlade Dampskibet og transporteredes paa Ryggen af to Matroser henved en Fierdingvei, ved hvilken Leilighed Prinds Christian faldt af i Vandet, som stod en Fod høit over Isen. Den næste Formiddag meldte jeg mig til Audients først hos den Ene, saa hos den Anden, saa hos den Tredie — ingen af dem var hjemme. Om Aftenen gik jeg, efter forudgaaet Indbydelse, op paa Slottet, traf her en Forsamling af henved 400 Mennesker, Ridderskab, Professorer, Raadmænd, Høieste-rets-Medlemmer etc. etc. Tilsyneladende var Stemningen meget god — at sige, saalænge hvert Parti holdt sig for sig. Og det skete da ogsaa. De Danske (Officererne) dannede eet Selskab, de Andre eet — Skilsmissen imellem dem var ikke synlig, men den var der dog og blev synlig, naar Nogen vilde ophæve den. En dansk Officer »inclinerede« saaledes f. Ex. for en Frøken fra et Gods i Nærheden, men fik et Afslag (hvilket in parenthesi er aldeles uhøfligt, thi Inclination er kun en Opfordring til at dandse en Gang rundt, er en Høflighed, hvormed man udmærker en Dame — og som aldrig afslaaes); Officeren gientog sin Opfordring i de artigste Udtryk, men fik en uartig Afskedigelse. Han gik da — jeg saae det selv — lige hen til Prindsen (Friedrich) af Glücksburg, som stod hos Arveprindsen, og beklagede sig over, at en slig Uhøflighed var viist — ikke ham — men den danske Uniform. Arveprindsen tog sin Lorgnet og saae saalænge og saa stivt paa Damen, at hun maatte have følt sig meget ilde tilmode, hvis hun ikke havde været »eine echte Holsteinerinn«. Resultatet blev, hvad jeg senere har erfaret, at Hertugen, meget vred over Historien, erklærede, at Damen og hendes Familie herefter ikke skulde indbydes. Jo, der er en deilig Forsoning, deilige Auspicier for en venskabelig Heelstat. Hvad mig angaaer, saa dandsede jeg hele Natten til Kl. 3, men NB. kun med Damer, jeg kiendte — og min Bekiendskabskreds udvider sig aldeles ikke, da jeg

ingen som helst Bestræbelser gjør i den Retning. Nu kommer Slagsmaalet.

Nylig har Regieringen tilladt de Kielske Studenter at danne to (forhen ophævede) saakaldte »Verbindungen«, hvis Formaal er Sviir (under Navn af Selskabelighed), og hvis ydre Kiendemærker ere røde Huer og Beriderstøvler. En af disse »Verbindungen« traf paa et Værtshuus sammen med en borgerlig »Verbindung«, — nemlig med endel Slagtere, yppede Klammeri med dem, og blev saaledes tilredte, at et Par Studenter endnu ligge paa deres Gierninger. Da denne Historie — ligesom den corsikanske Vendetta — vil drage andre efter sig, er den ikke saa ubetydelig. I ethvert Tilfælde har den, som et Udtryk af en pøbelagtig Raahed hos Studenterne, paa mig gjort et ubehageligt Indtryk. For slige Slagsbrødre er det, man skal leve og virke! — For dog ikke at ende med »Klammeri«, vil jeg endnu i al Korthed bemærke, at »Hiortens Flugt« vel har fornøiet mig (meest ved sit 1ste og sidste Digt), men dog mere ved sine enkelte Skildringer, navnlig af Naturen, end ved sin Fabel, der forekommer mig at være noget sandt Ammestuevrøvl, som Digteren ikke har været istand til at hæve op i den poetiske Sandsynlighedssphære. Jeg mener hermed naturligviis alt »Troldvæsenet«; i det Øvrige er der meer poetisk Consistents — skiøndt den hele Geschichte med denne immer wiederkehrende Hiort er en Fabel, der hører hiemme i et naivt Folkesagn, men ikke tør vises os i Digtningens Speil, som en poetisk Begivenhed. —

Christian.

Kiøbenhavn, 30. Januar 1856.

Kiære Christian,

Det fra dig nylig modtagne Brev gav mig en dobbelt Fornøielse, deels i og ved sig selv, eller i Almindelighed; deels ved en særskilt Omstændighed, nemlig Udsigten til at Du gierne gaer ind paa mit Forslag til at begynde og fortsætte en ordentlig og stadig Brevvexling. Jeg veed for vel selv, at Opfyldelsen af et saadant Forslag ikke hører til de lette Ting — men Du bør i det mindste erkiende, at den paa din Side vil kunne være langt lettere, end paa min, naar Villien hos dig er noget levende og stærk. Om den hos mig ikke er det sidste, saa i det mindste dog det første; og dette har den naturlige og gyldige Grund, at jeg maaskee føler langt mere Trang, end Du, til en saadan fortsat Meddelelse af min

Tilværelse, netop til dig, der nu omtrent i hele Verden er det eneste Væsen, der kunde komme til at dele den saa fuldstændigt, som i *Brevformen* er mueligt. Dette siger mig ogsaa den Følelse, der idelig, jeg kan vel sige daglig, fornyer sig hos mig — en Følelse, som Du i dit sidste Brev ikke vil billige hos *Manden*, der bør »leve heel i sin Gierning«. Jeg underskriver det ganske, og vil, ogsaa som Olding, erkiende Lovens Gyldighed, uagtet Evnen til et kraftigt »Gierningsliv« (om Ordet kan passere) hos mig efter Naturens Orden er stærkt i Aftagende; og dette føler og beklager jeg saameget mere, da jeg ikke er i Stand til at indskrænke Gierningerne saameget, som det var ønskeligt, og som det burde skee i Medfør af Aarene. Det er tværtimod paa en Maade uheldigt, at Ideer, Planer og Drift til Arbeidet ikke ville aftage hos mig i Forhold til den med Alderdommen formindskede Arbeidskraft. Jeg har selv kunnet mærke — og maaskee yttret til *Bang* eller nogen Anden — at det netop er Tegn paa, naar jeg efter en Upasselighed igjen begynder at befinde mig bedre, at ogsaa Ideer til et eller andet nyt Arbeide eller Foretagende opstiger hos mig, pludseligt, ved en forekommende Anledning; endskiøndt det naturligviis næsten altid kun bliver ved den første Tanke — eller nu og da ved at fremdrage den til Eftertanke og til Speculation paa mine, nu ogsaa aftagende og formindskede Spadseringer. — —

Saameget er dog vist og i mig selv bevidst, at jeg idelig og jævnlig føler en Længsel efter et personligt Samliv med dig, som jeg ofte paa den ene Side beklager, fordi den ikke, eller kun temporairt, kan opfyldes; men som paa den anden Side er mig kjær, fordi den ligesom knytter det usynlige Baand imellem os fastere og mangengang bringer mig i en nærmere Contact med dig, din Tilværelsesmaade, dine Sysler og Arbeider, og overhovedet dine Livsytringer, for saa vidt som de ere opgaade eller ved Meddelelser opgaar for mig. —

Jeg tænker saaledes bl. a. ofte paa dit endnu vedvarende majsomme Arbeide, Oversættelsen af *Dante*. Jeg føler, hvorledes dette ganske maa indtage samme Plads og Stilling i din aandelige Virken, som *Ordbogen* hos mig. Det er paa den ene Side et Aanden trykkende Tvangsværk, imedens det paa den anden Side medfører Bevidstheden om en Production af et blivende Literatur-Værk, ja, et saadant, som vel kan tillægges absolut og vedvarende Værd, det ene som et selvstændigt Sprogværk, der beriger Sprogets poetiske Omraade og Eiendom, det andet som et historisk Monument over Spro-

get, som det er til og har dannet og fæstet sig — man kan omtrent sige i et heelt Seculum, eller fra 1750 til 1850. Ved at stille mig denne Tanke for Øine, maa jeg undertiden søge at styrke og opmuntre min mattede Aand, og overvinde den undertiden næsten uovervindelige Ulyst til at fremme en saa trykkende og sløvende Virksomhed, som ikke engang har det tilfredsstillende i Følge, at den nogetid kan siges at være fuldstændig, afsluttet eller saaledes udført, at Lexicographen kunde siges at have gjort al sin Skyldighed. — Jeg har midt under denne Ordbogstrængsel dog ikke længere kunnet undlade at fremdrage det nu alt i flere Aar henhvilende Glossarium — af alle mine lexicalske Producter mit egentlige Yndlingsværk, som jeg dog ikke har forkælet eller været partisk imod under Følelsen af at der var Pligt, som henviste mig til andre Arbejder. Men hvor ynkelig langsomt gaaer det med at bringe denne Yndling frem i Verden! —

Her er Alt i Blad- og Selskabs-Politiken i stor Agitation, deels over den alvorlige Opposition i Holsteen mod Scheel (om hvem Endeel her troer, at han begynder at vakle noget i Sædet) og deels over Rigsretten, hvor den egentlige Action imod Ørsted, Hansen, Sponneck og de andre »Høiforrædere« begyndte i Gaar (ingen af de Anklagede, men kun deres Defensorer, mødte) med en Oplæsning af Anklagen, som 3 maatte dele imellem sig, og som varede fra Kl. 10 til 2¹/₂. I Dag skal Forsvaret begynde og vil formentlig i det mindste vare Ugen ud. Man er yderst spændt, ikke allene paa Udfaldet af denne Proces — men ogsaa af de holstenske Stænders Quasi-Anklage mod Scheel. — I Fædrelandet (Nr. 25) læste Du vel, med hvilken . . . Insinuation Arveprindsens og Prinds Christians Reise til Kiel omtales, og hvor nedrigt en »forhenværende slesvigsk Ministers Hustru« bagvadskes. Jeg seer ikke, at der kan være Andre meent, end den ædle, for al activ Deel i Politik fremmede, med Siæl og Hierte dansk-sindede Grevinde Malvina Moltke.*) — Jeg beder dig, naar Du skriver igien (i n d e n 15de Febr.) ikke at glemme Meddelelsen af lignende Nova fra Kiel. Alle slige »Tidsbilleder« fra Holsteen og dets Centralpunkt interessere mig høiligen. Om »Hiortens Flugt« vilde jeg have skrevet og repliceret noget; men det maa vente til næste Gang. —

C. M.

---

*) Malvina Moltke, f. Simons, Greve Carl Moltkes Hustru.

Kiel. d. 14de Februar 1856.

Min kiære Fader!

Med Tak for dit sidste Brev, sender jeg dig idag, da der netop gaar et Dampskib til Korsøer, disse Linier til Svar. De skulle tillige bringe dig min hiertelige Tak for de tilsendte Bøger og for den kiærlige Tilskrift foran Afhandlingen om Cervantes. At denne baade bevægede og glædede mig, er det ufor nødvendent at sige, derimod kan jeg ikke undlade at berøre det Indtryk, som Tilskriftens »biographiske« Deel gjorde paa mig. Dette var for saa vidt nyt og eget, som jeg, saavidt jeg mindes, aldrig hverken i Skrift eller Tale har hørt dig omtale din Ungdom og Barndom.

Ved denne lille Skildring af din Moders Blomsterhave, dine egne Sysler — ja blot ved det Par Ord om Doctoren i den graa Kiole — blev jeg poetisk berørt, og det ikke blot i Almindelighed, men tillige særligt som Søn. Den Horizont, der begrændser dit Liv for mit Øie og indeslutter vort Slægtskab og Omgangsforhold — den blev pludselig ligesom udvidet og lod mig — i det mindste paa et enkelt Sted — kaste et Blik ud i en fiernere Egn, mere muntert belyst, og i en Tilværelse, som for mig var ny og ukiendt — skiøndt den maa have staaet i hemmelighedsfuld Forbindelse med min egen, en Forbindelse, der i mine Tanker kun begrændses, ikke ophæves, ved den personlige Frihed. Det syntes mig, som om jeg i disse faa Træk fra din Barndom saae — ikke dig, thi dit Billede er for mig uadskilleligt fra de vante Omgivelser, fra dit Værelse og dine Bøger — men, om jeg saa maa sige — en yngre Broder, som jeg ikke før havde kiendt, før jeg pludselig saae min Familie forøget med ham. Og der fremkaldtes et stærkt Ønske hos mig om at kiende dit Barndoms- og Ungdomsliv i dets karakteristiske Enkeltheder, ikke blot af almindelige, psychologisk-poetiske Grunde, ikke heller blot af udvortes Slægtskabsinteresse — af personal-historiske Grunde: men meget mere, fordi jeg har en Anelse om, at jeg deri vilde finde — *mutatis mutandis* — ligesom et Horoscop for mit eget Ungdomsliv — der vel da blev stillet for seent til at forebygge, men tidlig nok til Oplysning og Forstaelse af Meget, som endnu er mig uklart. Med andre Ord, jeg fik Lyst til at bede dig om, ikke at lade din Barndom og Ungdom synke hen i Forglemmelse — som Vandlilien, der knoppes og udfolder sig paa Søens Overflade, men naar den har afblomstret, synker ned under Bølgen og ikke kommer mere til syne.

Det skulde dog være Siæleblomstens Fortrin, at den, ved Ordets Magt, kan blomstre og dufte til alle Tider. Nu ville vel dine mangehaande Arbejder være dig til Hinder; men nogen Tid vilde dog vel kunne findes til en saadan productiv Erindring (eller rettere Erindren) — der kunde — med Billedet af din Barndom og Ungdom — supplere det Livsbillede, som din Søn gemmer i kiærligt Minde, og som i hans Tanke, ligesom af sig selv, fra Dag til Dag (maaskee netop paa Grund af Fiernheden) udfolder sig i større Klarhed og Tydelighed. Jeg kan ikke undlade, da jeg nu dog er kommen ind paa dette Capitel, med Ord at beklage, hvad jeg tidt i Tanken har været bedrøvet over: at jeg ikke eier, og vel aldrig kommer til at eie et udvortes Billede af dig. Du har oftere sagt, at Du ikke ønskede eller tillod, at et saadant udførtes, og at Du forbandt et Slags Overtro med denne Ulyst. Er dette nu virkelig Tilfældet, saa vil jeg ikke forsøge paa at overvinde denne; men ofte kan en Beslutning om at modsætte sig noget, opstaae af en maaskee i Begyndelsen svag og ubestemt Utilbøielighed, der ved idelige og plumpe Anmodninger (som f. Ex. i sin Tid Hr. Gertners) bliver opklækket og stivnet. Som sagt, uden at træde din egen Ulyst for nær, vil jeg ikke undlade ved denne Leilighed at berøre og udtrykke min egen Lyst og Længsel efter at eie min Faders og Moders Portraitter, om det end kun var i Photographie — en Proces, der som bekendt kun varer nogle Minuter og undertiden, naar Kunstneren er dygtig, kan frembringe overraskende heldige Resultater.

Alt dette har nu fyldt Brevet, saa jeg ikke faaer Plads til meget Mere, skjøndt der var Adskilligt, jeg vilde omtale. Blandt andet vilde jeg berette om, at jeg forleden, under en Samtale med Inspektoren for de lærde Skoler, Etatsraad Tvede, af denne blev opfordret til at tilveiebringe en dansk Læsebog for Holsteen, hvortil der er stor Trang. Jeg gjorde ham opmærksom paa din, som passende for de nederste og mellemste Classer, og lovede at tilveiebringe, saa snart det lod sig gjøre, en dito for de høiere Classer. Naar denne kom istand, vilde jeg foreslaae dig, at lade din Læsebog forsyne med et tydsk-dansk Glossarium til Skolebrug, paa nogle Ark, der kunde tiene Begynderne istedetfor Lexikon. Min Læsebog, for de høiere Classer, kunde da slutte sig dertil — og saaledes var Nøden afhiulpen, og godt afhiulpen. Hvad Udarbejdelsen af en dansk Læsebog for de høiere Classer angaaer, da er Planen for en saadan mig klar og bestemt ved

Beskaffenheden af den Trang, som er tilstede. Den skal ikke være nogen Prøveklud, med Stumper af Alverdens Forfattere — heller ikke nogen »Haandbog i Literaturen« som Flors — et pralende Skilt, der indvendig skiuler Fattigdom og Magerhed. Den skal have sit praktiske Maal for Øie: at føre Læseren giennem det gode, n u b r u g e l i g e danske Skriftsprog's forskellige Hoved-Stiilarter — der skal altsaa ved Udvalget kun sees paa hvad, ikke paa af hvem. Endelig skal Bogen bestaae, ikke af Brudstykker uden Hoved og Hale, men saavidt muligt af Heelheder (en heel Novelle, en heel Prædiken o. s. v.), selv om disses Antal kun skulde blive otte eller ti. Saavidt har jeg tænkt over Planen. Jeg beder dig at lade din Tanke dvæle noget derved og at meddele mig dine Forslag. Paa en dansk Grammatik for Tydsk og et (godt, med Exempler forsynet) tydsk-dansk Lexicon har jeg ved samme Leilighed tænkt, og kunde jeg faae f. Ex. Prof. Müllenhof til at deeltage i Udarbejdelsen — vilde jeg ogsaa med Hensyn herpaa tage en Beslutning. — —

En Glæde har jeg i denne Tid, idet endeel danske Malerier (tildeels tilhørende det kgl. Gallerie), som have været udstillede i Paris, overvintre her og ere tilskue. Selskaberne ere temmelig talrige; jeg var for 14 Dage siden til diner paa Slottet hos Hertugen af Glücksburg — men der er intet om denne diner at melde. Hertuginde er saa døv, at man neppe kan raabe hende op. — Stor Harme har Udfaldet af de holstenske Valg til Rigsraadet foraarsaget. Imod Sædvane have Holstenerne ladet sig overliste, de herværende Officerer have forbundet sig med det Scheelske og det loyale Parti og have saaledes ved enigt Sammenhold, paa Grund af den særegne Valgmethode, kunnet sætte de 3 Candidater, Scheel, Bargum og Kauffmann igiennem. To — Witte og Kossel ansees for neutrale — saa at Ridderskabet og det schleswig-holstenske Parti egentlig kun have faaet 3 Candidater af 8 valgt. Om dette og andre politica mere næstegang. — —

Christian.

Kjøbenhavn. 14. Februar 1856.

Min kiære Christian,

Med en vis Tilfredshed betragter jeg endnu min Beslutning, at iagttage en Regelmæssighed i Brevvexlingen med dig. — Det er ikke uden Nytte og Interesse at vide, at man skal skrive et Brev (om ogsaa det categoriske skal ligger i Vil-

lien). Sagen er jo kun, at begynde; Stoffet kommer af sig selv, og det er egentlig kun dets Rigdom, der er til Hinder. Saaledes fører Tilfældet (at jeg nylig læste en Supplement-Artikel i Nr. 33 af Hamb. Corresp.) mig til at begynde med en Materie, som vel kun lidt vil interessere dig: Danmarks, eller den danske Stats Handelsstatistik for Aaret 1854. Læg dog kun ikke strax Brevet hen! — Du skal ikke faae for meget. Jeg vilde egentlig kun faae dig til at kaste et hastigt Blik paa denne Artikel, dersom Du kan faae fat paa Bladet. Du vil dog maaskee i nogen Grad dele min virkelige Overraskelse ved at see Betydeligheden af vor lille Stats Søhandel; og at jeg falder paa at berøre den i et Brev til dig, er nærmest Tanken paa den By, hvor Du lever, og hvor der i Fiorden og Havnen maa være langt mere Liv og Rørelse, end jeg klart har tænkt og forestillet mig (Skyld i.) Thi jeg seer, at Kiel har den Ære at være den 3die Søstad, med Hensyn paa Skibsfart, i Monarkiet, iblandt dets fire Hovedhavne. Den staaer kun tilbage for Kiøbenhavn og Flensborg, men overgaaer langt Altona i den indenlandske Skibsfart; maa derimod vige langt for Altona i udenlandske Skibes Besøg og Handel. — — Det fornøier mig i det mindste at tænke paa, hvor megen Berøring denne Skibsfart bringer imellem Danmark og Kiel, og hvormegen, i det mindste materiel, Sammenknytning imellem Kongeriget og Hertugdømmet deraf maa følge. — Paa den anden Side forøger dette snarere, end formindsker min Fortrydelse eller Ærgrelse over den vedvarende Animositet og Opæggelse, som finder Sted paa begge Sider. Jeg gad nok høre dem tale i Kiel om hvad der foregaaer og er foregaaet ved Stændermødet i Itzeho (hvor Scheel har taget sin Hævn over en Bogtrykker og hans Avis — der skal have 10,000 Abonnenter (Itzeho Wochenblatt) ifald det ikke er overdrevet). Her raabes naturligviis paa, at det er holstenske Aristokrater og enkelte slesvig-holstenske Individuer af de Uadelige, som ere Scheel paa Halsen. Men jeg hører nu nylig, at hans eneste dygtige og talentfulde Forsvarer Advokat (?) Bargum, har været en af de voldsomste Slesvig-Holstenere, men er af Scheel taget til Naade og har sadlet om.

Det synes ikke som Begivenhederne i Itzeho her have gjort saa megen Sensation, som man kunde vente sig — i det mindste er Skraldet i Dagbladene ikke saa stærkt, som jeg formodede. Man har her alt for travlt med Actionen for Rigsretten og med Valgene til Rigsraadet, som nu om en Dags Tid ville være fuldstændigt bekiendte. I Kiøbenhavn blev Re-

sultatet: Prof. Fenger, Andrä, Bluhme, Broberg, Captain Ankiær (i General-Staben — en Andräist) Grev Holstein (Holsteinborg) — og endelig »til 7de sidst« — Madvig. Han slap altsaa netop ind, og man kan sige: hvor er ikke Madvig? hvor man vil have en doctrinair Liberalist, en halv Demokrat og $\frac{1}{8}$ monarchisk Royalist — hvor der gives »licentia rhetoretica« i tilstrækkelig Quantitet. — —

I øvrigt er man nu i vor »høit ærede« Hovedstad naturligviis allevegne meget spændt paa Udfaldet af Ministerprocessen — og vil blive det endnu mere — især nu, da Rigsraadvalgene ere til Ende — ligesom man med hver Dag mere nærmer sig Katastrophen. Efter — jeg husker nu ikke hvor mange Ugers procedure, er man endelig naaet derhen, at Actor idag skal gjøre sin Paastand. Men derpaa skal følge Defensorernes Forsvarstale — hvortil vel noget Tidsrum bliver levnet dem, og Anklagernes Replikker m. m. Jeg tænker, dermed gaer vel endnu 8 til 14 Dage hen. Resultatet tør neppe Nogen forudsige. Gaaer e en Stemme over til Høieste- retesassessorerne, er Frikiendelsen vis; blive Stemmerne lige, som ved Afgjørelsen af Defensors Paastand paa Afviisning, da kan Præsidenten ikke afgjøre den endelige Dom som i hiint Tilfælde. Ved lige Stemmer — har man sagt mig — skal den mildeste Kiendelse have Fortrin ved Sagens Afgjørelse, altsaa Frikiendelse vinde over Domfældelse. Om dette altid bliver pure og absolute — eller det kan skee med partielle Modificationer og Indskrænkninger — er mig ube- kiendt. — —

Jeg kan ikke undlade, endnu i Eftermiddag (da jeg dog neppe kommer i Theatret, hvor jeg gierne vilde have seet eller hørt noget af Rossinis »il Barbiero«) at medgive mit Brev en kort Efterskrift. Det skeer allene for at henvise dig til at læse i Nr. 36 af K i ø b e n h a v n s p o s t e n (om Du kan faae dette Blad at see) til hvilken Grad man kan og tør persiflere og forhaane vor constitutionelle Repræsentation: den danske Rigsdag. Den er her stillet umiddelbart ved Siden af »offentlige Forlystelser og Adspredelser«, Hippodromens »Præstationer«, Abe- og Hundetheatrets »Forestillinger« i Skindergade, Dyr-tæmmerens M e n a g e r i e i Landemærket — Casinos »Maskerade, Farce og Commedier« m. m., hvorefter følger, som 3die Classe, »de politiske Forestillinger« — som kun have »den væsentlige Forskiel, at der ingen Entrée betales«; hvilke derefter opregnes og nærmere karakteriseres. Folkethinget giver »to Forestillinger daglig paa Chri-

stiansborg«, Landstinget, hvor Huset for det meste er tyndt besat o. s. v. endelig »den saakaldte Rigsrets Forestillinger, i et smukt, rummeligt, opvarmet Locale paa Amalienborg«. — Til sidst endnu om »Rigsretsudvalgs-Lotteriet« der trækkes paa Raadstuen, og hvortil Adgang ligeledes er fri, m. m.

Jeg har intet at indvende herimod; men hvad Agtelse skal i Længden en Folkerepræsentation beholde tilbage, der saaledes kan tracteres? — I London vilde saa *d i r e c t e* Angreb paa Parlamentet upaatvivlelig have til Følge — naar nogen paatalte dem i Huset, at dette (i Følge sine Privilegier) strax sendte et Par af sine »Sergents at arms« og lod Vedkommende føre i Arrest. Noget saadant fandt Sted for et Par Aar siden. Jeg troer, en ikke saa lille Mulct blev Følgen. — —

Din Moder hilser, og er Gud skee Lov ret vel. I Dag have vi atter barsk Vinter, megen Snee og 6° R. Kulde.

C. M.

Kiøbenhavn, 26. Febr. 1856.

Kiære Christian,

Ligesom Du i dit sidste Brev begynder med at berøre det Indtryk, som mit trykte Brevs biographiske Deel gjorde paa dig — saaledes kan jeg heller ikke »undlade« at sige noget om den Virkning, som dine Yttringer over og din Udvikling af dette Indtryk gjorde paa mig. Jeg vil næsten bruge dine egne Ord: at »jeg blev poetisk berørt derved«. Ligesom Du synes, ved den hos mig pludseligt, saa at sige uvilkaarligt — da det faldt mig ind at skrive et saadant tilegnende proemium til Skitzten om Cervantes — opkomne Erindring fra min Ungdom, at have faaet en særegen, eller sønlig (som Du siger) Interesse for din Faders Ungdom: saaledes kaldte dine Yttringer mit eget Liv i Erindringen med en usædvanlig Styrke og Livlighed tilbage hos mig. Flere Dage vendte dette Indtryk tilbage hos mig, naar jeg om Morgenens spadserede — og Du havde kunnet faae et langt Brev fra mig i den Anledning, dersom jeg var i Stand til at skrive til dig, eller Andre, h v a d o g n a a r jeg vilde.

Jeg tænker i dette Øieblik paa, hvilke — jeg kan sige u h y r e Masser af Brevstof og andre Meddelelser jeg kunde bringe paa Papiret, dersom jeg nu i min nærværende Alder og Situation pludselig opgav alt andet Arbeide og beskæftigede mig, deels reflecterende over Tankeforraadet i min Siæl — deels historisk med Erindringer fra mit Liv, Skildringer af dets

Scener og af de utallige Personligheder, jeg har kiendt og levet med, og hvoraf Mange endnu staae saa klart for mig, at jeg let kunde kalde Billedet af dem tydeligt frem paa Papiret. — Jeg tænker mig netop en saadan Syssel i Forening med filosofiske og høiere naturvidenskabelige, cosmologiske og geologiske Studier som Idealet for mit Liv i den korte Tid, det endnu kan være. Men dette vil vel aldrig blive meer end et Formaal i Ønskernes og Ideernes Rige.

Der ligger netop for mig en fransk Tidspiece fra 1854, som begynder med de Ord: *Jamais les peuples n'atteignent ce qu'ils s'efforcent d'obtenir; toujours se voient-ils, après tous leurs efforts, réduits à la nécessité — au fond salutaire, de modifier leurs prétentions, etc.* — Naar dette gielder om Nationer, hvad vil da et stakkels Individ sige imod Forskriften »de se soumettre«? — Naar jeg nu tænker paa det, som Du kalder dit »stærke Ønske« — »at kiende noget til mit Ungdoms- og Barndomsliv«: da vil Du vel selv erkiende, at Billeder af dette maatte være som de første spirende Blomsterskud, der efterhaanden udviklede den hele Væxt, nemlig de biographiske Erindringer fra mit hele følgende Liv. Barndommens og Ungdommens Alder hos mig vilde faae for meget mørkt og sørgeligt, dersom jeg vilde eller kunde skrive »Confessions« som J. J. Rousseau — der, besynderligt nok, ved denne Bog og ved »Heloise« (som Du neppe nogentid har læst) blev en af min Ungdoms Helte og Idealer — ja endnu saa at sige er det — for saa vidt som og i Kraft af, at man vanskeligere løsriver sig fra Idealer, som man skabte sig fra det 16de til 20de Aar. (Saaledes gaaer det mig ogsaa med Alexander den Store, og Carl XII. — Ja, jeg kan ikke engang rigtig opgive hverken min Ungdomsbegeistring for Prætendenten Carl Edvard Stuart eller fra en anden Side min Kiærlighed til de romerske Digtene Horaz og Ovid.) Men — »Confessions« vilde jeg vel aldrig skrive; dog er jeg af en alt for historisk Natur til at bringe vitterlig »Dichtung« ind iblandt mine Livsminders »Wahrheit«. Men her støder man ikke blot paa det betydningsfulde Spørgsmaal af Pilatus (en rigtig romersk Politiker) »Hvad er Sandhed?« — I en Selvbicgraphie eller Bidrag dertil maa man ogsaa idelig spørge: H v o r er Sandheden? —

Af saadanne Bidrag har jeg virkelig nu og da begyndt paa enkelte f. Ex. netop ab ovo — paa min Barndom — en anden Gang paa »die Zeit der ersten Liebe«, som ikke var eller blev »die goldne Zeit« (erindrer Du Oehlenschlägers tyske Digt

»der irrende Ritter«? — jeg troer, det hedder saaledes — fuldt af prosaisk Islæt i det nogenlunde poetisk opslaaede Rendegarn). Engang ogsaa begyndte jeg*) — med en lang Indledning, der gik ud fra min Hiemkomst fra den svenske Reise 1812 — at ville beskrive Oprindelsen til min Connexion med Fru Rahbek og Bakkehuset. I det mindste var det min Idee, at fortælle mit 1ste Besøg der (jeg troer det var i Decbr. 1812) og hvorledes vor Brevvexling begyndte. (Det 1ste Brev til hende blev skrevet paa Christianshavn under en stærk Catharrfeber i Foraaret 1813). Jeg tænkte paa at slutte dertil en Charakteristik af Fru Rahbek og maaskee lade dette Fragment trykke (med det 1ste af mine omtrent 150 Breve — foruden at dog endel vare forsvundne) — og med nogle faa af hendes, som jeg troer ere endnu flere — og $\frac{9}{10}$ i det mindste af denne Correspondance (som skal bevares forsegle) tilhører Aarene 1813 og 1814. — Men det sidstnævnte *D u o d e z-*Foretagende kommer vel ligesaa lidt videre end til Ideen og den virkelig begyndte Indledning, som *F o l i a n t e n*, eller den hele Biographie. —

Hvorledes det endvidere staaer sig med din »Længsel« efter en *P o r t r a i t e r i n g*, kan Du bedst erfare af følgende Begivenhed. Din Moder og jeg vare i Dag 8te Dage tilsagte til Thee hos Enkedronningen. Efterat Alt var løbet nogenlunde vel af, og den sidste Act, Salaten og Kagen, hos mig som *T i l s k u e r*, var ude, falder det ulykkeligviis Fru Jerichau ind at bringe hendes fixe Idee, at ville male mig, for Dronningen, der kommer lige hen til mig, i det jeg stod og talte med Fru Rosenørn, og forebringer Fru Jerichaus Ønske, understøttet tilsidst ved de Ord: »Men maa jeg nu Selv bede Dem derom!« Du kan let tænke dig, hvor piinlig og ubehagelig denne Situation var mig. Det eneste, jeg siden gottede mig over, var at jeg hørte af din Moder, at Frøken Rosen havde sagt, da Fru Jerichau begyndte at tale derom, »at h u n var vis paa, hun skulde nok overtale mig«. Men da hun nu var Vidne til, hvor ynkeligt jeg snoede mig fra Dronningens saa at sige uoovervindelige Magt, blev hun som en General, der commanderer Reserven, tilbage til Valpladsen. Upaatvivlelig vilde Du have fulgt hendes Exempel, om Du havde været tilstede. — I øvrigt var denne Aften, fra 9—11, meget behagelig. Andre end Prof. Jerichau og hans Kone var ikke tilstede.

*) Jfr. Forord p. XI i »Christian Molbech og Karen Margrethe Rahbek. Brevvexling, udgiven af Chr. K. F. Molbech.«

Dronningen er, som Du jo selv har erfaret, ved saadanne Leiligheder og altid naturlig, elskværdig, venlig og godmodig i en Grad, hvori hun overgaaer og fordunkler de fleste private Damer, jeg kiender. — —

Da jeg i Løverdags Morges havde besøgt Carl Moltke, og fra Strandstrædet vilde skride over til Torvet forbi en svær Vognmandsvogn, der kom fra Nyhavn, faldt jeg i et Slædespor lige foran Vognen og Heste. Lykkeligviis kunde Karlen endnu dreie af til Høire, Hestene gik mig forbi, endnu liggende, paa $\frac{1}{2}$ Alens Afstand. Jeg kunde ikke reise mig selv (en anden Karl hialp mig op) og fik et svært Stød paa Siden af mit daarlige Knæ — som det jo gierne gaaer. Med megen Besvær gik jeg hiem og gaaer endnu i Dag som reen Invalid. — — Din Meddelelse om min Læsebog var mig behagelig, om det dermed kan blive til noget i Holsten. — I Morgen, den 27de Februar er den skiebnerige Dag, da Rigsretsdommen i »le procès-monstre« skal falde; og i Gaar var den Dag, da Fredscongressen i Paris skulde aabnes. Hvilke Tider og Begivenheder opleve vi! Din Moder er vel og hilser hierteligst ved din tro hengivne Fader.

C. M.

Kiel. d. 28de Februar 1856.

Min kiære Fader!

En nøiagtigere Correspondent — hvad Tiden angaaer — kan Du i det mindste ikke ønske dig, end jeg er. For to Timer siden fik jeg dit sidste Brev, og nu sidder jeg alt med Pen i Haand for at besvare det. Denne Hurtighed har dog mere sin Grund deri, at der netop i Aften afgaaer et Dampskib til Korsøer end deri, at jeg er saa overvættes fuld af Brevstof, saa jeg trænger til at udlade det. — —

Det gjør mig øndt at see, hvorledes Du møder begge mine Ønsker — om et indvortes og et udvortes Portrait — med »et høfligt Afslag« — men jeg maa dog sige, jeg ventede ikke stort Mere. Kun skal jeg tillade mig en criticisk Bemærkning med Hensyn til Afslaget hos Dronningen. Du slutter saaledes: »naar jeg afslog Hds. Majestæts Begiering, kan Du vel vide, hvilket Svar der maa følge paa din«. Omvendt synes mig, at Forholdet vilde være rigtigere: »Naar jeg har afslaaet min Søns Ønske, kan jeg vel ikke opfylde Deres Majestæts«. — Forresten kan jeg levende forestille mig den geniale, men stundom i sin maleriske Iver bacchantisk berusede Fru Jeri-

chau — der nu troede at have sit Spil vundet ved at faae den godmodige Dronning til at gaae foran. Og med al Agtelse for nogle fortræffelige Portraiter af hende — vilde jeg dog ansee det for risikeerligt at betroe hende mit Ansigt. Og dermed Basta — jeg skal ikke plage dig oftere. —

Hvad derimod det andet, indvortes Portrait angaaer, saa seer jeg ikke, hvorfor Udarbeidelsen af et enkelt Afsnit — Skildringen af Barndom og tidlig Ungdom f. Ex. nødvendig skulde medføre en heel Levnetsbeskrivelse, »som de første, spirende Blomsterskud, der efterhaanden udviklede den hele Væxt«. Dette skeer vel i Virkeligheden, at Knoppen udvikler sig til Blomst — men Maleren fængsler jo dog ogsaa Knoppen som saadan paa sit Lærred og overlader det til Beskueren at giette eller ane dens Fremtid. Men heller ikke herom vil jeg tale videre — thi Sligt maa komme fra inden.

Jeg vilde ønske, at jeg kunde meddele dig noget factisk Stof herovrefra — noget om »Stemninger og Tilstande«; men jeg — som dansk — er udenfor de første, idetmindste udenfor deres Udtalelse. Kun veed jeg, at Forbittrelsen imod Scheel er stor; der ymtes om Muligheden af at de ridderskabelige Rigsraader ville nedlægge en Protest ved det første Møde i Kiøbenhavn og derpaa bortfiere sig — men det er vel kun en løs Formodning. Det kgl. Rescript til Stænderforsamlingen troer jeg, har mere forbauset, end ophidset; det har maa-skee endog havt en god Virkning som enhver bestemt, kraftig Udtalelse. »Das muss man ihm doch lassen, ein energischer Kerl ist er«, sagde forleden En, som ikke er Ministerens Ven. Og de bestemt loyale Holstenere ville hellere have et kraftigt, om end noget hensynsløst Regimente, troer jeg, end et mildt, men svagt. Naar jeg derfor siger: Forbittrelsen imod Scheel er stor — saa vil dette alligevel ikke sige det Samme som udbredt. Thi, ligesaalidt som Udfaldet af Rigsraadsvalgene betegner Folkestemningen i det hele — ligesaa lidt betegnes den ved Udtalelserne i Itzehoe. Men, som sagt, det er umuligt for en dansk, her i Kiel at erfare noget Paalideligt om politicis. — —

Christian.

Kiøbenhavn. 6. Marts 1856.

Kiære Christian,

Saa tidligt som Du giengieldte mit forrige Brev — 2 Timer efter Modtagelsen — kan jeg ikke replicere (hvad jeg virkelig

om Eftermiddagen tænkte paa); men dog skrives disse Linier tidligere, end jeg pleier, efterat have faaet Brev fra dig. Jeg vil ikke dølgge, at det havde en ualmindelig og forhøiet Interesse for mig at læse disse friske Linier, der næsten umiddelbart som i en Samtale udstrømmede dine besvarende Tanker og Fornemmelser paa Papiret. Det vilde blive egne, livfulde, sande og det Indre afspeilende Breve, de, der saaledes altid kunde skrives. Jeg kommer til igjen (som forrige Gang) derved at tænke paa min Correspondance med Fru Rahbek, hvori der maa findes mange af dette Slags Breve. Det nær v æ r e n d e Øieblik er dog slet ikke et gunstigt for at skrive til dig; thi jeg føler mig, ligesom i hele forrige Uge, nedtrykt og meget forstemt. —

Jeg er taknemmelig for dit Ønske, at eie ikke allene Billedet af min ydre Skikkelse i Aasynets Træk og Liv, men ogsaa i Erindringen om mit Liv i Gierninger, i Følelsens og Tankens Virksomhed. Jeg veed, at hos dig kommer et saadant Ønske indvortes fra, eller fra Aanden og Hiertet. Det sidste kunde jo vel endnu, i det mindste fragmentarisk, blive opfyldt. Imod det første har jeg en besynderlig Modbydelighed (eller »Styggelse« som det i ældre Dansk hedder) hvilken jeg i min Alderdom endnu mindre vil kunne overvinde end i yngre Aar. Hvorfra den kommer, vilde jeg selv have ondt ved at forklare. — Jeg har derimod netop en stor Lyst til at male mig selv, eller til at give Omrids af mit virkelige, indre Liv, som det i sin hele Udvikling, mere i Kamp og Strid med Verden og mig selv end i Ro, har yttret sig. Men ogsaa dette er en Idee, der afspeiler sig paa min Aftenhimmel og viser sig som en smukt farvet Phantasie-Sky i dens Horizont — og som maaskee vil døe hen, ligesom den skønneste Aftenrøde snart svinder hen i den tiltagende Skumring. Jeg tænker undertiden, at jeg bedst kunde skrive mine Livserindringer, naar jeg altid, ligesom ved det trykte Brev med »Cervantes« nærmest kun henvendte dem til dig, eller tænkte paa dig som eneste Læser.

Men naar jeg undertiden, med en vis Forudnydelse i Phantasien, dvæler ved en Muelighed af at et saadant Foretagende maaskee kunde optage enkelte aandslysere Timer i de Dage, som jeg endnu kan have tilbage, saa vil det dog ikke forundre dig, at jeg undertiden med Sorg og en vis aandelig Smerte føler og forudseer, at Historiens Griffel er gleden af min Haand, og neppe mere vil blive optaget. Jeg har ogsaa i denne Tid Følelsen af denne Art af Forviisning fra en

Egn i vor Literatur, hvor jeg engang kunde sige, at jeg var hjemme — eller i det mindste følte mig som hjemme. Andre have jo ogsaa sagt, at jeg var det, og det saadanne Stemmer, der ikke kunde forkastes. Trykningen af et lille, meget concentreret historisk Arbeide (fra 1845), der skal aabne 4de (og sidste Deel af mine blandede Skrifter,*) giver mig, tilligemed Savn og Længsler af historisk Natur, en temmelig afgjort Selvbevidsthed om, at jeg ikke nu kunde skrive et lignende Arbeide. Det hører til de Skrifter af mig selv, der have faaet en monumental Charakter for min egen Betragtning. Jeg veed ikke endnu, om der kommer noget nyt i denne Deel; skulde det skee, da maatte det være en ny Betragtning af vore danske Folkeviser, og hvad der med dem staaer i Berøring — saaledes ogsaa min nuværende Anskuelse af Folkepoësie, eller Folkesang overhovedet. Af de 4 forskjellige Afhandlinger, jeg har skrevet om de danske Folkeviser, er der ikke een, som skikker sig til at optages, eller paa ny trykkes i denne Samling. Jeg frygter, det samme bliver Tilfældet med 2 eller 3 Smaaskrifter om Sorøe, eller Indlæg for min Fødebyes skammeligt mishandlede, længe efterstræbte, truede, undergravede og endelig omstyrtede Lærdomsstiftelse. Dette gjør mig ondt; jeg vilde gierne have indknyttet et af dem i det, jeg betragter som et Slags Samling af literaire Memoirer, eller Erindringer om hvad jeg con amore har skrevet i 30 Aar «in horis subsecivis» — eller om jeg saa tør sige, undertiden »in Stunden des Genius«. Det faaer at være overladt til Efterslægten — over hvilken mine Avindsmænd, Fiender og Misundere ingen Magt have — om disse Memoirer ville overleve baade dem og de sidste Dages forvirrede, fanatiske, indbildske, materielle, eller flaeue, betydningsløse og kiærneløse, snart i Forglemmelsens og Nyheds-sygens Malstrøm forsvindende Literatur.

Omsider har da Rigsrets-Processen i Onsdags otte Dage naaet sin Ende. Udfaldet forudsagdes i de sidste Dage temmelig almindeligt; og »Fædrelandet« og consortes brugte derfor indtil det Yderste den mest convulsiviske Anstrengelse for ved Imprecationer, Straffeprædikener, Skrækkebilleder, Trusler og lokkende Formaninger at virke paa Medlemmerne fra Høiesteret; men da Ploug omsider, 1 eller 2 Dage før Dommen faldt, udtordnede den harmfulde Forbittrelses Ord: »at det var lige-

*) »Et Blik over Danmarks Historie fra Valdemar II's Død (1241) til Christian I's Thronbestigelse (1448)«.

gyldigt om den lød paa Frikiendelse eller ikke — Ministrene vare allerede ved Proceduren og Anklagerens Indlæg eller Documentation for dømt*) — da kunde Enhver let see, at alt Haab var forbi hos Eider-Demokraterne. —

Allerede otte Dage forud havde Prinds Frederik af Hessen berammet og indbudt til et Bal om Torsdagen. Det havde ikke været nogen behagelig Omstændighed for Stemningen hos en stor Deel af Gæsterne, hvis Dommen havde faaet modsat Udfald. Nu kom den netop i Baldagens 1ste Time (Kl. 12¹/₂ om Natten) og Ballet — hvor jeg til Trods for mit invalide Knæ tilbragte et Par Timer ganske morsomt — var baade brillant og meget animeret. Geheimeraad Danckwart modtog fra den preussiske Minister, Grev Oriolla, som boer nedenunder ham, Kl. 1 om Natten en Billet om Udfaldet; han og den franske Minister — maaskee flere Diplomater, vare tilstede paa Amalienborg, da Dørene aabnedes for en stor Skare Mennesker, som af og til havde gæstet Palaet og ved Midnat fyldte alle dets Gange, Trapper og Forsal — og Dommen forkyndtes — til Manges Forbittrelse og vel ikke Færres Glæde. Dyb Taushed herskede dog paa begge Sider, uagtet den saa fuldstændige og radicale Frikiendelse; at endog Staten idømtes Processens Omkostninger, overraskede Endeel. Allerede i den mørke Nat, imellem 1 og 2, afsendte Ministrene fra de store europæiske Hoffer Telegraph-Depecher om Processens Udfald. Paa Ballet hos Prindsen vare af Ex-Ministrene Sponneck, General Hansen, Grev R. Criminil, Bille og Tillisch — ligesom ogsaa alle nuværende. De første bleve naturligviis fra alle Kanter gratulerede. Scheel vilde heller ikke forsømme sig, og gratulerede i det mindste Tillisch — men fik af denne kort Besked og et spidst Svar, som han svælgede, og vendte sig bort. Hvassere skal Tillisch have svaret Bang (nuværende Conseils-Præsident), og det skal være kommen til Ordskifte imellem dem. »Une pauvre Excellence!« kan man vel sige om denne P e d e r Nittengryn. — Du har vel seet i Bladene, at man har vittigt nok tilladt ham det samme e til hans Navn, som Scheel siges at have fundet

---

*) Den paagældende Udtalelse, der fuldkommen nøjagtigt angiver Plougs Tankegang, er dog ikke helt nøjagtigt citeret. Den findes i »Fædrelandet« Nr. 38 for 14. Febr. 1856 og lyder saaledes: »Hvad forøvrigt Rigsretssagen angaar, der nu omsider synes at nærme sig sit Udfald, da vil den gjøre sin store moralske og politiske Nytte, ligegyldigt hvad saa dette monne blive. Rigsretten kan frifinde, men den offentlige Mening maa dømme.«

efter Grev Tramp (hos Dronningen)*) — da Ploug, som man sagde blev b a n g e for Folkethinget — jeg troer i Anledning af den famøse »Høkerlov«.

Din Beretning om den snarere forværrede end formildede Stemning i Kiel kunde vel ikke overraske mig, men den afficerede mig dog saameget under Læsningen, at jeg følte det i mit daarlige Knæ. Du maa kun ikke opgive din »selskabelige Mission«! —

C. M.

Kiel. d. 8de Mai 1856.

Kiære Fader!

— Det er som om Foraaret selv er forkølet i Aar; Luften er fuld af fugtig Snue, Træernes unge Blade, der netop ere komne frem, skiælve for Vinden, som om de rystedes af Feber, de stakkels Nattergale synge af alle Kræfter i den kolde Luft, som om de ved Sangen vilde holde sig varme, Himlen er bestandig graa og giver alle Gienstande et jordfarvet, feberagtigt Udseende. Lykkeligviis har jeg saameget Brænde tilovers, at jeg kan holde mit Værelse varmt, men Stemningen i Sindet lader sig ikke altid opvarme, og navnlig seer jeg den nærforestaaende Pindsefest noget melankolsk imøde. Jeg havde sikkert haabet, at Luften skulde være mild og Skoven heelt pyntet i sin Foraarsdragt, og havde betænkt at gjøre en lille Reise over Eckernförde og Slesvig til Flensborg, sidst i denne Uge, for at tilbringe Pindsedagene hos min gode Ven, Maleren Frølich. Nu har jeg, om ikke opgivet saa dog opsat Reisen, og forlader jeg Kiel et Par Dage, saa bliver det kun for at reise med Jernbanen lige til Flensborg og lige tilbage igien. —

Af Kielske Nyheder har jeg, som sædvanlig, ikke mange. I Tirsdags Aftes — eller Nat — bivaanede jeg et Bal hos Hertugen af Glücksburg, dandsede til Kl. 2, og morede mig, trods en forsmædelig Hede, ret godt. Det synes nu at være afgjort, at »die Herrschaften« næste Vinter ville komme igien til Kiel, da man i Rigsraadet har gjort Vanskeligheder med Hensyn til Udbetalingen af de 100.000 Rdlr., der skulde tilfalde Prindsesse Wilhelmine, naar hun ikke længer ønskede at beboe Slottet i Kiel. Prinds Frederik af Glücksburgs Gemalinde, Prindsesse Adelheid (af Bückeburg) — en meget naturlig, fornuftig og ret

*) Jfr. Noten foran til Side 130 om Scheeles Navneforandring. Den grevelige Slægt Tramp kender ogsaa Formen Trampe.

elskværdig ung Kone — fortalte mig dette selv, og sagde: »Dæran sind Eure Demokraten in Kopenhagen Schuld, die nicht das Recht der Herzoginn anerkennen wollen«; hvortil jeg saa galant som mulig svarede: »Wenn ich auch sonst nicht immer mit den Demokraten einig bin oder sympathisiere, freue ich mich bei dieser Gelegenheit doch über ihr Verfahren, weil wir nun das Glück haben werden Eure Durchlaucht noch einen Winter hier in Kiel zu behalten« — og dette er virkelig min Mening. Thi i disse Selskaber paa Slottet hersker en utvungen, munter Tone, der maaskee ikke behager adskillige af de stive, tunge Holstenere — men hvorved vi Danske i det mindste befinde os ganske vel. Det er forøvrigt paafaldende, hvor faa Holstenske Adelsmænd man træffer i denne Hertugelige Kreds; og jeg tager neppe fejl ved at antage, at disse i det hele holde sig tilbage, misfornøiede med den Liberalitet og med den Forsonlighedsaand, der samler deels borgerlige, deels navnlig danske Militære paa Slottet. Et Beviis paa Stemningen i Kiel — »som den virkelig er« — skal jeg endnu berette.

Siden Prof. Panum for to Aar siden faldt igiennem i det Kielske Athenæum, »Harmonien« kaldet, har ingen Dansk ladet sig foreslaae. For 4 Uger siden prøvede først en Ingeniourofficer, Major Wenck, som er Vei-Inspecteur i Hertugdømmet samt Regjeringens Commissair for de Holstenske Jernbaner (en født Rendsburger, en rolig, forstandig Mand, bosat i Kiel — men, som bærer dansk Uniform) paa at blive optaget. Ti andre Personer skulde indballoteres tilligemed ham. Dette skete, og først da Touren kom til ham, reistes der en formel Indsigelse af en berygtet Schleswig-Holsteiner, en Advokat Lehmann. Hele Ballotationen maatte da udsættes og fandt først Sted igaar — efter at altsaa »Harmoniens« Medlemmer havde havt behørig Tid til at overlægge, hvad de burde gjøre. Og — Major Wenck faldt igiennem med stor éclat (50 sorte Kugler). Sat sapienti!

Jeg gad dog nok vide, hvorlænge Regjeringen — for ikke at sige Kongen — vil taale, at dens Officerer, fordi de bære dansk Uniform, skulde betrages og behandles som pestbefængte. Kammerherre Kauffmann (Staden Kiels Ober-Director) skal i Kiøbenhavn have yttret, at hvis den ovennævnte, dygtige og hæderlige Officer blev forkastet — vilde han lade Klubben lukke. Vi faae nu at see. —

Christian.

Kiøbenhavn. 18. Mai 1856.

Kiære Christian,

Jeg har dit Brev af 8. Mai for mig, og jeg kan ikke lade din »Huusleier« (locataire), som jeg for Resten ikke engang har seet, afreise til Kiel uden at medtage noget skriftligt fra mig. — —

I øvrigt voxer det tragi-comiske Stof for en Bibliotheks-Satire Dag for Dag. Maaskee hørte Du alt, da Du var her, Historien om de Kierkegaardske Skrifter, nemlig Exemplarer af nogle, der havde Randgloser og Anmærkninger med Forfatterens egen Haand. Jeg skulde tænke, Forf. var navnkundig nok til at man paa ethvert andet Sted vilde sætte Priis paa at erhverve slige Autographer. Men disse bleve først abnuerede under Paaskud af at de vilde komme til at koste for meget paa Auctionen. Da det lykkedes (jeg troer Bølling) ved Samtale med en Slægtning af den Afdøde at stemme denne saa gunstigt, at han tilbød at overdrage Bøgerne gratis til Bibliotheket, naar han derom fik et Brev — blev dette afslaaet, med mindre Manden vilde sætte det Vilkaar: at disse Exemplarer skulde bevares som *a r c a n a*. »Man vilde ellers faae alt for meget Overløb af Folk, som vilde see de Kierkegaardske Autographa, ja endog have dem til Laans«!! — Et Sidestykke hertil passerede for faa Dage siden. Genealogen Capt. Lengnich fører uophørlig, til Bedste for sine Familie-Stamtavler, som han i en lang Række Aar udgiver, en vidtløftig Correspondance med Folk i Provindserne, især Præster, der sende ham Uddrag af Kirkebøger og andre Materialier. Disse samler han i Fascikler, naar de ere afbenyttede, tilligemed alle Vedkommendes *e g e n h æ n d i g e B r e v e*, og har efterhaanden i mange Aar skienket disse originale Collectanea til Bibliotheket efter Vedkommendes Ønske eller Bifald og Opmuntring. Nylig kom Capt. Lengnich noget sildigt henimod 3 og blev indlukket, da han bankede eller ringede. Han, som er en yderst beskeden Mand, gjorde meget høflige Undskyldninger fordi han kom sildig og sildigere end sædvanligt, for at aflevere en Pakke af sædvanlig Art og Indhold. Han fik da det brugelige Svar, at dette ikke betydede noget, Uleiligheden var ikke stor, o. s. v. men i øvrigt havde det ingen Hast med at aflevere disse Documenter; »de brugtes sielden eller aldrig af Nogen og fyldte kun op paa Bibliotheket, hvor Pladsen var saa knap«. Jeg var ikke tilstede; men Capt. Lengnichts For-

bauselse og Forlegenhed ved at modtage en saadan Besked skal have været yderst kiendelig. — —

Belæst med mit sædvanlige fortærende Ordbogsarbeide, fandt jeg tilfældigviis en oplivende Aandsstyrkelse i et be-
gyndt Studium af en nu, udenfor England mindre læst og
hyldet Genius, som i sin Art hører til de største og meest
originale, som dette Land har frembragt, den polemiske og
politiske Satiriker: Jonathan Swift. For at sætte dig nogen-
lunde ind i det, jeg, skiøndt ufuldstændigt, har opfattet og
tilegnet mig af denne, ogsaa som Menneske vidunderlige, ex-
centriske og for Mange ubegribelige Charakter — ligesaa
ophøiet og beundret af Nogle (bl. a. af Walter Scott) som
nedsat og forhadet af Andre (bl. a. af en i øvrigt ypperlig
critisk Forfatter, Overdommeren i Edinburg: Lord Jeffreys)
behøvedes i det mindste et heelt Ark. Dette maa altsaa beroe.
Stor Skade og Savn for mig er, at Bibliotheket fattes den
bedste og nyeste Udgave af Swifts Værker ved W. Scott,
der har forudsendt en egen Biographie og ledsaget Værkerne
med Commentarer og Indledninger. Jeg har, (efter mer end
50 Aars Forløb) og nu i Originalsproget igien læst den ver-
densberømte »Reise til Lilliput og Brobdingnag« m. m. og en-
deel andet af Swift. Disse Reiser ere vel et Udspring af De-
foes Robinson, der var 7 Aar ældre; men kun i det første
Motiv. Swifts, med den forunderligste Naturlighed og i den
naiveste Stil skrevne Reise til de smaa og store Folk — en
skærende bitter Satire over hele Menneskeheden — har igien
været Forbillede for Niels Klim, hvori dog Holbergs Egen-
hed og Charakter fremtræder ligesaa udpræget, som hans
engelske Forgængeres. Swift var i sit Levnet ligesaa unique
som i Skrift. To aandfulde, smukke, høit begavede Piger
lagdes i Graven af Kiærlighed til ham; selv levede han sine
sidste 7 Aar i næsten vanvittig Tilstand, og blev 78 Aar gam-
mel. I hans Gravskrift (forfattet af ham selv) siges: at hans
Legeme nedlagdes i Graven »ubi sæva indignatio ulterius cor
lacerare nequit. Abi, viator, et imitare, si poteris, strenuum,
pro virili, libertatis vindicem.« — I de sidste Dage er jeg, og-
saa tilfældigt, kommen til at læse en fortræffelig Artikel i et
nyt Hefte af Quarterly Review over Fielding, hvis »Tom
Jones«, som jeg 2—3 Gange har giennemlæst, hører til mine
Yndlingsbøger. Det har været mig til stor Fornøielse og Satis-
faction, at den aandfulde, begavede Kritiker, som har skrevet
bemeldte Artikel, er ligesaa ubetinget en Beundrer af Tom
Jones, som jeg altid har været. Fielding havde adskillige

Egenskaber, af høist agtværdig og elskværdig Natur, tilfælles med *Cervantes*; skiøndt af en heel anden, nordisk mild, mere sentimental — eller for ikke at bruge en saa let misforstaaelig Benævnelse — mere følende, mere elskende Charakter. Besynderligt at begge disse digtende Forfattere, begge af deres Fædrelands største Aander, maatte døe af samme Sygdom: Vattersot. Men *Cervantes* havde hærdet og styrket sin Constitution ved legemlige Trængsler, ved Krigslivet og Havearbeide i Manddomsaarene. Fielding havde nedbrudt sin, formodentlig svagere Legemskraft (han var mager og 3 Alen høi) ved et lystigt Svireliv, blandt Acteurer og deslige Selskabsbrødre. Han blev kun 48 Aar, bevarede sin Aand til sit sidste Aandedrag og beskrev endnu den »Reise til Lissabon«, hvori han forgieves søgte den sidste Redning eller Lindring. — Saaledes tag nu til Takke med dette Brevstof, som i det mindste *b e r ø r e r* store Gienstande. Om jeg i de sidste Dage af Mai vover mig over til Lund og til Magisterpromotionen (for sidste Gang) skal Du erfare dette fra

C. M.

Kiel. d. 5te Juni 1856.

Kiære Fader!

Da jeg for otte Dage siden vilde til at takke dig for dit sidste Brev, som jeg modtog med Auditeur Lindberg, fik jeg netop et Par Ord fra Moder, hvori hun fortalte mig, at Du var reist til Lund. Jeg antager nu, at Du er hiemme igjen og vil kun ønske, at Du maa have overstaaet Reisens og Promotionsfestlighedernes Besværligheder nogenlunde vel. De sidste har jeg endnu i frisk Minde fra vort fælles Besøg i Lund for nogle Aar siden, og vilde betænke mig meget, hvis jeg igjen blev opfordret til at styrte mig ind i en saadan Syndflod af Middags og Aftenmaaltider.

Siden jeg sidst skrev dig til, er Sommeren kommen til os med Torden, Lynild og Varme, med grønne Skove og blaåt Vand, med syngende Fugle og pluddrende Badegjæster — eller i det mindste med Forløberne for den Sværm af Hamborgske Kiøbmandsfamilier, som her i Bugten aarlig skylle Pengestøvet af sig, til Fryd for Værtshuusholdere og Kræmmere, men til liden Glæde for dem, der som jeg helst nyde Naturen i uberørt Eensomhed. Med Sommeren er min Reiselyst og den dermed følgende Uro vaagnet igjen, og jeg længes ret efter at faae Svar paa min Ansøgning om Reiseunderstøttelse

— saameget mere som Reisen jo, efter min Plan, skulde gaae for sig om 4 Uger. — —

I mit Liv har der forresten, siden jeg sidst skrev til Hiemmet, kun været den Afvexling, at jeg i Pindseugen gjorde en lille Reise til Flensborg, hvor jeg opholdt mig i 4 Dage og blev ret opmuntret i Selskab med flere jævnaldrende Venner og Bekiendte fra Kiøbenhavn, som nu ere Appellationsraader, eller respective Politimester, Stadsbygmester o. s. v. Jeg kunde, ved nærmere at blive bekiendt med de flensborgske Forhold, ikke undertrykke det Ønske, at Skiebnen havde kastet mig derhen istedetfor til Kiel; thi ikke blot i selskabelig Henseende vilde Opholdet i den slesvigske Hovedstad være mig behageligere og rigere; men jeg fik tillige et velgiørende Indtryk af en, maaskee undertiden noget hensynsløs, men fast og consequent Regiering, der i det mindste forstaaer at give sine Bestemmelser Kraft og skaffe sig Lydighed, medens Tilstanden her i Kiel netop giver Exemplet paa det Modsatte. Man seer i begge Stæders nuværende Tilstand og dens Forhold til Regieringen ligesom et Aftryk af Greverne Moltkes og Criminils forskiellige Personlighed, eller en Eftervirkning af deres Regieringsmaade. I Slesvig en skarp, i Handling kraftig udtalt Fordømmelse af Oprøret — derfor Lydighed og Orden hos den Undergivne; i Holsteen en, maaskee velmenende, men svag Eftergivenhed, der stiltiende indrømmer Oprørerne en partiel Ret og deraf følgende Strafløshed — derfor en stedse vedvarende Trods og Opsætsighed hos de Undergivne. Hele Slesvig kan man f. Ex. giennem søge lige til Eideren og vil neppe finde en Courantskilling — her i Kiel handler enhver Kræmmer den Dag i Dag aabenlyst med den forbudte Mynt, og leer ad den, der vil gjøre ham Forestillinger. Hvorfor? Fordi man her veed, at Politimesteren vel for et Syns Skyld sender sine Betiente hen paa Torvet, naar det er Torvedag, men at han tager sig vel iagt for at mulkttere en eneste af de større Kiøbmænd. Om den meget omtalte Rigsmyntforordnings Hensigtsmæssighed kan der vel være Tvivl — men det er udenfor al Tvivl, at h a r en Regiering givet en Forordning, og vil ikke tage den tilbage — saa maa den sørge for at sætte den igiennem, ellers skader den sig selv og demoraliserer sine Undergivne. — De »høie Herskaber« have nu forladt Kiel og taget Ophold paa Louisenlund ved Slesvig. Før deres Afreise bragte Kiels Borgere dem et Fakkeltog — men blev vistnok meget ubehagelig overraskede, da Hertugen

endte sin Tak med at opfordre dem til et »Hoch« for Hans Majestæt Kongen. Mere Nyt veed jeg ikke at fortælle. — —

Christian.

Gammelgaard. d. 17de Juni 1856.

Min kiære Christian,

Hvor meget hører der nu ikke til for mig, inden den heroiske Beslutning kan blive taget, at begynde paa et Brev! — I Lund (29. Mai — 5. Juni) kunde jeg ikke komme saa vidt, skiøndt Brevet til dig hver Dag stod paa Dagens Orden. Overhovedet var mit Ophold i den gode gamle Stad udmærket især ved koldt eller umildt Veir, og ved ualmindelig L a d h e d. Jeg havde naturligviis mit uundgaaelige Dagsværk, eller Hovarbeide, (Ordbogen) hvis pensa til min Hiemkomst absolut maatte være i Stand; men udenfor samme og nogen Correctur — og anden Læsning blev meget lidt giort. Jeg gad neppe engang gaae ud for at besøge Folk; flere Venner og Bekiendte saae jeg knap meer, end netop Promotionsdagen; hos Fru Gleerup drak jeg ikke en eneste Gang Thee, og var, foruden bemeldte Dag, kun eengang i Middagsselskab, hos Prof. Hill. Til at tale var der Leilighed meer end nok i Huset; (jeg boede hos Prof. Brunius, fortræffeligt, i to store, høie luftige »Rum«, som hans afdøde Svigermoder havde havt); og det er ikke meer end Sandhed, at jeg undertiden, eller enkelte Dage følte mig saa træt og mat af Talen, som om jeg havde giort meget lange Promenader.

Det mærkeligste ved den lille Reise, eller Forflyttelse i nogle Timer til en fremmed, høist forskiellig Levekreds, er at jeg virkelig havde den Løn for min store Forsigtighed og Retinents i Levemaade, at jeg ikke allene overstod Reisen med alle fatalia, uden nogen skadelig Følge, men endog følte mig endeel bedre ved Kræfter da jeg kom hiem. Til Beviis paa hvad jeg sagde om Levemaaden vil jeg kun anføre, at jeg efter Promotionsgildet, Kl. 8 om Aftenen ikke allene var tørstig — som der kunde være Grund til — men virkelig følte mig sulten, da jeg ved den Tid drak Thee med den gode Fru Brunius, som var den eneste, der var hiemme i Huset — dog med Undtagelse af hendes yngste Søn, en besynderlig mild, stille og elskværdig Yngling, hvis Passion er at være hiemme og sysselsat med Læsning, Tegning og andet Arbeide. Han havde den Dag hverken været i Domkirken, eller om Eftermiddagen i Haven; endnu mindre var han om Natten til Ballet. Hans

Moder havde i Sinde at komme der, men begav det om Eftermiddagen, og jeg havde saaledes den uventede Fornøjelse at tale med hende allene fra 8—10. Hun er en af disse godmodigt fromme, og dog tillige forstandige, med naturlig Klogskab og practisk Sands begavede, og dertil tækkelige, livelige og jævnsindede Fruentimre, som ere en sand og uvurdeerlig Skat for en Ægtemand — især en saa vild og brusende, men genial og original Natur, som Brunius. Han er i øvrigt sig selv liig, fuld af architectoniske, baade domkirkelige og andre Planer og Arbejder i Aar, ualmindelig rask og rørig — hvilket altid skrives paa det bayerske Øls Regning — for Resten ubevægelig i sin egen Tanke- og Virkekreds, og nu, som jeg troer, umuelig at overtale til engang at besøge København. Som undskyldende Grund fremskydes da altid hans »Bygningsværk« — og deriblandt nu især den colossale Reparatur paa Domkirken, som i Foraaret er begyndt. Jeg troer, at mindst $\frac{1}{6}$ af Choret er nedbrudt for at opføres igien i samme Skikkelse, men med ny Grundvold af Granit og af et Slags Urkalk eller Sandsteen, der er haard som Graniten og findes i det sydlige Skaane, men ikke er benyttet ved Domkirkens Bygning, da den naturligviis er langt mere besværlig at hugge end den løsere, porøse Sandsteen, som, naar den ligger i Jorden, til den Grad indsuger Fugtighed, at jeg med min Stok saa at sige kunde bore Hul i de smuldrende, optagne Grundstene. Dette er vel et af de største og mest storartede Arbejder og Foretagender ved Domkirken, som Brunius har udført; det koster betydelige Pengesummer og har mødt adskillig Opposition i Consistorium ecclesiasticum og andetsteds; men Brunius er endnu ikke at modstaae med sin Alt overvældende og bortrivende Kraft, og med det Navn og den Auctoritet, han har vundet, ikke blot i Skaane, men i hele Sverrige. Han vil vist nok finde mangen Modstand i den nye Biskop — Thomander; og ligesom Brunius var i høi Grad misfornøjet med at Reuterdahl — som han ligefrem sagde, af politisk Ærgjerrighed og Magtlyst havde ladet sig af Kongen bevæge til at bytte sin gode, lykkelige, ærefulde Livs-Stilling i Lund med den urolige — skjøndt mere interessante og indflydelsesrige i Upsala — saaledes var han og Flere, medens jeg var i Lund, i største Spænding i Anledning af Biskopsudnævnelser, som svævede imellem Agardh og Thomander. At Brunius, som han oftere alvorligt yttrede, i Aar eller ad Aare trækker sig tilbage fra Universitetet, eller gaaer af som Emeritus med fuld Løn (han har allerede for et Par Aar siden naaet de dertil fornødne

30 Tienestear) anseer jeg nu, efter Thomanders Udnævnelse, ingenlunde for usandsynligt. Som Domkirkens Architect kan han dog ikke gaae bort, inden han bliver færdig med det sidste store Nedbrud og sammes Opreisning. Dermed gaaer vel et Par Aar. Imidlertid kan jo adskilligt jævne sig. Thomander skal jo desuden som Biskop til Efteraaret møde ved Rigsdagen og er da for det første borte et halvt eller heelt Aar. — Reuterdahl ventede man til Lund i Midten af Juni. Kunde jeg erfare hans Ankomst, vilde jeg maaskee endnu engang fare over for at see ham — jeg kan sige: for sidste Gang i dette Liv. Nylig er atter død en Biskop i Sverrige (om jeg ikke husker feil, i Gøtheborg).

Hvilken besynderlig Uheldsstierne, der hos os følger Bispes stolen i Lolland, har Du vel seet. Ex-Ministeren, som her havde valgt sin Retraitepost, vilde Ø r s t e d ikke lade sidde der i Ro. En fra Kundskabernes, Dannelsens og Karakterens Side lige respectabel og hæderlig Mand, Pastor Laurup, kaldte man bort fra hans lykkelige, fredelige Landsbystilhed. Hans noget svagelige Helbred (jeg mener det var saa) har maaskee ikke taalt det lollandske Clima i et Aar, saa farligt som dette. I Fior gjorde jeg hans Bekiendtskab en Middag hos Scharling. I Søndags talte jeg med din Moder om en Reise til Lolland — og erindrede da med eet, at om jeg vovede mig til en saadan, da havde jeg endnu en Station i Nykiøbing paa Falster, efter Biskoppens Indbydelse og mit Løfte at besøge ham, hvis jeg nogentid kom derover. I Mandags fik jeg et Nr. herud af »Flyveposten« — og seer da allerførst, at den gode Biskop Laurup er død — hastigen, efterat være kommen syg hjem fra en Visitatsreise. I Kiøbenhavn have Febre og andre Sygdomme grasseret længe og uafbrudt siden Du var her. Ogsaa Universitetet har været hiemsøgt baade med Sygdom og Død. R a m u s — en af de dygtigste, retskafneste og mest almindelig agtede Universitets-Lærere fulgte snart efter Olufsen. — —

I Kiøbenhavn og paa Bibliotheket have vi havt Besøg af en Nestor blandt Tydsklands Historieskrivere, Geheimeraad Fr. Raumer, en lille, jævnt livelig, ret venlig, og som det synes sindsrolig, for Verdens og Mængdens Dom temmelig ligegyldig Mand paa 75 Aar — endnu fuld af Kraft og Courage. Efterat have reist nok i Europa og Nord-America vilde han dog endnu see Norge og Sverrige, hvor han ikke har været. Han er i Væsen og Tale Preusser, har intet udmærkende i Physiognomi og Figur, men er ogsaa uden Vind og Prætension;

giorde i det hele et fordeelagtigt Indtryk, og blev overalt vel optaget. Han var i Torsdags Aftes hiemme hos os og traf blandt Selskabet 3 Personer, som havde hospiteret paa hans Forelæsning i Berlin.

Om din Reiseplan i Sverrig seer jeg, at Du endnu er meget uvis. Jeg raader dig, som før, at indskrænke dig til dette Land allene. Det er jo ogsaa til en Reise i Sverrig, at Du faaer offentlig Understøttelse — om Du faaer den, og saaledes bør Du ogsaa af den Grund efter Pligt indskrænke dig til dette Land, og bruge den korte Tid, saameget Du kan, til at studere, ikke blot Naturen, men Folket i forskellige Stænder og i dets nærværende Culturtilstand, saa vidt den paa saa kort Tid kan vise sig for dig. — —

C. M.

Gammelgaard. 1ste Juli 1856.

Min kiære Christian,

— — Jeg ønsker af min hele Siæl, at den Almagt, ved hvis Villie vi ere og ophøre at være, maa vaage over dit Liv paa en Reise, der vel i Forhold til mangan anden er en Sikkerheds- og Magelighedsfærd, men dog altid, eller en og anden Gang i det mindste, kan have mere Farlighed end at gaae paa Kiels Gader eller til Düstern-brook. — Du maa imidlertid, hvis det bliver til noget med din svenske Reise, skønne paa, at ogsaa i Aar og i dette Tilfælde er Lykken med dig. Du opnaaer, hvad jeg knap vilde have lovet for: tilstrækkelige Reisemidler af Staten. En gammel, fortient Universitetslærer, Professor Velschou har ikke kunnet være saa heldig at faae den Understøttelse, han søgte til en Reise til Carlsbad, som hans jævnlige Lidelse af Nyresteen gjør ham meget tilraadelig. Det gjør mig virkelig ondt.

Jeg har i disse Dage mistet den eneste Ven, jeg endnu havde i Sorøe, Prof. Lütken, hvis Dødsfald i hans 65de Aar stærkt overraskede mig, og meget forstemte mig. Der er noget smerteligt i saaledes at skilles ved og overleve et efter det andet af de Medmennesker, hvis Liv udgiorde en Deel af vort eget. Atterbom i Sverrig, Deichmann i Kiøbenhavn, nu Lütken i Sorøe — alle 3 i et Par Aar. Det er vel meget. Eensomt kan jeg leve i Rummets Verden — dette erfarer jeg her, hvor Stilheden og Eensomheden i Sommer langt overgaaer den, jeg fandt i 3 foregaaende; Eensomhed i Hiertets og Aandens Meddelelse og i Omgangslivet falder mig tungere. Af

egentlige og gamle Venner har jeg i Kiøbenhavn kun to tilbage, som forstaae mig. Den ene (Dankwart) er gammel og skrøbelig, som jeg selv; den anden, Ewerløf, er hypochonder, og nyligen saa haardt prøvet, at denne hans Beskaffenhed snarere kan ventes at tiltage, end aftage. —

Din Moder hilser dig med sit hele trofaste Modersind og sender dig det Ønske, at Gud maa bevare dig naadigt paa den forestaaende Reise, som paa alle de forrige — hvortil jeg føier dette, at Du med et godt og fra enhver Side fyldestgiørende Udbytte maa vende tilbage til dit Fædreland og til — —

C. M.

Ljungby, d. 14de Juli 1856.

Min kiære Fader!

Post tot discrimina rerum er jeg nu kommen til Sæde for en liden Stund, og jeg kan med Sandhed tilføie: Sædet er godt; thi jeg sidder i Ljungby Præste- eller Bispegaard, 1½ Miil fra Calmar, hvor Biskop Genberg om Sommeren opholder sig med sin Familie. Har jeg stundom under disse Dages Reise følt mig skuffet i de Forventninger, hvormed jeg tiltraadte den, har dine Breve fra Sverrige,*) forsaavidt de angaae Bleking og Calmarlehn stundom forekommet mig at have en idealere og varmere Farve end Virkeligheden (saaledes som jeg nu kan opfatte denne) saa maa jeg sige, at din mundtlige Omtale af Biskop Genberg, hvor prisende den end var, staaer langt tilbage for det Indtryk, jeg allerede efter omtrent en Dags Ophold i hans Huus har faaet af denne fine, forstandige og hiertelige Mands elskværdige Personlighed. Modtaget med udmærket Venlighed og Giestrihed af ham og hans blide, qvindelig-tækkelige Hustru, føler jeg mig saa hyggelig og hiemlig tilmode, at det allerede gjør mig ondt at tænke paa Afskeden, som forestaaer imorgen. En smuk, vel indrettet Bolig, en venlig Trægaard ved Bredden af en »sorlande« Bæk, et idyllisk Landskab rundt omkring, elskværdige Mennesker indeni Huset — hvad kan man ønske mere? Og dog higer mit urolige Sind videre frem, skjøndt vel vidende, at jeg neppe har fiernet mig fra Stedet, før jeg vil længes tilbage dertil. Fra Biskoppen og hans Frue de hierteligste Hilsener til dig og Moder, ligeledes fra hans Svigerfader Oberst Toll, som med 3 andre Døttre har været her i Besøg, men netop imorges

*) »Breve fra Sverrige i Aaret 1812« af C.M., udg. 1814—17.

reiste til Søbadet i Varberg. Og nu en flygtig Beskrivelse af min Reises fata, som med Hensyn til Steder og Egne for en Deel vil kunne udfyldes og suppleres af din egen Erindring — især om Du opfrisker denne ved at giennemlæse de tilsvarende Blade i din Reise. At denne forresten, skiøndt den, som sagt, i det hele belyser Gienstandene noget varmere, end de have viist sig for mig — at den baade har været og fremdeles vil være mig til megen Nytte, behøver jeg knap at bemærke.

Søndag Morgen d. 6te Juli reiste jeg — i et meget smukt Veir, der hidtil har fulgt mig — til Hamburg og samme Eftermiddag til Lübeck. Efterat have tilbragt Formiddagen med at gaee omkring i den ærværdige Hansestads Gader, igiennem dens Kirker og rundtom dens Volde, seilede jeg Kl. 5, Mandag Eftermiddag, med Dampskibet »Carl Johan« nedad Travefloden, forbi Travemünde, og ud i Østersøen. Luft og Sø var stille, og Tirsdag Formiddag Kl. 1 landede vi i Ystad. Denne Stad gjorde imidlertid et saa »otrefligt« Indtryk paa mig, at jeg, efterat have spist til Middag, besluttede strax at reise videre i Selskab med en ung Greve Hamilton, der agtede sig til et Gods i Nærheden. Med ham kørte jeg nu ad de slette, skaanske Veie i temmelig iilsom Fart Resten af Dagen, og overnattede i en daarlig Giæstgivergaard, midt imellem Ystad og Christianstad. Herved havde jeg imidlertid vundet saamegen Tid, at jeg den følgende Dag kunde naae Christianstad, og dog paa Veien besøge de to smukke, gamle Herregaarde Widskøfte (tilhørende Ritmester Stjernsvård) og Maltesholm (tilhørende en Greve de la Gardie). Herskaberne vare desværre paa begge Gaarde bortreiste, saa jeg maatte nøies med at henvende mig til »Trädgårdsmästarne« og af disse lade mig føre omkring i Park og Hauge. Navnlig Widskøfte, bygget i det 16de Aarh. af en Brahe, er en herlig gammel Bygning med massive Taarne og Mure og med Haveanlæg, Stalde o. s. v. som vidne om betydelig Rigdom. Henimod Aften kom jeg til Christianstad og gik strax hen for at opsøge Provsten, en meget artig Mand, ved Navn von Sydow, der, skiøndt jeg ingen Adresse havde til ham, strax indbød mig til at blive, førte mig ind i sin Familie, lod sin Søn, en ung Magister følge mig hen i Chr. d. 4des skønne, lyse, i sit Slags vel eneste Kirke (der, som Du vil erindre, hviler paa 12 Piller af Granit) — kort, gjorde hvad han kunde for at vise mig Giæstfrihed. Torsdag Morgen drog jeg afsted, ad Carls-hamn til, men gjorde en Omvei, forbi det romantisk beliggende Beckaskog, vandrede en Stund i de gamle Alleer ved Iføsen,

og blev siden af en Inspector ført omkring i de kongelige Værelser, der ere prægtigt udstyrede, og hvor der tillige findes en liden, udvalgt Samling af nyere svenske Malerier.

Ved Sølvitsborg tog jeg Afsked fra det flade Skaane, dets daarlige Veie og slette Kærrer — efterat jeg havde lært saavel disse som Hestene meer end tilstrækkeligt at kiende. Thi den første Eenspænderkærre, jeg kørte paa, væltede Skjutspojken ved at kiøre op paa en Steen — lykkeligviis uden videre Følger, end at jeg blev støvet og lidt øm i den ene Skulder; og tæt foran Sølvitsborg blev Hesten sky, slog bagud, knuste Randen af Vognbrættet og traf mig, heldigviis kun let, midt paa begge Been. Paa det ene slap jeg med at blive bruun og blaa, paa det andet fik jeg en Contusion, der imidlertid nu er næsten lægt. See, det kan man kalde Held i Uheld. I Carlshamn besøgte jeg ligeledes Provsten, som dennegang hed Westdahl, og forresten var ligesaa artig og venlig, som hans Collega i Christianstad. Paa Grund af den forrige Dags Uheld besluttede jeg om Fredagen at tage 2 Heste, fik ved Provstens Mægling en bekvem Fiedervogn, og kiørte nu i denne, vel tilfreds, »begunstiget af det skiønneste Veir« igiennem Blekings herlige Egne. Ved en Feiltagelse af Skjutspojken fik jeg (ligesom Du, paa Grund af det slette Veir) ikke Runamo at see, men opholdt mig et Par Timer i det herligt beliggende Badested Runneby, som nu var fuldt af Brøndgiæster. Seent om Aftenen naede jeg Carlskrona (hvor jeg dog, paa Grund af Træthed, ikke besøgte Provsten), stod den følgende Morgen tidlig op, og vandrede nogle Timer omkring i den smukke, malerisk beliggende By. Vel blev jeg ikke, som Du i sin Tid, udvist af Byen, men fik dog ikke Værfterne og Dokken at see paa Grund af allehaande Vanskeligheder, som dermed vare forbundne, og som uddroge Tiden indtil Kl. blev elleve, og Vognen kom, som skulde kiøre mig til Lyckeby. Og nu gik det rask opad, forbi Brøms ind i Calmarlehn, til Warnaby, hvor jeg vilde overnatte. Kl. 7 ankom jeg, og gik strax op paa Herregaarden Warnanæs, hvor Du for 44 Aar siden tilbragte et Par behagelige Timer. Ogsaa jeg blev vei modtaget af den Mands Søn, som havde været din Vært. Den nuværende Eier Capitain Mannerskants førte mig omkring i sin smukke Park, som ganske svarede til din Beskrivelse (Breve III 153); den gamle Eeg staaer der endnu — kun Caprifolierne og Roserne mangle; men dem lovede Capitainen at lade plante, saa at de kunde findes, naar atter min Søn, efter 40 Aars Forløb besøgte hans, som nu var

8 Aar gammel. — Søndag Morgen gik jeg atter op paa Gaarden, besaae Malerierne, der tilligemed Meubler o. s. v. ere uforandrede, og reiste om Formiddagen til Ljungby. Her bliver jeg til imorgen, og skal da slutte mit Brev i Calmar.

Calmar. d. 16de Juli.

»Några rader« føier jeg endnu, kiære Fader! til de Ord, jeg iforgaars skrev i Ljungby. Jeg sidder paa »Stadshuset« i Calmar, Veiret er varmt og deiligt, Solen skinner paa Facaden af den Tessinske Domkirke, der ligger lige for mit Vindue — hellere vilde jeg have det gamle Slot at see paa, thi med al sin arkitektoniske Fornemhed eller Grandeza, seer Kirken dog i det høieste ud som en god Tanke i en smagløs Form. Men det gamle Slot, hvor rigt paa Erindringens Poesie var det ikke, som det iaftes laae for mig paa sin Landtunge, halv rødligt af den nedgaende Solglands, halv blaaligt belyst af den store, opgaende Maane. Jeg fulgtes omkring af en Magister Sylvander, som har gjort dette Slot til Gienstand for specielle Studier, og som derfor kunde give mig Oplysning om hver eneste Krog deri. Ved hans Fortællinger og Tegninger har jeg faaet saa fuldstændigt et Indtryk af det gamle Unionsslot, som ja g behøver — d. v. s. et historisk-poetisk, og dette Indtryk forringedes ikke, da Magisteren tilsidst viste mig en udvalgt Samling af faldne Stridsmænds Hovedskaller, blandt hvilke der var een, hvori den svære Jernpiil endnu sad, som havde dræbt Manden for — Gud veed hvor mange Aar siden. Selve Slottet er endnu i en ynkelig Forfatning, men man har dog begyndt at restaurere Gemakkerne og agter at vedblive langsomt dermed, indtil det Hele er bragt i en sømmelig Tilstand. —

Fra Biskop Genberg og hans Hustru endnu de venligste Hilsener. Meer end eengang gientog de begge: Ak, hvilken Glæde, om Etatsraaden og Fru Molbech engang kunde besøge os, og leve nogle Uger her i landlig Ro. Han er virkelig en af de paa eengang aandfuldeste og elskværdigste Mænd, jeg har kiendt nogensinde. Desværre syntes hans Bryst at være svagt, han hostede meget, og gik, selv midt paa Dagen, aldrig ud, undtagen med Overfrakke. — Jeg skal endnu i denne Formiddag besøge Slottet og see det Indre af Kirken, giøre Visit hos en Kiøbmand, til hvem jeg er adresseret, og tage Afsked med Magister Sylvander. Kl. 6 gaer jeg derpaa med Dampskib til Visby — tilbringer en Dag, fra 5 om Morgenen

til 6 om Aftenen — i den gamle By, og fortsætter derpaa Reisen med det samme Dampskib til Stockholm. — —

Min Fødselsdag agter jeg at tilbringe hos min gode Ven, Billedhuggeren, Professor Molin, der har kjøbt Bystrøms Villa, og skal boe derude. — —

Christian.

Kjøbenhavn. 20. Juli 1856.

Min kiære Christian,

Med en egen, blandet Følelse begynder jeg disse Linier, som maaskee ikke blive mange, men som jeg vil nedskrive idag, for i det mindste ved dem at erindre den af Aarets Dage, som det i en heel lang Række Aar har været beskikket, at jeg aldrig kan tilbringe med dig paa eet Sted. Dette har maaskee oftere ikke vakt dybere Tanke hos mig; nu gaaer det mig ordentlig nær. Med hvert Aar bliver Udsigten til at kunne opnaae denne Glæde mindre, ligesom Udsigten for mig til at opleve den 20de Juli bliver mere indskrænket. Du vilde maaskee Selv ikke synes om, at jeg endnu kan blive blød og bevæget ved at tænke herpaa. Med Aarene, hedder det jo, skal man blive stærk, ikke svag; man skal hærdes mod Følelsen og »staalsættes« ved Alvor og Forstand. Jeg siger og tænker det ofte selv: og jeg er mangengang utilfreds med at finde mig ligesom forvildet over i Følelsens Region, naar jeg skulde holde mig til Tanken og Fornuften. Det er et eget Slags Dis-harmonie, som derved kan opstaae i Siælens indre Liv. Man kommer ud af sin aandelige Ligevægt, eller man gynges op og ned imellem de to psykiske Poler, og naar man endelig vil tage Fodfæste igjen, saa er man i nogen Tid ikke ret »tankefast«, men føler sig snarere noget ør og mat i Tænkningen. —

Jeg har i Dag paa min eensomme Gang, i umildt Veir, paa en kold, lidet sommerlig Dag bl. a. tænkt paa, at Du i Dag allerede og netop fylder dit 35te Aar; det forekommer mig som Du staaer paa Skiellet imellem Livets første og anden Halvdeel. Naar Du selv har seet tilbage paa hiin — da har der maaskee ogsaa hos dig opsteget en og anden melancholsk Følelse, liig dem jeg endnu kan erindre — saaledes som man svagt og taaget erindrer noget af en Drøm, i det man vaagner — der udvikledes hos mig selv, da jeg paa min 29de Fødselsdag, i Aaret 1812 vandrede eensom i de allerede ganske gulløvede Linde-Alleer i Upsala Slotshave. Det er en meget svag Erindringsskygge, jeg virkelig kan kalde tilbage; men

til den hører dog den kiølige Octoberdag, de guulnede Træer, Eftermiddagens aftagende Lysning og Havens alvorlige Charakter — om det var den botaniske Have, eller en egen kongelig Have ved det gamle Slot (hvor Landshøvdingen boer, og hvor jeg senere har været — 1844?) kan jeg ikke engang bestemt sige. Du kan tænke paa mig, naar Du snart engang staaer paa Upsala Slotsbakke og undersøger Localiteten.

Det vilde interessere mig nu at vide, hvor Du er idag — meer, end naar jeg engang faaer det at vide. Var det et Sted, jeg kiendte, eller dog en Egn, jeg kunde forestille mig, da vilde jeg ogsaa med en mere livlig Forestilling tænke mig din Stemning — eller danne mig et Billede af denne og af de Følelser, hvormed Du blandt ubekiendte Fremmede og maaskee uden Interesse for Sted, Egn, Natur og Mennesker vil begynde den første Dag i dit 36te Aar. — I øvrigt glæder Tanken mig, at Du vist ikke paa mangan et Sted i Nabolandet vil undgaae at mødes af en, om endog svagere Efterlyd, et venligt Efterminde af din Faders Navn hos en yngre Slægt af et Folk, blandt hvilket han, endog i et meget uheldigt, u s k a n d i n a v i s k sindet Aar (1812) vandt nogle af sit Livs varmeste og kiæreste Venner, og modtog næsten almindelige Vidnesbyrd om den mest giæstfrie Velvillie. Men det glæder mig ikke mindre, at jeg tør være overbeviist om, D u s e l v vil erhverve dig en agtet og venlig Erindring hos Mange. Du vil uden Tvivl i det hele bedre kunne omgaaes, og, som man jo siger, »leve dig ind« med de Svenske, end med de Tydske, hvilke jeg troer, at jeg endog i disse forstyrrede Tider og Forhold, bedre vilde skaffe mig »Weg und Steg« iblandt, end Du. Du er endnu ikke ganske ude af den ungdommelige Nationalitetsruus — skiøndt jeg hos dig aldrig har tænkt mig den anderledes end som en Champagne-Ruus. Jo mere e n k e l t og ublandet med stærkere berusende Potentser denne er, jo lettere og mere spirituel er den, og altsaa saa meget mere uskadelig; og saaledes er den vel ogsaa hos mange af de Unge, der blindt følge den Plougske Fane og Manifesterne, der udgaae fra »vor Regiering« paa Kiøbmagergade, hvis lovgivende Magt allerede synes at have fæstet og udvidet sig endmere, siden den eneste og sidste dygtige Oppositions-Stemme imod vort nærværende Herskab, »Fædrelandets« Presse, maatte forstumme — nemlig med den 1ste Juli ophørte »Kiøbenhavnspost«. Det er nu omtrent kommet saa vidt med den demokratiske Absolutisme i Danmark, at man blot behøver at

publicere en Ukas — især naar det er fra Residentsen og Hovedkvarteret paa bemeldte Kjøbmagergade — for at vi kunne være vis paa, at den inden 8—14 Dage (i Fald det saa hurtigt lader sig gjøre) vil blive adlydt og efterlevet. Saaledes er det gaaet med Voldens Aabning, med Opgivelsen af Broen over samme, med Inddragning af Vagter og Vagtposter i Kjøbenhavn, med Permittering af et stort Antal Soldater, med Afskedigelse af nogle gamle Høiesterets-Assessorer, med Larsens Udnævnelse til Justitiarius i denne Ret o. s. v. (Kongen, efter Tilskyndelse af Liebenberg, som skal være bleven betydeligt uklar med Grevinden, vilde i 2—3 Uger ikke underskrive Resolutionen — ja havde, saa utroeligt det lyder, allerede ladet Conferentsraad Koefod tilhændekomme en Cabinetsskrivelse, der meldte denne, at han (Kongen) havde bestemt ham til denne Post. Men hvem det var, der ikke fik Medhold og maatte bukke under, da der i Statsraadet endelig trængtes paa Afgjørelsen: det kan Du let tænke blev den saakaldte Monarch.)

Mit Brevrum er næsten ude og jeg skulde maaskee ikke fylde det idag. Jeg vil ugierner meddele dig, hvad der idag skulde komme fra mig selv, og fra min indre Stemning; thi denne er meget ufordeelagtig for en saadan Meddelelse. — — Imidlertid kan jeg dog ikke andet, end takke for dit Brev fra Calmar, som var mig til Glæde, især din Beretning om dit Besøg hos Biskop Genberg og din Anskuelse af denne fortræffelige Mand — en af de respectableste og af mig mest høiagtede, jeg har fundet i Sverrige. Det fornøiede mig heller ikke lidt, at Du vilde gaae til Gotland. Jeg vilde ret ønske, at Du ikke har gjort Opholdet paa den mærkværdige Ø for kort — eller indskrænket det til at see Levninger og Ruiner af det fordums stolte, rige Visby. Du maatte have gjort en Udflugt paa Landet, besøgt et Par Provster, og kastet et Indblik i det eiendommelige, isolerede Folks uden Tvivl originale Natur og Charakter, hvilken næst og maaskee ved Siden af Dalkarlene har mest gammel Svenskhed eller Nordiskhed tilbage. — —

C. M.

Stockholm. d. 23. Juli 1856.

Min kiære Fader!

— Hvad nu disse senest forløbne 8 Dage angaaer, saa har jeg i dem modtaget mange nye og interessante Indtryk, der imidlertid have afløst hverandre for hurtigt, til at jeg endnu

ret kan samle og vurdere dem. Dog er der eet af disse Indtryk, som allerede nu staaer saa bestemt afrundet og selvstændigt i min Erindring, og er saa eiendommeligt og rigt i sig selv, at jeg maa regne det til mine skønneste og uforglemmeligste Reiseindtryk — skøndt jeg blandt disse tæller mange berømte Navne. Jeg mener hermed mit Besøg i den gamle Stad Visby.

Tidlig om Morgen (Torsdag d. 17de), Kl. 5 løb Dampskibet »Kronprinsessan Louise« ind i Visbys lille Havn, og en halv Time derefter var jeg iland og paa Vandring. Morgen var vidunderlig skøn; der var ikke en Sky paa Himlen og neppe en Bølge paa det mørkeblaae, vidtstrakte Hav. Langsomt steg jeg opad Byens steile Gader til jeg naaede det sydlige Endepunkt af Bymuren, og fulgte nu denne ærværdige, i sit Slags eneste, Levning fra Middelalderen, i det jeg snart gik udenfor, snart indenfor Portene.

Paa Landsiden udgjør Længden af den vældige Kampesteens Muur, efter Tiden at dømme, som jeg brugte til at omgaae den, godt $\frac{1}{4}$ Miil, og paa Søsiden noget mindre. Store 4 kantede Taarne, vist 20—30 Alen høie, indvendig d. v. s. ind ad Staden til aabne, med Spor af 4—5 Stokværk, og Skydehuller, kneise i regelmæssig Afstand over Muren (jeg talte 38); hist og her er der lagt et Tag over Aabningen, og en fattig Familie har søgt Husly derinde. Hele Middelalderens Forsvarsvesen kunde jeg studere her; paa Skydehullernes Vidde indadtil seer man, at de have været bestemte til Flitsbuer, her og der sad der endnu, langs Murens øverste Rand, men et Par Alen længere nede, store flade Steen, paa hvilke Skytterne stod, naar de sendte Pile ud imellem Muurtakkerne. En rig, næsten sydlandsk Vegetation smykkede paa mange Steder Ruinerne — hvis man saaledes kan kalde en Muur, som vel endnu kunde udholde et Stormløb — navnlig saae jeg vilde Rosenbuske, saa store og yppige, som jeg aldrig har seet dem i Danmark. Vendte jeg mig nu af og til ud imod Havet, saa laae nedenunder mig, terrasseformig, Byen selv, og imellem dens lave Huse ragede de mægtige Kirkeruiner med deres halv nedstyrtede Hvælvinger, ranke Piller og spidsbuede Vinduer høit iveiret, og gavede den delige Udsigt eller Nedsigt imod Havet den Erindringens Poesie, som, naar den forbinder sig med en skøn Naturs evige Ungdomsliv, virker med en forunderlig veemodigt-henrykkende Magt paa Siælen. Siden jeg var første Gang i Rom, har jeg ikke tilbragt saa skønne Timer, som disse, i hvilke jeg i den tidlige Morgen alene van-

drede omkring Visbys Mure. Biskop Genberg havde givet mig et Brev med til en Lector Søderberg, en dannet og be-
 hagelig Mand, der med den største Forekommenhed gik om-
 kring med mig hele Formiddagen fra Ruin til Ruin og oplyste
 mig om de historiske Forhold. Men bedst talte Kirkehælv-
 ingerne og Muren selv, og hvad de sagde mig, da jeg atter en
 Eftermiddag gik i deres Skygge — det glemmer jeg visselig
 aldrig. Visby er en Erindringens Stad, som Norden kan være
 stolt af; og om end hele min øvrige Reise mislykkedes, skulde
 jeg dog aldrig fortryde at have gjort den — blot for Visbys
 Skyld.

Om Eftermiddagen Kl. 6 forlod jeg Gotland, fulgte med
 Blikket endnu længe Visbys Mure og Taarne og underholdt
 mig derpaa i den smukke Sommeraften, spadserende paa
 Dækket, med en fortræffelig Gotlandsk Adjunct, der endnu
 meddelte mig adskillige Underretninger om sin Fødeø. —

Freitag d. 18de om Middagen Kl. 1 kom jeg til Stockholm.
 Om Morgenen regnede det, men Kl. 11 kom Solen frem og be-
 lyste de maleriske Øer og Holme i Skärngaarden, der tættere
 og tættere ligesom flokkede sig om Skibet, indtil dette endelig
 lagde bi ved Logaardstrappen, ligefor den herlige Kongeborg.
 Trods alt, hvad jeg havde hørt og læst om dette Slot, blev jeg
 dog i høieste Grad overrasket ved dets imponerende, simple
 Storhed, og jeg kan vel sige, at intet Slot, med Undtagelse af
 Palazzo Pitti i Florents, har gjort et saa »kongeligt« Indtryk
 paa mig som dette, et Indtryk, der snarere forhoies end for-
 ringes ved den daglige Beskuelse. Jeg fik hurtigt et godt (men
 dyrt) Logis tætved Slottets ene Fløi, paa Mynttorget Nr. 1 og
 besluttede nu foreløbig at anvende en Uge paa at lære Stock-
 holm og dets Omegn at kiende.

d. 26de Juli. Denne Uge er nu tilende, og jeg har i
 denne (skiøndt noget forstyrret ved en Forkølelse — den 4de
 i Aar) modtaget en Mængde afvexlende Indtryk — der dog
 alle tilsammen forene sig hos mig til en virkelig Beundring for
 det udvortes Physiognomi af den svenske Hovedstad — det
 indvortes har jeg endnu ikke lært at kiende. Veiret har i det
 hele været gunstigt, jeg har brugt mig godt og omtrent seet
 Alt — eller det Fornemste af Byens og Egnens Mærkelig-
 heder. Til de for mig interessanteste og righoldigste paa histo-
 risk-poetisk Udbytte regner jeg Besøget paa Gripsholm-Slot,
 skiøndt dets ærværdige Mure ere sminkede og oppudsede, og
 dets gamle Sale for en Deel fyldte med de moderne Meubler
 og Luxusgjenstande, som høre til et nymodens Hofs Nødven-

digheder. At jeg ligeledes har havt megen, om jeg saa maa sige, »landskabelig« Glæde af mine Besøg paa Haga, Drottningholm, i Djurgården o. s. v. kan Du vel tænke dig. Museer og Samlinger ere vel fattige her i Sammenligning med andre Hovedstæders, dog findes her bl. a. i det mindste een uvurderlig Perle: det er den mageløse Endymion i »Stenmuseet«, en Statue, som jeg aldrig vil blive træt af at see og beundre. Dette var imidlertid snart Tilfældet med Fogelbergs og endnu snarere med Bystrøms Arbeider — ja de sidste forekom mig endog rent middelmaadige og uden andre Fortienster end et rigt »sinnligt behag«. I Sergell har der dog boet en ganske anden Kunstneraand — var den blot modnet. —

Endnu til Slutning nogle Ord om de levende Mennesker, jeg har truffet. Først og fremmest kan jeg da bringe dig en Hilsen fra den elskværdige, uforandrede Prof. Fryxell, som for et Par Dage siden er kommen hertil og vil blive her til midt i September. Hans Hustru boer her for at søge Lægehjælp og har den ældste Datter hos sig. Dernæst venlig Hilsen fra Bibliothekar Arwidson og fra hans vistnok meget dygtige — Amanuensis, Hr. Klemming. Hildebrand er ikke i Stockholm for Tiden, Nystrøm har jeg to Gange søgt forgieves, Beskow er bortreist. Det har nu ikke været mig saameget om Personer at gjøre, som om at benytte det gode Sommerveir til at faae Alting seet. Naar jeg kommer tilbage, vil jeg jo tilbringe 4 à 5 Uger i Staden og skal da lære Mennesker og Bøger at kiende.

Af yngre Videnskabsmænd har jeg truffet flere, saaledes Aftonbladets Redacteur en chef: Mag. Svedbom — og en saare elskværdig ung Mand, Mag. Sohlmann, Docent i Konsthistorien ved Akademiet, og Medredacteur af ovennævnte Blad. Denne, en stille, dygtig Natur, har især med stor Venlighed taget sig af mig og har ledsaget mig paa adskillige Udflugter. Enkelte Kunstnere har jeg opsøgt, som jeg kiendte fra Italien, deriblandt Gleerups Svoger, Landskabsmaleren Prof. Stäck. Jeg har en heel Deel Adresser fra Forskiellige til Forskiellige, men ikke »hunnit« aflevere dem; desuden ere de Fleste bortreiste eller ligger i villeggiatura. Men jeg glæder mig ret til det stille, arbeidsomme — og ved enkelte nye Bekiendtskaber interessante Liv, jeg skal føre her, naar jeg kommer tilbage.

Og hermed Farvel for dennesinde, min kiære Fader! Hvilke Veie jeg end selv færdes paa, mine Tanker søge dog hyppigst den samme Vei, til Hiemmet, med skønson Tak for

din og min Moders Kiærlighed, og de bedste Ønsker for Eder.
Levvel!

Christian.

Gammelgaard. 28. Aug. 1856.

Min kiære Christian,

Det er et Par Timer siden jeg kom hjem, temmelig træt og »knæmødig« (for at bruge et nyskabt Ord) fra min Yndlings-Promenade herude — jeg mener »Skovgangen«, over Marken og Mosen eller Bagsværd Overdrev til Hareskoven. Du kien-der den vel, og formodentlig tidligere end jeg, som første Gang gik den i Fior, i Aug. eller Septbr. Det er noget uegentligt, naar jeg kalder den min Skovgang. Jeg gaaer aldrig i, men kun til Skoven. Naar jeg fra det lille, halvvijske Landskab, med Lyngbakker og et Par smaa, dybtliggende Tørvesøer eller Damme, kommer imellem et Par af de smaa, af Tørvegravere beboede Huse, der adspredte, i en heel Række ligge ganske pittoresk langs med den høie Skovrand og heelt op til denne, da gaaer jeg altid et lille Stykke Vei til Høire eller Venstre og nøies med, hvor jeg finder en lille Aabning, eller et — ikke lovligt — Overgangssted paa det massive, gamle Steengierde, at see ind i den dunkle, tætte, stille Bøgeskov, hvor den rette, dybe »Skoveensomhed« hersker med sin absolute Stilhed og Taushed — men desværre forgieves lokker mig ind under dens mørke Skygger. Jeg maa, for min Knæsvagheds Skyld, som en halv Tantalus nøies med Synet — men dog ikke blot med dette. Thi det er ligesom en sagte Strøm af Eensomheden og den dybe Stilhed med Skovluften aander mig i Møde; og selv i Dag, da en rygende Storm blæste voldsomt over Mosen, hvor jeg møisomt kæmpede mig frem og neppe kunde holde mig paa Benene, gik jeg ved Gierdet under Skovens Ly, i fuldkomment Vindstille og Luunhed, uden at høre den mindste Susen imellem Stammerne, eller see nogen Green bevæge sig. Jeg havde min besværlige Gang betalt og Hiemveien med, som hurtigere førte mig over Mosen, og op til Gaarden; men nær ved denne gik jeg nogle Skridt ud paa den høstede Rugmark paa den høie Bakke overfor Huulveien. Her stod jeg en Tid og lod mit Øie ind-suge Billedet af den smukke, klare, lyseblaa Dam, hvis Rør-væxt bølgede og susede for Stormen, imedens Dammen selv paa den ene Side laae speilglat og blank og paa den anden Side kun let krusedes af Vindens hele voldsomme Magt.

Under denne Betragtning — det var det andet Stilheds-Phænomen, jeg fandt paa denne Skovgang — kom jeg til at tænke paa dig og dit Fiskeri i Dammen; og dette gav den nærmeste Anledning til at jeg fik i Sinde at skrive dette Brev, for at Du ikke ganske skulde være uden Tidende og uden Hilsen fra din Fader, naar Du kommer tilbage fra din nordlandske Færd og fra dine Grubebesøg, til Stockholm. —

I Anledning af disse gjør det mig virkelig ondt, at siden Du dog har været i Falun (hvor Du formodentlig ikke har seet den af Brunius ombyggede eller restaurerede Kirke) og i Dannemora, hvor jeg har været, Du derimod ikke vilde besøge Westeraas, med den udmærkede, gamle Domkirke, nemlig paa Veien til eller fra Sala, hvis Sølvgruber Du skulde have beseet — for ogsaa paa dette Sted at verificere min Beskrivelse. Denne har jeg efter nogle Aars Forløb nylig atter engang læst i Correcturen af et nyt Oplag af min Læsebog; og jeg kan ikke negte, jeg læste den med fornyet Tilfredshed med den Anskuelse og det Sandhedspræg i Korthedens Simplicitet, hvormed den forekommer mig at være nedskrevet — hvilket skete i Sala Provstegaard, hvor jeg med Atterbum 1812 opholdt mig flere Dage hos den bekiendte Grevelige Provst Schwerin. Jeg husker ikke mere, hvad jeg har skrevet om Huset og Fru Grevinden, men erindrer vel, at der var baade en smuk Datter og en smuk Tienestepige.

Siden jeg nu er kommen til at berøre din Reise, vil jeg for det første bemærke, at Du maaskee kan have giort et for dig tilstrækkeligt Bekiendtskab med den nordlandske Biergnatur og dens Klipper og Elve. Men de høieste Bierge og de rette svenske Fielde, som de findes høiere op imod Torneå og i Jemtland og Herjedalen, mod den norske Grændse, er Du bleven ubekiendt med. I Dalarne har Du vel ogsaa reist for hastigt, og kun »effleureret« Dalfolket i dets nationale Egenskab, hvis Existents og hvis Bevaring baade i Sprog og Sæder (fremfor f. Ex. Beboerne i det ligesaa biergrige og afsides liggende Jemtland) endnu ikke i sammes Grund og Aarsag er bleven mig fuldkommen klar. Maaskee har Du herom faaet fuldstændigere Oplysning af Mag. Sæve; jeg haaber, Du har truffet denne eiendommeligt begavede Hollænder enten i Stockholm eller Upsala. — Ogsaa paa dette Sted vil dit Ophold blive for kort og ufuldstændigt, nemlig for et rigtigt aandeligt og videnskabeligt Udbytte af Reisen. Hertil hørte, at Du maatte have været i Universitets-

staden under fuld Frequents af Professorer og opholdt dig der, som jeg gjorde 1812, mindst en 5—6 Uger. — —

Det vil maaskee fornøje dig at høre, at jeg — efter at have opgivet, jeg veed ikke hvormange Reise-Forsætter i Sommer — dog tog saameget Mod til mig, at jeg for omtrent 14 Dage siden tog pr. Jernbanen til Tostrup og herfra med Diligencen til Kiøge, hvorfra jeg efter en kort Visit paa Gamle Kiøgegaard (jeg har knap været der i 20 Aar eller mere) kiørte til Turebyholm og tilbragte her en 6—7 Dage i det hele meget behageligt, liveligt og tvangløst hos Grev F. Moltke, der, ligesom hans ikke mindre godmodige og elskværdige, end smukke Frue, viste mig den venligste og mest forekommende Opmærksomhed. Jeg fandt her en fortræffelig Have efter min Smag, med 3 pragtfulde, parallelle Kastanie-Aller paa 400 Skridts Længde, Dyrehave, Skov, og andre Herligheder. Men uagtet denne Haves Ypperlighed, er den saa at sige kun en Skygge af Bregentveds Have, som er det Prægtigste der findes af privat Have-Anlæg i Danmark. Driverierne, Blomsterhuse, »Hot-houses«, Ananashuus, Viindruekasser o. s. v. (jeg tænker 10—12 forskellige Huse i det mindste) ere fyrstelige og overgaae endog de Kongelige, paa hvert enkelt af Slottene — undtagen at her fattes Rosenborgs skønne Oranger og Laurbær, der nu (dette vil jeg tilstaae min Arvefiende, Forstraaden, »Træhuggeren« Rothe) ere meget smukt placerede. Alle, baade de gamle, grandiose Partier, og de nye, med ædel Smag og herlig Effect udførte Anlæg, holdes, paa enhver Plet i Haven, »som det var blæst«, endskiøndt den gamle Excellence nu neppe kommer videre end til sine Blomsterhuse, som ere hans Yndlingsbørn, og som maa koste ham anseelige Penge-sommer (man siger hele Haven c. 10,000 Rdlr. aarlig). Det fornøiede mig iøvrigt at høre ham med virkelig Interesse fortælle, at blandt Mængden af Besøgere i Bregentveds Have kom i senere Tid flere og flere Bønder kiørende med Kone og Familie for at spadsere i Haven, hvor de comportere sig med største Høviskhed. Jeg saae selv om Søndagen flere Vogne holde i Ladegaarden og mødte forskellige Partier af Bønderfolk spadserende. — — Jeg vilde have skrevet noget om min Recreations-Læsning paa Turebyholm, som bestod i George Sands »Indiana«, den første Roman jeg nogentid har læst af denne geniale og i Stil og Opfindelse originale, men abnorme, og i det hele mandlige Digterinde — i

Prosa. Men dette maa vente indtil videre — om det nogensinde kommer dertil.

Stockholm, d. 10de Sept. 1856.

Min kiære Fader!

Efter i meer end otte Dage hver Aften at have sagt til mig selv: imorgen skal Du skrive til Hiemmet — faaer jeg endelig Pennen i Haanden og begynder. — —

Mit Ophold i Upsala indskrænkede sig til 6 Dage. Veiret var slet, koldt og regnfuldt, de fleste Professorer — ligesom Studenterne — borte, og der var følgelig ingen Grund for mig til at blive længere. Dog traf jeg — og jeg regner dette for den bedste Frugt af Reisen — den elskelige Prof. Fries hiemme og tilbragte i denne udmærkede Mands Selskab, og vandrende med ham i den botaniske Trægaard, flere Aftener, som ville blive mig uforglemmelige. Mag. Sæve var mig en tro Ven og Ledsager, Prof. Böttiger og Astronomen Prof. Svanberg viste mig megen Artighed, og den gamle Hvasser sendte dig, paa sin brummende Viis, en Hilsen, da jeg besøgte ham. Prof. Fries og Domkirken var det Bedste, Upsala havde at byde paa for Tiden — og det var jo heller ikke saa Lidet. —

D. 11te Sept. Saalangt fik jeg igaar Middags skrevet og havde betænkt at fortsætte og slutte Brevet om Aftenen, men da jeg Kl. 6 kom hiem fra Baron Beskow, hos hvem jeg, ganske en familie, spiste til Middag, fik jeg atter Feber med stærk Hovedpine og maatte gaae tilsengs. — —

Endnu kun nogle Ord om mit uheldige Ophold i Stockholm. Den meste Tid har jeg tilbragt alene og søgt, saa godt jeg kunde, ved Hiælp af laante Bøger at orientere mig i Sverigs skønne Literatur fra dette Aarhundredes Begyndelse, og skiøndt hindret ved min stadige Upasselighed har jeg dog paa denne Maade faaet udrettet noget, lært noget. Af dine medgivne Adress breve er egentlig kun eet kommen mig tilgode, nemlig til Intendanten Nystrøm, som jeg oftere har besøgt, og i hvis Familie jeg har tilbragt flere behagelige Aftener. Hos ham har jeg lært at kiende Billedhuggeren Prof. Qvarnstrøm, Architekten Prof. Scholander (Nystrøms Svigersøn) o. Fl. Hos Nystrøm traf jeg ogsaa Erkebispens, der opholdt sig nogle Dage i Stockholm, og som jeg derefter besøgte et Par Gange. Han er uforandret, venlig og hiertelig, og sender dig og Moder mange Hilsener.

Rigsarchivaren Hildebrand har bestandig været bortreist; Bibliothekarerne Arwidson og Rydquist have taget meget artig imod mig, men ikke indbudet mig til sig. Den Sidste har i Sommer giftet sig, til Forundring for den Stockholmske Verden, med en ung Pige paa 20 Aar; — selv er den lærde Sprogforsker vel nærved de Treds. Adskillige yngre Literati, som jeg har lært at kiende, nævner jeg ikke, da deres Tilværelse er dig ubekjendt. En af disse — Mag. Sohlman — har viist mig en saa hiertelig Deeltagelse, at det vil blive mig uforglemmeligt, og er egentlig den, hvis Selskab har været mig til mest Nytte og Glæde. Med ham har jeg tilbragt et Par Dage paa Landet, i Nærheden af Staden, hos hans Svigerfader; og hos en anden elskværdig Familie, Grosserer Broman, har jeg ligeledes passeret to Dage i en smuk Natur, paa et hyggeligt Landsted. —

Endelig har jeg — og dette er det Mærkeligste, jeg har oplevet — i Mandags havt Audients hos Kong Oscar, hvem jeg overrakte mine Digte og Tragedien Dante. Et heelt Qvarter underholdt Kongen sig med mig, venlig og elskværdig som en Privatmand. Vor Samtale var af »skandinavisk« Indhold; Kongen udtrykte sin Glæde over Folkenes voxende Venskab, begyndte med at tale om den Nytte, der for begge Lande kunde flyde af en nærmere literær Forbindelse, og endte med at berøre den politiske Betydning, som en venskabelig Tilslutning kunde og maatte have. »Det er en stor og skøn Idee,« yttrede han, »der ligger til Grund for denne Tilnærmelse, og den er Tegn til at der er Liv i de nordiske Folk; thi det er med Nationerne ligesom med det enkelte Menneske: den, som ikke lever for en Idee, som han stræber at sætte i Værk, han lever ikke, han vegeterer kun«. Naar jeg hertil føier, at han bl. a. ogsaa yttrede: »Vi have to naturlige Fiender, imod hvilke vi maa staae hinanden bi, hvis vi ikke skulle overvældes af dem — Tydskland og Rusland« — saa vil Du see, at han ikke lagde Baand paa sin Tunge i Samtalen med din Søn. Han gav mig tilsidst venligt Haanden og bad mig gientagne Gange at hilse dig. — Da der just skulde være Conseil strax efter, fik jeg ved denne Leilighed alle Ministrene at see i Galla. (Vor egen Minister, Grev Plessen, er bortreist).

Tag nu for idag tiltakke med dette, besværligt skrevne Brev, som jeg gjerne vilde have givet et bedre Indhold, om jeg havde kunnet. — Levvel, til vi, som jeg haaber, snart sees.

Christian.

Gammelgaard. 12. Sept. 1856.

Kiære Christian,

— — Jeg bør maaskee være taknemmelig fordi jeg — uagtet jeg tidt og ofte har følt Tryk og hovedsvækkende Virkning af denne kolde, ustadige, skymørke og tunge Atmosfære, som med sieldne Undtagelser har hersket i disse tre Maaneder, med nogenlunde Helbred har gennemgaaet disse ugunstige Vilkaar, som har medført megen Sygelighed i Kiøbenhavn, og ikke faa uventede Dødsfald (ved Universitetet f. Ex. Prof. Ramus; jeg vil ikke saameget kalde Olufsens Død uventet, som den vist nok er bleven paaskyndet ved Foraarets Veirforhold). Men siden jeg er kommen til at nævne disse to bortdøde Professorer, kan jeg ikke tilbageholde den Betragtning, hvorledes der ogsaa i dette Tilfælde viser sig en sørgelig Ligegyldighed — eller Fattigdom — i de strenge og exacte Videnskabsfag i Danmark. Havde dette ikke været Tilfældet, maatte man vel for længe siden, mener jeg, om ikke have besat begge disse vigtige Professorpladser, i det mindste have nævnt een eller flere Aspiranter til samme. At finde en t a a l e l i g Professor Astronomiæ, har man sagt, skal her i Landet være umuligt; og — at tage en Fremmed! — utænkeligt! — Det vilde jo være saa godt som Landsforræderi. — Jeg vil imidlertid tilstaae, at det nu er kommet saa vidt med min Hukommelsessvækkelse og min Glemsomheds Tilvæxt, at jeg virkelig i dette Øieblik falder i Tvivl, om ikke Prof. Jürgensen er bleven ansat; men dette kunde jeg dog vel umueligen have glemt. Det er jo neppe 6 Uger siden, at Ramus døde; og det forekommer mig desuden at jeg har hørt, Jürgensen for sin Helbreds Skyld ikke vilde gaee til Universitetet. — — Og nu A s t r o n o m i e n, i Tyge Brahes Fædreland! — for ikke at tale om den hele Række af berømte, udmærkede og dygtige Matematikere Danmark har eiet, ligefra Longomontan, Rømer, J. Kraft etc. indtil Bugge og v. Schmidten. — Bugge turde man vel knap nævne i H. C. Ørsteds Levetid; thi man vilde gjerne ignorere, at i Paris, et af Astronomiens og Matematikens Centralpunkter, var Bugges Navn formodentlig det mest celebre, som nogen Dansk der eiede; og det vilde være spildt Umage, at søge nogen Matematiker eller Physiker i Kiøbenhavn, selv blandt Universitetets Coryphæer, der havde en saa vid Navnkundigheds-Kreds, som den Bugges,

heldigviis paa Kongelige Bibliothek bevarede, meget vidtloftige Correspondance lægger for Dagen.

Ved dette Ord falder det mig ind — hvad jeg troer ikke at have nævnet for dig, at jeg i den senere Tid har faaet et Par nye Correspondenter i London. Du vil med Grund kunne bemærke: at dette siger i sig selv kun lidt, og endnu mindre, naar man ikke veed, hvad Correspondenterne veie. Det sidste vil jeg indtil videre lade være hos dig in suspenso; og jeg veed ikke engang, om Du — der jo, som jeg beklager, hidtil har forsømt Shakespeares Tungemaal — vil sætte stor Priis paa det testimonium, jeg har faaet af en udmærket engelsk Linguist, der skal forstaae og være hiemme i 15 europæiske Sprog — blandt dem ogsaa Dansk, som han oversætter fuldkommen correct. — —

Jeg kan ikke andet end sige dig, at din Reise i Sverrig overhovedet har glædet og fornøiet mig meget; endskiøndt jeg er noget tilbøielig til at mene, at Du har anvendt maa-skee vel megen Tid paa Naturen, og for lidt paa Mennesket og paa Studier, der maatte ligge dit Kald og dine Arbejder nær. — Imidlertid formoder jeg dog, at Du ogsaa ved denne Reise vil trænge mere og dybere ind i det hele svenske Væsen, i Nationaliteten, Sproget og Literaturen, end forhen, endskiøndt Du, efter min Overbeviisning burde have besøgt baade Upsala og Stockholm paa en anden Aarstid, og mindst anvendt en heel Maaned paa ethvert af Stederne. — Vi ville nu snart faae at høre noget mere af dit Reise-Udbytte. Det skulde glæde mig, om Du kunde tilbringe en 8 Dages Tid hos os, og et Par Dage med mig herude i landlig Eensomhed, i al Fald dog endnu engang glæde mig med dit Selskab d. 8. Oct. — —

C. M.

Kiel. d. 8de Nov. 1856.

Min kiære Fader!

Allerede for 14 Dage siden tænkte jeg paa at skrive til Hiemmet, men det viste sig ved denne Leilighed, som desværre ikke sieldent ogsaa ved andre, at min Tanke ikke altid har den tilbørlige Spirekraft, som behøves for at gien-nembryde en Jordskorpe af allehaande Smaaforhindringer, og frembringe hvad jeg, for at blive i Billedet, kan kalde en Brevblomst, men ellers ikke — i det mindste ikke idag — vilde give dette Navn. Thi jeg frygter stærkt for, at dette Brev, der skrives imedens en Glarmester tre Skridt fra

mig staaer og kitter mine Vinduer — ikke vil have mange af Blomsternes Egenskaber — Form, Farve og Duft. Dog, det faaer saa være; der gives jo ogsaa fattige Blomster, og seent paa Høsten tager man tiltakke.

Mine Tanker have mangen en Gang, meest paa mine daglige Spadseretoure i den deilige Octobermaaned, søgt dig med sønlig Hengivenhed, og ikke mindst, da jeg for nogen Tid siden læste dit smukke Venskabsminde over den afdøde Danckwart. Det gik mig med denne ædle og kloge Olding just som Du et Sted skriver, at hans udvortes Væsen, der i Begyndelsen ikke tiltalte mig, lidt efter lidt blev mig behageligt og kiært, efterhaanden som jeg fik Øie paa den fortræffelige Personlighed, der skulde sig bag de gammeldags, stundom overdrevent høflige Former. Jeg besøgte ham først for at gjøre dig til Villie, siden af egen Drift, og ønsker nu for seent, at jeg havde gjort det oftere. Dine Mindeord over ham (som man igaar har begyndt at meddele en Oversættelse af i Kieler Correspondenzblatt) glædede mig, ikke blot for deres eget Indholds Skyld, men ogsaa fordi jeg tænkte mig, at det havde været nogen Bod for dit Savn at skrive dem. — Noget senere end dette illustre Dødsfald, har et andet, der kun kiendes i en snever Kreds, berørt mig alvorligt, især ved sin Nærhed. Den »strenge Giest« har nemlig besøgt selve det Huus, i hvilket jeg boer, og temmelig pludselig bortkaldt dets Værtinde, den gamle, brave Skibscapitain Harders Kone. Hun var et jævnt, borgerligt Menneske, men trofast i sin Gierning, kiærlig imod sin Mand og sine mange Børn, og altid venlig og giestfri, naar jeg, gierne en Gang om Maaneden, tilbragte nogle Aftentimer hos dem. Det gjorde mig inderlig ondt, at see den gamle Mands stille Sorg, der udtalte sig i de simple Ord: »Gud velsigne hende, hun har altid været mig en god Hustru.« —

Men — for at komme fra Døden til Livet — jeg maa bringe dig en Hilsen, og med det samme fortælle om en behagelig Tilvæxt, som den lille Omgangskreds, hvori jeg bevæger mig herovre, har faaet. For nogle Dage siden er nemlig den forhenværende, som Du veed pludselig afskedigede danske Minister i Paris, Grev Moltke, kommen hertil med sin Familie, har leiet Værelser tæt udenfor Byen og agter fuldkommen at bosætte sig her. Han har, som Grevinden fortalte mig, en Pension af 3000 Rdl., men ingen Formue, og vil derfor heller leve her end i Kiøbenhavn. Det er fra denne fine, elskværdige og dannede Dame, hvis Bekiendt-

skab Du nok har gjort i Stockholm, at jeg skal bringe dig en venlig Hilsen. Jeg opsøgte hende, saasnart jeg hørte hendes Ankomst, og glæder mig til oftere at besøge hende i Vintrens Løb. — —

Jeg maa dog tilføie, at jeg om Aftenen gierne, naar jeg var hiemme, har syslet med Erik den 14des Historie, der efterhaanden begynder at forme sig for mig, skiøndt det er et vanskeligt Stof, der egentlig har meer psykologisk end tragisk Interesse. I al Fald er det mig endnu ikke ret klart, hvor det tragiske Tyngdepunkt skal ligge — forudsat nemlig at man vil lægge det i Kongens Figur, og ikke, hvortil der kunde være adskillig Anledning, i hans Offer, den ulykkelige Sture. Imidlertid beskieftiger jeg mig saa smaat hermed, faaer vel ogsaa en Plan istand, som jeg da lægger hen til modnere Overveielse, og — der bliver den da maaskee liggende. — —

Jeg maa nu slutte, det er min Spisetid; og efter Bordet skal jeg læse over paa min Forelæsning, som jeg skal holde paa Tydsk i Eftermiddag Kl. 5. —

Christian.

Kiøbenhavn, 17. Decbr. 1856.

Kiære Christian,

Du er maaskee nær ved at troe, at Du ogsaa er kommen blandt den Classe af mine Correspondenter, der ere satte paa Vartpenge. Det er ganske usædvanlig længe siden, jeg skrev til dig; ja, saa vidt jeg erindrer, har Du endnu intet Brev faaet fra mig, siden Du reiste. Men, Du selv! — jeg har dit sidste kiære Brev for mig, og det er af 8de November. Det er længe siden! og Du maa dog have langt, langt lettere ved at skrive, end jeg; endogsaa blot af den Grund, at Du skriver med en hurtigere, mere »flydende« Pen. Kunde jeg lige let og hurtigt lade Pennen løbe og ile med Tanken, da skrev jeg vist langt oftere til dig og til Flere. Det er mig en Modbydelighed, at skrive slet og jasket; og det trætter og ængster mig, naar jeg maa skrive et Brev, som om jeg forfattede det. Ubevidst staaer denne Forestilling for mig og afholder mig vist mangengang fra at tage Brevpennen. — Tro kun ikke derfor, at min Tanke, mine Følelser og min Kiærlighed sieldnere og svagere have været hos dig! Maaskee endog tiere end ellers, ja hver Dag, har jeg ikke kunnet andet end erindre dig, eftersom jeg nu i et Par Maa-

neder har, om ikke levet, dog røget paa din Bekostning. Men maaskee netop dette, at jeg som oftest regelmæssig hver Morgen eller Formiddag, naar jeg stoppede Piben af een af de tre ægte hollandske Carduser (hvoraf dog nok »het vergoude Zee-paerd« maa bære Prisen) har tænkt paa Giveren, har bidraget til at forhale Iværksættelsen af mit Brev-Forsæt. —

En egen Skiebne har i øvrigt villet, at jeg heldigviis i det meste af denne Tid, eller en 4—6 Uger, har, i det mindste hvad Hovedet angaaer, befundet mig vel eller bedre end sædvanligt. Det vilde ellers neppe have lykket mig at blive færdig (nemlig med Ordbogens VI Hefte og med 4de Bind af mine Blandede Skrifter) til den Tid, som Boghandlingens Fordring og mit Løfte paabød mig. Jeg har saaledes ogsaa i denne Tid kunnet fuldføre en i Sommer begyndt Afhandling (den 5te og sidste) over vore gamle Folkeviser, og besynderligt nok, at netop som jeg for 3 Dage siden læste den sidste Correctur paa det sidste Ark af blandede Skrifter, finder jeg paa Bibliotheket et lille Skrift af Dr. F. Wolff i Wien (jeg troer, Du har der seet ham) som han havde sendt mig, over de danske og svenske Visers Oprindelse, hvori han har indladt sig meget paa min allerførste Afhandling om Folkeviserne fra 1823. Jeg kunde nu altsaa ikke finde Lellighed til at berøre denne lærde Forfatters, fra mine noget afvigende Anskuelser. Han har i øvrigt der omtalt mig paa en Maade, som danner en mærkelig Contrast til den, vort saa kaldte »unge Danmark« eller dets »Leithämmel« i Bladene behandler mig paa. — Du vil i øvrigt i denne Afhandling, som dog mere berører en heel Deel almindelige Forhold, end gaaer meget i det Enkelte af Viserne (hvilket kunde blive til en heel Bog) ogsaa finde omtalt den Landstad'ske Samling af Norske Viser, fra Telemarken, som jeg har kaldt »en af de vigtigste og mærkværdigste Opdagelser i Norden« fra vore Tider. —

Jeg er saaledes dog endnu engang kommen ind paa en Materie, der saa ofte og saa ivrigt har sysselsat mig i tidligere Aar. Jeg har gjort adskillige dybere Indblik i Folkepoesiens egentlige Natur, og har end mere bestyrket mig i Anskuelsen af vore egne Visers Forhold. Man har tildeels, baade i den ældre Tid og nu i den Grundtvigske Galskabstid overdrevet deres poetiske Betydning. En stor Deel af Viserne er udtværede Gientagelser og Copier, og nogle af de kortere høre til de bedste. I linguistisk Henseende have de

megen Interesse ved det hele »Visesprog« (som man kan kalde det) hvilket de have bevaret, om endog i nyere Former; men deres Indvirkning paa vor nyere Konstpoesie anseer jeg dog for at være saa godt som udtømt, og det samme kan vel ogsaa siges om vor nyere Romanze-Digtning, som dog egentlig (hvad bl. a. Winthers Samling af 100 Romanzer lægger for Dagen) er en frugtbar Udstrømning fra Oehlen-schlægers Væld. Winthers »Hiortens Flugt« er, skiøndt uden stadig Holdning i det Hele, dog mærkelig nok som en med en vis Eiendommelighed udrunden ny Væxt paa det episke Romanze-Træ, som har fundet en god — maaskee vel fed Jordbund i Danmark. — Den herværende preussiske General Consul Quehl (der har skrevet en heel Bog om Bornholm) er beskæftiget med at oversætte »Hiortens Flugt« paa Tydsk. Jeg har endnu ikke seet noget af dette Arbeide. — Jeg har ogsaa hørt, at den afdøde Pastor Johansen ved Petri Kirke har efterladt en p lat tydsk Oversættelse af Peder Paars, som skal være af megen Fortieneste. Det er stor Skade, om dette Arbeide aldrig skulde see Lyset. Der vil ikke gives noget fremmed Tungemaal, mere skikket til at giengive det uforgængelige Holbergske Værk. — —

Som huuslig Curiositet vil jeg berette, at den preussiske Minister Grev Oriolla kommer til os i Morgen Middag i et meget lille Selskab (hvoriblandt Biskoppen og Grev Blücher.) — —

Torsdag Morgen. 18. Dec. 56.

Af dit sidste Brevs Indhold glædede mig ret, hvad Du der skrev om Dankwart. Jeg kunde dog ikke andet end tænke og ønske, at Du tidligere havde »faaet Øie paa den fortræffelige Personlighed, der skiulte sig bag de gammeldags Former«; og Du ytrer selv omtrent det samme Ønske. Jeg veed bedst, hvormeget han holdt af dig, og interesserede sig for dig; men han var tillige en sielden Personlighed, netop fordi der laae en dyb, ægte menneskelig Kiærne bag en noget besynderlig og usædvanlig Skal, som almindelige Verdensmennesker, der som oftest allene eller først dømme efter Skallen, let tage feil af. Men, om det endog maaskee ikke var saa særdeles Mange, der kiendte eller kunde vurdere hans Aand og dens Gaver — saa er det lige afgjort, at faa Mennesker vare saa almindeligt yndede, og »vel lidte«, som man siger. Om Dankwarts »Elskværdighed« var der kun een Stemme, og dertil, troer jeg vel, kan Aarsagen søges

i den Forening af sand Humanitet, det menneskekærlige Sind, han havde bevaret usvækket og lige inderligt under Hofmandens og Diplomatenes erhvervede Former, og den urbane Høfligheds Adfærd, der var bleven uadskillelig fra hans hele ydre Tilværelse i Omgangslivet. Den sidste Egenskab har unegtelig, endog i vor Tid, en stor og sikker Virkekraft næsten i alle Livskredse. Det er kun hos den rene Pøbel, eller Bærmen af Folket, hvor den som oftest er spildt. At Dankwart drev denne Urbanitet noget vidt, kan vel ikke negtes; men Følelsen deraf forsvandt, jo nærmere man kiendte ham, jo mere vant man blev til hans Former og jo mere fortrolig med hans sande, hiertelige, »gemütliche« Natur. — Jeg har lidt et uerstatteligt Tab ved hans Død, ikke blot i det, jeg har tabt, ved at savne hans Omgang og den belærende Interesse jeg fandt i denne, men ogsaa i det kærlige Sind, det oprigtige Venskab, han havde skienket mig, og som han vidt omkring, i enhver Kredse han berørte, gjorde giældende til min Fordeel. Jo nærmere Graven, jo dybere føles Tabet af dem, som have elsket os! thi hvad eier vel Livet, eller hvad kan det skienke, der kan sættes ved Siden af Bevidstheden om at have Deel i et Menneskes Kiærlighed? — den er ligesom Bevidstheden om at have Deel i en Andens Siæl; og det er den, som trøster os, naar vi ellers føle os isolerede og eensomme i Tilværelsen, eller naar denne ikke kan tilfredsstille Siælens higende Længsel. — — Og hermed Gud befalet, min kiære Søn!

C. M.

Kiel, d. 20de December 1856.

Min kiære Fader!

Da der endnu er en Timestid tilovers af denne Formiddag — hvis øvrige Deel jeg har anvendt til at forberede mig, for i Eftermiddag værdig og underholdende at kunne meddele mine fem tydske Tilhørere Adskilligt »von den Riesen oder Jötunen und den Nornen oder Schicksalgöttinnen« — da der endnu er en Timestid tilovers, vil jeg ikke opsætte til imorgen at takke dig for dit kiære, hiertelige Brev, som bragtes mig imorges, da jeg, efter min sædvanlige Promenade, var ifærd med at drikke min Kaffe, og som her i mit stille Hiem har faaet mig til at længes inderligt efter det andet, endnu stillere, hvor mine kiære gamle Forældre sidde alene og vel heller ikke sieldent længes efter den fraværende Søn. Meer

end sædvanlig have mine Tanker i de sidste Dage været hos dig og min Moder, og igaar — da Veiret var stille, mildt og smukt, Søen saa glat som et Speil og Solen vel ikke varm, men dog klar og utilsløret — igaar tænkte jeg virkelig for Alvor paa at skrive til Curator, udbede mig Reisetilladelse, og overraske Eder en af de næste Dage. — —

— I mit Liv har der, siden jeg sidst skrev, været liden Afvexling; jeg har været temmelig rask, beskieftiget mig, deels med nordisk Mythologie og Islandsk — deels, skiøndt ikke saameget, som jeg ønskede, med Dante. Gaaer Oversættelsen imidlertid kun langsomt og besværligt, saa gaaer den dog fremad, og bliver vel ogsaa engang bragt tilende. Paa Erik d. XIV har jeg længe ikke tænkt. Planen til en Tragedie, hvis Hovedperson den ulykkelige Konge skulde være, har jeg udarbejdet og kan tilføie, at det mere skulde blive et psykologisk eller Siæle-Malerie end en politisk Tegning; men videre er jeg ikke kommen og kan ikke komme, før jeg faaer fuldkomment otium, og saa er det endda ikke sagt, at den festlige Stemning vil indfinde sig. De »skønne Dage i Aranjuez« ere nu forbi, da jeg ikke havde andet at gjøre, end at gaae et Par Timer op paa Bibliotheket og forøvrigt var Herre over min Tid, samt desuden modtog mangt et vækkende Indtryk udenfra — hvilket her totalt savnes. Jeg kiender ingen af de tidligere Bearbejdelser af Emnet, dog seer jeg af Cygnæus' Bog (af hvilken forresten kun lidt læres) at jeg i eet Punkt af mit Udkast stemmer overeens med Lidner — deri nemlig, at jeg vilde digte et Kiærlighedsforhold mellem Niels Sture og Kong Eriks Søster. Dette har han ogsaa giort, uden imidlertid at benytte det (som det synes) paa rette Maade. Jeg har valgt denne Combination, fordi den giver Leilighed til stærke dramatiske Collisioner imellem Stureslægtens (navnlig Moderens, den saakaldte »Kung Märta's«) aristokratiske Had til Kongen og egne, høitflyvende Planer — og Kiærligheden til Kongens Slægtning. Dog har Lidner valgt en anden Søster, end den eneste rette, som maa være den deilige, letsindig-kokette, lidenskabelige og elskovssyge Cecilia. Dog nok om et Æg, hvorefter der maaskee aldrig kommer nogen Kylling. I Juleferien vil jeg endnu giennemgaae og overtænke det Hele — og derpaa lægge det hen til bedre Tider. — —

Af Aviserne seer jeg, at alle Danckwarts Malerier og Kobbere blive solgt. Han maa da vel have forsømt at gjøre Testamente; thi da jeg sidst var hos ham, sagde han udtryk-

kelig: »Der skal Intet sælges efter min Død, men alle mine Venner og Bekjendte skulle have en Erindring om mig« — og tilføiede smilende: »ja, Deres Fader faaer ogsaa Noget.« Nu, den bedste Erindring, hans Venner have om ham, den kan Skifteretten i det mindste ikke sælge. — Som sædvanlig trøster jeg mig i den kolde Vintertid med at tænke paa Sommeren. Og navnlig har det fornøiet mig at gjøre nogle indledende Skridt til at modtage dig herovre, hvis Du da skulde ville gjøre Alvor af den tidt omtalte Reise. —

Af andre Nyheder kun den, at vor By, der i det hele har megen u d v o r t e s Politur, har faaet Gasbelysning, og at jeg fra mit ene Vindue derved har et smukt Skue hver Aften, i det en Krands af klare Flammer omgiver og speiler sig i den lille Sø (»Klein Kiel«), som ligger bag Huset. — Og nu Levvel for idag! Ved Nytaarstid skal jeg skrive igjen. De kiærligste Hilsener til Moder og øvrige Slægt, og til Eder begge et hierteligt: »Glædelig Juul!« —

Christian.

Kjøbenhavn, 21./22. Dec. 1856.

Min kiære Christian,

Jeg veed intet bedre Middel til at glemme eller for en Times Tid at sprede de mørke Skyer, der leire sig omkring mine Tankers og Følelsers Horizont, end at henvende dem til dig, der nylig besøgte mig i min Siæls Eensomhed med et kiærligt opmuntrende Brev — saavidt noget kan have en saadan Virkning paa mig i en nedstemt og nervesvag Tilstand. Jeg meldte dig noget om denne for et Par Dage siden, og den har siden mere forværret, end forbedret sig. —

— Din Moder er i dette Øieblik hos Jomfrue Deichmann, hvis Fødselsdag indfalder samme Dag som Ørsteds, (den 78de) der skal feires ved et stort Middagsselskab hos Conferentsraad Kofod, (e n d n u) Assessor i Høiesteret, men formodentlig snart udviist tilligemed Rothe og K a m e r h e r r e K o e f o d. Naar jeg nu tænker mig Ørsted med den Livs- og Aandskraft, han endnu besidder i en næsten 5 Aars høiere Alder, da føler jeg kun alt for vel, hvormeget jeg i begge Henseender staaer og altid har staaet tilbage for denne stærke, med langt større Gaver udrustede Aand, i et ikke mindre stærkt og udholdende Legeme — skiøndt ogsaa hos ham dette i en yngre Alder var underkastet jævnlige Følger af overspændt Anstrengelse af Hiernen og Nerverne. Hvad

mig selv angaaer, da undres jeg mere over, at jeg med min skrøbelige, abnorme, inconsequente Constitution har holdt saa længe ud, end over at Maskinen nu er slappet og udslidt i dens allerfleste Hiul. Skulde noget af dem endnu antages at være nogenlunde i Stand, maatte det være Følelsen og den æsthetiske Anskuelses; jeg tænker mig ogsaa, at disse ville være de sidste, der standse hos mig.

Siden jeg nu har nævnt det Æsthetiske vil jeg saa godt først som sidst, medens jeg endnu har lidt Kræfter til at skrive, sige et Par Ord om Erik XIV. Jeg mener, Du er ganske paa det rette Spor ved at betragte ham som en mere personlig, end ideal-tragisk Charakter, mere egnet for det psykologiske, end for det historiske Sørgepil — mere for den individuelt Menneskelige, end for Verdens-Tragedien. Men der maa dog ogsaa da udfindes et tragisk Hovedpunkt og Middelpunkt i Handlingen; og her kan let Kongen komme i Collision med Sture, og hos denne Magnaten, som Aristokratiets Repræsentant, med Elskeren. Det kunde vel ogsaa føie sig saaledes, uden Tvang, at Sture blev den egentlige Helt, og ikke Erik XIV; men da vil ogsaa Kongen, som det pleier at være, hvor man seer ham i Historie eller Poesie, synke i Betydning som en vild, usammenhængende, halv sindsforvirret Charakter, som ikke let faaer dramatisk Interesse. Desuden kan han dog ikke, da han nu engang er alt for objectiv og tydeligt tegnet og bekiendt i Historien, af Digteren fratages noget af det, som tilhører og lægger sig omkring hans Person som hans Livs Fatum. Vil og kan man ikke faae dettes Totalitet (thi hans hele Liv var saa at sige en historisk Tragedie) indbragt i eet Drama: da kan han neppe behandles anderledes end episodisk, som en betydende handlende Person, der dog ikke bliver den tragiske Hovedperson. Jeg vil endnu kun bemærke, at blandt de Personer, der ikke kunne savnes i en Tragedie om Erik XIV, hører upaatvivlelig Hertug Johan, hvis Charakter — naar den ikke skal blive reent cras og rhetorisk tilskaaret, som saa mange af Oehlenschlægers — vist nok er vanskelig at producere. — Skulde Du nogensinde komme til at udføre dette Foretagende (hvortil upaatvivlelig fordres et noget dybere Studium af Tidens Charakter og Skikkelse i Sverrig under Gustav Wasa og Sønnerne) da vil jeg bl. a. ønske, at Du ogsaa i Sproget vil gaee din egen, friere Gang og forlade den oehlenschlægerske Typus, hvori der f. Ex., da jeg nylig læste »Hagbart og Signe«, forekom

mig tidt nok at fremtvære en fatal konstlet og maniereret Tone i Dialogen, hvori det antike Nordiske er indbragt par force i en undertiden temmelig ny Hverdagsklædning, undertiden er anbragt nolens volens i stereotype Træsnit eller lavede Phraser, hvis Ord klinge noget »nordboisk«, mens Form og Tilsnit ikke passer til Personen eller Figuren, der skal lade sig tvinge ind i en Dragt, som er for snever til at røre sig deri. Hvor naturligt og naivt er dog ikke det meste, man læser i Snorre Sturleson i Sammenligning med endeel af Oehlenschlägers nordiske Dramer! (jeg mener naturligviis de historiske.) Jeg seer for Resten, at jeg har taget feil. Beskow har ingen Erik XIV skrevet. Det maa være Atterboms Ven, Pastor Børjeson. —

Af Bladene har jeg i disse Dage seet, at et stort, originalt Drama af din norske Ven A. Munch, som det synes, har giort Lykke. Jeg kan ikke sige, at det, jeg har læst om Stykkets Indhold, Tendents og Personer, vil vække synderlig Drift hos mig til at see denne Nyhed — i Fald jeg ogsaa kom i Theatret, inden det er udspillet.

Mere interesserer mig Tanken paa den Muelighed, at kunne have Udsigt til at finde et meget godt og behageligt Logis i Kiel, og det endog i Huus med dig, eller saa at sige hos dig selv — i Fald Skiebnen vil, at jeg endnu skal blive i Stand til næste Sommer at foretage nogen Reise af den Art. — —

C. M.

Kiel, d. 26de Januar 1857.

Min kiære Fader!

Som sædvanligt er der hengaaet en længere Tid, end jeg havde ønsket og villet imellem mit sidste Brev og dette — en Tid, i det Væsentlige uden nogen Begivenhed af Interesse, lykkeligviis ogsaa uden Ubehageligheder eller Sorger. Skiøndt Jorden endnu er hvid af Sne og Bugten, samt den lille Sø udenfor mine Vinduer, ere bedækkede med Iis, længes dog Dagene, Solen begynder at blive varm (NB. naar den skinner), og Universitets-Lærken eller det philosophiske Facultets Decanus (for Tiden den, i øvrigt lidet flyvefærdige Etatsraad Rathjen) har sunget sin Foraarssang, d. v. s. opfordret os til at indsende Listen over Sommer-Forelæsningerne. — —

Hertuginde Wilhelmines Fødselsdag blev som sædvanlig feiret ved en »Festforestilling« i Theateret og et Bal paa

Slottet. Jeg bivaanede dem begge. Her er i Kiel et ganske net lille Theater, hvorpaa der, i Almindelighed af omreisende Selskaber, en Tidlang om Vinteren spilles ubeskrivelig slet Comoedie. Det tydske Theater staaer, ligesom den tydske dramatiske Literatur, i det hele ikke meget høit for Tiden; men her i Kiel, som er stolt af at høre til »det store Fædreland«, om det end kun er den yderste Spids af dets Hale, her samle sig — ligesom, med Respect at sige, Lopperne i Rævens Hale — saadanne dramatiske Subjecter af begge Kjøen, som man — uden selv at have seet og hørt dem — vanskelig kan forestille sig. Den afsindigste Svulst i Dramaet, de mest hierteskerende Skrig og Convulsioner i Sørge-spillet, og de afskyeligste Grimasser i Lystspillet knyttes til en Krands, som i behørig bengalsk Belysning, indledet med en dertil svarende Prolog og sluttet med et ikke meget udsøgt Parterres »Hoch«! overrækkes Fyrstinden, der lykkeligviis er saa døv, at hun ikke hører et Ord af det Altsammen, men glad og nøisom tager Alt for gode Varer. En enkelt Gang at bivaane en saadan Forestilling er imidlertid ganske morsomt. — Paa Ballet, der var sparsomt besøgt af det holstenske Ridderskab, og som, trods smukke Sale, prægtig Belysning og enkelte udsøgte Toiletter, dog i det hele havde et temmelig borgerligt Anstrøg, morede jeg mig ret godt, fornemmelig ved at dandse. At jeg endnu trods mine 35 Aar finder Behag i denne Forlystelse, tilskriver jeg den Omstændighed, at jeg saa sparsomt har nydt den i min egentlige Ungdom. Universitetets Curator, der, som jeg hører, er 3 Aar ældre end jeg, foregaaer imidlertid med et godt Exempel. Hertuginde, der ikke som ifior havde sin Søster hos sig, lod til at kede sig temmeligen i den Sopha, hvorfra hun betragtede Dandsen, i det mindste gabede hun uafbrudt noget ganske forskrækkeligt, indtil hun endelig Kl. halv Tre blev forløst og forlod Salen, hvorpaa det hele hørte op. Der var dennegang, som det forekom mig, en ret god Tone, i det mindste ingen synlige Differentser imellem Danske og Tydske; men disse maa jo nu ogsaa efterhaanden blive vante til at see os, som man kan vænne sig til at tage en bitter Medicin uden at fortrække Ansigtet. Jeg havde dennegang ikke den Ære at blive tiltalt af nogen af de høie Herskaber, hvilket med Hensyn til Hertuginde Døvhed var mig meget kiært; thi det er saare ubehageligt i en Kreds af 300 Mennesker at skulle udraabe intetsigende Bemærkninger om Veiret eller deslige saa høit, at de høres af Alle. Derimod er

det ganske morsomt at være Vidne til dette Skuespil, naar man ikke selv spiller med. — —

Fra Grevinde Moltke (hos hvem jeg endnu igaar spiste til Middag) kan jeg hilse dig, saavel som fra General Schøller, der behager almindeligt herovre ved sit jevne, fordringsløse Væsen. Skulde Du til Sommer besøge mig, vil det i det mindste for nogle Uger ikke fattes dig paa ganske behagelig Omgang. Det er kun i Længden, at den, som den herovre findes, bliver noget eensformig og trættende. En meget elskværdig Mand, Grev Rantzau (forhen Gouverneur i Lauenburg) yttrede forleden, at han havde kiendt dig »i mange Aar«. Ved Ordet »elskværdig« falder det mig ind, at jeg med Glæde har erfaret, at en Mand, der for 12 Aar siden virkelig fortiente dette Prædikat, Msr. Dubois (min fordums Elev) er bleven hollandsk Minister i Kiøbenhavn. Skulde Du see ham, saa beder jeg dig at hilse ham venligst og sige, at jeg ret glæder mig til at giensee ham. — —

Christian.

Kiøbenhavn. 2. Febr. 1857.

Min kiære Christian,

Det var paa Tiden at Du engang ved dit temmelig længe ventede Brev — det første i Aar — ligesom vækkede mig af det Slags Brev-Lethargie, som hersker hos mig, og som saa at sige kun er en Deel af den øvrige lethargiske Tilstand, hvori jeg paa en Maade befinder mig. — —

Jeg tilbragte en stor Deel af denne Søndag paa en hos mig ganske usædvanlig Maade. Jeg var tilsagt at spise hos Enkedronningen, der i Begyndelsen af Aaret havde deelt Skiebne med det halve Kiøbenhavn og i et Par Uger lidt af en stærk Grippe. Nu var Hs. Majestæt restitueret, skøndt hun ikke havde været ude endnu, og var høist indtagende og elskværdig. Ved Taffelet var i øvrigt ingen Gæster uden Biskop Martensen foruden Grev Blücher og de 3 Hofdamer. — Efter Bordet overraskede Dronningen mig ved at sige, om jeg en anden Dag i Ugen havde Leilighed at komme til hende; hun havde Lyst til engang at samtale længere og friere med mig. Tiden blev da bestemt til i Morgen (Tirsdag Kl. 2). Denne usædvanlige, høist gracieuse Tilsigelse er vel dog ikke andet end Følgen af, at jeg et Par Gange i Vinter, og saaledes noget efter Nytaar, hos Fru Rosenørn har yttret, at jeg ønskede at opvarte Hs. Majestæt ved en

sædvanlig Privat-Audiens, hvorpaa dog ingen Tilsigelse er fulgt. — Da Dronningens smaa Tafler altid ere meget tidlig forbi, gik jeg Kl. halv syv op til Frøken Rosen, hvor jeg i et meget behageligt Locale tilbragte en Times Tid i en ret livlig Conversation, der tilsidst ogsaa dreiede sig til den ved Taffelet omtalte, i disse Dage udkomne Piece af Baron Blixen Finecke om den *e v i g e* Scandinavisme (ved *e v i g* forstaaer jeg naturligviis her »evig kiedsommelig«). Der kom en Kammerherre Castenskiold, som havde noget at tale med Frøken Rosen, og imidlertid læste jeg Blixens lille Skrift, som formaliter, eller i Stiil, ikke er slet, men realiter daarligt, absurd, og det modsatte af *p r a c t i s k*, som han har faaet paa sin Titel. En Arveforening imellem to Dynastier, hvoraf det ene har 3, det andet 2 sunde og raske Spirer til Succession — vilde rimeligviis først om Aarhundreder blive »practisk«; og noget saadant har — efter hvad mig er bekjendt — aldrig før viist sig i Historien. Man finder Tingene saa urimelig, at endog en Mand, jeg i Dag talte med, og som er meget anti-svensk og antiscandinavisk, meente at Blixens Project var »landsforrædersk«, da det kunde lede til Forsøg paa at rydde et af Dynastierne af Veien ved Forgiftelser. Da dette er Noget, som jeg aldrig har havt Tro paa, og som vist nok i Occidenten har været overordentlig sieldent, loe jeg kun af en saadan Forudsætning. — Da jeg nu henimod 8 forlod Frøken Rosen, faldt det mig ind at ville forsøge paa, om jeg engang in promptu kunde aflægge et Besøg, eller gjøre en Opvartning, hos Prinds Christian. Han var ikke hiemme; men imod al Forventning fik jeg af Lakaien den Besked, at Prindsessen vilde modtage mig. Endnu langt mere uventet blev mig Udfaldet af denne *p r i v a t e* Audiens — nemlig at den varede en god Time, og at den var mig over Forventning interessant; jeg kan sige, denne Time gav mig først det rette Indblik i denne Prindsesses Aand, politiske Indsigt og Klogskab ved Siden af en høi og indtagende Grad af personlig Ynde og Elskværdighed. (Dankwart kaldte hende »den klogeste af hele Kongehuset«. Marechal Canrobert sagde om hende: »C'est une des Princesses les plus accomplies en Europe par la finesse de son Esprit et par les graces de sa personne«.) Det var meget opbyggeligt for mig, i en Familie som denne, at see alle 4 Børn (det mindste naturligviis undtaget) at komme allene skridende ind i Salen fra et Sideværelse, henimod Kl. 9, og efter deres Alder kysse Moderen paa Haanden for at sige Godnat, inden de skulde lægge sig. Enhver af dem gav ogsaa mig Haanden og

sagde Godnat; et Par af dem talte nogle Ord med mig (begge Døttrene have engang været paa det kongelige Bibliothek med Gouvernanten); og den ældste Prinds sagde: »Vi have to af Deres Bøger at læse«; men hvilke det var, glemte jeg at spørge om. — Min Samtale med deres Moder var fra Begyndelsen til Enden politisk. Ogsaa Blixens Skrift blev berørt; hun spurgte, om jeg havde læst det, og paa mit Svar gav hun mimiske Tegn paa, at det ikke behagede hende. Hun talte siden naturligviis med nogen Tilbageholdenhed om Skriftet; og skøndt jeg ogsaa iagttog Anstanden, sagde jeg dog ganske frit, at jeg fandt det »i det mindste meget tactløst, i Forfatterens Stilling, at blande sig i denne Sag«. — I øvrigt fortolkede ogsaa Dronningen hans Intensioner med dette Skrift paa en for ham meget lidt smigrende Maade. — Hermed endtes dog endnu ikke Dagen; thi Kl. 9 gik jeg over til Grev Carl Moltke, som for ikke længe siden fra sit ustadige Sommerliv og et meget sildigt Ophold paa Frydenlund endelig er kommen til Kiøbenhavn. Jeg traf ham af Udseende meget rask og ved godt Lune, endog temmelig munter. Han havde i Gaar Middags, medens jeg var ude, besøgt din Moder og med sædvanlig deeltagende Artighed spurgt baade til dig og din Broder. Jeg tilbragte da ogsaa her et Par interessante og behagelige Timer, blev af Greven indbudet til i Morgen Middag i et »Familieselskab« og af Grevinden overrasket ved et for nogle Timer siden ankommet Brev fra Curland — det første jeg har modtaget fra dette terra incognita. — —

den 5te Februar. Middagen og Selskabet hos Grev Moltke i Forgaars var mig meget behageligt. — — Der blev talt adskilligt om dig og din Poesie, eftersom den høie Grev W. Moltke var der — bl. a. om dit Danteske Drama, som den preussiske General Consul Quehl skal være bleven saa indtaget af, at han siges at ville oversætte det. — Jeg formoder at træffe denne noget sprudlende og preussiske, Ministeren Grev Oriolla høiest ulige, men for Resten opvakte og begavede Tydsker i Morgen Aften hos Prinds Christian, hvor jeg er indbudet til Thee — og formodentlig Dands Kl. 8¹/₂; men paa Mandag formelig til Ba 1 Kl. 9 hos Arveprindsen. Du seer, jeg har nogen Grund til at tale om Carnaval. Dette begyndte for mig i Gaar otte Dage med en ægte Rout hos Grev Blücher-Altona, hvor jeg kom Kl. over 9 og var den allerførste. Det var netop Dagen, da jeg modtog dit Brev; og da træffer det sig, at en ubekendt, meget blonde Mand kommer hen og tiltaler mig med at spørge til dig. Det var just

Hr. Dubois, med hvem jeg fik en lang og behagelig Samtale om Holland, om det danske Sprog, om dig og flere andre Materier. Mehr nächstens! —

C. M.

Kiøbenhavn. 9. Marts 1857.

Kiære Christian,

Hvor tidt har jeg ikke beklaget, at vor Brevvexling i Vinter har været temmelig mat, eller mere sparsom end undertiden tilforn! — Jeg har vel ogsaa klaget i den Henseende over dig; thi Du kunde vel noget oftere sætte min epistolaire Pen i Bevægelse, naar Du selv oftere skrev. —

Det gjør mig ofte bitterlig ondt, at jeg ikke tiere gaaer hen og besøger Folk, der ere mig meer eller mindre kiære, eller som jeg skylder meer eller mindre erkiendtlig Opmærksomhed. Naar nu Een eller Anden af disse kaldes bort — hvad har jeg da andet end et Savn, en Fortrydelse over det Forsømte? — Saaledes har jeg nu saa mangfoldige Gange, ved at gaae over Kongens Nytorv, tænkt paa i det sidste Par Aar, at skulle engang besøge Fru Adler, en Dame, som i sin Tid var feteret nok, medens hendes Mand havde Cabinettet, Naadessager og Kongens Øre — og siden har været, hvad man kalder opgivet af Verden. Jeg har vel, et Par Gange maaskee, været hos hende paa Kongens Nytorv, hvor hun boede i den store Hiørnegaard ved Hovedvagten; men det er henved et Par Aar siden. Nu— er det for sildigt, at søge hende d e r. —

Saaledes hørte jeg ogsaa i Gaar, at Professor Heise i Birkerød er død i forrige Uge (jeg saaer for ikke længe siden, at han omsider ogsaa havde faaet Ridderkorset »de rigueur«). Han var en af mine meget gamle Venner, som jeg for omtrent 40 Aar siden besøgte og tilbragte et Par Uger hos paa Brahetrolleborg, hvor han var Seminarieforstander; en Mand af dyb philosophisk Dannelses, af en vis Fiinhed i Aanden og Fornemhed i Smag og i Studier, desuden m e g e t stærk konservativ. Men uheldigviis var han hypochonder, og hvad man kalder m o r o s eller sær, hvilket i sildigere Tid bidrog til at fjerne os, ligesom han i mangfoldige Aar ikke var at bevæge til at komme til os. Han var tilforn en meget fortrolig Ven af Sibbern, der en Tid ofte og aarlig besøgte ham, men som Heise egentlig fra Forstandens og Smagens Side oversaaer; og ikke heller, naar vi kom paa Tale om Sibbern, allerede for

mange Aar siden, afholdt sig fra at yttre sin Mening om hans svage Sider i Politik og anden »verdslig Visdom«. — Jeg har dog ogsaa i de seneste Aar tidt tænkt paa, at jeg endnu engang i Livet skulde see Heise i Birkerød (paa hvis Kirkegaard, om jeg ikke feiler, Trydes Fader ligger begravet). Nu kommer jeg neppe nogensinde enten til denne Grav eller til Heises.

Det kunde jo endog blive Spørgsmaal, selv i Aar, om jeg kommer til Kiel, hvor Du nu har gjort et betydeligt Skridt videre til at forstærke den magnetiske Kraft, som ikke kan ophøre at drage mig derhen, ved Udvidelsen af dit Huusrum. Det klinger jo høist indbydende: »to Værelser, vel indrettede og meublerede, til min Disposition«, dersom det til Sommer bliver Alvor med den Kielske Reise. Ja, min kiære Christian! Kommer denne »Alvor« ikke nu denne Sommer — da bliver den vel ogsaa borte for dette Liv. Denne Tanke har i det mindste rodfæstet sig hos mig, længe og ved forskellige Grunde og Foranledninger. — Maaskee har jeg forhen sagt dig, at der ved Siden heraf er, efter flere Aar, vaagnet en ny og ikke svag Lyst til endnu saa sildigt at see Norge, og besøge min Faders Fødeby, og det endnu i Sommer. Men hvad Udsigt er der vel til at udføre en saa vovelig Tanke, da det allerede forekommer mig misligt og usikkert, om jeg kan opnaae at komme ud til mit eget Fødested, hvor jeg i endeel Aar ikke har været? — —

Hvor vil jeg til Sommeren savne mit behagelige, lyse, venlige Værelse paa Gammelgaard, med den indtagende oplivende Udsigt til Lunden, Haven, Marken og Skoven, der saa tidt har forfrisket mig, og der i fire Sommere har ligesom suget sig fast i min Siæl og min Erindring! — Jeg har ogsaa her lært og erfaret, hvor sandt og rigtigt mit altid hyldede Princip er: hellere altid undvære — end een gang eie, elske, og derpaa miste! — Men, jeg er ikke af dem, der, fordi jeg ikke let glemmer hvad jeg har elsket, derfor taber mig i Savnet. Jeg tænker tværtimod helst: der er meget skønt og godt foruden det, jeg nu maa undvære! — —

Det har været mig meget kiært at see, at Conferentsraad Dumreicher har vedligeholdt sin venskabelige Interesse for dig, og mig i sin Erindring. Du maa sige ham dette og bringe ham min Hilsen.

Jeg har længe havt liggende til dig adskillige »Symbola literaria« — nu vil jeg fremdeles lade dem ligge, til Du kom-

mer. Jeg ærgrer mig i øvrigt over, at mit Brev saa at sige intet indeholder af Alt det, jeg vilde skrive om; men det faaer nu at gaae som det er — og kort er det i det mindste ikke. — Din Moder, som befinder sig ret vel og paa Onsdag skal spise for os begge hos Fru Deichmann, hilser hierteligst —

C. M.

Kiel, d. 13de Mai 1857.

Min kiære Fader!

Du har vist allerede i nogen Tid ventet at høre »umiddelbart« fra mig; men, sandt at sige, har jeg, lige siden jeg kom tilbage til Kiel befundet mig i et Slags vegeterende Tilstand, i hvilken jeg desværre ikke engang har havt det tilfælles med Planterne, at jeg kunde frembringe en Blomst eller et Blad — d. v. s. et Digt eller et Brev. —

Ogsaa Planternes Foraarsløv er bleven standset eller forsinket af den vedvarende Kulde, Skoven er vel halvt og Buskene heelt grønne, men ogsaa disse sukke, ligesom Menneskene, efter Varme og Regn. Skulde Du beslutte dig til at komme herover i Pindsen, vil Du saaledes formodentlig endnu kunne faae Bøgetræerne at see i deres lysegrønne Ungdomskrud, der snart bliver mørkt herovre for Søndenvindens Aande. — —

Min ufrivillige Eensomhed har jeg, uskikket til egentligt Arbeide, tilbragt med at læse forskiellige Ting af let Vægtfylde — bl. a. Quehls Oversættelse af »Hiortens Flugt«, og det har virkelig forundret mig at gienfinde saameget af den eiendommelige danske Tone og Farve i den tydske Bog. Man kan efter denne Prøve ikke negte, at Quehl er en habil Oversætter; dog tvivler jeg paa at Chr. Winther selv vilde være ganske tilfreds, ligesaa lidt som jeg venter at blive det med »Dante«. Vilde Manden blot lade være at skynde sig saameget — men, saa kunde han formodentlig slet ikke gjøre noget, ligesom nogle Mennesker ikke kunne gaae langsomt. I Mangel af interessante Meddelelser om Stemninger og Forhold herovre, sender jeg dig en Artikel af Kiels »Correspondenzblatt«, der omtaler din Brochure om Skandinavismen. Jeg veed ikke, hvem der er dette Blads Hoved-Correspondent i Kiøbenhavn, men formoder, at P. Hiort har noget dermed at bestille — thi »hvad har P. H. ikke at bestille!« — kan man sige, ligesom Gedske Klokkers: hvad har Fanden ikke at be-

stille! — Slottet er nu tomt, Herskaberne ere reiste, jeg troer til Dresden, og kun i den ene Fløi, hvor Universitetsbibliotheket er, sysler den gamle Etatsraad Rathjen i et Virvar af Papirer og Bøger. Jeg antager, at ligesom Søluften, hvis Du kommer herover, vil være gavnlig for dine Nerver, saaledes vil det ikke være uden Indflydelse paa dit mentale Velbefindende, at Du, saa tidt Du har Lyst, vil kunne indaande den Bibliotheksluft, til hvilken Du i halv hundrede Aar har været saa vant — skjøndt jeg paa den anden Side forudseer, at den her graserende Orden i Opstilling — hvis Principer det aldrig er lykkedes mig ret at faae fat paa — ikke vil smage dig synderligt. —

Christian.

Kiøbenhavn, den 18. Mai 1857.

Kjære Christian,

Dit Brev af en (efter min Overtro) uheldig Datum, d. 13de Mai, opfylder for saa vidt det indbildte Varsel, som det besvares paa en af de for mig uheldigste Dage, jeg længe har havt. — — Uagtet en stor Mathed og almindelig Svækkelse — var jeg dog ude i Gaar, ja selv i Gaar (Søndag) Eftermiddag et Par Timers Tid paa Bibliotheket, og fornøiede mig, da jeg idag stod op Kl. 6^{1/2}, over at Veiret forekom mig mildere, og jeg saaledes ventede mig god Virkning af at gaae ud henimod Middag. Men nu vilde et uheldigt Tilfælde, et ikke rigtig stillet Fyrfad med den kogende Theepotte, og hos mig selv en Tankeløshed, som er Følgen af den Svækkelse i Hierneorganerne, der ledsager min Tilstand, at jeg vælter Theepotten og skolder min venstre Fod over Vristen, saaledes at jeg formodentlig i lang Tid — maaskee en heel Uge, eller længere — ei vil kunne gaae ud. Du kan let forestille dig, hvorledes dette under min nervesvage Tilstand endnu mere har nedslaaet mig. — —

Jeg behøver ikke at sige, efter den ovenfor meddeelte Beretning om mit nye Uheld, hvormeget for Øieblikket Udsigten til min Kielske, eller andre Sommerudflugter, er bleven formørket eller er traadt i en fiernere usikker Baggrund. Var det ikke indtruffet, kunde der maaskee dog være blevet Alvor af Besøget i Kiel i næste Uge, eller mod Slutningen af Maaneden.

Noget efter din Afreise gjorde eller fornyede jeg et interessant Bekiendtskab med Baron Scheel Plessen i Altona,

som jeg et Par Gange besøgte, og hos ham saae flere af de herværende Rigsraader fra Holsten. Inden de, efterat alle Underhandlinger vare strandede, omsider reiste hiem, var jeg en Middag hos Grev Oriolla (som nu er i Berlin) i Selskab med Plessen, Grev Reventlow-Farwe og en Grev Baudissin fra Borstel. Det var et meget underholdende Selskab, og Tonen, skiøndt animeret, dog meget god og moderat. Jeg blev til Kl. 9 og modtog af alle 3 Herrer Indbydelse at besøge dem, hvis jeg kom til Kiel — hvilket dog i det høieste kunde lade sig gjøre hos Scheel Plessen i Altona. Men jeg kan spare mig Tanken herpaa, saalænge den Kielske Reise endnu er saa usikker. — Jeg har ogsaa modtaget en yderst venlig skriftlig Indbydelse fra Brunius, som i Gaar blev gientaget mundtlig ved hans ældste Søn, Mag. Brunius, som er Mediciner og er bleven en smuk ung Mand med et meget fordelagtigt Udvortes. Hans Broder Frederik, som har lagt sig paa Chemien, skal allerede være ret dygtig og er for nogle Dage siden reist til Berlin. Den 3die, Vilhelm, en eiendommelig, stille, indesluttet Natur, som næsten altid holder sig hiemme, tegner særdeles vel og er sin Faders Secretair, har — uden Tvivl til dennes store Tilfredshed — bestemt sig til at blive Architect. Faderen har nylig havt den ubehagelige Fortræd, at hans Hoved-Muurmester, som forestod det store Restaurations-Arbejde paa Domkirken, der begyndtes i Fior og i Aar fortsættes, var kommen i stærk Mistanke for Underslæb, og da han forudsaae Afskedigelse og Tiltale, gik hen og hængte sig i D o m k i r k e n selv — formodentlig i den fraskilte Deel, hvor der arbeides. —

Det interesserede mig vel at modtage Artiklen i Kieler Corr. Blatt; men jeg ønskede at høre noget om, hvad man ellers i Holsten siger om den Materie. Du tager vist nok ganske feil naar Du troer, Hiort skulde have nogen Deel i bemeldte Artikel. Jeg er vis paa, han ikke befatter sig med noget, der udgaaer fra mig; om han ellers har med Corr. Blatt at gjøre, veed jeg ikke. — Jeg har hidtil ikke sendt dig Skriftet, deels fordi jeg mener, Du selv vel »har nogen Rem af Huden«, og deels fordi jeg mener, min litteraire Virksomhed overhovedet ikke umiddelbart interesserer dig. Jeg er tilfreds med Modtagelsen, Skriftet her har fundet, og med enkelte Vidnesbyrd, jeg derom har modtaget. — — Her er i øvrigt Stemningen, som Du vil forestille dig, meget uhyggelig, trykket og forvirret i alle Udsigter mod Fremtiden. Man har talt meget alvorligt om en Resignation; men cui bono?

spørge vel de fleste. Baron Blixen betalte i dyre Domme et splendid Diner hos en Restaurant, der, som det hed, skulde nærme Danske og Holstenere. Han havde faaet Hall, Andræ, Krieger, Scheel-Plessen, et Par andre Holstenere og Grim Thomsen (!) sankede. Den Eneste, som profiterede heraf, var Restaurateuren.

Skriv snart igjen! — Jeg haaber, Du i næste Uge vil høre noget fra din hengivne, meget nedstemte Fader.

C. M.

Iselingen, 1ste Pindsedag 1857.

Kiære Fader!

Som Du af Overskriften vil see, er jeg lykkelig ankommen til det venlige Sted, der har været og vil blive mit andet (for ikke at sige Arcadie) Hiem, til Iselingen, hvor den eneste Søns Død vel har kastet et Slør af Veemod over Livet og dets Yttringer, men hvor denne Families Livsprincip, Kiærligheden, er kommen saameget inderligere tilsyne, idet Alle paa en smuk Maade hiælpes ad om at bære den fælles Sorg. Ogsaa viser denne Sorg sig i sin tungere Skikkelse egentlig kun hos de to Gamle, navnlig Fru Aagaard, der sielent sees smile som før — de Unge hiælpes af Ungdommen lettere over Tab og Savn. Disse Dage, som jeg tænker at tilbringe her, ville saaledes vel alligevel bringe mig den Opmuntring, som jeg efter min langvarige Upasselighed, der har været af en noget alvorligere Natur, end en almindelig Forkølelse, trænger til. — —

Hvis det da ikke skulde blive Storm og Uveir, seiler jeg med et Dampskib, der anløber Vordingborg, til Kiøbenhavn for der (i dybeste Incognito) at tilbringe to Dage hos dig og min Moder. Hvor det vilde glæde mig, hvis jeg da — senest idag (Søndag) otte Dage — kunde faae dig til at følge med mig over til Kiel. Endnu er Veiret ikke indbydende, den kolde Østvind suser i Trætoppene, men det kan jo forandre sig i Løbet af otte Dage — og ovre hos mig er der Overflødighed af Sol fra Morgen til Aften — det vil sige, naar den skinner. Man behøver kun som Solsikken at dreie sig efter den, og jeg har i den egentlige Sommertid næsten mere Besvær end Glæde af dens Straaler. Frisk Luft er der naturligviis ligeledes, den kommer fra første Haand over Østersøen; men — Aandens Luftninger og Sjælens Solskin, det er det, som fattes

altfor ofte, og som jeg desværre ikke kan love at skaffe dig, hvor gerne jeg vilde. — —

Foruden Prof. Hammerich og hans Kone, er Fru Hall for Tiden hernede, og Hs. Excellence Conseilpræsidenten ventes hertil imorgen, rigtignok kun for at reise igien i Overmorgen. — Dagen før jeg forlod Kiel fik jeg tilsendt Lovéns Oversættelse af la divina commedia. Skiøndt jeg endnu ikke har læst Stort deri, har jeg dog seet, at den ingen Skade vil gjøre mig; jeg har tillige seet, at hans Indledning er en blot og bar Compilation, hvor han endog har oversat et Par Stykker af min Indledning aldeles ordret, uden at finde det Umagen værd, særskilt at angive sin Kilde. I Fortalen nævner han rigtignok »Danskeren Molbeck« blandt en heel Deel andre hæderværdige Mænd en passant — naa, jeg under ham af Hiertet de Fiedre, han har plukket — de ere i al Fald ikke kostbare. Levvel til vi sees!

Christian.

Kiel, d. 12te Juni 1857.

Kjære Fader!

Skiøndt jeg ikke har Andet at berette, end at jeg lykkelig og vel er kommen tilbage til min Bolig og nu med mine faa Tilhørere fortsætter, hvor jeg før Pindsereisen slap, vil jeg dog ikke opsætte længer at sende dig en kiærlig Hilsen, ledsaget af et inderligt Ønske om at Du snart maa blive rask og navnlig komme saameget til Kræfter, at Du tør tænke paa at besøge mig. Jeg længes meget efter at høre fra eller om dig, og haaber, at Moder strax i et Par Ord underretter mig om dit Befindende, for, hvis dette er nogenlunde godt, at skaffe mig en fornøiet Søndagmorgen. Brevene fra Kiøbenhavn ligge altid paa mit Bord, naar jeg om Morgenen kommer tilbage fra min Spadseretour, og blive da læste imedens jeg tilbereder min Kaffe. — —

Havde man det kun altid saaledes i Livet, at man kunde undflye enhver Storm, ogsaa Skiebnens kolde Vindstød, ved at trække sig tilbage til et luunt lille Værelse paa den anden Side af Huset og vente paa bedre Tider! Mig bliver det med hvert Aar, jeg lever, klarere, at jeg ret egentlig — baade i Aandens og Legemets Verden — er hvad man kunde kalde et Varme-Menneske; jeg trænger til Munterhed og Solskin og er slet ikke skikket til at sidde i Mørke og Kulde. Dette er nu vel egentlig ingen Mennesker, men der gives dog nogle.

som føle et Slags Kampbegeistring ved at arbeide imod Stormen, stærkere Aander, der ikke ere afhængige af Solskin og Graaveir — ak, jeg er saa langt fra at ligne dem, som denne Dag er fra at ligne en Sommerdag. Og gierne skulde jeg overlade dem Eensomhedens og Stormens sublime Storhed, naar jeg kun altid maatte have venligt Selskab og Solskin. Det er egentlig ligesaameget Solen og Varmen, troer jeg, der har gjort mig Italien kiært, som dets Natur og Konstskatte; og vist er det i det mindste, at naar jeg nu med mindre Ulyst end i Begyndelsen tænker paa, atter i Aar at gjøre en 6 à 8 Ugers Reise i August og September — saa er det kun, fordi denne Reise gaaer imod Syden, hvor Luften modtager den Kommende ligesom med bløde Hænder og ved sine milde »smekninger« for en Stund gjør ham Vandringsbyrden lettere. Jeg har for nogle Dage siden atter havt en Samtale angaaende denne Reise med Prof. Goetz, og han har bestemt tilraadet mig at drage til Meran og lovet mig heldbringende Virkninger af et 4 Ugers Ophold der i Druetiden. —

Hvorom Alting er, saa er jeg saa kied af mit eget periodiske »Trübsinn«, at jeg har besluttet at følge hans Raad og i de første Dage af August drage mod Syden — hvilken Vei, veed jeg endnu ikke, men kun, at jeg — før eller efter Opholdet i Meran vil see V e n e d i g igien. — Maatte det nu kun gaae saaledes fremad med din Helbred, at jeg kunde faae Besøg af dig og derefter af Moder i Juli Maaned — saa vilde jeg være glad for det første og finde mig i, at mit Efteraarsophold hos Eder blev indskrænket til 14 Dage. I det Haab, at dette maa skee, og med de kiærligste Ønsker for dig vil jeg slutte. Hils Moder, og bed hende endelig skrive nogle Ord til — —

Christian.

Paa Sengen, d. 12. Juni 57.

Min kiære Christian,

Tak for Brevet! Efter dit Ønske skriver jeg et Par Linier — med mere Besvær, end deres Indhold kan blive værd; men Ønsket, at modtage dem, var mig kiært. Hvorfor ikke giengielde det ved at fornøie dig? — Jeg haaber, dette kan skee, uagtet jeg ikke har noget behageligt at melde. Min Tilstand er vel i det Hele den samme, som da Du forlod os i Søndags Aftes. — —

Et Par enkelte Dage har jeg været, eller forekommet mig

at være bedre; et Par andre Dage — eller især Nætter — saa daarlig og lidende, at søvnløse Timer have givet mig alvorlige Tanker paa at forberede mig paa en tilstundende Afsked fra det Timelige. Men ogsaa dette er, netop fra den timelige Side, saa mangfoldigt og møisomt, at det formodentlig vil overgaae de faa virkende Kræfter, jeg har tilbage. Alt staaer i høiere Magters Haand, end de jordiske! — Jeg maa takke Forsynet, der sendte mig en af mine kiæreste og elskværdigste Venners Søn, Dr. Hornemann, som baade med stor Omhu behandler mig, og ved sit venlige, for mig behagelige Samqvem opmuntrer og opliver mig. — —

Nok herom; naar Du læser alt dette, vil Du ikke glædes ved at have ønsket dig Brev fra mig; og selv kunde jeg maa-skee hellere have ladet være at skrive. Men dog giver det mig en vis Tilfredshed, at dele ogsaa min nærværende beklagelige Tilværelse med dig, som dog kiender meer end mange Andre til lyse og mørke Sider i denne. — I øvrigt — i Anledning af dit Brev — din Lyst og Trang til »Solskin og Munterhed«, i Naturen og i Menneskelivet, og din Ulyst til »at sidde i Mørke og Kulde« — ligeledes i begge Henseender — kunde Du gjerne have arvet efter mig; men ikke din Ligegyldighed ved »Stormens sublime Storhed«. Noget saadant, i Naturen nemlig, har fra Barndommen af været min Lyst og Glæde. Endnu til for faa Aar siden var jeg stor Elsker af at gaae paa Volden i den værste Storm, høre Møllevingerne brage over mit Hoved, og fornemme (naturligviis som man haaber og troer) i Sikkerhed, Dødens Susen fare forbi mig i deres rygende Fart. Saaledes har jeg vist nok altid elsket den bløde, lyse, vaargrønne danske Naturskønhed; men i Alpernes og Tyrolerbiergenes alvorsfulde og op-højede Naturcharakter følte jeg mig i 1820 ligesom hiemme fra en tidligere, skiøndt ikke oplevet Ungdom.

Skiøndt dette Brev ikke kan give dig meget Haab om Opfyldelsen af det kiærlige Ønske, hvormed Du slutter det i Dag modtagne, veed jeg dog Du glad vil modtage din gode Moders Hilsener og være tilfreds med, at jeg selv ikke kan ønske mig noget bedre, end at dine Ønsker, ogsaa i dette Punkt, maatte kunne blive til Virkelighed. Endnu engang Tak, min kiære Søn! for din kiærlige Erindring! — Lad den snart fornyes i nogle Linier til

din trolig hengivne Fader

C. Molbech.

Kiel. d. 23de Juni 1857.
(Faderens Dødsdag.)

Kiære Fader!

Nogle Linier, jeg for et Øieblik siden modtog fra Moder med Efterretning om den uventede Forværrelse af din Sygdom, have gjort mig i høieste Grad bekymret og ladet mig med fordoblet Styrke føle det Tunge i at være fraværende fra dem, der ere mig dyrebare. Hvor inderlig ønsker jeg mig nu hos dig i Hiemmet, hvor min Nærværelse dog ved den Kiærlighed, hvormed Du omfatter din Søn, og som han i Dybet af sit Hierte erkiender og giengielder, kunde adspredde dig og nogle Øieblikke bringe dig til at glemme din lidende Tilstand. Nu kan jeg kun udtale dette Ønske i kiærlige Ord, men jeg veed, at ogsaa disse ville glæde dig, saavidt som de komme fra min inderste Siæl, og at det maaskee, naar Du lider Smerte og Uro, vil lette dig Sygdommens Byrde at vide, at din Søn i Kiærlighed deler disse Smerter, er hos dig i Tanken tidlig og silde, og beder Gud om at helbrede dig og, hvis det er hans Villie, endnu lægge Aar og Dage til din Alder. Hvor maa det i disse solhede Dage være qvælende og trykkende i Byen — gid jeg kunde bytte Luft med dig, og bringe de friske Pust fra Søen, der strømme ind ad mine Vinduer, til at vende om og drage svalende igiennem dit Sygeværrelse. Endnu i Morges, da jeg Kl. 7 gik ud for at bade mig, og inden jeg havde faaet Moders Brev, tænkte jeg paa min eensomme Vandring meget paa dig og paa hende og forestillede mig i Tankerne, hvorledes I begge vilde have nydt denne Sommermorgens Skønhed. Engene vare forfriskede af Natteduggen, og Duften af det nyslagne Hø kryddrede Luften, en let Morgenbrise rørte Bladene langsmed Skovens Rand, og inde fra dens Tykning lød Skovduernes Kurren, medens et Chor af muntre Fuglestemmer mødte mit Øre, naar jeg kom forbi Buskene i en Have, og Lærkens Triller, naar jeg gik over et Stykke Græsland. Søen var frisk og blaa, oplivet af Fiskerbaade, de lette hvide Bomuldsskyer, der sagtelig svævede henover Land og Sø, bevægede af Morgenvindens Pust. — Jeg tænkte, medens min Siæl giennem Øie og Øre modtog det smukke Naturlillede, paa at skulle vandre den samme Vei med dig og med min Moder; og jeg fastholder, ligesom Billedet, saaledes ogsaa Tanken endnu og haaber til Gud, at en snarlig Bedring vil sætte dig istand til først at dele denne Tanke og siden at i v æ r k s æ t t e den. Uger ville jo vel nu hengaae, inden det

kommer saavidt, men Sommeren er jo lang endnu og vil vel ikke bortødsle alle sine skønne Dage paa eengang. — —

Herovrefra har jeg forresten Lidet at fortælle. For nogen Tid siden kom den russiske Storfyrste her igiennem og blev modtaget paa Banegaarden bl. a. af General Schøller og Kammerherre Kauffmann samt naturligviis af Byens Autoriteter. Men de havde efter Sigende liden Glæde af deres Høflighed, da bemeldte Prinds kun aabnede Munden for at sige til General Schøller: »Je suis charmé de vous revoir«, hverken Meer eller Mindre, og derpaa gik lige ud i sin Baad, hilsende i Taushed paa de Andre. Om nogle Dage ventes den russiske Keiser hertil, og der træffes allehaande Forberedelser til hans Modtagelse. Der er i den Anledning tilstaaet Byerne Kiel og Altona 3000 Rdlr., som skulle anvendes til en Landingsbro, Vogne etc. — Fra den elskværdige Præsident Dumreicher kan jeg hilse dig, jeg spadserede iaftes en Timestid med ham langsmed Stranden og fik af ham allehaande alvorlige Formaninger til snarest muelig at forlade den ugifte Stand, før jeg som han blev overrasket af Alderen. Jeg svarede herpaa, at jeg med Fornøjelse skulde følge hans Raad, naar han vilde dele sine Indtægter med mig. — —

Og nu Levvel for idag! Bed Moder om endelig h v e r M o r g e n at lade mig vide, hvordan Du har det — et Par Ord er jo nok. Gud holde sin Haand over dig og bevare dig endnu længe for din kiærligt hengivne Søn

Christian.

NAVNEREGISTER.

(Numrene betegne Sidetallet.)

- Aagaard, H. H.**, Ejer af Iselinge. 38, 156, 157, 231.
- Adler, Frue g. m. Cabinetssekretær** J. G. A. A. 226.
- Agardh, C. A.**, svensk Botaniker og Teolog. 193.
- Aldridge, Ira**, Neger-Skuespiller. 84.
- Alexander den store.** 113, 179.
- Andersen, H. C.**, Digter. 75, 151.
- Andræ, C. C. G.**, Minister. 145, 177, 231.
- Ankiær, S.**, Militær, Rigsraadsmedlem. 177.
- Anna, Prinsesse af Preussen, g. m. Prins Frederik af Hessen.** 109, 132, 133.
- Arentzen, Kr.**, Literaturhistoriker. 68.
- Arnim, Fru v. Bettina g. m. Digteren L. A. v. A.** 75.
- Arwidson, A. I.**, svensk Forf. og Bibliotekar. 205, 210.
- Atterbom, P. D. A.**, svensk Digter. 19, 195, 207, 221.
- Baggesen, J.**, Digter. 44.
- Balle, Staldmester paa Glücksborg.** 165.
- Bang, O.**, Læge. 171.
- Bang, P. G.**, Jurist, Politiker. 185.
- Barfod, P. Fr.**, Forfatter, Politiker. 68.
- Bargum, L. C. H.**, Advokat, Politiker. 175, 176.
- Baudissin, I. F. C. til Borstel, Greve, Rigsraadsmedlem.** 230.
- Bayle, P.**, fransk Filosof. 138.
- Benedix, R.**, tysk Lystspildigter. 65.
- Beskow, B. v.**, Baron, svensk Digter. 205, 209, 221.
- Bielke, H. F. R.**, Diplomat. 70, 76.
- Bille, St. A.**, Marineminister. 71, 72, 130, 185.
- Bille-Brahe, H.**, Greve, Diplomat. 64, 66.
- Blixen-Finecke, C. F. A. B.**, Baron, Politiker. 224, 225, 231.
- Blommér, N. J. O.**, svensk Historiemaler. 54, 55.
- Bluhme, C. A.**, Minister. 21, 29, 30, 68, 130, 177.
- Blücher-Altona, Greve, Hofchef hos Enkedr. Caroline Amalie.** 216, 223, 225.
- v. Bohlen, tysk Forf.** 116.
- Bornemann, J. A.**, Teolog. 68.
- Brahe, Tyge, Astronom.** 32, 38, 211.
- Brandt, formentlig Chr. B.**, Historiker. 1733—80. 9.
- Bredahl, C. H.**, Digter. 140.
- Brinckmann, H. R.**, Overappellationsraad. 142.
- Broberg, C. A.**, Handelsmand, Etatsraad. 177.
- Broman, svensk Grosserer.** 210.
- Brosbøll, C.**, Forfatter. 81.
- Brunius, C. G.**, svensk Kunsthistoriker og Arkitekt. 134, 152, 155, 192, 193, 194, 207, 230.
- Frue, g. m. ovenstaaende. 192, 193.
- Magister, Søn af ovenstaaende. 230.

- Brunius, Frederik, Søn af ovenstaaende. 230.
— Vilhelm, Søn af ovenstaaende. 230.
- Bræstrup, C. J. C., Politidirektør. 78, 111.
- Brøchner, H., Prof. i Filosofi. 5, 6, 7, 14, 15, 16, 17, 20, 26, 27, 39, 45, 46, 59, 64, 68, 96.
- Brøndsted, P. O., Arkæolog. 148.
- Bugge, Th., Astronom. 211, 212.
- Rystrøm, J. N., svensk Billedhugger. 200, 205.
- Bolling, I. A., Bibliotekssekretær. 44, 77, 81, 86, 138, 188.
- Børjesson, J., svensk Digter. 221.
- Böttiger, C. V., svensk Digter. 209.
- Canrobert, fransk Marchal. 224.
- Carl V, tysk Kejser. 121.
- Carl XII, svensk Konge. 179.
- Caroline, Arveprinsesse. 13, 133, 169.
- Caroline Amalie, Enkedronning efter Chr. VIII. 28, 45, 62, 63, 72, 109, 131, 133, 180, 181, 182, 186, 223, 224, 225.
- Castenskiold, Kammerherre. 224.
- Cervantes, spansk Digter. 167, 173, 178, 183, 190.
- Chalybæus, H. M., Dr. phil., Prof. i Kiel. 112.
- Charlotte, Landgrevinde af Hessen. 45.
- Christian VII. 30.
- Christian, Prins af Glücksborg, senere Christian IX. 21, 22, 28, 29, 30, 132, 169, 172, 224, 225.
- Christiansen, B. C. S., Dr. jur., Prof. i Kiel. 80.
- Clausen, H. N., Teolog, Politiker. 21, 68, 77, 78, 82, 146.
- Cornelius, P. v., tysk Maler. 75.
- Correggio, italiensk Maler. 64.
- Cygnæus, F., finsk Digter. 218.
- Dahlstrøm, F. C. E., Stiftamtmand. 37.
- Dankwart, F. C. E. T. C., Geheime- raad. 32, 45, 132, 150, 151, 185, 196, 213, 216, 217, 218, 219, 224.
- Danner, L., Grevinde, g. m. Frederik VII. 11, 21, 129, 130, 131, 135, 141, 202.
- Dante Alighieri, italiensk Digter. 2, 3, 4, 9, 18, 19, 27, 31, 32, 34, 36, 38, 42, 52, 56, 64, 66, 67, 107, 112, 113, 117, 120, 125, 137, 139, 147, 150, 153, 160, 171.
- Deichmann, Jacob, Boghandler. 99, 101, 105, 195.
— Bolette, g. m. ovenstaaende. 10, 149, 228.
— Hanne, Søster til J. D. 10, 149, 219.
- Defoe, engelsk Forf. 189.
- Dirkinck, C. P. H. M. W., Frih. af Holmfeldt, polit. Forf. 31, 135.
- Dockum, C. E. v., Søofficer. 71.
- Dressel, Dr. 50.
- Dreyer, Frk., Hofdame hos Grevinde Danner. 22.
- Dreyschock, A., tysk Pianist. 132.
- Du Bois, H. C., hollandsk Ministerresident. 223, 225, 226.
- Dumreicher, C. O., Overappellationsrets-Præsident. 63, 227, 236.
- Erik XIV, svensk Konge. 125, 214, 218, 220, 221.
- Ewald, Joh., Digter. 11, 140.
- Ewerløf, F. A., svensk-norsk Generalkonsul. 63, 109, 117, 141, 196.
- Fabricius, F., Bibliotekar. 100.
- Falbe, A. U., Oberst. 83, 124.

- Fenger, C. E., Læge, Politiker. 177.
 Ferdinand, Arveprins. 28, 30, 133, 164, 169, 225.
 Ferslew, C. L., kgl. Skuespiller. 118.
 Fielding, H., engelsk Forf. 189, 190.
 Flor, Chr., Professor. 175.
 Fogelberg, B. E., svensk Billedhugger. 205.
 Fontenelle, B., fransk Forf. 162.
 Forchhammer, J. G., Kemiker og Geognost. 134.
 — P. W., Dr. phil., Prof. i Kiel. 111.
 Frederik VII. 21, 22, 29, 30, 45, 77, 78, 109, 125, 131, 135, 157, 158, 159, 160, 192, 202, 223.
 Frederik, Prins af Hessen. 132, 133, 185.
 Friedländer, Dr., tysk Arkivar. 75.
 Fries, Elias, svensk Botaniker. 209.
 Fryxell, A., svensk Historiker. 125, 133, 205.
 Frölich, L., Historiemaler. 186.
- Gardie, de la**, svensk Greve. 197.
 Geoffroy, A. M., fransk Historiker. 111.
 Gejer, E. G., svensk Historiker. 125.
 Genberg, P., svensk Biskop. 196, 199, 202, 204.
 Gerlach, L., preussisk General. 75.
 Gertner, I. V., Portrætmaler. 174.
 Gervinus, G. G., tysk Literaturhistoriker. 48.
 Gleerup, C. V. G., Bogholder i Lund. 155.
 — Frue, g. m. ovenstaaende. 192.
 Glücksborg: Hertug Carl. 112, 165, 175, 186, 191, 192.
 — Hertuginde Wilhelmine. 165, 175, 186, 221, 222.
- Glücksborg: Prins Frederik. 165, 169, 186.
 — Adelheid, g. m. Pr. Frederik. 165, 186.
 Goethe, J. W., tysk Digter. 19, 72, 75, 162, 187.
 Grimm, I. L., tysk Sprogforsker. 58.
 Grundtvig, N. F. S., Biskop, Digter. 45, 69.
 Grævius, J. G., hollandsk Filolog. 138.
 Grønblad, Dr., flusk Historiker. 12.
 Grønlund, Forpagter. 120.
 Guldberg, Høegh-, F., Digter. 140, 141.
 Gustav I Vasa, svensk Konge. 125, 220.
 Gätz, E. F., Dr. med., Prof. i Kiel. 233.
- Hage, H.**, Politiker. 101.
 — Joh., politisk Forf. 101.
 Hall, C. C., Jurist, Minister. 37, 68, 134, 231, 232.
 — A. M., Frue, g. m. ovenstaaende. 134, 141, 232.
 Hamilton, svensk Greve. 197.
 Hammerich, M. I., Prof., Skolemand. 27, 38, 232.
 — A. M., Frue, g. m. ovenstaaende. 23, 27, 38, 94, 117, 232.
 Hans, Kong. 12.
 Hansen, C. F., General, Krigsminister. 37, 45, 109, 139, 145, 164, 172, 185.
 Hansteen, M. F., Kancelliraad, Prokurator. 89.
 Hauch, J. C., Digter. 28, 32, 38, 41, 140.
 Hegel, F., Boghandler. 31, 121, 139, 163.
 Heiberg, J. L., Digter. 31, 64, 79.

- Heiberg, J. L., Skuespillerinde, g. m. ovenstaaende. 10, 63, 117.
- Heinzelmann, L. G., Overpræsident i Altona. 142.
- Heise, C. J., Præst og Oversætter. 226, 227.
- Helgesen, H., Kommandant i Rendsborg. 83.
- Herholdt, J. D., Arkitekt. 15.
- Hermansen, C., Teolog. 82.
- Hildebrand, E., svensk Arkæolog, Rigsarkivar. 121, 205, 210.
- Hill, svensk Professor. 192.
- Hiort, P., Lektor. 31, 228, 230.
- Holberg, L., Komedieforfatter. 189.
- Holst, W. C., kgl. Skuespiller. 23.
- Holstein-Holsteinborg, L., Lehns greve. 177.
- Horatz, romersk Digter. 179.
- Hornemann, E., Læge. 234.
- Hwasser, I., svensk Prof. 209.
- Hørberg, P., svensk Maler. 105.
- Høyen, N. L., Kunsthistoriker. 145.
- Høst, A. F., Boghandler. 141.
- Ingemann, B. S., Digter. 17, 115.
- Irminger, C. L. C., Søofficer, Adjutant. 78.
- Fru. 149.
- Jeffreys, Lord, engelsk Forf. 189.
- Jerichau, J. A., Billedhugger. 78, 83, 148, 180.
- E. M. A., Fru, Malerinde, g. m. ovenstaaende. 38, 78, 127, 140, 180, 181, 182.
- Johansen, Præst ved Petri Kirke. 216.
- Juel, J., Portrætmaler. 11.
- Juul, E. C. G., Forf. 11.
- Jürgensen, C., Matematiker, Professor. 211.
- Kannegiesser, C. L., tysk Digter og Oversætter. 153.
- Kant, E., tysk Filosof. 162.
- Kauffmann, H. A. T., Oberst, Kammerherre, Curator i Kiel. 142, 145, 148, 156, 175, 187, 218, 222, 236.
- Kierkegaard, Søren, teol. Forf. 188.
- Kirchhoff, J. N. A., Borgmester i Kiel. 126.
- Kirchner, Prof. med. i Kiel. 80.
- Klemming, svensk Bibliotekar. 205.
- Klopstock, F. G., tysk Digter. 162.
- Knuth, F. M., Lehns greve, Minister. 14, 68.
- Koch, J. H., Conferensraad, Arkitekt. 27, 63.
- Kockum, Tobaksfabrikant i Malmø. 154.
- Koefod, Kammerherre. 219.
- Koefod, H. J., Generalauditor og Højesteretsassessor. 202, 219.
- Königslov, tysk Violinist. 110.
- Kossel, I. D., Amtmand, Rigsraadsmedlem. 175.
- Krabbe, O., General. 165.
- Kraft, J., Filosof, Matematiker. 211.
- Krieger, A. F., Jurist, Politiker. 31, 134, 231.
- Krogh, G. C. v., General. 143, 148.
- Landgreve Wilhelm af Hessen. 72, 78, 132, 133.
- Lang, Præst. 10.
- Lange, H. W., Teaterdirektør. 23.
- Lange, M., Overpræsident. 38.
- Lanzénau, F. M., preuss. Generalmajor, tidl. Minister i Kbhvn. 66.
- Larsen, J. E., Justitiarius, Politiker. 29, 68, 202.
- Lautrup, J. H., Biskop. 194.
- Lech, Konsul i Helsingborg. 82.

- Lehmann, F. H. W., holstensk Advokat. 187.
- Lengnick, J. C. L., Genealog. 188, 189.
- Levetzau, I. G., Hofmarskal. 77, 78.
- Lidner, B., svensk Digter. 218.
- Liebenberg, C. C. B., Højesteretsassessor. 110, 202.
- Liebenberg, F. L., Literat. 140, 141.
- Lindberg, Auditeur. 190.
- Longomontanus, C. S., Astronom, Matematiker. 211.
- Lovén, N., svensk Forf. 18, 232.
- Lovise, Prinsesse, g. m. Prins Christian af Glücksborg. 29, 72, 224.
- Ludvig, Konge af Baiern. 6.
- Lüdemann, C. P. M., Prof. og Kirkeraad i Kiel. 76, 143.
- Lütken, I. C., Professor, Lektor i Sorø. 195.
- Løvenskiold, Baronesse, g. m. H. F., Baron til Løvenborg. 2.
- Madvig, I. N.,** Filolog og Politiker. 23, 68, 69, 77, 146, 156, 177.
- Mannerskants, svensk Kaptejn. 198.
- Mariane, Prinsesse, Frederik VII's anden Hustru. 110.
- Marie Sophie Frederikke, Enkedronning efter Frederik VI. 28.
- Martensen, H. L., Biskop. 216, 223.
- Massillon, J. B., fransk Forf. 63.
- Meldahl, F., Arkitekt. 15.
- Moebius, Dr. 118.
- Molbech, Hans L., C. M.s yngste Søn, Landmand. 85, 102, 105, 120, 148, 149, 155, 159.
- Julie, C. M.s Søster. 90, 94, 105.
- Molin, J. P., svensk Billedhugger. 200.
- Moltke, A., Lehnsgreve. 208.
- C., Greve, Statsmand. 37, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 57, 59, 61, 69, 78, 109, 127, 130, 141, 151, 163, 181, 191, 225.
- Malvina, g. m. ovenstaaende. 45, 172.
- Anna, Datter af ovenstaaende. 110.
- F., Greve. 208.
- W. (Espe), Greve. 23, 225.
- Greve, dansk Minister i Paris. 213.
- Grevinde, g. m. ovenstaaende. 213, 214, 223.
- Monrad, D. G., Biskop og Politiker. 68, 194.
- Morin, fransk Konsul i Kiel. 80.
- Munch, A., norsk Digter. 124, 221.
- Müller, Paludan-, C. P., Historiker. 23.
- F., Digter. 32, 43, 56, 57, 63, 100, 113, 115, 116, 117, 118, 140, 150, 153.
- Müllenhoff, C. V., Dr. phil., Prof. i Kiel. 96, 175.
- Münter, B., Dr., Holmens Provst. 37.
- Mynster, I. P., Biskop. 37.
- Nathanson, M. L., Redaktør. 100.
- Naumann, Professor i Lund. 155.
- Neergaard, N., Forf. og Politiker. 22, 29.
- Newton, I., engelsk Naturforsker. 162.
- Nicolaus, Kejsler af Rusland. 30.
- Nielsen, N. P., kgl. Skuespiller. 11, 38.
- A., g. m. ovenstaaende. 38.
- Nystrøm, svensk Arkitekt. 155, 205.
- Frue, g. m. ovenstaaende. 154.
- svensk Intendant. 209.
- Olufsen, C. F. R., Astronom. 194, 211.

- Oppermann, L. H. F., Matematiker og Sprogmand. 23.
- Orfei, Greve, italiensk Embedsmand. 35.
- Oriolla, A. H., Greve, preuss. Gesandt i København. 185, 216, 225, 230.
- Oscar I, Konge af Sverig-Norge. 210.
- Overskou, Th., Teaterhistoriker. 23.
- Ovid, romersk Digter. 179.
- Panam, P. L., Prof. med. i Kiel. 187.
- Petersen, cand. 44, 45.
- N. M., Literaturhistoriker. 41, 95.
- Etatsraad. 63.
- Pertz, tysk Geheimeraad. 75.
- Phister, L. J., kgl. Skuespiller. 10, 23, 100.
- Ploug, C., Digter og Politiker. 100, 184, 186, 201.
- Pope, engelsk Digter. 121.
- Preusser, A. T. W., Overappellationsraad. 142.
- Price, Jfr. A., Skuespillerinde. 10.
- Pätges, Skuespiller. 11.
- Quehl, tysk Generalkonsul. 216, 225, 228.
- Qvarnström, svensk Billedhugger. 82, 209.
- Raasløf, H. I. A., Minister. 141.
- Fru, g. m. ovenstaaende. 141.
- Ramus, C., Matematiker. 194, 211.
- Rahbek, K. M., Fru. 138, 180, 183.
- Rantzau, Greve, forh. Gouvernør i Lauenburg. 223.
- Raphael, italiensk Maler. 9, 11.
- Rasmussen, Bud i Gehejmearkiv. 12, 139.
- Rathjen, H., Dr. jur. & phil., Prof. i Kiel. 221, 229.
- Raumer, F. L. G., tysk Historiker 194, 195.
- Rawert, Frk. 141.
- Reitzel, C. A., Boghandler. 121, 163.
- Reni, Guido, italiensk Maler. 65.
- Reuterdaahl, H., Biskop i Lund, senere Erkebiskop. 152, 154, 155, 193, 194, 209.
- Købmand i Malmø, Broder til ovenstaaende. 154.
- Reventlow-Criminil, H. A., Greve, Statsminister. 39, 40, 41, 42, 43, 45, 48, 57, 58, 59, 61, 63, 66, 70, 116, 143, 148, 185, 191.
- Reventlow-Farwø, holstensk Greve. 230.
- Ricci, A. M., italiensk Digter. 35.
- Riisbrigh, B., Filosof. 38.
- Ringberg, Betjent i Gehejmearkivet. 12.
- Rosen, D. H. C., Kammerfrøken hos Enkedronning Caroline Amalie. 180, 224.
- Rosenkilde, C. N., kgl. Skuespiller. 10.
- Rosenvinge, Kolderup-, I. L. A., Rets-historiker. 9.
- Rosenørn, I. C., Overhofmesterinde hos Enkedronning C. Amalie. 180, 223.
- Rossini, G., Komponist. 177.
- Rothe. 219.
- Rothe, Slotsgartner. 208.
- Rousseau, J. J., Filosof. 179.
- Rubens, hollandsk Maler. 64.
- Rydqvist, svensk Bibliotekar. 210.
- Rømer, O., Astronom. 211.
- Sand, George, fransk Forfatterinde. 208.
- Saxo, Historieskriver. 139, 140.
- Scharling, C. E., teolog. Prof. 194.

- Scheel, L. (Scheele), Udenrigsminister. 129, 130, 164, 172, 175, 176, 182, 185, 186.
- Scheel-Plessen, Wulff, Greve. 210.
- Scheel-Plessen, C., Baron. 229, 230, 231.
- Schelling, F. W. I., tysk Filosof. 162.
- Schiern, F. E., Historiker. 31, 115.
- Schlyter, C. I., svensk Retslærd. 82.
- Schmidten, H. G. v., Matematiker. 211.
- Scholander, F. W., svensk Digter og Arkitekt. 209.
- Scholt, Prof. i Berlin. 161.
- Schouw, Oberstinde. 93.
- Schram, P., kgl. Skuespillr. 118.
- Schröder, Overtoldinspektør. 123.
- Schwerin, F. B., Greve, svensk Præst og Politiker. 207.
- Schütze, Dr. jur., Prof. 96, 135, 146.
- Schøller, T. G., General. 223, 236.
- Scott, W., engelsk Forfatter. 189.
- Secher, Arkivembedsmand. 12.
- Sergell, svensk Billedhugger. 205.
- Sibbern, F. C., Filosof. 31, 149, 226.
- Shakespeare, W., eng. Digter. 117, 212.
- Siemsen. 6.
- Simony, C. F., Stiftamtmand, Minister. 23, 37, 45.
- Skrike, J. S., Gehejmelegationsraad. 64.
- Snorre Sturleson, norsk Historieskriver. 221.
- Sohlman, P. A. F., svensk Politiker. 205, 210.
- Sommer, Prof. 134.
- Sponneck, V. E. C., Greve, Politiker. 130, 172, 185.
- Stagnelius, E. I., svensk Digter. 167.
- Stein, Professor i Kiel. 111.
- Stemann, P. C., Kancelli-Præsident. 11, 12, 28, 29, 30, 31, 162, 163.
- Stilling, W., tysk Forf. 121.
- Stjernsvård, svensk Ritmester. 197.
- Struensee, I. F., Statsminister. 12.
- Stuart, Carl Edward. 179.
- Stäck, J. M., svensk Landskabsmaler. 205.
- Sture, Niels. 218, 220.
- Sture, Sten, svensk Rigsforstander. 220.
- Sture, Svante. 214.
- Suhm, P., Historiker. 10.
- Svanberg, J., svensk Astronom. 209.
- Svedbom, svensk Redaktør. 205.
- Swift, J., engelsk Forf. 189.
- Sydow, v., svensk Provst. 197.
- Sylvander, svensk Magister. 199.
- Sæve, Carl, svensk Arkæolog. 207, 209.
- Søderberg, svensk Lector. 204.
- Tegner, E., svensk Digter. 82.
- Thaulow, G. F., Dr. ph., Prof. i Kiel. 80.
- Theodoro, Pater, italiensk Carmelitermunk. 35.
- Thiele, Bogtrykker. 32, 121.
- Thiele, I. M., Forfatter. 140.
- Thomander, J. H., svensk Biskop. 193, 194.
- Thomsen, Grimur, Forf. 231.
- Thomsen, Prof. theol i Kiel. 126.
- Thorvaldsen, B., Billedhugger. 75, 82.
- Tieck, J. L., tysk Digter. 72, 74, 75.
- Tietgen, C. F., Handelsmand. 132.
- Tillisch, F. F., Minister. 31, 130, 185.
- Titian, venetiansk Maler. 64.
- Toll, svensk Oberst. 196.
- Tramp, Greve. 186.
- Treschow, F. W., Geheimeraad. 140.
- Tryde, C. E., Stiftsprovst. 69, 227.

- Tscherning, A. F., Politiker, Oberst. 45.
 Tvede, Etatsraad. 174.
- Ungern-Sternberg, E., Baron, russisk Gesandt i København. 78.
 Ussing, Algreen-, T., Generalprokurør. 117.
 — J. L., Filolog, Prof. 82
- Van Dyck, hollandsk Maler. 64.
 Velschow, H. M., Historiker. 68, 82, 195.
- Veronese, P., italiensk Maler. 64.
 Voltaire, fransk Filosof. 162.
- Wegener, C., Geheimearkivar. 11, 12, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 78, 110, 139, 163.
- Wenck, H. T., Major, kgl. Jernbanc-kommissær. 187.
- Werlauff, E. C., Bibliotekar. 27, 39, 44, 45.
- Westdahl, svensk Provst. 198.
 Westergaard, N. L., Orientalist. 78.
 Wiehe, Michael, kgl. Skuespiller. 10, 11, 38.
 Wieland, tysk Digter. 162.
 Winther, C., Digter. 163, 166, 167, 170, 216, 228.
 Witte, holstensk Rigsraad. 175.
 Wolff, F., Dr. i Wien. 215.
 Wolff, Præst i Kiel. 124.
 Worsaae, I. I. A., Arkæolog. 78, 157.
 Wynn, H. W. W., engelsk Gesandt i København. 78.
- Zahrtmann, C. C., Marineminister. 71.
- Øhlenschlæger, A. G., Digter. 44, 75, 116, 168, 179, 220, 221.
 Ørsted, A. S., Jurist og Politiker. 29, 31, 45, 81, 151, 172, 194, 219.
 — H. C., Naturforsker. 211.

 RETTELSER.

- Pag. 6 L. 9 fra oven: *Hamburg*, læs *Harburg*
 » 7 » 1 » *Rom* » *Bonn*
 » 14 » 19 » *Goldan* » *Goldau*
 » 15 » 18 » *Waggis* » *Wäggis*
 » 34 » 4 fra neden: *Vitubo* » *Viterbo*
 » 207 » 4 » *Holländer* » *Gotkländer*

